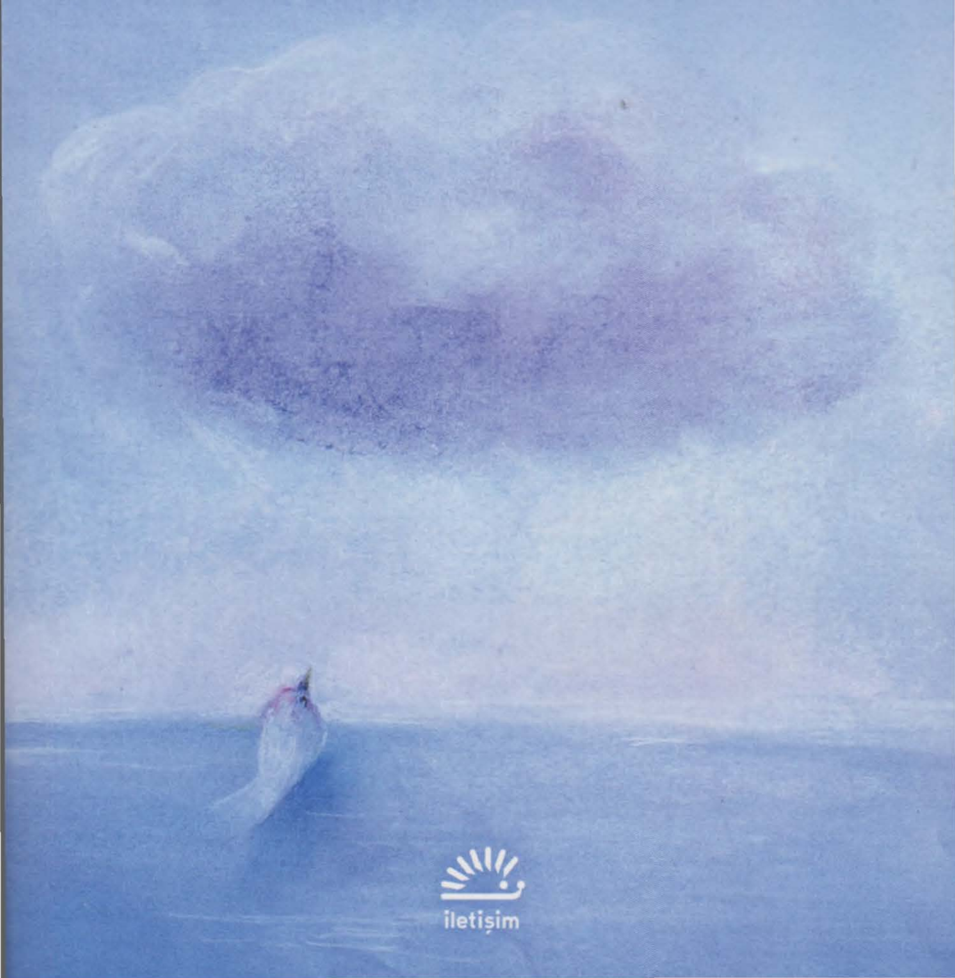
Sevgili Arsız Ölüm

LATİFE TEKİN

iletişim

LATİFE TEKİN • **Sevgili Arsız Ölüm**

LATİFE TEKİN 1957 yılında Kayseri'nin Bünyan kazasına bağlı Karacafenk köyünde doğdu. Dokuz yaşında ailesiyle İstanbul'a geldi. İlk kitabı *Sevgili Arsız Ölüm* 1983 yılında çıktı. Ardından *Berci Kristin Çöp Masalları* (1984), *Gece Dersleri* (1986), *Buzdan Kılıçlar* (1989), *Aşk İşaretleri* (1995), *Ormanda Ölüm Yokmuş* (2001), *Unutma Bahçesi* (2005) (Türkiye Gazeteciler Cemiyeti 2006 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü) ve *Muinar* (2006) adlı romanları yayımlandı. Değişik üslubu ve yaklaşımıyla 1980 sonrası edebiyatın önde gelen isimlerinden biri olan Latife Tekin'in romanları İngilizceden Farsçaya pek çok dile çevrildi.

Adam Yayınları, 1983 (9 baskı)
Metis Yayınları, 1990 (7 baskı)
Everest Yayınları, 2003 (2 baskı)
Yapı Kredi Yayınları, 2005 (1 baskı)
Everest Yayınları, 2008 (4 baskı)

İletişim Yayınları 1827 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 257
ISBN-13: 978-975-05-1129-5

1. BASKI 2013, İstanbul
2. BASKI 2014, İstanbul
3. BASKI 2014, İstanbul

EDİTÖR Bahar Siber
DİZİ KAPAK TASARIMI Gürel Yontan
KAPAK Suat Aysu
KAPAK RESMİ Gürel Yontan
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Güneş Akkor
BASKI ve CİLT Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11
Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721
Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

LATİFE TEKİN

Sevgili Arsız Ölüm

Annemin anısına...

Huvat Aktaş'm bir gündüz bir gece süren yolculuğu, bir öğle vakti Alacüvek Köyü ağılının başında son buldu. Bu kez masmavi bir otobüsle çıkagelmişti köye. Otobüs yol boyunca epeyce toz yutmuştu ama yine de güneşin kızgın ışıkları altında ayna gibi parlıyordu.

Köylüler, hayatlarında ilk kez gördükleri bu garip şey karşısında ilkin dehşetle irkildiler. Bu şaşkınlık anında dua okuyup sağa sola üfürenlerin, korkudan donuna kaçıranların yanı sıra, otobüsün sağını solunu elleme cesareti gösterenler de çıktı. Huvat Aktaş otobüsün köylüler üzerinde yarattığı etkiden öyle çocuksu bir sevinç duydu ki, sonunda duman rengi elbisesinin, foter şapkasının fark edilmemesine içerlemeyi bir yana bıraktı. Yanında getirdiği şoförün de yardımıyla otobüs ve yararları hakkında uzun açıklamalara girişti. Bagaj kapaklarını açıp içini göstermesine, motor kapağını kaldırıp herkese tek tek baktırmasına rağmen birkaç hevesli dışında –onlar da çoluk çocuktu– çoğunluk otobüse binmemekte ayak diredi.

O zamana kadar Alacüvekliler, bir yerden bir yere eşek

sırtında gitmeye bile pek alışık değillerdi. Gidip geldikleri yerler kasaba dışında iki adımlık yoldu. Kasabaya da öyle sık gidip geldikleri yoktu zaten. Üstelik bu uzun yolu kısaltmak için iyi de bir kolaylık bulmuşlardı. Köyden çıkar çıkmaz arkalarından azgın bir boğa geliyormuş gibi seğirtiyorlardı. Bitkin düşünce, kocaman bir kayayı sırtlayıp bir zaman tıslaya tıslaya yürüyorlardı. Kayayı bir yana atar atmaz kendilerini kuş gibi hafiflemiş hissediyor, yeniden seğirtiyorlardı. Bu yüzden otobüse karşı korkularını çabucak atamadılar. Ama otobüsle yolculuk etmenin zevkine varınca da yürümenin ne kadar yararsız ve yorucu bir iş olduğunu çok çabuk anladılar. Tarlaya, bağa, hatta ağıla bile otobüsle gidip gelmeye başladılar.

Doğrusu, Huvat'ın şimdiye kadar köye getirdiği yeni şeyler içinde otobüsün üstüne yoktu. İlk kez, bir soba getirmişti. Sobayı, insanları kışın tandır başına toplaşmaktan kurtaracak önemli bir icat olarak kabul etmişti. Ama köylüler, sobayı öyle soğukkanlı karşılamışlardı ki, Huvat deliye dönmüştü. Başına toplananlara sobanın yararını anlatabilmek için bir ton dil dökmüş, ayağının tozuyla yarım samanlık keven otunu yakıp kül etmişti. O kızgınlıkla köyden çıkıp gitmiş, bir daha adımını atmayacağına dair su gibi yemin içmişti. Ama günün birinde koltuğunun altında kocaman bir kutuyla çıkıp geldi. Konuşan kutu Alacüvek'in altını üstüne getirdi. Herkes uykudan, yemeden içmeden kesildi. Korkudan yüreği ağzına gelen iki gelin çocuk düşürdü. Köyün yarısından çoğu radyonun başında fenalık geçirdi. Ama aradan çok geçmeden öyle bir şeyle çıkıp geldi ki, konuşan kutuya kimse aldırış etmez oldu. Bu defa yüzü alev alev yanan, başı kıçı açık, süt gibi beyaz bir kadın vardı yanında.

Zavallı kadın, günlerce orasını burasını elleyen, yüzündeki kırmızılığın boya olup olmadığını anlamak için yaşmaklarının ucunu tükürükleyip yüzüne çalan, saçını eteğini çe-

kiştiren bir dolu kadın ve çocuğun arasında iğne ipliğe döndü. Ve sonunda bir gün "Küt!" diye düşüp bayıldı. Böylece üç koyunun art arda şişip şişip ölmelerinin nedeni açığa çıktı. Çifte sarılı yumurtlayan tavuğun yumurtayı kesmesi, Huvat'ın anasının tahtalıdan düşmesi, hepsinin başı bu cinli ve uğursuz kadındı. Önce boğup bir yana bırakmayı düşündüler. Ama cininden çekindiler. Aynı gün, yatağını yorganını toplayıp dışarı attılar. Yine aynı gün ne konuştular, ne düşündülerse kadını ahıra kapattılar. Kadın, ahırda yattığı ilk gece uykusunda kendini demir bir beşiğin başında gördü. Beşiğin içine eğilip eğilip uyuyan bir bebeği öpüyor, sonra demir bir kapıdan dışarı çıkıyordu. O günden sonra gözünü ne zaman yumsa bu rüyayı gördü. Ve giderek öyle bir hale geldi ki uyanıkken de aynı rüyayı görmeye başladı. Bu durumu, bembeyaz, uzun tüylü bir keçinin konuşarak üstüne saldırdığı güne kadar sürdü. Avazı çıktığı kadar bağırmasına rağmen keçi gerilemiyor, ağzında anlaşılmaz sözcükler geveleyerek öne doğru atılıyordu. İşte tam bu sırada yukardan bir top ışık düştü. Işığın düşmesiyle keçinin tüyleri kapkara kesildi. Arka arka gerileyip gözden kayboldu. O günden sonra Hızır Aleyhisselam onu ahırda hiç yalnız bırakmadı. Kimi zaman bembeyaz sakallı, nur yüzlü bir ihtiyar, kimi zaman bir top ışık, kimi zaman da bir sesti. Kadının ahıra atılışının üstünden dokuz aya yakın bir zaman geçmişti. Bir akşam, belinden girip kuyruk sokumuna saplanan sancılarla yerde debelenmeye başladı. Dana gibi böğürüyor, gözlerinden sicim gibi yaş akıtıyordu. Sancılar öyle dayanılmazdı ki, çok geçmeden kemikleri çatırdayarak ayrıldı. Karnından "Harr!" diye kızgın sular boşaldı. Ayaklarının dibine, samanların üstüne lamba şişesi kadar bir kız düştü. Hızır Aleyhisselam, o anda bebeğin yardımına koştu. Bu kez yerine Akkadın'ı göndermişti. Akkadın, yıllardır kışın tandır başında, yazın tahtalıda, "Hu Allah" çekerek, ereceği gü-

nü bekliyordu. Elinde bir kâse süt ve fenerle ahırın kapısından içeri girdi. Çocuğu yerden kaldırdı. Göbeğini kesti. Kaya tuzuyla tuzladı. Yanaklarına iki parmak kan çaldı. "Yanakların kan gibi kırmızı, yüzün güleç, talihin açık olsun," deyip çıkıp gitti. O günden sonra Akkadın'ı dünya gözüyle gören olmadı.

Kadının ahırda doğurmasından sonra, düşüp düşüp bayılmasının karnındaki yükten ileri geldiğini, sandıkları gibi cinden minden olmadığını anladılar. Bebeği ve anasını üst kata, tandır odasına çıkardılar. Kırmızı bir bez getirip lohusanın başına doladılar. Başucuna bir makas astılar. Aynı gün görülmedik bir törenle kızın adını koydular. Kocaman kara bir kazanda su kaynatıldı. Gelenler –köyün tüm kadın ve çocukları gelmişti– beraberlerinde getirdikleri çeşit çeşit kuru çiçek ve bitki kökünü kaynar suya attılar. Sakatlar, taze gelinken kocası ölenler, döl tutmayanlar, çiçeklerini suya atar atmaz gittiler. Kalanlar, tas tas içip suyu bitirdikten sonra, sırasıyla tek tek bebeğin ağzına tükürdüler. Tüküren, kulağına eğilip, "Bana çekesin e mi!" diye dilekte bulunuyordu. O akşam Nuğber bebeğin –Huvat'm anasının ismi verilmişti kıza– yüzü pancar gibi kızardı. Günlerce ateşler içinde yandı.

Bu törenin üstünden çok geçmeden Huvat köye geldi. Bu defa bir su tulumbası getirmişti. Tulumbayı köylülerin isteği üzerine evin çatal kapısının önüne bıraktı. İlk günler merakla tulumbanın başına toplaşan köylüler, zamanla yerde yatan sanki it ölüsüymüş gibi tulumbaya başlarını çevirip bakmaz oldular. Huvat, köylülerin tulumbayı küçümsemelerine öyle içerledi ki, gideceği sabah gün ağarmadan uyandı, tulumbayı kuyuya bağladı, gıcırtısıyla yeri göğü ayağa kaldırdı.

Huvat'ın şehirden getirdiği kadın pek yaman çıktı. Az zamanda tandırda ekmek pişirmeyi, koyun kırkmayı, tezek yapmayı, kuzu emiştirmeyi, tavuk teleğiyle çocuk düşürme-

yi öğrendi. Bir erişte döküyordu, inci gibi. Halı kertmekte köyün gelinlerini, kızlarını yaya bıraktı. Hatta ölü evlerinde ağıt bile düzmeye başladı. Derken, ağzı da çevrildi. Aynı köylüler gibi konuşmaya başladı. Sadece, yolda önüne bir erkek çıkınca durup erkeğe yol vermesini öğrenemedi. Çiğneyip geçiyordu erkeğin önünü. Kızın arkasından bir de oğlan doğurunca iyice yerine yerleşti. Huvat, oğlana karşılık, bir gelişinde, ona dikiş makinesi getirince de, halıdan kalkıp dikiş makinesinin başına kuruldu. Yumurtaya, yağa, bir çinik buğdaya dikiş dikmeye başladı. Huvat'ı ilk gördüğünde çok kara diye içi pek ısınmamıştı. Sonradan kocasının adını dilinden düşürmez oldu. Ayıp mayıp tanımadı. "Huvatım, Huvatım," diye türküler yaktı. Uluorta çağırdı.

Atiye –adı buydu– oğlanın arkasından toklu gibi bir oğlan daha doğurdu. Doğurdu ama, çocuklarının başına da getirmediğini bırakmadı. Köyün çocukları yağlı bir göğüslükle doncak gezinirken, çocuklarına garip garip şeyler giydirdi. Nuğber kız, köyün tozunun toprağının içinde başında kurdele, üstünde naylon elbise, ağzında yalancı memeyle gezindi. Oğlanlar, ceviz ağaçlarının cin dallarına askılı pantalonlarla tırmandılar. Ellerinde renkli fırıldaklarla öküzün, eşeğin peşine düştüler. Bir yanda kuş lastiği, lampık, helheli bir yanda dolma top, su tabancası, şişirme, itin düdüğün naylondan yapılmışı, çocukları şaşkına çevirdi. Üstüne üstlük, anaları sabun diye bir şey icat etti. Onları iki güne bir derilerini yüze yüze yıkadı. Bir gün de, incecik dal gibi giden babalarının yerine hayına kadar bir adam gelip de, ellerine portakal diye bir şey tutuşturunca olanlar oldu. Nuğber kızın sesi soluğu içine kaçtı. Halit –büyük oğlan– cin tuttu. "Samanlar, kırmızı yeşil samanlar, karnı şiş avratlar!" diye yere yatıp debelenmeye başladı. Seyit –küçük oğlan– o günden sonra huy değiştirdi. Yanına yanaşanı it gibi kapmaya başladı.

Alacüvekliler, uzun zaman Huvat'ın getirip getirip köyün başına bıraktıklarına, anlattıklarına akıl sır erdiremediler. Sonunda onun Kepse yakaladığını düşündüler. "Şu cinin yakasını nasıl tuttun hele bir anlat," diyerek ağzını aradılar, sırtını sıvazladılar.

Bu cin göze görünmeden önce, ilkin ateşle yoklardı. Arkasından bir titreme bir ter. Sonra da "Güp!" diye gelir insanın göğsüne çökerdi. Mercimek gözlü, elsiz ayaksız, kapkara, yumak gibi bir şeydi. İşte o an kolunu kıpırdatabilir, Kepse'yi tutabilirsen tutarsın –kulun kölen olur, bir dediğini iki etmezdi–, tutamazsan kaçıp gider, bir daha da o fırsat ele geçmezdi.

Huvat, köylülerin Kepse'den söz açtıkları her seferinde, "Valla ben Kepse tutsam, gittiğim yerlerin hepsini köye getiririm," diyor, arkasından da, "İki gözüm önüme aksın ki Kepse mepse tutmadım," diye yemin billah ediyordu. Sonunda, "İnanmıyorsanız gelin sizi de götüreyim," diye bir laf çıktı ağzından. Köyde ne kadar ceviz taşlayıp gezen yeni yetişme varsa arkasına düştü. İşte böylece Alacüveklilerin yarısından çoğu şehir toprağına ayak bastı. Kimi kaloriferci, kimi boyacı, kimi badanacı oldu. Huvat dışında hiçbiri köye geri dönmedi...

Huvat'ın şeytan ıslığı çalan, bozlarda çaputlu çalılara, yaban armutlarına, kınalı kayalara ayna tutan otobüsü çok geçmeden köy yollarında ayağı yaralı uyuz ite döndü. Durup soluklanmadan bayırları çıkamaz oldu. Düz yolda su kaynatmaya, yatak yakmaya başladı. Aynasını, sileceklerini, kapı kollarını tek tek döktü. Günün birinde, şoförü de bırakıp gidince sırtını bahçe duvarına dayayıp huzura kavuştu.

Huvat bin bir umutla köyün başına çıkardığı otobüsünün yıkılıp kalmasından sonra, tüm köye küstü. Daha birçok insana otobüsü görmek nasip olmamışken, köylülerine otobüsün içine binmenin, ağıla otlağa bile otobüsle gitmenin na-

sip olduğunu, ama onların bunun kıymetini anlamadıklarını söyleyerek, günlerce evin içinde öfkeli öfkeli gezindi. Toplaşıp can sağlığı dilemeye gelen köylülerini geri çevirdi. Düşüne düşüne iğne ipliğe döndü. Hırsından burnundan kıl koparmaya, burnunu ikide bir davul gibi şişirmeye başladı. Kederinden sabahtan akşama kadar, bahçede servi ağaçlarının altında oturuyor, dağlara baka baka içini çekiyor, sonra ağaçtan koca bir dal koparıyor, dalda ne kadar yaprak varsa çiğneyip çiğneyip ağacın dibine tükürüyordu. Öyle bir gün geldi ki, barut kokusundan Huvat'ın yanına yanaşılmaz oldu. Şafakla beraber tüfeğini omzuna takıyor, itini de yanına katıp çıkıp gidiyordu. Akşam karanlığında av çantasından kan damlata damlata geliyor, tavşan etinden başka da hiçbir şey yemiyordu. Akşam karnını doyurup da az dinlenince tüfeği kapılara, duvarlara doğrultuyordu. Öyle ki, Atiye sağdan soldan boş fişek kovanları toplamaktan, kovanların ağzına göre yuvarlak yuvarlak kâğıt kesmekten, içlerini saçmayla doldurmaktan, köylülerin kulak akmasına karşı ikide bir tavşan yağı istemeye kapıya gelmelerinden bıktı. Ne hayvanları doğru dürüst yemleyebiliyor, ne tandırda ekmek pişirebiliyor, ne de dikiş dikebiliyordu. Bir gece Huvat'ı sıvazlaya sıvazlaya uyuttuktan sonra, fişeklerin hepsini topladığı gibi kuyuya attı. Huvat ertesi gün, ortalıkta dört döndü. Bağırdı, yalvardı. Günlerce Atiye'yle küslük çekişti. Sonra sonra duruldu. Dama bir güvercinlik yaptı. Bahçenin bir köşesinde de keklik beslemeye başladı. Bütün gün, bahçeyle dam arasında mekik dokuyordu. Bu defa uykusunda keklik gibi ötmeye, güvercin gibi "Hu" çekmeye başladı. Atiye, kocasının bu halinden huylandı, korktu. Saçından üç tel çekip hocaya okuttu. Huvat'tan uğrun muska yazdırıp, keklikliğin, güvercinliğin içine gömdü. Bir yandan da, "Bir şeyin üstüne düşmek iyi değilmiş, günahmış," diye, kafasına girmeye çalıştı. Muskalar, Huvat'ı keklik güvercin sevdasından kurtardı. Ama çok

geçmeden Huvat, kendini "yumurta oyunu"na kaptırdı. Başına topladığı delikanlılarla, benim yumurtam sağlam, seninki çürük diye, kavga ede ede sabahlara kadar yumurta tokuşturmaya başladı. Gözü oyundan başka bir şey görmez oldu. Öyle ki, türkü çağırarak oyuna daldığı bir gece, büyük oğlu, "Baba, anam seni çağırıyor, doğurdu," diye, başına dikilince, "Git lan yalancı it!" diye, oğlunu başından kovdu.

Gerçekten de Atiye, o gece Yaradan'a sığınıp çağın içinde bir kız daha doğurmuştu. Bu kıza Dirmit adını verdiler. Gerçi kızın eksiksiz doğduğuna sevindiler. Ama erkek olmadığı için de çok dövündüler. Köylüler epeyce bir zaman, "Oğlan mı yok sende ki lan," diye, Huvat'ın can sıkıntısını almaya çalıştılar. Ama işin aslı başkaydı. Doğan kız, anasının karnındayken iki kez üst üste, hem de Atiye'nin anasının sesiyle "Ana! Ana!" diye çağırdıydı. Atiye, o sırada ambar odasında un eliyordu, karnından ses çıktığını duyunca, "Geberesin e mi!" diyebildi. Dişleri kitlendiği gibi eleğin içine kapaklandı. Şerbet edip ağzına damlattılar. Kulağına bağırdılar. Yüzüne su serpip şaplak attılar. Ne ettilerse Atiye kıpranmadı. Huvat, "Ana, Cinci Memet'i çağırsak bari," dedi. Anasının, "Başımıza şeytan toplar, kıvrılasıca dürzü," demesine aldırmadı. Cinci Memet'i gidip getirdi. Cinci Memet, muska yazmak için tek başına bir odaya kapandı. Muskayı kaynar suya atıp, okuyup üfleyerek suyu kaşık kaşık Atiye'nin ağzına verdi. Atiye'nin gözlerini açtı. Ama giderken, "Doğacak çocuk eksik doğmazsa, başına gelmedik kalmayacak, a - ha," diyerek, hamur tahtasına bir çentik attı. Sonra da çıkıp gitti. Atiye o günden sonra, karnında gittikçe büyüyen, kımıldanıp duran bir korku taşıdı. Geceleri uykusunu burunsuz, gözleri tepesinde bir bebek böldü. Gündüzleri şeytana uydu, eksik doğarsa ters kapatır boğarım diye düşündü. Doğum sancıları belini yoklamaya başladığı an, yüreği "Güp!" diye yekindi, kalktı.

Cinci Memet'i, Atiye'nin kızı doğurmasından üç gün sonra, dağda cinler boğdu. Ölüsünü sürüye sürüye getirip köye attılar. Kapkara kesilmiş, sırtaran yüzüyle şeytana benziyordu dürzü. Nice gelini, kızı bir muskayla dağa yürütüp kirletmişti. "Başına buldu kara zıranı," diyen yüzüne tükürdü. Tükürenin içi buz gibi soğudu.

Ama bir kuşluk vakti, köyün içinde tıpkı Cinci Memet'e benzeyen bir adam belirdi. Üstünde siyah takım elbise, başında foter şapka vardı. Köylülerin merak dolu bakışları altında, ses etmeden gülümseyerek yürüdü. Durdu Onbaşı'nın erkek odasına çıktı. O akşam köyün tüm erkeği Durdu Onbaşı'ya arabaşı yemeğe çağrıldı.

"Bu köyün yamacında Taçm Dağı'nda maden var, oraya ocak açacağız, köye okul yaptıracağız, yollara asfalt dökeceğiz, tüm tarlalara, bahçelere şeker pancarı ekeceğiz, kapılarınıza ton ton gübre dökeceğiz, malların önüne küspe yığacağız," diyordu. Kurbanlar kesildi. Çerkez köylerinden çalgıcılar tutuldu. Halaylar çekildi. Köy köye karşı at yarıştırdı, cirit attı.

Huvat, bir gün, "Atiye kız, en başta ben yazıldım partiye," diye çıktı geldi. Bir gün de, "Elini hızlı tut, bizim erkek odasını mektep yapacağız, git bir süpürge çal," diyerek, Atiye'yi sofranın başından kaldırdı. Atiye'nin o kalkışı-oldu. Her akşam, kapısının önüne inen yedi köyün erkeğine arabaşı dökmekten, mantı sıkmaktan, yatak serip kaldırmaktan kolu kanadı kırıldı. "Huvat'ım gel çık şu partiden, gücüm yetmiyor," dediyse de, gelenin gidenin önünü arkasını alamadı. Durdu Onbaşı'ya, "Başımıza çıkarmaz olasıca," diye intizar ede ede sonunda yatağa düştü. Culuk yumurtası kadar bir şişlik, karnından aşağı bacaklarının arasından dışarı uğradı. Gözleri belerdi. Günlerce "Kar! Kar!" diye, sayıkladı. Bayraktar –okulun öğretmeni– hastayı bir de doktora götürün demeseydi, Atiye dört çocuğu döküp gidiyordu.

Huvat, Atiye iyileştikten sonra, bir zaman onun yanında belinde dolandı. İnekleri sağmasına, kuzuları emiştirmesine yardım etti. Ahırına, tandırına, suyuna koştu. Karısının gönlünü aldı. Atiye de o sıralar yeniden çocuğa kaldı. Evin içinde kollarını yastık yapıp orada burada uyumaya başladı. Huvat, karısını uykuya bırakıp yeniden yumurta, yüzük oyununa, partiye daldı. Babasının fırkasından Dirmit de annesinin acıyan sütüne dayanamayıp memeden ayrıldı. Atiye'nin eli eteği, yanı beli boşaldı. Dirmit'e gebeyken çektiği korkuyla bir başına kalınca, çocuğunu düşürmek için yollar aramaya başladı. Patlıcan kökü, tavuk teleği, süpürge çöpü denedi. Ellerini tüm gücüyle karnına bastırdı. Ağır ağır taşlar kaldırdı, ne ettiyse çocuğu dışarı alamadı. En son bir sabah elinde koca bir kalıp taş kara boyayla ambar odasına çekildi. Akşama kadar taş kara boyayı sivrilte sivrilte bitirdi. O kışın içinde de kapkara, sıçan yavrusu gibi bir oğlan dünyaya getirdi. Huvat, bir oğlu daha oldu diye öyle çok sevindi ki, müjdeyi alır almaz oyunun başından kalkıp Atiye'nin yanına, tandır odasına indi. Ama çocuğun yüzünü açmasıyla örtmesi, "Bu oğlana senin babanın adını koyalım kız," deyip çıkıp gitmesi bir oldu. Oğlana Mahmut adını verdiler. Adım koymaya gelenler de, "Bu çocuk yaşamaz ya, inşallah adı uğurlu gelir," dediler. Mahmut'un adının koyulmasından sonra da bir kaygıya düştüler. Bu sıçan yavrusu gibi oğlanın doğumunun köye iyi gelmeyeceğinden korkmaya başladılar. Okulun dağılmasını, Bayraktar'ın cine çarpılmasını Mahmut'tan bildiler.

Mahmut'un ilk kez gözlerini açıp tavana diktiği, fıldır fıldır bakıp angurtkuşunun sesine benzer bir ses çıkardığı haberiyle Bayraktar'ın küllükte cinlerin üstüne işediği haberi, aynı anda köyün içine yayıldı, köylüler toplaşıp Bayraktar'm başına vardılar. Bayraktar ağzı gözü çarpılmış, küllükte yatıyordu. Köylülerin başına toplaşmasıyla, tavşan gibi pustu. Yekinip küllükten kalkamadı. Günlerce Huvat'ın erkek odasında

hasta yattı. Huvat, gidenle gelenle Bayraktar'ın köyü, Çerkez köyü Pannı'ya haberler saldı. Ama gelip Bayraktar'ı arayıp soran olmadı. Bayraktar ortada kaldı. Bir zaman, yazıda tarlada sığırcık gibi öte öte dolandı. Derken bir peri kızına sevdalandı. Arkasına bir kazma vurdu. Belinden aşağı bir urgan sallandırdı. Sevdalandığı peri kızını almak için altın aramaya koyuldu. Dağı bayırı deşmeye başladı. Bir yıl ayaklarıyla, kollarıyla Alacüvek toprağını ölçe ölçe bitiremedi. Bir o kayanın dibine, bir öbür kayanın dibine işaret koydu. Sonunda, Keşli Rıfat'ın sulak tarlasının yamacında durdu. Yamacın başına heliklerden bir ev kurdu. Evin kapısına bir kara it bağladı; bir, yanına yakın gelen olduysa sövdü saydı, taşladı; bir, türkü çağırarak kazma salladı. Derken kazdığı kuyunun başında durup soluklanmadan "Bitli çoban" oynamaya başladı. Oyun oynamasından köylüler, altın bulduğunu bildiler. Bayraktar, çıkardığı altınları gizli gizli götürüp peri kızına verdi. Onunla o harman zamanının sonunda, frezlenmiş tarlalarda bitli çoban oynaya oynaya dünya evine girdi. Peri kızını yamacın başındaki helikten evine gelin getirdi.

Bayraktar'ın peri kızından bir oğlu, bir kızı oldu. Arada bir, çocuklarının elinden tutup Huvat'la Atiye'yi yoklamaya köye geldi. Köylüler, "Gel otur hele," diyerek Bayraktar'ı söylettiler. Cebinden çıkarıp, "Bakın, bakın!" diye gösterdiği eski madeni paraları kapıp ağlattılar. Soyundurup şaplak çala çala oynattılar.

Alacüvekliler Savmanı otlağına orak biçmeye gidecekleri gün, Taçın Dağı'nda dinamitler patladı. Kuşlar, göğe çekildi. Tavuklar ürktü. Çocuklar, evlerine kaçıştı. Çatırdayan kayalardan Huvat'ın sesi zor duyuluyordu.

"Taçın'da nasıl da kaya taşlardın, keraneci."

"Baba lan! Hee, nasıl taşlardım. Nasıl ejderha gördüydük de kaçtıydık."

"Yalancı it! Ne vakit kaçtık lan!"

"Bıldır kaçmadık mı?"

Her gün, köyün içinden tozu dumana katarak gidip gelen kamyonlar, köpek karı yağdıktan sonra, uğramaz oldu. Kar, Taçın Yarığı'nı silmeleme örttü. Kamyon vınıltısının yerini, tipinin şeytan ıslığı aldı. Çil yemlik başını topraktan çıkardığı gün, yeniden geldiler. Taçın Dağı'nı yeniden dinamitlediler. Taçın'ın güneşte ışıldayan taşını kamyonlara yüklediler. Alıp alıp gittiler. Alacüvek erkeğinin yarısından çoğu Taçın'da kazma salladı, ter döktü. Gelinler, kızlar Taçın'a azık taşıdı. Bir gün, Taçın'dan çığlıklar yükseldi. Bebesini kucağından atan, dirgenini duvara yaslayan dağa koştu.

"Gâvur Taçın! Toprağı kanlı Taçın!" Kör Fadime yaşmağını çekti, aldı. Taçın Yarığı'nın başına çöktü. Yaşmağını sallaya sallaya ağıt yaktı. Kadınlar saçlarını yoldu. Tırnaklarını yüzlerine geçirip kan akıttı. Yerlerde uğundu. Erkekler gözlerinden gırcı gırcı yaş döktü.

"Senin tükürüğün mü çabuk solacak, benimki mi?"

"Seninki."

"Tükür de görelim."

"Kıymet, baban da mı ölmüş kız?"

"Ölmüş heral."

Atiye, çekip Dirmit'i yanına oturttu. Başına bir yumruk vurdu. Kıymetle Dirmit bağrışanları dağda bırakıp, bağ yolunda alençik yapmaya gittiler. Göğ çiçekten başlarına taç ördüler. Ellerine kaya kınası yaktılar.

Üç ceset, yan yana toprağa yatırıldı. Günlerce Alacüvek'te türkü çağrılmadı. Gülünmedi.

O yıl, Alacüvek'te dağa taşa şeker pancarı ekildi. Pancar yerini sevdi. Yapıştı toprağa, saçak saçak kök saldı, kol attı. Her biri öküz kafası kadar büyüdü. Evlerde tandıra patates yerine şeker pancarı gömüldü. Lahana turşusu yerine, pancar turşusu kuruldu. Çocuklar, pancar yüklü kamyonların arkasına asılıp asılıp ağılın başına çıktılar.

Bir sabah, ayağa dikilir dikilmez sokağa çıkan çocuklar, bağrışarak evlerine döndüler. Döleğe Çingeneler konmuştu. Köyün tüm çocukları, "Alır giderler, varma oraya e mi," diye, analarını arkalarından bağırta bağırta çingenelerin yanına koştular. Az sonra hepsi geri dönüp, analarından yumurta istediler. Analar, "Git geberesice!" diye, çocuklarını kovaladılar. Ama ertesi gün kadın erkek, eline bir yumurta alan çadırların önünde sıraya girdi. Çingeneler Alacüvek'e sinema getirmişlerdi. Ama bir yumurtaya insanın gözünü ikiden fazla dayattırmıyorlardı. Bir gözümü kısayım, öteki gözümü biraz alıştırayım diyene kadar bakanın elinden çekip alıyorlardı. Osman Çavuş'un oğlu, bir sırtlan yavrusu görmüştü. Ebelerin Vehbi, "Benimki karıydı, dinime çıplaktı hem de!" dedi. Huvat'a, denizde yüzen kayıklar çıkmıştı. Atiye'ninkinde dört kişi bir masada oturuyorlardı, biri kadın, üçü erkekti. Çoğu kuş, ev, dağ görmüştü. Bazıları ise ne gördüklerini bir türlü anlatamadılar. O geldiklerinde çingeneler, Alacüvek'te yumurta bırakmadılar. Üstüne, fal bakıp, elek satıp çuval çuval un, bulgur topladılar. Kalkmadan iki gün önce kırmızı bir çadır daha açtılar. Kapısına bir it bağladılar. Önüne, yaşlı bir erkek çingene oturttular. Köyün erkeği, iki gün bu çadırın başından ayrılmadı. Çingeneler, geldikleri gibi bir sabah gittiler. Ama kırmızı çadırın içine giren erkekler, çok geçmeden güçten kuvvetten düştüler. Yüzlerine bir sarılık çöktü. Boyunları solucan gibi inceldi. İki güne kalmadan yedi köyde Alacüvek'te "kırmızı çadır" hastalığı salgınmış diye duyuldu. Günlerce Alacüvek'e tek yabancı gelmedi.

Öyle ki, günün birinde yabancı biri, koltuğunun altında kara bir çantayla ağılın başında belirince, Alacüvek ayağa kalktı, "Gözüm seğiriyordu zaten, düşümde gördüydüm," diyen, sokağa döküldü. Köylülerin coşkusuna bir anlam veremeyen yabancı, şaşkın şaşkın epeyce dolaştı. Neden sonra, "Burası okulmuş, ben öğretmenim," diyerek Huvat'ın er-

kek odasına çıktı. Huvat, bir solukta zavallı Bayraktar'm başına gelenleri anlattı. Okul dağılıp gitmişti. Çocuklar okulu çoktan unutmuş, koyun gütmeye, kuş yuvası bozmaya, güvercin yumurtası çalmaya yeniden başlamışlardı. Öğretmen, günlerce Huvat'm erkek odasında yattı kalktı. Akşamları köyün erkeğiyle yumurta yüzük oynadı. Gündüzleri onlarla bir, bağda bahçede dolandı. Pınar başında oturdu. Sonunda onları döleğe taş dökmeye razı etti. Alacüvek'e bir okul yapıldı. Bahçesine bir direk dikildi. Direğin ucuna bayrak çekildi.

Bu öğretmen, Alacüvek'in çocuklarına, altın kuş masalını, "Çobanım, Çobanım" şarkısını, bir de "Arayı Kim Kesti" oyununu öğrettikten sonra gitti. Yerine gelense, Alacüvek'e bir bavul dolusu kitap, ütü diye bir şey, bir de "Bilen bilmeyeni dövecek" diye bir kural getirdi. Bu kural sayesinde, pısırıklar okumayı herkesten çabuk söktüler. Kerrat cetvelini su gibi ezberlediler. Sokakta kendilerine dayak atanlardan, tahta başında intikam aldılar. Tahta başında dayak yiyen, okuldan çıkar çıkmaz kendisine vuranın kafasını yardı. Kafası yarılan ertesi gün okulda öğretmen ne sorduysa bildi. Sonunda köyün çocuğu birbirine düştü. Ceplerine, eteklerine taş doldurup birbirlerinin yolunu gözlemekten okula gidemez oldular. Kavga az zamanda büyüklere sıçradı. Çolak Dudu'yla, Sümüklü Möhübe pınarın başında "Al! Al!" diye karşılıklı kıçlarını dövüp çamaşır tokaçlarıyla birbirlerine saldırdılar. Sümüklü Möhübe'nin kafası yarıldı. Çolak Dudu'nun entarisi yırtıldı. Üç güne kalmadan da Alacüvek'te kulağı kuyruğu kesilmedik eşek, içine işenmedik kuyu, domuz yağı sürülmedik kapı kalmadı. Atiye, olanları duyarsa çıkar gelir diye Çerçi Osman'la Huvat'a haber yolladı. Huvat o sıralar köy köy dolaşıp davet yiyor, partiye oy topluyordu. Arada bir, "İyiyim, falanca köyde, filanca ağanın evindeyim," diye haber yolluyor, arada bir de Çerçi'yle kirlilerini savıp, temiz çamaşır istiyordu.

Atiye, Huvat'ın yolladığı kirlileri "sevda bozma" muskalarının suyuyla yıkadı. Donunu, içliğini her defasında okutup Çerçi'nin eline öyle verdi. "Çocukları yenemiyorum, mallarla başa çıkamıyorum, Osman, kurban olayım söyle de evine gelsin," diye tembih üstüne tembih etti. Adaklar adadı. Son yolladığı haber de işe yaramadı. Huvat, köylüyü barıştırmaları için Sığgın'dan Alacüvek'e üç ihtiyar yolladı, kendi gelmedi. Atiye o gün, yorganların içine diktiği, eşiklerin altına gömdüğü, çocukların yakasına döşüne iğnelediği muskaların hepsini topladı. "Muskaya da, üfürüğe de inanmam artık," diyerek kaldırıp attı. Kızgınlığından tavukların önüne yem saçmayı, yalağa su koymayı unuttu. Sütün yağını alayım derken yayığı devirdi, ekmek edeyim derken, koca bir leğen hamuru tandırın içine akıtıp kavurdu, söylene söylene çekilip tahtalıya oturdu. O günden sonra da, "Ayak basmasın köye," diye, gidenle gelenle Huvat'a haber yolladı. Ama onun öksürüğü kulağına çalınınca –Huvat'ın soluğunu içine çeke çeke bir öksürmesi vardı– yerinden sıçradı. Koşup kocasının boynuna sarıldı. Sarıldı ama yeminini de bozmadı. Kırk gün onu yanına yanaştırmadı. Huvat, "Anam niye yanına yanaşana bastonuyla vuruyor, Nuğber'in memesi ne vakit çıktı kız, büyük oğlanın sesi camız sesi gibi niye kalın çıkıyor?" diye laf açmaya çalıştıysa da onu tövbe konuşturamadı. Atiye kocasına sarıldıktan sonra geri çekildi. Huvat'ın sorularına karşılık vermedi.

Alacüveklilerin arasını bulmaya gelen Sığgınlı üç ihtiyar, ellerinde üç kara torbayla ilk gün akşama kadar köyün içinde dolaştılar. Torbalar, ağzına kadar o güne dek Alacüvek'te bilinmeyen bir çiçeğin tohumlarıyla doluydu. Sığgınlılar gittikleri yere alıç, kavurga, yaban armudu yerine eskiden beri çiçek tohumu götürürlerdi.

İhtiyarlar, önlerine çıkan her köylüye, ayran içmeye girdikleri her eve bu tohumlardan beşer onar dağıttıktan sonra Ala-

cüvek'e yerleştiler. Bir yandan davet yemeye, bir yandan, "Hasımlık günahtır," diye nasihat vermeye başladılar. Bu ihtiyarlardan biri, yatsı namazına giderken Güdük Ali'nin merdiveninden düşüp öldü. Onun ölümünden sonra diğer ikisi, arabulma işini iyice ağırdan aldılar. Gündüzleri bastonlarına dayanıp duvar diplerinde güneşlenmeye, akşamları "Yanımız, belimiz!" diye uğunmaya, erkenden yatıp uyumaya başladılar. Uyumadan önce de, "Bizim de canımızı bu hayırlı işin başında al, yarabbim," diye dualar ettiler. Ama Alacüvekliler ölen ihtiyarın arkasından, "Allah'ın değerli bir kuluymuş, bize onun ruhunu hoş etmek düşer," deyip küslüğü kaldırdılar. Sonra "Allah size uzun ömürler versin," diyerek varıp iki ihtiyarın elini öptüler. Ertesi gün de onları Alacüvek'ten gönderdiler.

Alacüvekliler, üç ihtiyarın geldikleri gün dağıta dağıta bitiremedikleri tohumların, üç vakte kadar mis kokulu mor çiçekler açmasını boşuna beklediler. Sonunda onun bir gecede dal sürüp, yaprak veren, hayvanların bile yemeye yanaşmadığı arsız bir ottan başka bir şey olmadığını anladılar. Bu ot kısa sürede her delikten, her taşın altından başını uzattı. Köyün tüm bahçelerini, yollarını sardı, kavaklara tırmanıp bulutlara yaprak uzattı, damlara tırmandı, evlerin dört yüzüne dolandı. Alacüvekliler köyün toprağını bu hayırsız ottan temizlemek için, üç gün üç gece yaprak yolup kök söktülerse de çare etmedi. Köylülerin "Gâvur otu" dedikleri bu ot yüzünden Huvat öyle canından bezdi ki, "Başımıza sen çıkardın bu otu, sen def et," diye önünün kesilmesinden, köylülerin kötü kötü söylenmelerinden başını kurtarmak için Çerkez köyü Cinniören'e gitti.

Arkasından köyün içinde bir koğudur dolaşmaya başladı. Huvat'ı Ermeni köyü Gigi yolunda görenler olmuştu. Gigili topal Aygaz, hah çözmeye Alacüvek'e geldiğinde, Huvat'ın Gigi'de din değiştirip Ermeni karısı tuttuğunu, sabahlara kadar zil çalıp oynadığını ağzından kaçırmıştı.

Atiye ilk günler, "Karnınızda yalan yuva yapmış anam sizin," diye terslendiyse de, koğu öyle bir dallanıp budaklandı ki, "Git şu babanı al da gel lan!" diye Halit'i Huvat'ın yanına yolladı. Huvat bir kızgınlıkla Alacüvek'e çıktı geldi. Köy meydanında bağırdı çağırdı. Ama köylülerin, "Gel yeğenim, yine de bir nikâh tazele, namaza dur, bizi şüphede koyma," diye diretmeleri karşısında, çaresiz köy çeşmesinde abdest alıp namaz kıldı. Atiye'ye yeniden nikâh kıydı.

Huvat, bu nikâhtan sonra bir zaman evden dışarı adımını atmadı. "Ayran et kız, terimi sil kız," diye bağıra çağıra ağaçları budayıp aşıladı. Ahır kapısını onardı, dama toprak attı, duvarlara kireç vurdu. Atiye de, bu süre içinde tüm bunların altından ne çıkacağını düşündü durdu. Bir yandan sevindi, bir yandan meraklandı. Huvat'ın tahtalıya oturup içini çeke çeke gözünü dağlara verdiği günden sonra, içine bir korkudur düştü. Çerçi'ye hemen o gün, kırmızı yeşil krapon kâğıdı, on şişe de esans ısmarladı. Kâğıtlarla gözlerini yanaklarım boyadı, esans dökündü. Kocasının yanında belinde gözlerini süze süze dolanmaya başladı. O dolandıkça Huvat daha bir derinden iç çekmeye, ardından da, "Ah!" etmeye başladı. O "Ah!" dedikçe Atiye tavuğun altından yumurtayı çekti çekti, Çerçi'ye verdi. Yanar döner eşarplar, çıtırık basmalar, saç tokaları, küpeler getirtti. "Uzağa bakmak iyi değilmiş, uzağa baka baka aklını oynatanlar varmış lan," diye diye, sabah bir türlü akşam bir türlü giyindi. Yüzünde boyalar, saçında tokalar, kulağında sallantılı küpelerle neredeyse bir cine benzedi. Ama Huvat'ı yenemedi. Huvat, bir gün, "Ben bu dağlara baka baka köyden kaçtıydım kız, biliyor musun?" dedi. Atiye'nin "Güp!" diye yüreği yekindi. "Biliyorum, biliyorum," dedi ya, rengi kül gibi oldu. Soluğunu tutup, usulca oturduğu yerden kalktı.

Huvat gittikten sonra büyük oğlan gemi azıya aldı. Geceleri öğretmenin bekâr odasında yatıp kalkmaya, gündüzle-

ri saçını yan yatırıp geline kıza ıslık çalmaya, ayna tutmaya başladı. Bir gün hırsızlığa dolandıysa, bir diğer gün sarhoş gezindi. Köyün içinde kusmadık duvar dibi, devrilmedik kapı önü, yarmadık bağ bahçe bırakmadı. Kimi gün sövdü saydı, kimi gün türkü çağırdı derken tüm köyü karşısına aldı. O günden sonra kamasını güneşe tuttu, ayaklarını uzattı, köy meydanına oturdu. "Ha gelen bir büyük mü, it mi!" demedi, sigara üstüne sigara yaktı. İkide bir koynundan bir deste çıplak kadın resmi çıkartıp gencin ihtiyarın önüne attı.

Atiye, oklavayı çekip oğlunun etlerini kara kara yaktı. Uykuda saçlarını kırktı. Köylünün biri şikâyete geldiğinde, "Oğlum, etme!" diye yalvarıp ağladıysa, diğerinde, "Kudurdun mu geberesice!" diye üstüne atladı. Orasını burasını ısırdı. İki güne bir, "Köyün delikanlılarını azdırmaya mı geldin sen buraya?" diye öğretmenin yolunu çevirdi. Kapısına dayandı. Ama Halit gün günden azıttı. O yetmiyormuş gibi arkasından küçük oğlan, "Ya bana Elmas'ı alırsın, ya evi başına yıkarım," diye zorlattı. Atiye, bu defa büyük oğlanı bırakıp Seyit'e yanaştı. Seyit kapıdan kaçtıysa, pencereden içeri atladı. "Ever diyorum kız," diye Atiye'yi saçından tutup yere yatırdı. Duvar tepelerinde bağıra çağıra ağladı. Taş attı, başını altına tuttu.

Atiye, oğullarıyla başa çıkamayacağını anlayınca bir gidenle, "Gelsin şu yenni oğullarını ne edecekse etsin," diye Huvat'a haber yolladı. Bir süre sonra da Huvat'tan bir mektup aldı. Mektubun geldiği gün, Halit'le Seyit yan yana düşüp ağılın başına çıktılar. Atiye, onlar gözden kayboluncaya kadar arkalarından baktı. Gidip erkek odasının kapısına bir kilit astı.

O gece Settar'ın kızı Menşur, öğretmenle köyden kaçtı. Sabaha karşı bir it uluması, bir çağrışmayla köy ayağa kalktı. Erkekler fişeklikleri boyunlarına, tüfekleri omuzlarına astılar, atlar koşuldu. Kadınlar ağıta oturdu. Kuşluk vakti,

Buğlek yolunda bir çalı dalında Menşur'un yazması bulundu. Haberin köye ulaşmasıyla kadınlar ağılın başına çıktılar. Menşur öğlene at sırtında köye girdi. Başına sütleğen çiçeğinden iki sıra taç örmüş, kırk beliğini çözüp omuzlarından aşağı koyvermişti.

Menşur'u eve getirip sedire uzattılar. Karnının üstüne kara saplı bir bıçak koydular. Gözlerini kara yazmayla bağladılar. İki kadın çarlarını çekip Sittile'yi getirmeye gitti. Ötekiler, kızı orada öylece bırakıp başka bir odaya çekildi. Sittile bastonuna dayana dayana gelip Menşur'un yanma çıktı. Kapıyı kapattı. Kızın elbisesini beline kadar sıyırdı. Kızlığını yokladı. Menşur'un gözlerini bağladıkları kara yazmayı çözüp eline aldı. Dışarı çıktı. Yazmayı, "Gözün aydın olsun," diyerek anasına verdi. Kız anası ağıta başladı. "Tandıra kazanı sürün, kınasını hazır edin, Menşur'um kız oğlan kız," diye yazmayı bir o yana bir bu yana salladı. Menşur yüz akıyla gelinlik giydi. Kınalı parmaklarla toprağa girdi. Erkekler mezarlıktan dönmeden, köyün içinden kara bir duman yükseldi, yükselip göğe çekildi. Kadınlar, öğretmenin kapısını kırıp içeri girdiler. Duvarlardaki çıplak kadın resimlerini yırttılar. Eşyaları dışarı attılar. "Al kanlara belenesin, öğretmen," deyip, ateşe verdiler.

"Bu kara kaplı defteri hatırladın mı, öğretmenim?"

"Hatırlayamadım."

"Ya beni?"

"Seni de."

Dirmit, kadınları ateşin başında bırakıp köyün en uzak tarlalarına gitti. Başakların arasına gizlendi. Öğretmenin odasından çaldığı defteri koynundan çıkardı. Yüreği "Güp! Güp!" atmaya başladı.

"Ben sizi hiç unutmadım." "Hiç, hiçbir şey anlamadım." "Ben de."

İçinde açık saçık şiirler yazılı kara kaplı defteri öğretme-

ne verdi. "Ben," dedi, "Alacüvekli Dirmit'im, Huvat'ın kızı."

Kınalı yas zamanı, göçmen kuşlar Alacüvek'e geldiler. Genç kızlara telli duvak, çocuklara kum yumurta, delikanlılara oyalı mendil getirdiler. Yöncü kuşlar, kavaklardan kavak beğendiler. Artçılar çer çöp topladı. Üç gün üç gece Alacüvek'te itler uyudu, artçı kuşlar uyumadı. Bacalara, evlerin saçaklarına, çatal dallara yuva kuruldu.

"Artçı kuş, seni bırakırsam, bana ne verirsin?"

"Kum yumurta."

"İstemem."

"Ne istersin, Dirmit kız?"

"Babamı."

Artçı kuşlar, bağbozumunu beklemediler. Yöncü kuşları kavakların tepesinden aşağı atıp öldürdüler. Yası kanatlarına taktılar. Gagalarını çatırdatarak köyün üstünde bir-iki döndükten sonra, bir çağrışmayla gittiler.

O sabah Atiye, Dirmit'in yatağında üç gıgı buldu. Kaldırıp bir kenara koydu. Gıgılar, dörtledi beşledi. Derken Atiye, kızın yatağından avuç avuç gıgı toplamaya başladı. "Kız napıyorsun bu gıgılarla," diye sordukça Dirmit omuz silkti, dil çıkardı. Sonunda Atiye, oklavayı kapıp kızın peşine düştü. Çatal kapının önünde Dirmit'i yere yıktı. "Söyle kancık," diye üstüne çöktü. Dirmit bir çırpındı, iki tepindi, sonunda gıgıları donuna soktuğunu söyledi. Atiye, "Boyun devrilsin e mi," diye Dirmit'i eve sürüdü, ambar odasına kilitledi. Söylene söylene hamurun başına oturdu. Oturmasıyla Cinci Memet'in Dirmit'in doğumundan önce "A - ha!" diyerek hamur tahtasına attığı çentiği hatırladı. Eli ayağı boşandı. Korkudan bir zaman Dirmit'i dışarı salmadı. Dirmit, "Tükürüğün solana kadar gidip gelirim kız," diye evin içinde ayağı yaralı it gibi dolandı. Atiye, her defasında "Gıgı almaya mı gideceksin geberesice!" diye kızı çaldı çaldı azarladı. Sonunda bir gün artık ana yüreği dayanamadı, "Hadi kalk kan-

cık," diyerek Dirmit'i su yollarına, duvar başlarına, ağaç kusmuklarına yolladı. Dirmit, entarisinin ceplerine kavrulmuş un doldurdu. Eline koca bir çingil üzüm aldı. Merdivenden "Güp!" diye atladı.

"Kız Dirmit, dişinin kovuğuna kim sıçtı?"

"Ebelerin iti."

"Vay keçi vay."

"Keçi senin oğlun."

"Oğluma varır mısın?"

"Varmam."

"Niye?"

"Senin oğlun piç."

O gün, dam uçuran rüzgâr, Dirmit'i önüne kattı. Savmanıda taylarla yarıştırdı. Üç olukta tazılarla dalaştırdı. Bir halı dokuyan kızların yanma, bir göle yatan camızların sırtına attı. Dirmit'in üzümünü elinden, un kavurmasını cebinden aldı. Saçlarını dağıttı, ağzını burnunu kanattı.

"Dam uçuran rüzgâr, karnım acıktı."

"Toprak ye."

"Anneme dersin."

"Demem."

Dam uçuran rüzgâr, karanlık bastırınca, "Cinler geliyor!" diye Dirmit'i korkutup eve getirdi. Kaşla göz arasında Atiye'ye onun avuç avuç toprak yediğini söyledi. Atiye, "Aç kız ağzını, kancık," diye Dirmit'i kapının arkasına kıstırdı. "Toprak yiye yiye karnında solucan çıkacak, geberesice," diye yere yatırıp dövdü. Kaldırıp saçından tuttu. "Tövbe mi kız!" dedi. Dirmit silkinip başkaldırdı. O başkaldırdıkça Atiye, "Tövbe de kız, tövbe de kancık!" diye dayağı gel ha etti. Soluğu tükeninceye kadar bir sordu bir vurdu. Sonunda yüreği taştı. "İnadın kurusun emi!" deyip Dirmit'in boğazına bastı. Burnunu sıkıp ağzına, "Şap!" diye tükürdü. Dirmit sıçrayıp sekiye çıktı. "Kız, yiyeceğim işte, yiyeceğim iş-

te, kız!" diye tepine tepine bağırdı. Kaçıp sedirin altına saklandı.

Ertesi sabah, gün ağarmadan tulumba gıcırtısıyla uyandı. Usulca üstünü giyip, Atiye'ye görünmeden, sokağa fırladı. Atiye, ikindiye kadar evin içinde sinirli sinirli, "Hangi küllükte eşiniyor kim bilir kemçik!" diye gezindi. İçten içten de, ha şimdi gelir, ha birazdan diye bekledi. Dirmit çıkıp gelmeyince, "Git bak hele, bir yerde ne kıvrılır kalır da..." diyerek Nuğber'i halının başından kaldırdı. Nuğber söylene söylene Dirmit'e bakmaya gitti. Atiye de arkasından tavuklara yem vermeye bahçeye indi. Yemi saçtı, yalağa su koydu, yumurtaları almak için kümese girdi. Girdi ki, ne görsün! Dirmit, Keşli Rıfat'ın küçük oğlu Ömer'in altında. İkisi de doncak. Atiye yumurtayı filan unuttu. Ömer'le Dirmit'in üstüne çullandı. Kolları bacakları demedi, nereleri eline geldiyse ısırdı. Ömer'i bahçe duvarına kadar taşladı. Dirmit'i saçından sürüye sürüye yukarı çıkardı.

Atiye bir kış Dirmit'i dışarı salmadı. Dirmit, "Köpek karı yağdı anne, kar dişlendi kız, saçaklar buzlandı, ne olur gönder az," diye günlerce yalvardı. O yalvardıkça Atiye, tandır odasından ambar odasına, ambar odasından sekiye, sekiden tahtalıya dolandı. Dirmit bir yanda ağladıysa o bir yanda ağladı. Ne çare ki, Cinci Memet'in "Bu çocuk eksik doğmazsa başına gelmedik kalmayacak!" demesini, bir de, "Bu dediğimi iyi belleyin ha! A -ha!" diyerek hamur tahtasına attığı çentiği aklından çıkaramadı. Çıkaramadığı gibi, Dirmit'in başına bir iş gelmesinden korkup onu eve kapadığı yetmiyormuş gibi, bir yandan da evin içinde kızını keşiflemeye başladı. Dirmit'in iç bunaltısından yaptığı her şeyin altından olmadık anlamlar çıkardı. Onun bez bebeğini kucağına alıp, bebeğiyle konuşmasını, dışarıda yağan karı içerden çırpınıp bağırarak seyretmesini, sedirin altında oynarken oynarken orada uyuyakalmasını Cinci Memet'in hamur tahtası üstü-

ne attığı çentiğe bağladı. Derken işi, Dirmit'in cinlerin derneğine girdiğinden şüphelenmeye kadar vardırdı. Bu defa onu keşiflemeyi bir kenara bıraktı. "Kızım, kınalı kızım," diye, ikide bir yanına yanaşıp, bir, "De hele, cinler seni adınla mı çağırıyor?" diye o değilden ağzını aradı; "Bana demezsen seni alıp giderler, bir daha da bize göstermezler ha!" diye sıkıştırdı. "Cinlerin düğününe gittin mi? Evlerini gezdin mi?" derken derken, kızı cinler yürütmesin diye tutup sedire bağladı. Dirmit, "Çöz diyorum beni, kız," diye debelene debelene günlerce ağladı. Sonunda bir ateş bir terlemeyle hastalandı. Ağzından köpükler saça saça gözlerini kapadı, üç gün açmadı. Dördüncü gün açıp tavana verdi. Atiye, "Kız elden gitti," diye dövündükçe, Dirmit "Başım! Başım!" diye inledi. Atiye, "Çıktı valla Cinci Memet'in çentiği," dedikçe, Dirmit'in her yanı kırmızı kırmızı çentik döktü. Her bir çentik sulandı, kaşındı, kara kara kabuk bağladı. Atiye, gitti geldi, "Kabukları kaldırayım deme, derin yaralar açarsın ha!" diye tembihledi. Ama yine de, ne olur ne olmaz diye kızın ellerini bir torbaya sokup bağladı.

Dirmit, yemlik zamanı iyileşip yataktan kalktı. Atiye, hastalığın Dirmit'te eser bırakmadığına öyle çok sevindi ki, onu ayağa kalktığı gün sokağa saldı. Saldı ama yanıldı. Hastalığın kızında bıraktığı eser gözle görülmediğinden hiç farkına varmadı, ama Dirmit'te çentik hastalığından sonra, her yaptığını gizleme, olur olmaz şeylere acıma eseri kaldı.

"Anne, tulumbaya yazık, değil mi?"

"Ne diyorsun kız sen?"

"Tulumbaya yazık diyorum."

"Nesine yazıkmış?"

Geceleri tulumba, aya karşı tek başına uluyan bir ite benziyordu. Durmadan kuyruğunu sallıyor, Dirmit'i yanına çağırıyordu. Dirmit önceleri korktu. Bir zaman tulumbanın kuyruk salladığını görür görmez, kafasını yorganın altına

soktu. Ama bir gün, helheli oynarken tulumba, "Geceleri yanıma gelirsen, ben de sana sabaha açılacak gül tomurcuklarının yerini söylerim." dedi. Dirmit iki güne kalmadan köyün bahçelerindeki tüm gül fidanlarının yerini öğrendi. Geceleri gizlice tulumbanın başına iniyor, sabahları kimseye görünmeden su yollarından geçip, tomurcukların başına varıyordu.

"Uyuyamıyorum, yediveren gül."

"Neden?"

"Seni, tomurcuklarını düşünmekten."

O gül zamanı Dirmit, "Ya uyur da, uyanamazsam. Ya ben uyurken güller solar, dallar kurursa," diye öyle çok korktu ki, o gül zamanından bir dahaki gül zamanına kadar gözünü hiç kırpmadı.

Dirmit'in gözlerini karanlığa dikip, sabahın olmasını beklediği gecelerden birinde, Huvat'ın anası tandır başında öldü. Nuğber Dudu'nun üstünden, küçük bez torbalar içinde kına, bir-iki muska, yiyelenmiş zeytin çekirdekleri, bitki kökleri, kara bir tutam da saç çıktı. Ölü evine gelen kadınlar tandır başında diz çöktüler. Nuğber Dudu'nun yaşmağını ağıtçı Kör Fadime'nin eline verdiler. Ağıtçı Kör Fadime, "Ne diyem de ne söyliyem, ölü benim olmayınca!" diye yaşmağı gönülsüz gönülsüz bir-iki salladı.

Ardından, "Nuğber Dudu bindi ölüm atına da digidah, ha digidah, digidah," diye bir ağıda başladı. Ötekiler, Nuğber Dudu'nun üstünden çıkanları elden ele geçirip, "Digidah ha, digidah," diye Kör Fadime'ye eşlik ettiler. Ardından Nuğber Dudu'nun canı için, etli pilav üstüne öküz helvası yediler. Gömücüler mezarlığa gidince de, onun minderini, çarını, içliğini, bastonunu ellerine aldılar. Bir çağrışma, bir ağıtla akşama kadar köyün içinde dolaştılar.

Atiye, kaynanasının koynundan çıkanları küçük bir bohça etti. Huvat'ın köye geldiği gün de, Nuğber kadının hatı-

rasmı oğluna verdi. Verdiğine de pişman oldu. Huvat, bohçayı açar açmaz bir ağıt tutturdu. Atiye, "Sus lan anam," diye yalvara yalvara Huvat'ı yenemeyeceğini anlayınca, "Ağla ağla, güzel oluyorsun ki!" diye kocasına bir-iki çıkıştı. Sen misin çıkışan! Huvat, "Bu saç benim saçım kız," diye bağıra bağıra köyü başına topladı. O gece yarısına kadar, köyün erkeğini kadınını, anasının mezarının üstüne kırk gün nur oturduğuna dair yemin billah ettirmeden yatırmadı. Ama anasının cennete gireceğinden yine de emin olamadı. Sabaha karşı Atiye'yi, "Anamın saçına kına yaktın mıydı, kız?" diye dürte dürte uyandırdı. Atiye uykulu uykulu ağzını açtı. "Yaktım ama, yakmadım öyleyse lan," diye başladı. Huvat'a, anasının sandığına boğum boğum kara kurtlar düştüğünü, kurt evi sarmasın diye de sandığı bahçeye atıp anasının gömüldüğü gün ateşe verdiğini anlattı. Huvat'ın hallerine kızdığından bir de tüm Alacüvek ahalisinin kurtları gördüğünü, "Nuğber Dudu cehennemlik ya, biz duasını esirgemeyelim," diyerek okuyup üfledikleri yalanını attı. Sonra da dönüp yattı. Huvat'ın o dakka soluğu içine kaçtı. Ne yapacağını bilemedi. Bir yorganı başına çekti, bir tekmeledi. Sonradan sonraya, "Vay geçmişini!" diye ayağa kalktı, Atiye'ye bir dayak attı, bir dayak attı.

O sabahtan sonra, üç gün Huvat'ın ağzını bıçak açmadı. Üç gün boyunca sık sık tüm köye küsmeyi, Atiye'yi de koyup gitmeyi düşündü. Ama sonra bu fikrinden caydı. Alacüvek'i "Hop!" kaldıracak bir şey alıp gelmediğine yana yana, kafası önünde, bir zaman ortalıkta dolandı. Derken bir gün, "Aklını yesinler e mi lan senin," diye kendi kendine konuşa konuşa, bir sevinç bir tuzakla muhtarın kapısına dayandı. Dayanır dayanmaz da yer yerinden oynadı. Alacüvek, "Huvat, köyün adını değiştiriyormuş," diye bir haberle çalkalandı.

O gece Alacüvek'te kimse uyumadı. Kırklı bebeğinden, yatalağına varıncaya kadar herkes ayaklandı. Kadınlar başla-

rında çarları, ellerinde kirmenleri, sırtlarında bebeleri, muhtarın çatal kapısının önünde toplaştılar. Erkekler, muhtarın erkek odasında sabahaca bağrıştılar. Yaşlılar, ilkin, "Alacüvek adı atamız yatırın yadigârıdır, günaha girmeyin," diye nasihat verdiler. Sonuna kadar da bastonlarına dayanıp direndiler. Ama gün ağarınca bir öfkeyle muhtarın erkek odasını terk ettiler. Yaşlılar şöyle dursun, Huvat bile ateşli yandaşları karşısında ilkin şaşkınlığa düştü. Daha o Alacüvek değil de şu olsun demeye fırsat bulamadan o bir isim, öteki başka bir isim söylemeye başladı. Neyse ki Huvat sonunda kendini toparladı, "Köyün adını 'Atom' koyacağız," diye yerinden fırladı. Herkes bir merakla susup Huvat'a baktı. Neden sonra Keşli Rıfat ayıktı. "'Atom' neyin nesi ki, lan?" diye sormayı akıl etti. Huvat şehirde herkesin atomdan söz ettiğini, atomun altından daha kıymetli bir şey olduğunu söyleyerek, atom hakkında ne biliyorsa sıraladı. Ama lafını bitirmeden Değnekli Ali koltuk değneklerini çekip ayağa kalktı, "Atom, ilkine gâvur adı," diye ortaya ters bir laf attı. Huvat, "Lan topal it, senin gibi yarım akıllıya mı kaldı gâvur adıysa," diye bir kızgınlıkla Değnekli Ali'nin üstüne atıldı, yakasından tutup yere yatırdı. Değnekli Ali, "Kore'ye kim gitti, lan, ha?" diye ağlamaya başladı. Burnunu çeke çeke, atom hakkında bildiklerini bir de o anlattı. "Atomu yiyen it kudurur lan," diye köylünün ödünü patlattı. Yerine çekilip oturmadan da ortaya yeni bir isim attı. Akçalı...

Köylüler o günden sonra, hem Alacüvek'in adını hem de Değnekli Ali'nin adını değiştirdiler. Alacüvek'e "Akçalı", Değnekli Ali'ye de "Koreli" dediler.

Huvat da "Atom" adını kır itine koydu. "Varsın Akçalı olsun, icat benim icadım ya," diye de avundu. Ama kır ite "Atom" adı iyi gelmedi. Durup durup ağzından salyalar akıtmaya, kuyruğunu bacaklarının arasına kıstırıp olur olmaz hırlamaya başladı. Huvat birkaç gün, "Bu ite zehir ne atma-

sınlar, kız?" deyip durdu. Ama en çok itin kuduz olmasından korktu. Sonunda da Atom'u çekip vurdu. O gün can sıkıntısından Atiye'ye, "Bundan böyle köylüye dikiş dikmeyeceksin, iğne de vurmayacaksın, kız," diye emirler savurdu.

Atiye o sıralar ortaya bir hünerini daha çıkarmış, Çerçi'ye şırınga getirtip köylüye iğne vurmaya başlamıştı. Kısa zamanda da yedi köyde "İğneci Atiye Hanım" diye isim yapmıştı.

Atiye, Huvat'm ileri geri bağırmasına ilkin ses etmedi. Ama iğne vurmayacaksın diye emirler savurmaya başlayınca, elini beline koyup kocasının karşısına dikildi. Bağıracağına bir yol Dirmit'i sorsa iyi edeceğini söyledi. Huvat birden kül gibi oldu. "Evde yok muydu Dirmit kız?" diye bir korkuyla sordu. Atiye, "Var mıydı ya?" diye terslendi. Köy adı kaygısı çekeceğine, durup dururken bir atom icadı çıkartıp it vuracağına, evde eksik arasa daha iyi olacağını duyurdu. Dirmit'i Dizgeme'ye hacılığının yanma gezmeye gönderdiğini söyledi. Huvat'ın başından çekilip tandır odasına girdi. Huvat, "Ne bacılığı kız?" diye Atiye'nin etrafında bir merakla dolandı. Sonunda işin aslını anladı. Atiye'nin iğne vurmaya başladıktan sonra doğduğu yöreden gelip Dizgeme'ye yerleşmiş bir aileyle tanıştığını, dünyada ve ahirette o ailenin bacılığına girdikten sonra da Dirmit'i yanlarına gezmeye yolladığını öğrendi. Söylene söylene kızını almaya gitti.

Gitti ama pir gitti. On gün Atiye ağılın başını su yolu etti; bir, kötü kötü söylendi; bir, kulağını kapıya verdi; bir, ata atlayıp Dizgeme'ye gidecek oldu derken, Huvat on birinci gün akşama doğru Dirmit'in elinden tutarak çıktı geldi. Gelir gelmez de, Atiye'ye müjdeyi verdi. "Senin bacılığının kızı Zekiye'yi, bizim Halit oğlana bitirdim, kız," dedi. Atiye olduğu yerde dondu kaldı. İlkin ne diyeceğini şaşırdı. Bir, "Kız daha çok cahil, anam," diyecek oldu; bir, "Halit'in başka sevdiği ne vardır belki lan," diye kocasına çattı. Huvat'm kaygısız kaygı-

sız çekilip sedire yattığını görünce de, "Her gördüğüne şapılama huyundan vazgeçsen olmaz mı?" diye lafı inadına uzattı. Atiye içini bir iyice boşaltacağa benzerdi ya, Huvat, "Gâvur gelini gibi sohurdanıp durma, kız," diye ayağa kalktı. "Bana ayran verirken kızın yüzü bir kızardı ki, dayanamadım işte," diye kestirip attı. Atiye, o gece, "Halit kızı bir görsün hele, istemezse döneriz," diyerek, kocasını oğlunu köye çağırması için kandırmaya çalıştı. Ama Huvat, "Bu işin geri dönüşü olmaz, görüp de ne olacak kız?" diye zorlattı.

Atiye çaresiz hazırlığa kalktı. Sini sini baklava açtı. Bohçalar hazırladı. Yanına hatırı sayılır iki yaşlı kadın alıp dağ köyündeki yeni bacılığına dünürcü oldu. Zekiye'ye "yapık, yüzük" koydu. Zekiye daha Akçalı'ya el öpmeye gelmeden, onun toka gibi iri gözlü, epil epil yüzlü, serpme benli, eline çabuk bir kız olduğunu tüm köy duydu. Duyan duyduğuna bir kattı, bir yakıştırdı, Zekiye'nin süzüle süzüle köye gelip gitmesinden sonra da, bu yakıştırmalar öyle bir hal aldı ki, halı dokuyucular yeşil hah ipine "Zekiye'nin gözünden" demeye başladılar. "Zekiye'nin benleri gibi kuskus dökmek" lafı da o günlerde Akçalılıların dillerine yerleşti. Yine o günlerde, Akçalılı kadınlar yeni bir âdet çıkardılar. Entarilerinin altından bellerine kalın bir bez dolayıp sıktırmaya başladılar. Zekiye'nin belinin inceliğine ağızları öyle açık kalmıştı ki, Atiye'nin bu işe küçüklükten başlanmazsa, bel inceltmeye pek bir faydasının dokunmayacağına dair sözlerine bir süre kulak asmadılar. Koç katımına kadar sargılarını hiç çıkarmadan bellerini sınadılar. Ama koç katımından sonra topluca bir hırıltıya düştüler. Bel inceltme hevesi yüzünden kadınlar arasında tıknefes, öksürük, kızarma ve terleme baş gösterdi. Bazılarının elinde, yüzünde, gövdesinde yaralar açıldı. Üç kadında da görme ve konuşma bozukluğu ortaya çıktı. Hepsinin beli ise kütük gibi şişti. Şişmenin başlamasıyla, "Artık bel inceltme zamanı bizden geçmiş," diye-

rek, bir hüzünle, bellerine dolayıp sıktırdıkları bezleri çıkardılar. Ama Zekiye gibi ince belli kız yetiştirmeyi de analık görevi saydılar. Atiye'den bel inceltmenin ilmini aldılar. Kısa zamanda bez yerine naylon torba sarmanın daha iyi sonuç vereceğini anladılar. O günden sonra, doğan kız çocuklarını göbekleri düşer düşmez, üç tas suyla yıkadılar. Okuyup üfleye üfleye bellerine naylon torba sardılar.

Zekiye gibi belini inceltemeyenler de, onunla bir örnek giyindiler. Saçlarını onun gibi kırk belik edip beliklere sıra sıra mavi boncuk düzdüler. Zekiye'nin kaşlarını yıkıp, ellerini koltuğunun altına sokup oturuşunu, ikide bir pancar gibi kızarışını, kaynanasının etrafında keklik gibi seke seke dolanışını, kaynatasına abdest suyu döküşünü, süzüle süzüle peşkir tutuşunu öve öve bitiremediler. Huvat'ı bayram bebesine çevirip bir kenara çekildiler.

Atiye, "Döllerin başına bir iş ne gelir anam, kalk yoluna git," diye Huvat'ın etrafında dolandıkça, Huvat, "Yolum bağlandı kız, biri muska yazdırdı zaar," diye bir nizahla giyinip kuşanıyor, foter şapkasını eline alıp sıvazlaya sıvazlaya ortalığa düşüyordu. Köyün içinde sigara tabakası elinde bir-iki gidip geliyor, kuşluk zamanına kalmadan da atının sırtına bindiği gibi, dünürü Rızgo Ağa'nın yanına çıkıyordu. Her yola çıkışında da, ahır kapısının ağzından Atiye'ye, "Kız bak hele," diye seslenmeyi, "Akşama köylü davet yemeye gelecek, arabaşının yanma aşidiye pişir, tuzlu sütlaç dök," demeyi, sıkı sıkı tembihlemeyi unutmuyordu. Akşam olup da, güneş dağların arkasına indi mi, dünürünü de yanma katıp köye geri dönüyordu. Dönmesiyle atları ahıra çekmesi, dünürünün elinden tutup köy meydanına çıkması bir oluyordu. Atiye, Huvat'la Rızgo Ağa'ya, köylülerin "çifte güvercinler" diye ad yakıştırdığını duyunca, "O ne, Huvat, hadi koltuğuna giriyorsun, el ele tutuşup gezmek de ne? Ayıp lan," diye epeyce çıkıştı. Ama Huvat'a dünür eli tutmayı terkletemedi.

Onu terkletemediği gibi Huvat, her gece köylüye davet yedirdiğinin yanında, köyde halı kesilen her eve, dünürünün elinden tuta tuta, göz aydına varınaya başladı. Gelinin kızın getirip ayağının altına serdiği halıların üstüne keskence hediyesi olarak, bitimlik çerez, kızıl üzüm, sormuk şekeri bırakmaya başladı. Huvat bir elinde dünürünün eli, bir elinde içi çerez dolu torbayla ortalığa düştükçe Atiye kahrından uğundu. "Köylü hah kestiyse sana ne lan, anam," diye ikide bir Huvat'ın önüne durdu. "Senin gibi bir hoşafçı daha var mı acaba bu dünyada!" diye terslendi. Ama Huvat, Atiye'nin sözlerine hiç kulak asmadı, o daha diyeceğini bitirmeden, o değilden savuşup ortadan kayboldu. Bir gün yine Atiye kötü kötü söylenirken Huvat elinde bir top tırılla içeri girdi. Atiye'nin, "O elindeki ne, lan?" demesine kalmadan, köyün ne kadar yetim dölü varsa, Huvat'ın arkasından içeri gel ha etti. Huvat tırıl topunu Atiye'nin eline tutuşturdu. "Çocuklar büzgeçli don, gömlek istiyor, bak bakalım kız," diyerek Atiye'nin gözünün içine baka baka çekilip sedire oturdu. Atiye hayırlı bir iş olduğundan zorsunmadan çocukların büzgeçli donlarını, gömleklerini dikip ellerine verdi. Ama Huvat daha Atiye dikiş makinesinin başından kalkmadan, "Bak hele, kız," diye, bir tuzakla yanına yanaşıp da, Zekiye'ye dünürcü giden kadınlara da üçer metre entarilik kumaş aldığını söyleyince, Atiye, Huvat'ın lafı nereye getireceğini hemen anladı. "Götür ellerine ver, kime diktirirlerse diktirsinler," diye bağırmaya başladı. Huvat, "Kız, en çok onlar iyi demedi mi Zekiye'ye!" diye lafı alttan almaya çalıştı ya, Atiye, "Gelinin de batsın, sen de bat," diye ağzını açtı. "Gelinim gelinim diye gezineceğine, ha biraz da döllerim oralarda ne yapıyor diye gezin," diye verdi veriştirdi. Ama Huvat, bana mısın demedi. Köye yassıldı. Bildiğinden de geri kalmadı. Atiye sonunda yüreğini boşa tükettiğini anladı. "Küller yüzüne!" deyip Huvat'ın yakasını bıraktı.

Atiye, dünürü Rızgo Ağagil'e gidip gele gele, kimsenin ne anlama geldiğini bilmediği sözler eder olmuştu. Kimse anlamasa da ara sıra buna benzer sözler etse iyiydi. Ama, "Küller yüzüne, teller gözüne!" derken ipin ucunu öyle bir kaçırdı ki, bacılığı Sose'yle garip, anlaşılmaz bir dille konuşmaya başladı. Ondan sonra da evde Atiye'nin konuştuklarının yarısından çoğu anlaşılmaz hale geldi. Huvat, Atiye'nin bacılığıyla garip, anlaşılmaz bir dille çatır çatır konuştuğuna şahit olduktan sonra, Atiye'den çekinir oldu. Bir zaman karısından uğrun onu gözledi. İçinden besmele çekmeden elinden bir şey yemedi. Abdestsiz koynuna girmedi. Korkusunu kendine yediremediğinden, "Atiye'nin nesi olacak, şeytan giriyor aklına zaar," diye yüreğine su serpti, ama imkânı yok korkusunu atamadı. Korkusunu atmaya çalıştıkça aklına yeni yeni şeyler takılmaya başladı. Atiye'nin dikiş dikmeyi, okuyup yazmayı nerde öğrendiğini düşüne düşüne bir hal oldu. İçine bir şüphe oturdu. Son son ortalığa bir şırınga icat edip iğne vurmaya kalkmasını, karısının aklına şeytan aklı karışmasına bağladı. Nuğber'i yanına çağırıp Atiye'nin her yaptığını kendisine haber etmesini istedi. Korkudan günlerce erkek odasından aşağı inmedi. İkide bir Nuğber'i sesleyip sorguya çekti. Derken bir annesine bakıp bir babasına haber yetiştiren Nuğber'in de içine bir korku yerleşti. Atiye'den gizli üstünü başını yoklamaya, annesinin sırrını çözmek için sandığını karıştırmaya, uyurken ağzını aramaya başladı. Sonunda Atiye evin içinde kızına, kocasına neredeyse yedi kat el oldu. Olandan bitenden habersiz olduğundan, bir tek Dirmit annesinin yanına sokuldu. Ama Atiye tutup ona da, "Ninnisare ninnisare!" diye ağlayan, bir uzayıp bir kısalan kara bir eşeğin hikâyesini anlattı. O hikâyeyi dinledikten sonra Dirmit de elden ayaktan çıktı. Gözünün önünde "Ninnisare!" diye ağlayan, uzayıp kısalan kara bir eşeğin soruttuğunu söyleyip tir tir titremeye başladı. Gündüz gözü-

ne helaya gidemez, bahçede gezinemez oldu. Bir başını yastıkların altına soktu, bir elinde koca bir değnekle evin içinde "Çüşo!" diye diye gezindi. Kırk gün kara eşek Dirmit'e rahat yüzü göstermedi. Kulaklarını küpe gibi sarkıtıp başını öne yıktı. Gözlerinden yumruk gibi yaşlar döke döke ağladı. Kuyruğunu kısıp, "Ninnisare, ninnisare!" diye inledi. Dirmit sonunda onun ağlamasına inlemesine dayanamadı. Kırk gün sonra, "Ninnisare, ninnisare!" diye eşekle beraber inlemeye, gözyaşı dökmeye başladı. Eşek o zaman Dirmit'e acıdı. Ön ayaklarını duvara dayayıp anıra anıra gözden kayboldu. Eşeğin arkasından Dirmit duvara baka baka hasta düştü. O yataklarda dönerken Atiye de birdenbire kötüledi. Hareketleri ağırlaştı, bakışları donuklaştı. Yemeden içmeden kesildi. Gözlerini tavana verip o kimsenin anlamadığı diliyle upuzun hüzünlü türküler söylemeye başladı. Atiye'nin sesi kulağına geldikçe Huvat kendini evden dışarı attı. Korkudan gece yarısından önce içeri girmedi. Ama Atiye, türküleriyle Huvat'ın içine korkuyu iyice işlettiği yetmiyormuş gibi, bir gece sabaha karşı kocasını dürte dürte uyandırdı. Huvat karısını başucunda dikilmiş görünce, "O ne kız!" diye birden sıçrayıp ayağa dikildi, zangır zangır titremeye başladı. Atiye'nin, "Babam bu gece öldü," dediğini duyunca da eli ayağı buz kesti. Yatağın üstüne küt diye devrildi. Atiye koşup Nuğber'i kaldırdı, Nuğber bir titremeyle Atiye'nin arkasına düştü. İkisi bir Huvat'ı ayıktırıp yatağın içine oturttular. Atiye kocası ayıktıktan sonra, Nuğber'e dedesi için dua etmesini söyledi. Nuğber ellerini açıp korka korka duaya başladı. O dua ederken Atiye babasının öldüğünü o gece gördüğü bir rüyadan bildiğini haber verdi. Babasının rüyasında hiç konuşmadan uzun uzun yüzüne baktığını, sonra çakmağını zarfından sıyırıp eline verdiğini, sonra da birden kaybolduğunu anlattı. Babasının çakmağını zarfından sıyırıp vermesinin, babasının adını koyduğu oğlu Mahmut'un babasından

kendisine hatıra kaldığı anlamına geleceğini söyledi. Huvat, korkusunu içine atıp rüyasını başka birine daha yordurmasının iyi olacağını duyurduysa da, kocasını dinlemedi. "Babam öldü, biliyorum ben," dedi. Evin içinde türkü çağırmayı, gülmeyi, radyo açmayı yasak etti. O gün akşama kadar, babasının günahlarını bağışlaması için Tanrı'ya yalvardı. Ayrıca kendisinden dolayı azap çekmemesi için, abdest alıp iki rekât namaz kıldıktan sonra Huvat'la Nuğber'i Tanrı huzurunda şahit tutarak, onu bağışladığını açıkladı. O an –güneş dağların arkasına yeni yeni çekiliyordu– yerin yedi kat altından çığlıklar yükseldi. Yeri göğü kapladı. Atiye sayıklar gibi, "Babamın sorgulaması başladı," dedi. Nuğber'i, Dirmit'i ve Mahmut'u korkmamaları için tembihledi. Tam üç gün çığlıkların ardı arkası kesilmedi. Atiye üç gün boyunca daha da kötüledi. Kulaklarım elleriyle kapadı. "Yeter artık! Yeter baba, bağırma," diye durmadan inledi. Ne yemek yedi, ne uyudu, ne de ağlayabildi. Üçüncü gün çığlıklar hıp diye kesildi. Atiye kulağını yere verip uzun uzun dinledi. "Çok şükür kurtuldu," dedi. O gece Atiye, tandır odasına Huvat'tan ayrı bir yatak serdi. Yatağa girer girmez, arka arkaya üç dua okuyup bir sağ omzuna, bir sol omzuna üfledi. Babasıyla kendisini konuşturması için ellerini kaldırıp Tanrı'ya yalvardı. Tesbihini alıp mırıldana mırıldana beklemeye başladı. Üç gün üst üste gözünü hiç kırpmadığı için, öyle yorgun düşmüştü ki, uyumamak için çok çaba harcamasına rağmen, ikide bir içi geçiyor, gözü kirleniyor, başı göğsüne düşüyor, tesbihi elinden kayıyordu. Tam derin uykuya geçeceği sıra, bir hışırtıyla irkiliyor, gözlerini açıp kapıya dikiyordu. Sabaha karşı artık umudunu iyice yitirdiği bir sırada babası, "Atiye, Atiye!" diye fısıldayarak, arkasından yanına sokuldu. Belli belirsiz omzuna dokundu. Ağır hareketlerle, yatağın ayak ucuna geçip oturdu. Atiye, "Yüzün niye sapsarı, baba?" dedi. Babası başını önüne eğdi. "Bana çok eziyet edi-

yorlar, kızım," dedi. "Bir senin yüzünden, bir de annenin," deyip sustu. Atiye gözlerini babasının solgun yüzüne çevirdi. "Ben seni bağışladım, baba," dedi. Babasının kurumuş, küçülmüş ellerini ellerinin içine aldı. Başını babasının göğsüne dayayıp, derin bir kuyudan çıkrıkla su çeker gibi, uzun uzun ağladı. Ortalık ışıdığında, babası, "Çağırırsan yine gelirim, kızım," diyerek, Atiye'yi kucakladı, saçlarını kokladı. "Canım bir nar pekmezi istiyor ki!" diye derin derin iç geçirdi, geldiği gibi sessizce gitti. Atiye, babası gider gitmez, Huvat'ın yanına koştu. "Babam nar pekmezi istedi, kalk," diye onu uyandırdı. "Rızgo Ağagil'de vardır, al da gel," diyerek Huvat'ı bacılığı Sose'ye yolladı. Atiye o günün gecesinde, yine tandır odasında tek başına yatağa girdi, duasını edip babasını yanına çağırdı. Bir eline tesbihini, bir eline nar pekmezi şişesini aldı. Beklemeye başladı. Atiye, tam on bir gece, üst üste tandır odasında, babasının gelmesini bekledi. Çırpındı, Tanrı'ya yalvardı. "Benim babam Mahmut," diye durmadan babasının adını çağırdı. Ama ne ettiyse babası gelmedi. Ve bir daha Atiye babasının yüzünü hiç görmedi. Huvat, Atiye'nin her gece tandır odasına girip, sabah elinde nar pekmezi şişesiyle gerisin geri çıkmasına, bütün gün sayıklar gibi kendi kendine konuşa konuşa evin içinde gezinmesine dayanamadı. Ondan boşuna korktuğunu anladı. Üstelik karısına acımaya başladı. Atiye'nin nar pekmezini köyün mezarlığına götürüp kaynanasının mezarına gömmesinden, pekmezi babasına vermesi için Nuğber Dudu'ya yalvarmasından sonra da, Atiye'nin aklını oynatıp elden gittiğini sandı. Ama Atiye yavaş yavaş iyiye döndü. Zekiye'ye nişan koyacaklarına yakında evin içinde yılkı gibi gidip gelmeye başladı.

Nişandan bir hafta evvel, Akçalılı kadınlar toplanıp Atiye'ye yardıma geldiler. Dağlar gibi yufka kayıldı, hoşaflar kaynatıldı, baklavalar açıldı. Atiye şehre gidip gelininin düzenini gördü. Bileziklerini, kolyesini, küpesini bozdurdu.

Yüzüklerden yüzük beğendi, kordonlara beşibiryerdeler dizdirdi. Kadifeler, kaşmirler kestirdi, tenekelerle helva, çuvallarla pirinç, çerez aldı. Bir yandan Zekiye'nin düzenine bakmaya gelenlere sofra kurdu. Bir yandan Zekiye'nin nişanlığını dikti. Kızlarını baştan aşağı kuşattı. Kız evine gidecek koçu kınaladı, boyadı, nişandan bir gün önce Huvat'ın önüne katıp, Zekiye'nin bohçasıyla birlikte dünürüne yolladı. Arada bir, "Halit oğlan yok ya, hiç içime sinmiyor," diye ağladıysa da, kendini sıkıladı. Nişanın olacağı günün sabahı, kendisine son çağrı yapılmayanın, daha önce çağrılı da olsa gelmeyeceğini bildiğinden Nuğber'i erkenden giydirip kuşattı, okuyuculuğa çıkardı. Nuğber köyde tek kapı bırakmadı, herkesi son bir defa dolandı.

Kuşluk vaktine kalmadan, köyün erkeği kadını çocuğu çekildi, geldi. Kadınlar içerde, erkekler dışarıda toplandı. Derken Huvat çalgıcılarla kamyonları kapıya dayadı. Çalgıcıları şaplağa tutup bahçeye oturttular. Huvat eline bir yağlık geçirdi, halayın başına geçti. O ara Atiye getirip çalgıcıların bohçalarını kucaklarına verdi. "Köroğlu'nun uşakları" tellere, köyün delikanlıları tetiklere bastılar. Öğlene Rızgo Ağa'nın kapısına varıp dayandılar. Kız köyü, oğlan köyüne hoşgeldine durdu. İki köyün erkeği omuzlaşıp halaya tutuştu.

"Bunu okuyanın nesi var?"

"Oğlu var, kızı var."

"Darısı oğluna, kızına olsun."

"Huvat Ağa'nın köylüsü, Yazı Ayşe'sinden, bir çift naylon çorap, bir biçimlik entarilik kumaş."

"Darısı Memet'ine olsun, Zekiye gibi gelin alsın."

Erkekler dışarıda halay çekip, tabanca atarken kadınlar Zekiye'yi getirip ortaya oturttular. Kız evinden tefçi, oğlan evinden çığırtkan çıkardılar. Boş bir sini getirip Zekiye'nin başına tuttular. Bir tef sallandı, bir çığırtkan bağırdı. Zekiye'ye sini sini hediye toplandı. Siniler elden ele dışarı edil-

di. Atiye gelininin koluna girip, ayağa kaldırdı. Elini öptürdü. Altınları boynuna, bilezikleri koluna dizdi. "Darısı Seyit'imin, Mahmut'umun başına olsun!" diyerek, nişan halkasını Zekiye'nin parmağına geçirdi. Gidip çalgıcıları yukarı getirdi, geliniyle karşılıklı oynadı.

Zekiye'yle Atiye oynadıkça, Buğlek ininde yatan peri kızı Sarıkız hasetinden çatladı. Zekiye'ye düzülen övgüleri, takılan altınları, çağrılan hediyeleri çekemedi. Nişandan bir gün sonra, gözlerinden kıvılcımlar saça saça, elinde kara bir kırbaçla Akçalı'ya geldi. Dizgeme'ye giden yolun çatma çırılçıplak dineldi.

Sarıkız'ı gören erkeklerin onun güzelliğine dayanamadığını, Sarıkız'ın nice erkeği peşinden inine yürüttüğünü bilen kadınlar, kocalarının, oğullarının üstünden kapılara kilit vurdular. Topluca duaya oturdular. Sabaha karşı da Sarıkız'ı taşlaya taşlaya köyden çıkardılar. Sarıkız belenin başında kırbacını yere vura vura küfürler savurdu ve tek kavağın dibinde gözden kayboldu.

O kuşluk zamanı Akçalı'yı eşekler bastı. Önce kuyruğu kulağı kesik iki eşek Sat Deresi'nden geçip, yayıla yayıla mezarlığın gerisindeki yamaca doğru tırmandı. Onların arkasından bir anda köyün içinde pıtrak gibi eşek bitmeye başladı. Yüzlerce ayağı yaralı, çulsuz, uyuz eşek anıra anıra köyün içinden geçip mezarlığın gerisindeki yamaçta toplandı. Erkekler, dirgenlerine sarılıp topluca yamaca vardılar. "İn mi gönderdi sizi, cin mi?" diye eşeklere bir-iki bağırdılar. Eşekleri köyün başına Sarıkız'm çıkardığını düşündüklerinden, onların yanma bir türlü yanaşamadılar. Dirgenlerini bağıra çağıra uzaktan uzağa eşeklere doğru salladılar. Ama eşekler ön ayaklarını uzatıp arka ayaklarının üstüne yamaca yassıldılar. Daha onlar dirgenlerini omuzlarına vurup köyün içine girmeden, yaşlılar ayaklandılar. Bastonlarına dayanıp kapı kapı ev dolanmaya başladılar. Eşeklerin me-

zarlığa yakın bir yerde toplanmalarını Yatır'ın bir işareti saymak gerektiğini, köyün adının değiştirilmesine içerlediğinden üstlerine eşekleri saldığını, hemen köyün adını geri çevirmezlerse daha kim bilir başlarına ne felaketlerin gelebileceği doğrultusundaki düşüncelerini yaydılar.

O gece Sarıkız topuklarına değen saçlarını savura savura yeniden Akçalı'ya geldi. Köylüler Sarıkız'ı ağılın başından mezarlığa kayarken gördüler, kapılarını kilitleyip içeri çekildiler. Erkekler, "Sürün çıkarın şu cazıyı," diye kadınlara epeyce yalvardılar. Ama kadınlar Sarıkız'ın kendilerinden öç almak için yeniden köye geldiğini, eşekleri de kızgınlığından köyün üstüne gönderdiğini söyleyerek Sarıkız'ı taşa tutmaya yanaşmadılar. Sarıkız sabaha kadar çırılçıplak, elinde kırbacıyla eşeklerin sırtında köyde gezindi. Sabahla bir dağa çekildi. Gündüzün yaşlılar yine köyün içine düşüp kapı kapı dolandılar ya, eşekleri Yatır'ın gönderdiğine dair sözlerine kimseyi inandıramadılar.

Öte yanda, yazıya koyverildikleri günden bu yana tüm köylerden taşlanarak kovulan başıboş yaşlı eşekler, Akçalı'da neden taşlanmadıklarını bir türlü kestiremediler. Ama kendilerine kötü yüz gösterilmemesini fırsat bilip, Sarıkız'ın sırtlarında gezindiği gecenin sabahında Akçalı'yı yurt edindiler. O günden sonra semerinden kurtulan eşekler tek tek gelip Akçalı'ya yerleştiler.

Köylüler, zamanla eşeklere alıştılar. Ama Sarıkız'ın korkusundan geceleri dışarı adım atamaz oldular. Erkekler boyunlarına Sarıkız muskaları astılar, geceleri kilit altında kaldılar. Kadınlar, kırk "Salatantünce" okuyup kocalarının yüzlerine üfürmeden uykuya yatmadılar. Ama köpek karı yağana kadar Sarıkız'ı sürüp köyden çıkaramadılar.

Sarıkız köpek karı yağdıktan sonra bir zaman kimsenin gözüne görünmedi. O sıra köyde Sarıkız'm inine çekildiği inancı iyice yaygınlaştı. Derken erkekler birer ikişer çıkıp gece-

leri damlardan kar kürümeye, yatsı namazına camiye gitmeye başladılar. Erkek odalarında aşık oyunları yeniden başladı. Erkeklerin "Çik yanı, tok yanı!" diye aşık attıkları bir gecenin sabahında köyün on bir iti mezarlıkta ölü bulundu. Arkasından dam kürümeye çıkan Vahti'nin büyük oğlu Ayneli Memet'in kaybolduğu duyuldu. Ayneli üç gündüz arandıktan sonra, Buğlek inine yakın bir kayanın dibinde ölü bulundu.

Erkekler, döne döne yağan kar tipiye vurduğunda Ayneli'nin buz kesmiş cesedini köye getirdiler. Kadınlar başlarına çarlarını çekip, ölü evine biriktiler. Bir yandan ağıt düzdüler, bir yandan "Sarıkız yedi Memet'in başını," dediler, bir yandan helvalık un elediler, bir yandan, "Sarıkız'ın işi olmasa, onca bulanık günde, kurtlar parçalamaz mıydı Memet'i?" dediler. Bir yandan kefen diktiler, bir yandan, "Üç gün ininde tuttu, sonra boğup attı zaar," dediler. Akşama doğru, "Sarıkız'ın inini başına yıkmazsak, Sarıkız kocalarımızı alıp alıp gidecek, biz onu sürmezsek o bizi sürecek, kalkın," diyerek, toplanıp kızaklara bindiler. Buğlek ininin içini, ağzına kadar keven otuyla doldurup ateşe verdiler. Kapısını kara kara taşlarla ördüler. Karanlık bastırmadan okuyup üfleye üfleye, köye dönüp geldiler. Kızaklardan iner inmez de Buğlek deresinden kara bir dumanın göğe doğru çekildiğini gördüler. Yeniden ölü evinde ağıta oturup, bir yandan Sarıkız'dan kurtulduklarına içten içe sevindiler, bir yandan, "Memet'in cebinde de aynesi/Buz kesmiş de delik deşik gövdesi" diye ağıt düzdüler.

O sabah Buğlek Deresi'nin tepesindeki kara duman, gelip köyün başına oturdu. Dumanın Akçalı'ya akmasıyla köydeki nişanlı kızların, taze gelinlerin nutku tutuldu, dili bağlandı. Duman üç gün Akçalı'nın başından çekilmedi. Üçüncü günün akşamı Dizgeme'ye doğru kaydı. Oradan ağır ağır Hazerşah'a aktı. Hazerşah'tan Sığgın'a, Sığgın'dan Çerkez köylerine, Çerkez köylerinden Avşar, Türkmen köylerine vardı. Bir kış köyden köye konup nişanlı kızların, taze gelinlerin dilini bağladı.

O kıştan sonra dili bağlanan nişanlı kızlar, taze gelinler işaretlerle konuştu. Köylüler, kızlarını, gelinlerini düştükleri bu dertten kurtarmak için, tez elden en derin hocaları bir araya topladılar. Ama hocalar kitapta dil bağlanmasının yerini bulamadılar, bu derdin karşısında çaresiz kaldılar.

Gelinler kızlar konuşmaktan umut kesilince yaşmaklarını sıkı sıkı ağızlarını örtecek biçimde bağladılar. Bir zaman durup durup göğüslerine vura vura ağladılar. Sonra sonra işmarla konuşmanın kolayını aldılar. Kırk türlü baş sallayıp kaş oynatmaya, göz süzüp elleriyle çeşit çeşit işaret yapmaya başladılar.

Akçalı'da nişanlı kızların, taze gelinlerin dilleri bağlandıktan sonra dertlerini anlatmak için buldukları yola "Gelinlik etmek" dendi. Bu yakışırmayı yedi köy beğendi.

Huvat, Atiye'nin aklını oynattığından korktuğu sıralarda, nişandan sonra köyden hemen çıkıp oğullarının yanına gideceğine dair karısına ettiği yeminleri, Sarıkız'ın köye indiği ilk gece yedi. Atiye'nin ağlayıp sızlanmalarına, "Aman gündüzün de yolları tutmadı ya Sarıkız, kalk git," diye durmadan üstelemesine, ikide bir, "Sarıkız, Huvat'ı isterim diyormuş lan, duyanlar olmuş," diye korkusunu yüzüne vurmasına göğüs gerdi. Ama ay parçası gelinini ağızsız dilsiz, boynu bükük görmeye gelemedi. Onun gözlerini koca koca açıp dokunaklı dokunaklı bakmasına, başını sallaya sallaya ortalıkta dolanmasına, hele elleriyle işaretler yaparken eskiden kalma bir alışkanlıkla ağzını durmadan oynatmasına, bir yandan da çırpınır gibi yutkunmasına dayanamadı. Bir sabah erkenden atları kızağa koşup köyden ayrıldı.

Huvat'ın köyden ayrıldığı gün, daha o, beleni aşıp gözden kaybolmadan Akçalı'ya at sırtında, upuzun, yabancı biri geldi. Başına yalnız gözlerini açıkta bırakan bir papak ge-

çirmiş olduğundan, köylüler ilkin üstü başı kardan görünmeyen yabancının uzak köylerden birinden geldiğini sandılar. Atını kimin kapısına çekeceğini merak edip damlara çıktılar. Yabancının, atını boylu boyunca karlar içine gömülmüş okula doğru sürdüğünü görünce de onun köyün yeni öğretmeni olduğunu anladılar. Yeniden evlerine çekilip kapıları kapadılar.

Öğretmen, bayrak direğinden başka her yanı kara batmış okula yaklaşınca atından indi. Başındaki papağı çıkarıp elini çenesine verdi. Bıyıkları buza kesince de, atını çeke çeke muhtarın kapısına geldi. Muhtar gönülsüz gönülsüz öğretmeni içeri buyur etti. Atını ahıra çekip yemledi. Gidip köy imamını, ihtiyar heyetini öğretmenin yanına getirdi. O gecenin sabahında köylüler kürekleri sırtlayıp erkenden okulun kapısında biriktiler. Öğlene kalmadan da okulu kardan temizleyip, öğretmene teslim ettiler.

Köylüler, yedi yaşından yukarı olan erkek çocuklarının eline hemen o gün birer tezek verip okula gönderdiler. Ama Atiye dışında hiç kimse kızını okula göndermedi. Atiye, öğretmenin köye girdiğini duyar duymaz, dikiş makinesinin başına oturdu. Dirmit'e bir solukta önlük dikip çıkardı. Ertesi gün de, Dirmit'in saçlarını örüp başına beyaz bir kurdele bağladı. Koltuğunun altına tezeği tutuşturduğu gibi, elinden tutup okula götürdü.

"Hey tulumba, tulumba, müjdem var sana."

"Neymiş müjden, Dirmit kız?"

"Köye öğretmen geldi."

"Geldiyse sana geldi."

"Bil bakalım öyleyse, bana ne dedi?"

"Ne dedi, ne dedi?"

"Sen hiç köylüye benzemiyorsun, dedi."

"Sevindin mi?"

"Sevindim."

Dirmit, her sabah elinde bir tezekle okulun kapısından içeri girdi. Köyün diğer kızları, kapı önlerinde ağlaşarak Dirmit'in yolunu gözlediler. Öğretmen köye geldikten bir süre sonra Akçalı'ya jandarmalar geldi. Öğretmen jandarmaların önüne düşüp, onlarla bir, kapı kapı gezindi. Köylüler, jandarmalara Menşur'un mezarını gösterdiler. Kızlarını samanlıklara, ahırlara gizlediler.

Öğretmen bir süre sonra, yine jandarmaları köye çağırınca da, ondan selamı sabahı kestiler. Yiyecek yemek, yatacak yer vermediler. Upuzun boyundan dolayı da ona bir ad yakıştırıp "Minare Kırığı" dediler. Alıp başını gitsin diye de beklediler. Ama Minare Kırığı gitmedi. Gitmediği gibi Akçalı'da kimseye boyun eğmedi. Yakın köylerden Hazerşah'a yerleşti. Her sabah Hazerşah'tan atma atlayıp, Akçalı'ya geldi. Atını okulun kapısına bağlayıp derse girdi. Dersi bitirir bitirmez de, yeniden atına atlayıp Hazerşah'a gitti.

Derken, kar yağmaktan yoruldu. Rüzgâr duruldu. Bahar geldi. Tarlalar göverdi. Köyün yaşlı leyleği tısılaya tısılaya gelip pınarın başındaki palamut ağacına yuva kurdu. O sıralar köyde, Minare Kırığı'nın "Komünist" olduğu duyuldu. Çocuklar, bir okulun bahçesinde, bir ağılın başında toplaşıp öğretmenlerini beklediler. "Öğretmen gelecek, bize karne verecek," diye el ele tutuşup, döne döne yol gözlediler.

"Tulumba, tulumba.
Bana gonca gülleri bildiren,
Ayı haftına indiren tulumba.
Kır atlı öğretmen nerde?"
"Kuyum gibi karanlık yerde.
Suyum gibi soğuk yerde."

O bahar Akçalı'da okula giden çocuklar, karne alamadılar. Ama dağda on yedi kuzu bulup, yumurta aldılar. Öğretmenden umudu kesince iki canlı koyunların peşine düştüler. Dağda kuzulayanın kuzusunu, meleye meleye köye ge-

tirdiler. Kuzu dişiyse, sahibinden iki yumurta, erkekse bir yumurta istediler. Yumurtaları Behzat Çavuş'un dükkânına götürüp sormuk şekerle değiştirdiler.

Dirmit o bahar, geceleri yine gizlice tulumbanın başına indi. Şafakla beraber, su yollarından geçip köyün bahçelerine girdi. Bir pürçelik toplamaya gitti, bir akkayanın yamacında kangal kesti. Çedene tarlalarında döne döne kuş yuvası aradı. Ama bir türlü öğretmenini aklından çıkaramadı. Rüzgâra sordu, bulutlara sordu, göçmen kuşlara sordu. Sonunda gelip evlerinin çatal kapısının önüne durdu. Bağıra bağıra gelip geçen atlının yolunu çevirdi. Ellerini kaldırıp kamyonların önüne geçti. Köye gelen çerçiye, çadır açan çingeneye "Komünist ne?" diye sordu. Atiye oklavayı çekip Dirmit'in peşine düştü. Bir ağılın başına kadar kovaladı, bir taşladı. Yalvarmayla ağlamayla kızını bu meraktan kurtaramayacağım anlayınca, "Aha komünist, geberesice," diye ona bulutları yara yara köyün üstünden geçen bir uçağı gösterdi. Dirmit annesine inandı, "Komünist"i uçak sandı.

Bahar yaza döndüğünde, Halit nişanlısını görmeye köye geldi. Gelir gelmez de bıyıklarına fıstık karası çekip saçlarını yan yatırdı. Evin içinde girdi çıktı, Zekiye türküsü çağırdı. Atiye iki gün Halit'i Akçalı'da zor yendi. Sonunda, "Babanın huyundan huyun var lan," diye diye ata bindi, oğlunu yanına alıp Dizgeme'ye gitti.

Zekiye'yle Halit, birbirlerini Rızgo Ağa'dan gizli, ahırda gördüler. Görür görmez de sevdiler.

Atiye'nin düğüne kadar oğlunu görmesi o oldu. Akşamüstü, köye dönerken Halit, "Arkandan yetişirim, kız," deyip Dizgeme Düzlüğü'nden geri döndü. Atiye, "Nereye lan?" diyene kadar, atını topuklayıp gözden kayboldu.

Atiye, o günden sonra, delik deşik her yanda oğlunu aradı. Dört bir yana, "Eve gelsin, evereceğim," diye haberler saldı. İki güne bir ata atlayıp Dizgeme'ye vardı. Ama Halit'in

izini yakalayamadı. Sonunda oturup Huvat'a dokunaklı bir mektup yazdı. Huvat mektubu alır almaz Seyit'i yanına katıp köye geldi. Gelir gelmez Dizgeme yollarına düştü, Rızgo Ağa'yla görüştü. Düğün için gün kararlaştırdı. Eline bir dirgen geçirip, Halit'i Rızgo Ağa'nın ahırından çıkarttı, söve saya yanına kattı, eve getirdi.

O perşembe, Halit'le Zekiye'nin bayrağı dikildi. Bayrağın ayyıldızına elma takıldı. Elmaya tabancalar atıldı. Kadınlara ahırda, erkeklere bahçede düğün yeri kuruldu. Kadınlara ayrı, erkeklere ayrı çalgıcılar tutuldu. Dizgeme'den Akçalı'ya semah geldi. Akçalı'dan Dizgeme'ye kalmiçi gitti. Dizgeme'de gelin ağlatıldı. Akçalı'da damat oynatıldı. Köyün delikanlıları Süslü Sami'yi damada sağdıç ettiler, damadın koltuğuna girdiler. Bir yandan gelinlik kızlara ayna tuttular, işmar ettiler, bir yandan topluca abdest alıp camiye gittiler, ilahi söylediler. Dizgeme'de kına gecesi Zekiye'ye kâkül kestiler, kaşlarına fıstık karası çektiler, yanaklarını alladılar, ellerini kınaladılar. Akçalı'da damadı, Dizgeme'de gelini sakladılar. Bahşiş çağrılmadan gelini de, damadı da ortaya çıkarmadılar. Cumartesi akşamı, Zekiye ağlaya ağlaya Halit'e gelin geldi. Halit dama çıktı. Gelinin başına çerez, bozuk para saçtı. Çocuklar paraları kapıştılar. Gelin kaynana sarılıp koklaştılar. Atiye, Zekiye'nin ağzına bir parmak bal çaldı. Zekiye eşikten atlamadan bir tahta kaşık kırdı. Halit damdan indi. Zekiye'nin koluna girdi. Onlar içerdeyken dışarıda damat halayı çekildi. Halaycılara düğün yemeği verildi. Köyün imamı gizlice nikâh kıydı, muhtarı çeyiz kâğıdı yazdı. Gerisi Zekiye'yle Halit oğlana kaldı...

Gelenler tek tek çekilip gittiler. Süslü Sami'yle Atiye, Huvat'la Rızgo Ağa'yı bir edip erkek odasına koydular. Zekiye'yle Halit'in çarşafını almak için, gelin odasının kapısına durdular. Ama Atiye, "Gelinimin tapusunu aldım, ey ahali," diye çıkıp tahtalıya bağıramadı. Zekiye'nin kanıyla boyan-

mış ak çarşafı eline alamadı. Sevine sevine Rızgo Ağa'nm yanma göz aydına varamadı. Ellerini dizlerine vura vura, bir, Süslü Sami'ye, "İyi öğrettin miydi ne edeceğini Halit'e?" diye sordu, bir, "Kız değil miydi yoksa Zekiye," deyip durdu. Derken ay soldu. Yıldızlar tek tek düşüp kayboldu. Ortalık ışıdı, sabah oldu. Sabahla beraber de Akçalı'da Halit oğlanın bağlandığı duyuldu.

Haberin duyulmasıyla, köyde ne kadar insan varsa, evin önüne yığıldı. Kulaktan kulağa bin bir koğu yayıldı. Halit kendini ambar odasına kilitledi. Zekiye gelin odasında, bir, içini çeke çeke ağladı; bir, boynunu büküp ellerini koltuğunun altına aldı. Atiye geleni gideni derneştirip gelininin yanına vardı. Zekiye'den Halit'in çözülmesini bekleyeceğine dair söz aldı. Gidip Rızgo Ağa'yı, gelininin yanma indirdi. Zekiye'nin dileğini dünürüne bildirdi. Rızgo Ağa da kaynanasının yanında kızına üç kez kimi dilediğini sordu. Zekiye üçünde de kaynanasının elini göğsüne koydu, ayaklarını gelin odasının tabanına vurdu. Rızgo Ağa, kızını iki yüzünden öptü. Zekiye'yi Akçalı'da koyup Dizgeme'ye döndü.

Huvat o akşama doğru yalvar yakar Halit'i ambar odasından çıkardı. Oğlunu yanına alıp, yatsı namazına Pir Abdal'a vardı. Şıh Hacı Musa'nın kapısına dayandı. Hacı Musa çoktandır kitap açmadığını, muska yazmadığını söyleyip ilkin Huvat'la Halit'i geri çevirdi. Ama onların onca uzak yoldan geldiğini öğrenince, içeri buyur etti, atlarını ahıra çektirip ayran getirtti. Olanı biteni, Huvat'a ayrı, Halit'e ayrı anlattırıp dinledi. Sonra Huvat'a dışarda beklemesini söyledi, Halit'i belden aşağı soyundurup karşısına aldı. Hacı Musa, Halit'in önüne oturup önce okudu, üfledi. Ardından ufak ufak kâğıtlara ince ince muska yazdı. Muskalardan birini Halit'in eline verdi. Ötekileri kara bir kabın içinde okuyup üfleyerek yaktı. Halit kalkıp giyindi. Hacı Musa bu defa Halit'i dışarı gönderdi, Huvat'ı içeri çağırıp karşısına aldı. Önüne ka-

lın bir kitap açtı. Kitabın bir o sayfasına, bir bu sayfasına baktı. Huvat'a, Halit'i bağlayanın adının iki harfini, gözünün rengini, huyunu suyunu, boyunun uzunluğunu, bir bir verdi. "Sizden uzak, kara kuru, uzun burunlu, inatçı biri," dedi, Halit'i bağlamak için kırmızı bir ipi, nikâh kıyılırken kırk yerinden düğümleyip karanlık bir yere attığını, üstüne de üç avuç toprak saçtığını söyledi. "Ben bir muska yazdım ama, ipi bulursan yazdığımın hayrı dokunur," dedi. İp bulunur, her gün ipten bir düğüm çözülürse, ancak o zaman Halit'in kurtulacağını söyledi. İp bulunmazsa ölene kadar bağlı kalacağını bildirdi. İp bulunduktan sonra da kırk düğümü çözülürken, Halit'in yastığının altına yeni gömülmüş bir ölünün mezar toprağından üç avuç toprak koymak gerektiğini söyleyip sözünü bitirdi. Huvat kalkıp Şıh Hacı Musa'nın elini öptü. Muska'nın karşılığını usulca cebine koydu. Oğluyla beraber gerisin geri yola koyuldu.

Şıh Hacı Musa'nın dedikleri ertesi gün sabahla beraber bütün köyde duyuldu. Duyulmasıyla herkes sağa sola dağıldı. Her yanda el birliğiyle kırk düğümlü kırmızı ip arandı. Köyün bütün samanlıkları, ahırları delik deşik yoklandı. Yatakların içine, sedirlerin altına bakıldı. Huvat kırk düğümlü kırmızı ipi getirene iki koyun vereceğini açıkladı. Koyunları üçe, dörde, beşe çıkardı. Zekiye boynunu büküp, eli yüreğinde, kırmızı ipin bulunduğu haberini bekledi. Halit kül gibi bir benizle günlerce köyün içinde başı önünde gezindi. Atiye oğlunun bir yanda, gelininin bir yanda eriyip gittiğini gördükçe, evde yatak koymadı söktü. Yorganların yününü didik didik attı. Eşikleri tek tek kazdı. Duvar deliği demedi, merdiven altı demedi, her yana baktı. Kapıları pencereleri söktürdü, duvarları yıktırdı. Kim Şıh Hacı Musa'nın tarifine uygun düşüyorsa, onun yolunu çevirdi. Derken sonunda okuyup üfleyip namaza durdu. Rüyaya yatmaya başladı. Kırkıncı rüyaya yatışında kırmızı ipin yerini buldu. Rüyasın-

da ak sakallı bir ihtiyarın elini öptü. İhtiyar, Atiye'nin önüne düşüp, onu Cingitaş Bekir'in tarlasının yamacındaki kalıntılara götürdü. Huvat, Atiye'nin rüyasını dinler dinlemez köyün erkeğini arkasına aldı. Arayıcıların her biri, bir eski yapının içine daldı. Az sonra Huvat eve gelip, urgan aldı. Dirmit'i yanma katıp kalıntıların ağzındaki kör kuyunun başına vardı. Urganı kızının beline bağlayıp kuyudan içeri saldı. Bir yukarı çıkarıp bir aşağı saldı. Dirmit yok dedikçe sövdü, saydı. Kuyunun ağzından, "İyi bak, eşekoğlueşek," diye bağırdı. Kızı yukardan taşladı. Derken Dirmit, akşama doğru kırk düğümlü kırmızı ipi kuyudan çıkardı. Kırmızı ipten her gün bir düğüm çözüldü. Halit'in yastığının altına en son ölen Akçalılının mezarından alınma üç avuç toprak serpildi. Evdekiler sevindikçe, Dirmit bir köşeye çekildi, ufaldı, büzüldü. Günlerce gözünün önünde kara kara benekler uçuştu. Benekler bir ala, bir mora döndü. Bir büyüdü, bir küçüldü. Dirmit ışığa bakamaz, karanlıkta tahtalıya çıkamaz oldu. Sonunda ağlaya ağlaya Atiye'nin eteğine yapıştı. Gündüzleri ancak onunla ahıra, kümese girebildi, tahtalıya, bahçeye çıkabildi. Geceleri sırtını annesine dayamadan imkânı yok oturamadı. Korkusu gün geçtikçe azalacağı yerde arttı. Arttıkça onun bunun eteğine yapışmayı, sırtını birine dayayıp oturmayı, yanında kim olursa, yanındakinin ya elini, ya ayağını tutmayı alışkanlık haline getirdi, huy edindi.

O, korkudan geceleri gizlice tulumbanın başına inemez, ayı, yıldızları seyredemezken, Zekiye'nin yüzünde gonca güller açıldı. Halit'in yanında belinde, kaş kaldırıp göz süze süze, değirmen taşı gibi dönmeye başladı. O döndükçe Halit elden ayaktan çıktı, akıldan oldu. Daha akşamın karanlığı inmeden, bir, gözünü Atiye'ye verdi; bir, uluorta Huvat'a ne zaman yatacağını sordu. O sordukça Huvat, gelini utanır diye, başını bir o yana bir bu yana çevirdi. Kimi gün aç karnına, kimi gün yatsı okunmadan yatağa girdi. O yatağa ya-

tar yatmaz Halit, Zekiye'nin koltuğuna girdi, çeke çeke gelin odasına götürdü. Götüre götüre Huvat'a uyku hastalığı getirdi. Huvat utancından yataktan çıkamaz oldu. Yemeğini yatakta yemeye, namazım yatakta kılmaya başladı. Atiye, Huvat abdest alacak, karnını doyuracak diye odadan odaya leğen, güğüm, sini taşıdı. Sonunda Huvat yata yata niyeti bozdu. İkide bir, "Atiye kız," diye karısının önüne, arkasına durdu. Atiye evin içinde kaçacak delik aramaktan, Halit'le Zekiye'ye kova kova su taşımaktan yoruldu. "Kalkın işinizin başına gidin," diye kocasını da, oğlunu da köyden kovdu. Huvat'la Halit, Seyit'i yanlarına katıp gittiler. Onlar gidince Atiye derin bir "Oh!" çekti. Zekiye akşama kadar göğsüne vura vura iç geçirdi. Akşam yüzünü eğdi, bir kenara çekildi. O akşamdan sonra da yüzünün eğrisi hiç geçmedi. Atiye gelinini kızlarından ayırmadı. Nuğber'e ne aldıysa, ona da aynısından aldı, onunla bir örnek giydirdi. Ele güne yerindirmedi. Köyün tüm gelinleri halı dokurken Zekiye'ye halı dokutturmadı. Her Halit'ten mektup gelişinde, Zekiye'yi giydirip kuşatıp az açılsın, içlenmiştir diye Dizgeme'ye gezmeye gönderdi. Ama Zekiye'nin yüzünü bir türlü güldüremedi. Zekiye ne gelin olmaya alışabildi, ne ayrılığa. Derken başını göstere göstere yataklara düştü. Yüzünde renk, gözünde fer kalmadı. Yoklamaya gelenlerin kimi, "Taze gelin hastalığı bu!" dedi, kimi Zekiye'nin göze geldiğini söyledi. Kimseler Zekiye'nin derdinin çaresini bilemedi. Atiye, gelininin yüzüne renk gelsin diye, ona kına kına, kara üzüm şerbetleri içirdi. Şehirden kırmızı kırmızı iğneler getirtti. Ama ne yaptıysa iyi gelmedi. Sonunda Zekiye'nin hastalığını oğluna yazıp, Halit'i köye çağırdı. Zekiye kocasının geleceği müjdesini alır almaz yatağın içinde doğrulmaya, saçlarını taramaya, yemeğe suya bir iştahla ağzını açmaya başladı.

Halit o gelişinden sonra, işten, şehirden kaçıp kaçıp köye gelir oldu. Her gelişinde, Zekiye'ye bir yeni şey getirdi. Ka-

rısının başörtüsünü başından aldı, önlüğünü belinden çözdü. Zekiye ayağından topuk çorabını çıkarıp naylon çoraplar giydi. Bir köyün diline düştü. Atiye, gelinini suya, kapı komşuya götüremez oldu. Halit şehre gider gitmez köyün erkeği kapısında kırıklığa dolandı. Halit köye gelir gelmez, orada burada kavgaya tutuştu. Bir, Halit köyün delikanlısının yolunu çevirdi; bir, onlar Halit'in önüne geçtiler. Derken Zekiye'yle Halit'in arası açıldı. Zekiye Dizgeme'ye küs gitti. Atiye dizlerine vura vura hasta düştü. Halit gerisin geri şehre döndü. Evin dirliği düzeni kalmadı. Huvat çok geçmeden bir kızgınlıkla köye çıktı geldi. Gelir gelmez köy meydanında bağırdı çağırdı. Köyün iki delikanlısını evire çevire herkesin ortasında dövdü, kim gelinine laf söyledi, kim oğlunun yolunu çevirdiyse onun kapısına dayandı, sövdü saydı. Adını onca yıldan sonra "Komser Huvat"a çıkardı. Gidip babasından Zekiye'yi geri aldı, köye getirdi. Zekiye kaynanasının elini öpüp önüne yeniden önlük kuşandı. Başını bağladı. Huvat köylüye kızgınlığından Akçalı'da duramadı. Zekiye'yi getirdiği günün akşamı, "Başınıza Seyit oğlanı yollarım," deyip köyden ayrıldı.

O gitti, Seyit geldi. Geldi ki ne geldi. "Ha babam beni evdekilere göz kulak olayım diye gönderdi," demedi, "Ben delikanlı değil miyim, kız, beni de ever," diye Atiye'nin tepesinde gezindi. Elmas'ın önüne geçip yolunu çevirmekten Atiye'ye laf koymadı getirdi. Atiye, "Oğlum, elin sözlü kızının peşine dolanma," dediyse de dinletemedi. Elmas'ın annesi iki güne bir Atiye'ye şikâyete geldi. Abisi, "Komser Ağa'nın hatırı olmasa çekip vuracağım, bacımın yakasını bıraksın," diye haberler gönderdi. Seyit yenilmedi. Beline bir tabanca taktı, ceketinin koluna, çorabının içine bir kama soktu. Elmas'ı kaçırmaya kalktı. Elmas bağıra bağıra köyü ayağa kaldırdı. Seyit'i bıçaklayıp merdivenin başına devirdiler. Köyün delikanlıları, al kanlar içinde Seyit'i Atiye'ye ge-

tirdiler. Atiye olduğu yere yığıldı. Nuğber annesinin yanına düşüp bayıldı. Dirmit'le Mahmut uykulu gözlerini Seyit'in kanlar içindeki göğsüne verdiler. Zekiye, Seyit'in yarasına bir avuç tuz bastı. Başının altına kolunu yastık etti. Bir yandan ağladı, bir yandan Seyit'in terini sildi. O vakte kadar duyan çekildi, geldi. Köyün birkaç erkeği, arabaya at koşup Seyit'i kucakladıkları gibi hastaneye götürdüler. Kadınlar toplanıp sabaha kadar Atiye'nin başını beklediler. Atiye dizlerine vura vura sabahı zor etti. Sabah iyi haberle geldi. Seyit ölümden döndü. Elmas'ın adını sayıklaya sayıklaya Azrail'i yendi. Harman sonu hastaneden çıkıp köye geldi. O gelmeden Elmas'ı, amcasının on iki yaşındaki oğlu, amcası Taçın Ocağı'nda göçük altında kaldığından beri sözlüsü, Ali oğlanla evlendirdiler. Köylü düğünün ardından günlerce Elmas'ın güzelliğini, ağlaya ağlaya gözünde yaş koymayıp akıttığını, onun gönlünün de Seyit'te olduğunu, ama amcasının hatırasına beli kırık, oğlanın yanında boynu bükük kaldığını konuştu. Bir, Ali oğlana; bir, Elmas'a acıdılar; bir, göğsünü tuta tuta köyün içinde avare gezinen Seyit'e laf dokundurdular. Atiye oğlunun bir delilik daha etmesinden korktu. Huvat'a Seyit'ten uğrun bir mektup yazdı. Huvat havaların soğumasına yakın köye geldi. Gelir gelmez, ha oğlum ağır yaradan kurtuldu, ölümden döndü demedi. Evire çevire Seyit'i dövdü. Alıp götürdü.

Ev sessiz, ıssız kaldı. Kış geldi, köpek karı yağdı. Kar kapıları, yolları tuttu. Evin içinde herkes olanı biteni unuttu. Bir tek Dirmit unutmadı. Gözlerini her yumuşunda abisinin kanlı göğsü, duvarlara yaslana yaslana ağlaması gözünün önüne geldi. Gözünü her açışında, yataktan kalktığı gibi gizliden gizliye Elmas'ın yanına gitti. Gözlerini ses etmeden Elmas'a verdi. Elmas çekine çekine Dirmit'i sevdi. Kucağına oturtup saçlarını taradı, ona mendil oyaladı, bez bebek yaptı. Bebeğin üstüne Dirmit'in adını işledi. Atiye ne et-

tiyse kızının ayağını Elmas'm kapısından kesemedi. Bir, düşman kapısına gidenin başına kötülük gelir diyerek Dirmit'i korkuttu; bir, vurup dizinin dibine oturttu; bir, "Senin dengin mi Dirmit, parmak kadar çocukla ne oyalanıp yatıyorsun," diye Elmas'ın yoluna durdu. Ama Elmas'la Dirmit'in pınar başlarında duvar diplerinde sarılıp koklaşmalarının önüne geçemedi. Sonunda Dirmit'in eve değil, ele düşkün olduğu, annesini kardeşlerini değil, eli sevdiği düşüncesine kapıldı. Dirmit'i sınamak için onu uykudayken usul usul sesleyip, kendisini mi Elmas'ı mı daha çok sevdiğini sordu. Dirmit uykulardan ağlaya ağlaya uyandı. Sıçrayıp Atiye'nin boynuna sarıldı. Atiye, "Hadi kancık, sen bizi sevmiyorsun ki!" diye kızı tutup tutup itekledi. Kızı hem uykulardan etti, hem sorup itekleye itekleye şaşkına çevirdi. Dirmit, annesinin boynuna dolanamaz, koynuna giremez oldu. İçine korku girdi, şüphe düştü. Başını öne eğip evin içinde suçlu suçlu gezindi. Elmas'ın yaptığı bez bebeğini kaldırıp bir kenara attı. Elmas'ın oyaladığı mendilini cebinden çıkardı. Ama Elmas'm kendini kucağına alıp sevmesini, okşaya okşaya saçlarım taramasını aklından çıkaramadı.

"Elmas gelini çok özledim, tulumba."

"O da seni özlemiş, Dirmit kız."

"Kime söylemiş?"

"İnce ince yağan kara söylemiş."

Dirmit, Elmas'ı özledikçe içindeki şüpheyi, korkuyu attı. Düştüğü suçluluk duygusundan yakasını kurtardı. Gizlice Elmas'm yanma gitti. Boynuna sarıldı.

O kış ortasında tulumba yine dondu. Dirmit, her sabah erkenden tulumbanın ağzına sıcak su akıttı, kolunu gövdesini ovdu. Haftını temizledi. Ama tulumba dile gelmedi. Dirmit yine de günlerce bıkmadan usanmadan tulumbanın başına indi, kulağına eğildi, avaz avaz bağırdı, elini tulumbanın ağzına soktu, kolunu bükmeye çalıştı. Tulumba sonunda da-

yanamadı, ağladı. Dirmit onun boynundan aşağı ince ince yaş süzüldüğünü görür görmez, tulumbanın kendisiyle konuşamadığı için çok üzüldüğünü anladı. Tulumbanın yaşını kollarıyla kuruladı, yüzünü, kolunu, gövdesini okşayıp yanından ayrıldı. Üzüntüsünden geceleri tulumbaya bakamadı, girip çıkarken tulumbadan yana başını çevirmedi. Kimselere belli etmeden karın kalkmasını, kışın bitmesini bekledi. Yine kimselere belli etmeden, o kış köye bir uçağın gelmesini bekledi. Günler gelip geçerken, bir yandan tulumbanın çözüleceğine sevindi, bir yandan uçağın gelip Akçalı'ya konmamasına üzüldü. Atiye'nin, "Aha komünist, geberesice," deyip bir uçağı gösterdiğinden beri düşüne düşüne işin içinden bir türlü çıkamamasına rağmen, öğretmenle uçak arasında bağ kurdu. Gökyüzünün her gürlemesinde, koşup tahtalıya çıktı, ellerini gözlerine siper edip gökyüzünde öğretmenini aradı durdu. Her köyün üstünden uçak gelip geçtiğinde ayakları Dirmit'i okula doğru sürükledi. Dirmit kendini küf kokan sıraların arasında buldu. Köyün çocukları, eski ağılın içinde salıncak kurup yemliklerde saklambaç oynarken, Dirmit, Atiye'den gizli, defterini karnına sokup, karlara bata çıka okulun yolunu tuttu. O kış köye öğretmen gelmedi. Ama karların erimeye başladığı, toprağın buğusunun göğü tuttuğu sıralarda, kocaman kanatlı bir uçak, tarlaların üstünden, alçaktan uçup havalandı. Karnının üstüne dönüp, damların tepesine doğru süzüldü. Uçağın gürültüsünden evler sallanıp sarsıldı, güvercinler ürküp havalandı, çocuklar korkup ağladı. Uçak döne döne bir yükseğe çekildi, bir tarlalara kayıp takla attı, bir damların üstünde burnunu havaya dikti. Seyre çıkan köylülerin yüreğini ağzına getirip herkesi bir merakta koydu, aldı başını gitti.

O gün, akşama doğru, köyün içinde, kasabanın zenginlerinden, Hacı Talip'in damadının pilot olduğu, nişanlısına gösteriş olsun diye, arada bir gelip bu yörelerde köyle-

rin başında durduğu haberi duyuldu. Haberin duyulmasıyla, kadınlar göğüslerine vurdular. Gökyüzüne baka baka Allah kavuştursuna durdular. O günden sonra da her uçak geçişinde, damadımız köye geldi, gitti diye, uçağın gürültüsünü duymayana, bulutları yara yara geçtiğini görmeyene haber ettiler.

Dirmit köylülerin köyün üstünden gelip geçen her uçağın ardı sıra iç geçirip, "Allah kavuşturur inşallah," diye acıya acıya baktıklarını gördükçe, kime, neye inanacağını iyiden iyiye şaşırdı. Hele aradan çok geçmeden, Hacı Talip'in damadının da komünist olduğu haberinin köyde yayılmasıyla, köylülerin her uçağın arkasından küfür edip kapılarını örtüp içeri çekilmelerinden sonra, aklı başından gitti. Nereden gelip nereye gittiği, gökte nasıl durduğu, onca gürültüyü neresinden çıkardığı bilinmez uçağın komünist, komünistin öğretmen olduğunu düşüne düşüne, içinde gittikçe büyüyen bir merakla gezindiği yetmiyormuş gibi, bu defa uçağın damat, damadın da komünist olduğunu duyunca, işin içinden çıkması imkânsız hale geldi. Sonunda komünistin de, uçağın da cin olduğuna karar verdi.

Verdi ama, bu defa da aklına şeytan girdi. Cinlerin yerin yedi kat altındaki evlerinden, istedikleri zaman yeryüzüne çıktıklarını, insanlarla bir, onların gözüne görünmeden yatıp kalktıklarını, aynı kaşıktan yemek yiyip aynı kaptan su içtiklerini bildiğinden, sonunda cin olduğuna karar verdiği öğretmeninin de Akçalı'da olduğunu, kimsenin gözüne görünmeden okula gidip geldiğini düşünmeye başladı. Cinlerin insanın gözüne ancak, onların üstüne işendiğinde, ayaklarına kaynar su döküldüğünde, eşikleri besmelesiz atlayıp besmelesiz yatıp kalkıldığında, helada Allah'ın adını anıp dua okunduğunda göründüklerini duyduğundan, öğretmenini görmek için onu kızdırmanın tek yol olduğuna karar verdi. Karar verdikten sonra da, köyde duvar dibi, kapı önü,

küllük koymadı, neresi aklına düştüyse oraya gidip besmelesiz işedi. Cinlerin yerin yedi kat altından, olsa olsa karınca deliklerinden, köstebek yuvalarından, topraktaki çatlaklardan çıkacaklarını düşündüğünden, köyde karınca deliği, köstebek yuvası, toprak çatlağı bırakmadı, sağa sola ocak kurup su kaynattı. Deliklerden içeri kaynar sular boşalttı. Cinleri iyice kızdırmak için sabahtan akşama kadar kuyu taşladı. Taşladığı kuyuların başına gelip alsınlar, öğretmenine onu aradığını haber versinler diye saçlarından yolduğu tutamları bıraktı.

Köylüler, Dirmit'in köyün başına bir uğursuzluk getireceğinden korktukları için, onu bahçe duvarlarına yanaşır yanaşmaz taşlamaya, arkasından sövüp saymaya başladılar. İkide bir toplanıp toplanıp Atiye'ye şikâyete geldiler. Atiye'den kızını çekip dizinin dibine oturtmasını, hocaya götürüp okutmasını istediler.

Atiye çoktandır Dirmit'in üstüne varmanın daha kötü sonuçlara yol açacağını, alıp başını cinlerin diyarına göçeceğini düşündüğünden, onu kendi haline bıraktı. Bıraktı ama, başına bir kötülük getireceği korkusuyla evin içinde eli yüreğinde dolandı. Sonra Dirmit'ten habersiz peşine düştü. Ne yaptığını, nereye gittiğini keşifledi. Sonunda onun arkası sıra tarla tarla gezinmekten yoruldu. Kızın yakasını bıraktı. Çekilip evine oturdu. Dirmit tüm yolları denedi, öğretmenini bir türlü göremedi. Bu defa karınca deliklerini, köstebek yuvalarını bırakıp okulun çevresinde dolanmaya başladı. Küf kokan sıraların arasına, kara tahtanın altına, okulun iç kapısına, dış kapısına kaynar sular döküp bahçe duvarının dibine boydan boya işedi. Sonra duvarın başına oturup öğretmenin görünmesini bekledi. Ve sonunda okulun içinde bir karartının gezindiğini gördü. Görmesiyle gözünü iyice okula vermesi, karartının okulun kırık pencerelerinden birinin önüne gelip durması, pencereden atlayıp bahçeye inmesi bir oldu. Dirmit

korkudan bağıra çağıra kaçıp kendini eve zor attı. Nefes nefese Atiye'ye okuldan, kafasını gözünü karalara sarmış, karalar giyinmiş bir cinin çıktığını, cinin pantalonunu sıyırıp köyün içine kadar arkasından kovaladığını anlattı. Atiye ses çıkarmadan kızını dinledi. Çarın başına örtüp, kapı komşusu Kamer Kadın'ı Dirmit'in yanına getirdi. Kamer Kadın, Dirmit'e gördüğünü bir daha anlattırdı. Bu cinin bu yörelerde "Kişner Oğlan" adıyla bilindiğini, asıl yerinin Kahveci Köyü'ne giden yolun yamacındaki ağaçlık bir tepe olduğunu, arada bir de gelip, çevre köylerde dolandığını, erkeklerin gözüne görünmeyip kadınların yoluna durduğunu söyledi. Söyler söylemez de, köylüye haber etmeye gitti.

Kişner Oğlan, ilk olarak pınarın aşağısında, iki yanı ceviz ağaçlarıyla çevrili dar sokakta Durdu Onbaşı'nın gelinlik kızı Aygül'ün gözüne göründü. At kişnemesine benzer bir ses çıkararak kızın yolunu çevirdi. Pantalonunu sıyırıp önüne durdu. Aygül'ün bağıra çağıra dar sokaktan gerisin geri pınara doğru kaçması, pınarın başına çıkıp Kişner'in önüne durduğunu kül gibi bir benizle gelip geçene anlatmasıyla, köyün içinde bir korkudur aldı, yürüdü. Gelinler kızlar pınara, tarlaya, bağa gidemez oldular. Köyün erkeği erkek odalarından çıkıp, duvar başlarında topluca "Allahüla" okumaya başladılar.

Kişner, her duayı ezbere bildiğinden, kendisini kaçırmak için dua okunduğunda, o da okunan duayı okuyup duanın etkisinden kurtulur, bu yüzden dualar yolunu kapatmaya yetmez, dua duvarından atlayıp istediği yerde gezinebilirdi. Ama "Allahüla"nın bir yerini okuyamaz, orasına geldi mi dili dönmez, dilini bir türlü çevirip duayı bitiremediğinden "Allahüla"yi çiğneyip geçemez, küfrü bastığı gibi kaçar, ancak duanın etkisi geçerse geri gelirdi. Bu yüzden Akçalı'da günlerce aralıksız olarak "Allahüla" okundu. Sonunda Kişner, köyün yamacında köylülerin duayı kesmelerini

bekleye bekleye yoruldu. Akçalı'ya girmekten, gelinin kızın önüne geçip pantalonunu sıyırmaktan, donunu indirmekten vazgeçti. Ama Akçalılılara kızdığından Kahveci Köyü yakınlarındaki ağaçlık yerine dönmedi. Akçalı bağlarının gerisindeki kayalıklara yerleşti. O günden sonra köyün genç kızları o kayalıklarda ellerine kına yakamaz, kengel sakız sütü toplayamaz hale geldi. Kadınlar tek başlarına bağa gidip gelemediler. Ve o kayalıklara "Kişner Oğlan Kayalığı" adını verip lanetlediler.

O kayalıkları lanetledikleri gibi, Atiye'nin küçük kızı Dirmit'i de lanetlediler. Kişner'i köyün başına onun çıkardığını, orada burada besmelesiz gezinip cinlerin ayağına, yüzüne işediğini, kaynar suları sağa sola döküp üstlerini başlarını yaktığını, köyde kuyu bırakmayıp içini taşla doldurduğunu, sonunda cinleri kızdırdığını ve cinlerin de köylüye eziyet olsun diye Kişner'i elçi yolladıklarını söylediler. Ve zaten Cinci Memet'in de bu kıza adlı adınca çentik atıp işaret koyduğunu bahane ederek Atiye'ye, "Ya kızını eve kapatır, bir direğe bağlarsın, ya da alıp bu köyden gidersin," diye baskına geldiler.

"Ah Dirmit kız! Ah Dirmit kız!"

"Ne olursun tulumba, ağlama."

"Nasıl ağlamam, Dirmit kız.

Bu bahar, açmadan toprağa düştü tomurcuklar.

Dediler, bir gözünü uyku tutmayanımız vardı.

Yüreği çarpa çarpa, bir seyre duranımız vardı.

Toplardı tek tek solup dökülen yapraklarımızı, saklardı koynunda.

Biz onun için dal sürüp yaprak verirdik, Akçalı bahçelerinde.

Onun için tomurcuklanır, onun için kat kat açılırdık.

Gün doğmadan koşardı, su yollarından geçer, duvarlar aşardı.

Gelmedi bu bahar, gelmedi çok bekledik."

"Ah tulumba! Ah tulumba!"

"Ne olursun, Dirmit kız, ağlama."

Dirmit o bahar köylülerin baskısı yüzünden evin çatal kapısından dışarı çıkamadı. Atiye köylülerin aklına uyup Dirmit'i bağlamadı. Aslında Dirmit'i daha önce bağladığı ve Dirmit'in bu yüzden ağır bir hastalığa yakalandığını bildiğinden, kızını ikinci bir defa bağlamaya çekindi. Onun evin içinde, bahçede serbest gezinmesine izin verdi. Verdi ama gözünü de kızın üstünden bir an olsun ayırmadı. Dirmit'in sık sık tulumbanın başına gitmesinden, tulumbayla konuşmasından huylandı. Kızın tulumbanın başına gitmesini yasakladı. Dirmit tulumbanın başına varamaz olunca, oyalanmak için sabahtan akşama kadar helik taşlardan ufak ufak ev yapmaya, taşları bahçenin bir orasına bir burasına yığmaya başladı. Atiye ilkin Dirmit'in taşları üst üste, yan yana dizmesine ses çıkarmadı. Ama Dirmit taşlarla konuşa konuşa gezinmeye, taşlarla sofraya oturup koynunda taşlarla yatağa girmeye başlayınca, taşlardan da huylandı. Onun bu taşlarla cinlere ev yaptığını, evin içinde cinlerle beraber gezindiğini, her yanı cinlerle doldurduğunu düşündü. Dirmit'in elinden taşları alıp bahçeye fırlattı. Taşlarla oynamasını, ev yapmasını, sonra da eline taş almasını yasakladı. Dirmit, bu defa oyalanmak için sabahtan akşama kadar tahtalıdan bahçede yığılı duran kuru otların üstüne atlamaya başladı. Bir koşarak tahtalıya çıkıyor, bir bağırarak kendini otların üstüne atıyordu. Atiye, ilk başlarda, yalnızca, Dirmit'in ot yığınını dağıtıp bahçeye yaymasına kızdı. Ama sesini de pek çıkarmadı. Sonradan sonraya aklına şeytan girdi. Dirmit'in atlarken elini cinlere verdiğini, onca yükseklikten atlayıp da bir yanını kırmamasının tek yolunun bu olduğunu düşünmeye başladı. Dirmit'e tahtalıya çıkıp, otların üstüne atlamayı da yasakladı. Üstelik bir anlık dalgınlığına getirir de, elini cinle-

re verir, yeniden atlamaya kalkışır diye, eline dirgeni alıp ot yığınını tahtalının altından kaldırıp karşı duvarın dibine götürdü. Dirmit bu defa radyonun başına geçti. Sabahtan gece yarısına kadar radyo kurcalamaya başladı. O bahçeden çekilip içeri girince, Atiye de derin bir soluk aldı. Dirmit günlerce radyonun başından kalkmadı. Radyoyu kurcaladıkça meraklandı, meraklandıkça kurcaladı, derken kıza bir hal oldu. Bir radyoyu kurcalamaya, bir tahtalıya çıkıp gözünü duvarların, ağaçların gölgesine vermeye başladı. O radyonun başına geçip, tahtalıya çıkıp gözünü gölgelere vermeye başlayınca, Atiye bu defa yeniden huylandı. "Ne ikide bir tahtalıya çıkıp duruyorsun, kız, ne aranıyorsun geberesice?" diye Dirmit'i sorgulamaya başladı. Dirmit, o sorup arkası sıra bir tahtalıya bir radyonun başına koşup durdukça, "Hiç," diye omuz silkti.

Atiye'yi deli divaneye çevirdi. Sonunda çıkıp tahtalıya oturmaya, ağacın gölgesi tulumbanın başına vurur vurmaz gelip radyoyu açmaya başladı. Atiye, Dirmit'in oturup oturup gelip radyoda her gün aynı şeyi çıkarıp dinlediğine şahit olduktan sonra, kızından iyice çekinmeye başladı. İlkin korkusundan Dirmit'in radyonun başına oturmasına bir şey diyemedi. Ama ne kadar gözledi, ne kadar, "Kızım, kınalı kızım," diye Dirmit'in arkası sıra gezindiyse, onun her gün vakti vaktine radyonun ne çalıp ne söyleyeceğini bilip bilip radyoyu tam vaktinde açmasına akıl sır erdiremedi. Sonunda Dirmit'e cinlerden haber geldiğini düşünmeye başladı. Böyle düşünmeye başlayınca korkusu büyüdü. Dirmit uyurken bir gece kalkıp radyoyu samanlığa sakladı. Kızına da tahtalıya çıkıp oturmayı yasakladı. Dirmit, günlerce Atiye'nin eteğinde dolanıp, "Kız, gölgelerden bildim valla," dediyse de Atiye inanmadı. Üstelik Dirmit gölge dedikten sonra ondan iyice huylandı. "Gölgelerden seni ambar odasına kilitleyeceğimi de bildin mi?" deyip kızı ambar odasına ka-

padı. Geceleri Dirmit'i ambar odasından çıkarıp gözünü ondan ayırmadan yatağa soktu, uyuttu. Gündüzleri gerisin geri ambar odasına koyup üstünden kapıya kilit vurdu. Dirmit, "Beni çıkar buradan, kız," diye yalvarıp ağladı. Ağlamaktan yorulunca, ambarın içine girip bulgur üstünde uyudu. Kalktı, ambar odasının penceresinden gelip geçen yolcuya, çerçiye bağırdı. Bağıra bağıra tükürüğü kurudu. Ağlaya ağlaya gözünde yaş kalmadı. Bulgur üstünde yata yata hastalandı. Her yanı bulgur bulgur kabardı, kabuk bağladı. Hastalanınca Atiye, kızı ambar odasından çıkardı. Ama Dirmit yanına kimseleri yanaştırmadı, bir yandan inledi, bir yandan yanına yakın geleni tekmeledi. Hele Atiye'yi düşman belledi. Yanına yanaşır yanaşmaz, saçından tutup elini yüzünü tırmaladı. Neresi eline geldiyse orasını ısırdı. Atiye sonunda, kızının gözüne cinlerin kendi kılığında göründüğünü düşünerek dizlerine vura vura Dirmit'in başından ayrıldı. O iyileşip duruluncaya kadar da yanına yanaşmadı. O yanaşmayınca Nuğber de korkudan kendini geri çekti. Atiye kızının cini oğluna sıçrar diye korkup Mahmut'u da ablasının yanına fazla sokulmaması için tembihledi. Hastalığı boyunca Dirmit'e bakma görevi Zekiye'ye verildi. Dirmit ilk başlarda Zekiye'yi de tekmeledi, saçlarını yoluk yoluk etti. Ama Zekiye her defasında gözlerinden iri iri yaş dökünce, Dirmit yengesine acıdı. Hele yengesinin kendisini gösterip göğsünü tutmasından sonra, onun korkudan böyle yaptığını anlamadı. Kendisini çok sevdiği için elini göğsüne koyuyor sandı. Onu yanına yanaştırmaya, onunla işaretlerle konuşmaya başladı. Dirmit, Zekiye'yle konuşa konuşa açıldı. İyileşip ayağa kalktı. Ama ayağa kalktıktan sonra da annesiyle konuşmadı. Atiye, kızının gönlünü almak için, onun bahçede, hatta çatal kapının dışında oynamasına göz yummaya başladı. Ama artık Dirmit'in adı köyün içinde cinli kıza çıktığından kimse çocuğunu Dirmit'le oynamaya bırakmadı. Dirmit arkadaş-

sız kaldı. Arkadaşsız kalması bir yana, köyün içinde tek başına gezinemez hale geldi. Nereye vardı, hangi kapının önüne durduysa kafasına taş yağdı. Köyün çocukları onu görür görmez yol değiştirdiler. Kadınlar Dirmit'in kapılarının önünden geçişinde, onun her pınarın başına çıkışında, Atiye'ye şikâyete geldiler. Erkekler bahçelerde Dirmit'in yolunu çevirdiler, önüne geçtiler. Dirmit, köyün evlerinin kapısını taşlaya taşlaya gerisin geri eve çekildi. Atiye, kızına acıdığından getirip radyoyu önüne koydu. Taşlarla oynamasına, tulumbayla konuşmasına izin verdi. Ama Dirmit'in gönlünü alamadı. Dirmit tulumbayla konuştu, güvercinlerle, tavuklarla konuştu, Atiye'yle konuşmadı. O Atiye'yle konuşmadı, kardeşleri Dirmit'in cini üstlerine sıçrayacak diye korkudan onunla konuşmadılar. Dirmit evin içinde yalnızca Zekiye'yle konuştu. Zekiye de evin gelini olduğundan, çaresiz Dirmit'in cinini yüzüne vuramadı. Ona baş sallayıp göz süzdü. Kaş kaldırıp indirerek, elleriyle türlü türlü işaretler yaparak, oturup kalkarak, bel büküp diz çökerek onun sözlerine karşılık verdi.

"Tulumba, Elmas geline gitsem o da beni taşlar mı?"

"Taşlar mı hiç, Dirmit kız."

"Ama gitmem."

"Niye gitmezsin?"

"Taşlarsa diye gitmem."

"Çok mu özledin Elmas gelini?"

"Çok özledim."

"Öyleyse git."

"Gitmem."

Ama Dirmit dayanamadı. Günlerce tulumbanın çevresinde gitsem mi, gitmesem mi diye dolandı. Bir öğle üzeri çatal kapıdan koşa koşa dışarı çıktı. Köyün sokaklarından yel gibi geçti, su gibi aktı. Elmas gelinin kapısını çaldı. Elmas gelin Dirmit'i taşlamadı ama, onun cininden çekindiğinden kapı-

yı açmadı, onu kucağına almadı. Dirmit gerisin geri eve doğru koşınaya başladı. Dar sokakta köyün çocukları Dirmit'in yolunu çevirdiler. Saçlarını yoluk yoluk ettiler, kafasına taşla vurup yardılar, üstünü başını yırtıp bağrışarak köyün içine dağıldılar. Atiye kızını al kanlar içinde dar sokakta ağlarken buldu. Kucağına alıp burnundan soluya soluya eve getirdi. Dirmit'i sedire uzatır uzatmaz bağıra çağıra evden çıktı. Köyde ne kadar ev varsa hepsinin kapısını çaldı. Yakaladığı çocuğu yere yatırıp dövdü. Köy muhtarına, ihtiyar heyetine şikâyete vardı. Bir daha kızını elleyen olursa köyün başına jandarma çıkaracağına yemin etti, çekildi eve geldi. Gelir gelmez oturup kocasına mektup yazdı. Huvat'ı köye çağırdı. Huvat mektubu okur okumaz deliye döndü. Gece yarıları yollara düştü, iki gün sonra köye indi. İner inmez kızının elinden tuttu, beline tabancayı soktuğu gibi köy meydanına çıktı. Babası, "Kim taşladı, kim yolunu çevirdi, kim kafanı yardı, göster," diye sordukça, Dirmit başını yere yıktı, sustu. O sustukça Huvat bağırdı. Bağıra bağıra öfkesini yenemedi. Kapılara, duvarlara tabanca sıktı. Köyün altını üstüne getirdi. Birkaç gün Dirmit'in elinden tutup köyün içinde gezindi. Onu pınarın başına, bağa, tarlalara götürdü. Ama bir deri bir kemik, benzi soluk, boynu bükük koyup gitti. Giderken de Atiye'yi olandan bitenden haber etmesi için tembihledi. Dirmit'i rahat bırakmazlarsa Seyit'i ya da Halit'i gönderip onu, yanlarına, şehre almaya karar verdi. Ayrıca, döllerin şehirde sefillik çektiklerini, evi de yükleyip şehre götürmeyi düşündüğünü Atiye'ye çıtlattı.

Atiye, Huvat'ın ağzından şehir lafını duyar duymaz hemen hazırlığa kalktı. O daha ağılın başına çıkmadan çocuklarına, gelinine müjdeyi verdi. Zekiye ilkin sıçrayıp ellerini birbirine vurdu, evin içinde dört döndü. Sonra, annesi, babası, kardeşleri aklına düştü. Yüzü kül gibi oldu. Çekilip eli böğründe bir yana oturdu. Nuğber, kanaviçe iğnesini başör-

tüsünün ucuna iğneledi, ağzını annesine verdi, ses etmeden onu dinledi. Sonra başını yeniden işinin üstüne eğip gece yarısına kadar "Elti eltiye küstü" işledi. Mahmut oğlan ortalığa düşüp oynadı. Dirmit o oynarken usulca kalkıp tulumbanın başına vardı.

"Tulumba, duydun mu babam bizi götürecekmiş."

"Duydum Dirmit kız, duydum."

Sen camdan bakarken, ağzımı aya dikip

Onun için itler gibi uludum."

"Üzülme, seni de götürürüm yanımda."

"Götüremezsin Dirmit kız."

"Götüremezsem gitmem."

"Gidersin."

"Tepinirim, ağlarım."

"Tepine tepine, ağlaya ağlaya gidersin."

"Gitmem, görürsün kaçarım."

"Nereye kaçarsın cinli kız?"

Atiye, o bağ bozumundan sonra hazırlığa başladı. Onun hazırlığa başlamasıyla haber tüm köye yayıldı. Köyün kadınları helalleşmek için Atiye'nin kapısını çalmaya başladı. Köyün erkekleri birer ikişer gelip ahıra girdiler. Ahırdan inekleri, keçileri, kuzuları, camızı, camız yavrularını dışarı ettiler. Kuyruklarını, kulaklarını çeke çeke sırtlarını sıvazlayıp altlarına eğildiler, yere çömeldiler, duvara yaslanıp uzaktan gözlerini hayvanlara verdiler. Hayvanları bırakıp dama çıktılar, bahçede gezindiler. Tulumbanın başına toplanıp ağzını kolunu incelediler, gıcırtısını dinleye dinleye su çekip içtiler, çıkıp gittiler. Gidip geri geldiler. Hayvanları ahırdan alıp tek tek götürdüler. Damda yığılı duran haymayı, damdan indirdiler. Samanlıktan samanı dışarı alıp boşalttılar.

Kadınlar toplanıp toplanıp erişte kesmeye, kuskus dökmeye geldiler. Atiye'nin ununa, bulguruna yardım ettiler. Yataklar söküldü, yünler yunağa yıkanmaya gitti, ambar bo-

şaltılıp çuvallara dolduruldu. Zekiye, anasını babasını görmeye, Dizgeme'ye gitti. Nuğber acele acele dokuyup son halıyı bitirdi, kesti. Halı tezgâhı satıldı. Gözerler, dirgenler, yabalar, değirmen taşı, her biri, bir eve dağıtıldı. Dağıtıldıkça, köyün içinde Zekiye'nin güzelliği yeniden dillere düştü. Dirmit'in cini unutuldu. Seyit'in Elmas'ı sevip sevip alamaması köylünün içine dert oldu. Nuğber'e dünürcü gelindi, Mahmut kucaktan kucağa gezindi. Ağlamalar, ağıt yakmalar, toplanıp türkü çağırmalar başladı. Dirmit artık köyün içinde duvar diplerine sine sine gezinmekten kurtuldu. Köyün çocukları onunla helheli, çelik çomak oynamak için yarışa kalktı. Köyün erkeği, eskiden olduğu gibi, "Keçi kız" diye, onu kucaklarına almaya, sevmeye başladı. Ama Dirmit erkeklerden, kadınlardan, çocuklardan kaçtı. Köyün içinde tek başına dolaştı. Hem dolaştı, hem duvarlarla, su yollarıyla, tomurcukları dökülmüş, yaprakları solmuş gül ağaçlarıyla, rüzgârla, pınarla konuştu. Bir yandan konuştu, bir yandan saklanacak yer aradı. Köyün tüm ahırlarım, bahçelerini gezindi. Bağlarda, kayalıklarda dolandı. Her gün korka korka okulun yolunu tuttu. Sıralara tek tek oturdu. Her bir pencerenin önünde durup köye baktı. Bir baktı, bir ağladı.

Atiye, evin içinde yılkı gibi bir o yana, bir bu yana koşturdukça, Dirmit'in umutsuzluğu büyüdü, köyü koyup gideceklerine gerçekten inanmaya başladı. Köyün erkeği gelip de ahırdan son ineği çıkardığı gün yaralı bir it gibi, bahçede uluya uluya dolandı. İlkin ineğin önüne durdu. Köyün erkeğini taşa tuttu. Erkekler ineği çeke çeke alıp götürdükten sonra da, akşama kadar ahırda oturdu. Yemliklerin içinde ağlarken ağlarken uyudu. Rüyasına camız yavrusu girdi.

"Camız yavrusu ağlıyor kız anne."

"Ağlamak değil onunki geberesice."

"Kara gözlerinde yumruk gibi yaş gördüm.
Beni görünce bıraktı samanların üstüne."

Camız yavrusu Dirmit'in rüyasında ipini kopardı. Kuzuları, oğlakları çiğneyip ahırdan kaçtı. Dört bir yana tekmeler savurup burnunu yere sürte sürte çıktı. Gözlerinden ateşler saçtı. Eli dirgenli, urganlı kalabalığı peşi sıra sürükleyip "Kişner Oğlan Kayalıkları"ndan geçip yamaca, oradan bağa, taş armutlu yola düştü. Kimseler kara malağın boynuna ilmiği geçiremedi, karnına dirgeni saplayamadı.

Dirmit uyanır uyanmaz tulumbanın başına gitti. Rüyasını ona yordurdu. Ondan kara malağın hangi ahırda bağlı olduğunu öğrendi. Gizlice kara malağın yanına gitti. Karnını okşadı, sırtına dayandı, kokladı. Sabah erkenden yeniden malağın önüne geçti. Malağa taş armutlu yoldan neden geri döndüğünü, neden kaçıp gitmediğini sordu. Malak kocaman kara gözlerini Dirmit'in yüzüne çevirip ona uzun uzun baktı. Kara iri gözlerinden sel gibi yaşlar aktı. Dirmit kara malağın ağlamasına dayanamadı, onu ağlarken bıraktı. Koşa koşa dağlara çıktı. Gözlerine yağmur suyu birikmiş kınalı kayalara, kovuklarında kendisini saklayıp saklamayacaklarını sordu. Kayalar, "Kovuklarımız tavşanlara yuvadır," dediler. Ama Dirmit'in döktüğü dillere dayanamayıp onu saklayacaklarına yemin ettiler. Dirmit'e çaputlu çalının kendisine küs olduğunu, onun yanma varıp dallarını okşamayı unuttuğunu, beline bez bağlayıp dilekte bulunmadığını söylediler. Dirmit çaputlu çalının yanına koştu. Sırtını gövdesine dayayıp altına oturdu. Çaputlu çalıyla konuştu. Entarisinin eteğini yırtıp çaputlu çalıya verdi. Dileğini diledi. Çaputlu çalı Dirmit'i kengel keven otlarına, dağlayan çiçeğine, dikenli kangala gönderdi. O gün Dirmit köyün yamacında, tarlasında ne kadar ot ağaç varsa hepsini tek tek yokladı. Üçoluk'ta yüzünü yıkadı. Sat Deresi'nden kendini suya attı. Kurbağalarla vırakladı, kamışlardan başına cin külahı ördü. Savmanı'da biçilmiş merayı dolaştı. Göçmen kuşların boş bırakıp gittiği yuvaların başında türkü çağırdı, ağıt yaktı. Tazıla-

rın sırtına binip akşama eve geldi. Çatal kapıdan içeri girmeden Mahmut'tan babasının geldiği haberini aldı. Gerisin geri dönüp tarlalara doğru kaçmaya başladı. Huvat, bağıra bağıra Dirmit'in arkasına düştü. Kalıntılara kadar kovaladı. Kör kuyunun başında onu yakaladı, kucağına alıp zorla eve getirdi.

O sabah ev satıldı. Zekiye, Rızgo Ağa ve Sose Kadm'la birlikte köye indi. Onların köye inmesiyle evin içinde iğne atacak yer kalmadı. Kadınlar Atiye'nin yanında, erkekler Huvat'm yanında toplandılar. O gece köyün evlerinden sini sini yemek taşındı. Sabaha kadar oturuldu. Bir ağlandı, bir gülündü, bir söylendi. Atiye'ye, Nuğber'e, Zekiye'ye oyalı yazma, mendil verildi. Dirmit'e bez bebek, Mahmut'a kuş lastiği yapıldı. Düdük delindi, kaval oyuldu. Halit ayrı, Seyit ayrı anıldı. Karşılıklı sözler verildi, sözler alındı...

Dirmit başını cama dayayıp sessizce tulumbanın kuyruğunu sallamasını, ağzını aya dikip ulumasını seyretti. Seyrede seyrede yüreği taştı. Usulca kalkıp bahçeye indi. Tulumbanın başına başını dayadı. Bir tulumba ağladı, bir o ağladı. Onlar ağlarken ay tarlaların üstüne düşüp parçalandı, yıldızlar söndü.

O sabah erkenden Nuğber Dudu'nun mezarlığına gidildi. Mezarlığın toprağı taştan, ottan temizlendi. Bahçeden sökülen susam çiçekleri Nuğber Dudu'nun mezarına dikildi. Dua edildi. Dudu Kadın'a her yılın baharında yanına gelineceğine dair söz verildi. Ağlandı. Canı için çerez, incir dağıtıldı. Topluca tarlalara, bağa gidildi. Her tarlanın başında, üzüm kütüklerinin, ağaçların dibinde iç geçirildi. Oradan meraya, Sat Deresi'ne, Üçoluk'a geçildi. Dizler yere, gözler göğe çevrildi. Yukarda yeşil başlı, kül karınlı kuşlar uçtu. Aşağıda tazılar koştu, kepenekler kuyruk salladı, kurbağalar vırakladı. Çaputlu çalılara al yeşil bezler dolandı. Nuğber'le Zekiye'ye köyün gelinleri kızları, kayalıklarda, kardeş kınası yaktılar. Kınadan sonra, göz çiçekten başlarına taç örüp taktılar. El

ele kayalardan atlayıp döleğe indiler. Dölekte topluca "bitli çoban" oynadılar. Hem oynadılar, hem ağladılar.

Huvat, ertesi gün Akçalı'da son avına çıktı. Sabah erkenden Rızgo Ağa'yı, köyün erkeğini alıp gitti. Avcılar ikindiye keklik, tavşan getirdiler. Kadınlar toplanıp arabaşı pişirdiler. O akşam Huvat köyün erkeğiyle güreşe tutuştu. Güreşe güreşe yorulunca, yüzük yumurta oynamaya oturdu. Kadınlar, bir yandan erkek odasına sini sini yemek, çay yetiştirdiler, bir yandan torbaların, çuvalların ağzını diktiler. Yatağı yorganı denk ettiler. O gece Huvat'la Atiye'yi bir evde, Nuğber'le Zekiye'yi bir evde, Mahmut'la Dirmit'i de başka bir evde yatıya misafir ettiler.

Dirmit o gece sabaha kadar, gözlerini kırpmadı. Yatakta bir o yana bir bu yana döndü. Döne döne kaçacak, saklanacak yer düşündü. Bir Buğlek Deresi'nden yana kaçmaya, bir kalıntılarda saklanmaya, bir kayalıklara çıkmaya karar verdi. Gözlerini tavana dikip sabahı zor etti.

O sabah erkenden yatır ziyaret edildi. Yatırın başında Nuğber Dudu için kurban kesildi. Etli pilav pişirildi. Topluca yendi. Dirmit yatırın yanından gizlice kaçıp köye geldi. Sessiz sessiz köyün içinde gezindi. Ceviz ağaçlarına tırmandı, damlarda dolandı. Okula indi, ağıla çıktı. Gelip tulumbanın başına oturdu. Yüzünü ellerinin arasına aldı, gözlerini bir kederle tulumbaya verdi. Tulumba Dirmit'in solgun yüzünü görmeye dayanamadı, başını haftına eğdi, sustu. O sustu, Dirmit sustu. Dirmit sustukça tulumbanın içi gitti, suyu çekildi, kuyruğu düştü, beli büküldü. Kısık kısık, kesik kesik solumaya başladı. Hem soludu, hem, "Git başımdan, Dirmit kız," diye yalvardı. Dirmit tulumbanın kolunu, başını, ağzını, boynunu okşadı, belini beline dayadı, ağladı. Ağlaya ağlaya kalktı, ahıra girdi. Yemliklerin içinde tek tek elini gezdirdi. İneklerin, camızın bağlandığı direğin çevresinde gitti, geldi. Gübreliğin içine girdi. Oradan çıktı, sürüne

sürüne kümese sokulup oturdu. Kümeste Keşli Rıfat'ın oğlu Ömer'le oynaşmalarını aklına getirdi. Kümesin arkasından dolanıp kavak ağaçlarının altında durdu. Servi ağaçlarının dalına asıldı. Sökülüp bir kenara yığılmış çedenelerin, hıyarların, fasulyelerin kurumuş dallarını, yapraklarını avcunun içine aldı, ufalayıp ufalayıp rüzgârın ardı sıra savurdu. Karınca deliklerinden, toprak yarıklarından içeri, cinlere bağırdı. Cinleri yukarı çağırdı. Çıkıp kireç boyalı armut ağacının çatal dalına oturdu. Ayaklarını daldan aşağı sallandırıp, gözünü mor dağlara verdi. O sıra kalabalık gelip kapıya dayandı. Çatal kapıdan içeri bağrışarak çocuklar dağıldı. Dirmit, ayaklarını yukarı çekip armut ağacının cin dalına tırmandı. Küllüğün arkasında koca bir kamyon, kamyonun üstünde babasını gördü. Görür görmez "Güp!" diye yere atladı. Bahçeden aşağı, tarlalara doğru kaçmaya başladı. Koşa koşa tarlaları aştı. Nefes nefese Kara Tepe'ye tırmandı. Tepenin başındaki ak kayanın arkasına çömeldi. Uzaktan köyü gözlemeye başladı. Bir, dirseklerini dayadı ak kayaya; bir, arkasına sinip sırtını dayadı. Derken yavaş yavaş korkmaya, kuş sesinden, uzaktan uzağa kulağına gelen su sesinden, yılan ıslığından ürkmeye başladı. Ürktükçe, ikide bir, toprak altında kayıyor, otlar üstüne üstüne yürüyor sandı. Sandıkça ak kayanın ardına sindi. Yanından her kepenek kayışında yerinden sıçradı. Gözünün önünden her kelebek geçişinde yüreği ağzına geldi. Sonunda altındaki toprak birden ısındı, gökyüzü orta yerinden yarıldı. Kayalar çatırdayarak birbirinden ayrıldı. Otlar tutuştu, uzakta tarlalarda korkuluklar devrildi. Dirmit bağırarak ak kayanın arkasından doğruldu. Köye doğru tazı gibi koşmaya başladı. Kara tepeden aşağı inip ağlaya ağlaya tarlalara girdi. Tarlaları geçip evlerinin bahçe duvarına dayandı. Kulağını duvara verdi. Kulağına çağrışmalar geldi. Çağrışmaların içinde Atiye'nin sesini ayırdı. Derin bir nefes alıp duvarın dibine yığıldı. Ayak-

larını uzattı. Sırtını duvara verdi. Soluğunun hini hini öten sesini dinledi. Sol böğründe sancıyan yerini avuçladı, sancının geçmesini bekledi. Beklerken gözünü uzaktaki dağlara verdi. Dağlar Dirmit'e kafa salladı. Dirmit usulca dudaklarını büküp güldü, gözlerini yere indirdi. İçinden bir daha hiçbir yere kaçmayacağına, kendi kendine söz verdi. Yerinden doğrulur doğrulmaz Atiye'nin sesi kulağına geldi. Onun sesine Nuğber'in, Nuğber'in sesine Mahmut'un sesi karıştı. Onların sesi Huvat'ın öksürüğünün içinde kayboldu. Dirmit babasının bağıra bağıra adını çağırdığını duydu. Babasına karşılık verdi. Duvardan aşıp bahçeye atladı. Atlarken ayağı kaydı, su yolunun içine yuvarlandı. Birden kulağına ince, titrek bir ses çalındı. Sesin geldiği yere başını çevirdi. Su yolunun kenarında adını bilmediği, daha önce bu köyün bahçelerinde hiç görmediği incecik boyunlu, kırmızı bir çiçeğin kendisine baktığını gördü. Eğilip usulca parmaklarını çiçeğe dokundurdu. Yapraklarını, incecik boynunu okşadı. Çiçek nazlı nazlı başını salladı. Gözlerini yumdu. Ağır ağır soludu. Dirmit çiçeğin yanından kalktı. Koşmaya başladı. Çiçek arkası sıra ince, titrek bir sesle bağırdı:

"Güle güle, Dirmit kız.."

Dirmit, arkasına dönüp bakmadan bahçeyi boydan boya geçti. Duvara tırmanıp, kendini küllüğe bıraktı. Dizüstü küllük cininin karnına yığılıp kalfasına çöktü. Cin bir hışımla Dirmit'i kaldırıp kamyonun üstüne, yatak denklerinin arasına fırlattı. Kızgınlığından küllükteki küllerin hepsini havaya savurdu. Ellerine zil takıp oynaya oynaya Akçalı'daki tüm cinleri başına topladı. Bir anda tüm deliklerden ellerinde tefler, püsküllü renk renk giysileriyle cinler dışarı fırladılar. Ve küllük cininin çevresinde halka olup dönmeye başladılar. İnsan çığlıkları zil sesleri arasında kaybolup gitti. Kamyonun arkasına asılan çocuklar tek tek düşüp toz bulutunun içine gömüldü. Kamyon hızla uçuşan, dağılan Ak-

çalı evlerini geride bırakıp upuzun bir yol boyunca kaçmaya başladı. Nuğber Dudu, sırtını mezarlığın duvarına vermiş, bastonuyla toprağı deşiyor, arada bir bastonu hızla uzaklaşan kamyonun arkasından kızgın kızgın sallıyordu. Tulumba gıcırtısının yeri göğü tutan sesini, kamyonun vınıltısı, rüzgârın tiz şeytan ıslığı bastıramadı. Dirmit, tulumbanın gıcırtısını duymamak için elleriyle kulaklarını kapadı, başını yatak denklerinin arasına gömdü. Ağılı geçip beleni aştıklarında, kamyon yavaşladı. Nazlı bir kuzu gibi salına salma Buğlek Deresi boyunca korkusuz yol almaya başladı. Dirmit başını yatak denklerinin arasından çıkardı. Ellerini kulaklarından çekti. Çeker çekmez de, "Ninnisare, ninnisare!" diye ağlaşan eşek sesleri kulağına geldi. Kamyonun arkası sıra yayılıp gelen, bir uzayıp bir kısalan koca bir eşek sürüsü gördü. Gerisin geri kulaklarını tıkayıp gözlerini yumdu. Başını yatak denklerinin arasına soktu.

"Vapur gidiyor mu, gitmiyor mu?"

"Gitmiyor."

"Gidiyor, kız."

Vapur gitmiyordu. Kocaman evler, ağaçlar, insanlar geri geri yürüyordu. Dirmit gözlerini iri iri açıp baktı, aklı uçup gitti. Bu yüzden üstünden atlayıp geçtikleri paslı, kararmış park demirlerini, gökyüzüne rengârenk ışık saçan upuzun bir cam sandı. Günlerce evden çıkıp yeminle çok yakınlarda bir yerde olduğunu söylediği upuzun camı aradı. Her defasında, başı önünde camın yerini bulamadan döndü. Elini yüzüne alıp pencerenin önüne oturdu. O pencerenin önüne oturur oturmaz kucağında bir bebekle gelip gözünün önüne bir peri kızı dikildi. Dirmit ağzını açıp yarı beline kadar camdan sarktı. Büyülenmiş gibi peri kızına baktı. Atiye'yi sürüye sürüye camlara çıkardı. Atiye, saçları yoluk yoluk bir naylon bebekle, ağzı ayrık sokakta dikilen kızı gördükçe, "Bu mu kız, peri kızı?" deyip dizlerine vurdu. Derken bir ağıttır tutturdu. Dirmit'in gözüne görünüyorlar diye evin içinde, tesbihini eline alıp dolanmaya başladı.

Atiye okuyup üflerken, Dirmit bu defa gözlerini evlerin saçaklarındaki tahta oymalara verdi. Yemeden içmeden kesildi. Tahta oymaları bir kenara bıraktı, sokak lambalarının tepesindeki kocaman tabakların ne işe yaradığını düşünmeye başladı. Düşünmekten yoruldu. Oturduğu yerden sokağa kanaviçe gibi, yaprak yaprak işlenmiş küçük kara taşları saymaya başladı. Sonunda Atiye'nin cinini tepesine sıçrattı. Atiye, Dirmit'in saçlarına yapıştı, iki bacağından tuttuğu gibi kapının arkasındaki divana oturttu. Dirmit, bir ağıtla gözlerini tavana verdi, içini çekip tavandaki oymalara baktı. Baka baka kendinden geçti.

Atiye günlerce kızının gözlerini oymalardan alamadı. Sonunda bir şüpheye düştü. "Bir şey var ki bakıyor zaar," deyip o da gözlerini oymalara dikti. Ne yandan baktı, ne kadar baktıysa tavanda tahtadan başka bir şey göremedi, içine bir korku düştü. Dirmit'in yanına oturup, "Tavana bakmak kızlara iyi gelmezmiş, geberesice," diye akıl verdi, dil döktü. Dirmit tavana bakmaktan vazgeçti. "'Kanserden korkma, geç kalmaktan kork!' ne demek?" diye abilerinin, babasının peşinde dolanmaya başladı. Huvat kızının, ta şehre geldiği gün, vapurdan çıkar çıkmaz koskoca bir tabelanın üstünde okuyup, okuduğunu unutmayıp ne demek diye tutturmasını, onun ilerde büyük bir adam olacağına yordu. Ama etrafında ayağı yaralı it gibi dolanan kızını, "Ne bileyim ben kız," deyip başından kovdu. Dirmit evin içinde kime sorduysa, bir cevap alamadı. Ne kadar vazgeçmeye, okuduğu sözcükleri unutmaya çalıştıysa unutamadı. Her sabah abilerini, babasını yolcularken gündüz öğrenip akşam kendisine söyleyeceklerine dair onlardan söz aldı. Ama söz alması, akşamları onları yan yolda karşılaması da işe yaramadı. Babası da, abileri de vapurdan çıkar çıkmaz iki adam boyunda tabela filan olmadığını söylediler. "Senin gözüne görünmüş," diyerek Dirmit'in yüzüne yüzüne güldüler. Kızı deli divaneye çevirdiler.

Dirmit kafasının içinde sözcükleri alt alta üst üste dizmekten, kâğıtlara yaza yaza düşünmekten, sözcüklerin yerini değiştire değiştire okumaktan yoruldu. Sonunda "Kanserden korkma, geç kalmaktan kork!"u bir kenara koydu. Onu kaldırıp bir kenara koyduktan sonra da kıza başka bir hal oldu. Sabah uyanır uyanmaz yataktan fırlamaya, koşa koşa sokağın bitimindeki ağaçlık parka gitmeye başladı.

Atiye kaş göz etmekle bir türlü sokakta oynayan çocukların arasına katamadığı kızının, kendiliğinden parka gittiğini görünce sevincinden ne yapacağını bilemedi. Korkusunu üstünden attı. Ama bu defa Dirmit parktan eve gelmez oldu. Çocuklar demirlerden demirlere atlarken, Dirmit yere eğilip tanıdığı, bildiği otları aramaya koyuldu. Atiye her arkasından gidip baktığında, kızının yerde sürüne sürüne arandığını gördükçe, yeniden korkuya kapıldı. Dirmit'in elinde bir tutam kuşkuş otuyla bağıra çağıra eve geldiği günden sonra da korkusu arttı. Elini yüzüne alıp kara kara düşünmeye başladı. Onun belinden aşağı uzanan bilek kalınlığındaki iki belik saçının, kafasına ağır geldiğine, bu yüzden aklını bir türlü toparlayamadığına karar verdi. Dirmit'in saçlarını tutup kökünden kesti. Ayrıca Dirmit'in inatla köyden geldiğinden beri üstünden çıkarmadığı pazen entarisinden de huylandı. Entariyi bir gece gizlice yırtıp attı, Dirmit'i bağırttıra bağırttıra bir köşeye çekildi. Dirmit saçlarından ve entarisinden olduktan sonra, at kestanesinin altına sere serpe uzanmış, ince yapraklarını kol kol çevresine yaymış, kuşkuş otunun yanından ayrılmaz oldu. Sabahları gidip kuşkuş otunun başına oturdu. Geceleri, burnunu süt ve çakıldak kokan yorganına dayayıp derin derin soludu. Bir umutla evlerin, sokağın, caddelerin arasına sıkışıp kalmış, köyünden tanıdığı bölük pörçük parçalar aradı. Aranırken elindekilerden de oldu. Kuşkuş otu kurudu. Yorganındaki süt ve çakıldak kokusu uçup gitti.

Dirmit o günden sonra Atiye'nin döve döve zor bıraktırdığı, karnında solucan çıkartacak olan toprağa yeniden düştü. Avuç avuç toprak yemeye başladı. Korkusundan toprak yediğini herkesten sakladı. Evdekiler uyuduktan sonra saksıların başına oturduğundan, onun toprak yediğini kimse anlayamadı. Dirmit bir yandan karnında solucan çıkmasından korktu, bir yandan büyük bir inatla korkusunu bastırdı. Her gece karnını toprakla doldurdu.

Atiye saksılardaki toprakların nereye uçup gitiğini düşünmeye başladığı sıralarda, Mahmut'la Dirmit'in elinden tuttu. İkisini de götürüp kocaman bir okulun kapısından içeri soktu. Bin bir tembihle onları orada koyup eve geldi.

Tembihleri, okuyup üflemeleri bir işe yaramadı. Dirmit, Atiye'nin arkasından bir ağıtla çıkıp eve geldi. Kendini yere atıp tepinmeye başladı. Atiye, "Gitmem!" diye tepinip ağlayan kızını, bin bir dil, bin bir oyunla yanına katıp gerisin geri okula götürdü. Öğretmenine teslim etti. Dirmit'in yüzüne, sınıfının kapısına, geçtiği yollara okuyup üfledi. Ayağını okula bağlaması için Tanrı'ya yalvardı. Ama Dirmit'i bir türlü okula ısındıramadı. Dirmit okuldan kaçtı kaçtı eve geldi. Atiye'nin yanında, "Gitmem!" diye bağıra bağıra dolandı. Atiye, "Kuşkuş otu aramaya gider misin, geberesice," deyip Dirmit'in etlerini kara kara yaktı. Gözü kuruyacak, soluğu içine çekilecek demedi. Elinden tuttuğu gibi, kızını bir hışımla okula sürüdü.

Dirmit çaresiz duruldu. Başını derste, teneffüste sıraya koyup oturdu. Ama yanındaki kıza, "O ne demek? Bu ne demek?" diye sormaktan yoruldu. Sormayı bırakıp yeniden ağlamaya başladı. Öğretmeni onun ağlamasına, her soru sorduğunda yüzüne boş boş bakmasına dayanamadı. Sonunda bir öfkeyle sınıftan çıktı, az sonra okul müdürüyle birlikte geri geldi. Müdüre Dirmit'i gösterip bir kenara çekildi. Müdür Dirmit'in başına gelip dikildi. Önünde duran kitaptan

rasgele bir sayfa açtı. Sayfayı baştan aşağı okumasını söyledi. Dirmit gözlerini kitaba dikti, omuz silkti. O omuz silktikçe müdür, "Oku!" diye üsteledi. O "Oku!" diye üsteledikçe çocuklar gülüştü. Sonunda Dirmit'in kitaplarım defterlerini toplayıp çantasına doldurdular. Dirmit'i zorla sıradan kaldırıp çantasını koltuğuna verdiler. Zaten yaşının sınıfını tutmadığını söyleyip onu bir alt sınıfa indirdiler. Yeni sınıfında Dirmit'e en arka sırada, iriyarı bir kızın yanında yer gösterdiler. Dirmit, adından çok, dişlerindeki parlak telin ne işe yaradığını merak ettiği sıra arkadaşıyla tanıştı. Ve tanışır tanışmaz, ona dişlerine neden tel taktığını sorduğu için, okkalı bir tokat yedi.

Dirmit daha yüzündeki parmak izleri silinmeden iriyarı sarı kızla arkadaş oldu. Çok geçmeden kızın ne kadar huyu varsa kaptı. Ondan kopya çekmeyi, derste kâğıtlara çıplak kadın resimleri yapıp oğlanlara göstermeyi, oğlanlarla öpüşmenin ayıp olmadığını öğrendi. Öğrendiklerini gelip bir bir evde sayıp döktü. Atiye'nin yüreği ağzına geldi. Sonra sonra sarı iriyarı kızın büyüyünce orospu olacağı içine doğdu. Dirmit'i, sayıp döktüklerini babasına söyleyeceğine yemin edip korkuttu. Başını kurumlu kurumlu sallayan, bacaklarını açıp oğlanlara gösteren sarı kızla okuldan çıktıktan sonra konuşmayı Dirmit'e yasakladı. Dirmit korkusundan bir daha kızı yanına katıp eve getirmedi. Ama okul çıkışları, Atiye'den gizli onların evine gitti. Gide gide Dirmit'e bir hal geldi. Radyoyu açıp açıp oynamaya başladı. O oynadıkça evdekiler gülüştü. Onlar gülüşürken köpek karı yağdı. Dirmit oynamayı bırakıp pencereye koştu. Karın düşer düşmez eriyip gitmesine şaştı. Gözlerini yere verip karın erimesini seyre koyuldu. Gelip gözlerini diktiği yere, yüzü sivilceler içinde kara bir oğlan durdu, Dirmit oğlana baktı baktı, âşık oldu.

Köpek karı, Dirmit'e kara sivilceli oğlanı getirdi. Ama evlerinden dirliği, düzeni aldı götürdü. Huvat, köpek karı yağ-

dığı gün, erkenden asık bir yüzle eve geldi. Arkasından Halit'le Seyit içeri girdi. Topluca kara sövüp saydılar. O kış, işsiz kaldılar. Nuğber kolundaki bilezikleri sıyırıp, babasının eline verdi. Kış ortasında bilezik sıyırma sırası Zekiye'ye geldi. Zekiye babası Rızgo Ağa'nın taktığı bir çift altın küpesini koyup neyi var neyi yoksa çıkardı. Huvat gelinine altınlarını daha fazlasıyla yerine koyacağına yemin içti, bilezikleri alıp gitti. Altınlar yendi, bitti. Sıra halılara geldi. Huvat halıları durup durup götürdü. O halıları götürdükçe, Halit'le Seyit kavgaya tutuştu. Zekiye'nin yüzü sararıp soldu. Atiye, "Neyi paylaşamıyorsunuz lan," diye oğullarının arasına gire gire yoruldu, hastalandı. Nuğber'in sabahtan akşama kadar kasnak gerip çeyiz işlemesi herkesin gözüne batmaya başladı. Mahmut'un kuş lastiği kırılıp bir kenara atıldı. Dirmit korkudan bez bebeğini divanın altına sakladı. Eline alıp oynayamadı. Arada bir onun yerinde durup durmadığına baktı. Sonra sonra kara sivilceli oğlanı düşünmekten bez bebeği düşünemez oldu. Kara oğlanı düşündükçe, gizlice banyoya koştu. Banyo duvarına yaslanıp boyunu ölçtü. Duvara bir çentik attı. Aklına Cinci Memet'in doğumundan önce hamur tahtasına attığı çentik düştü. Usulca dudaklarını büküp güldü. O kış herkes üşüdü, Dirmit üşümedi. Kara sivilceli oğlanı düşüne düşüne, için için yandı. Evin içinde deli gibi bir o yana, bir bu yana savruldu. Sivilceli oğlanla uyudu, sivilceli oğlanla uyandı. Onunla bir kaşıktan yemek yedi, bir bardaktan su içti. Onu görmediği gün, yanına yanaşanı it gibi kaptı. Kapıları bağıra çağıra Atiye'nin yüzüne çarptı. Suratını astı. Yüreği uçup gidecek diye, korkusundan elini yüreğinin üstüne bastıra bastıra dolandı. Dolana dolana evin içinde adını "Leyla"ya çıkardı.

O kış Huvat, her akşam, "Kız Leyla, eline kalem kâğıt al, yanıma gel," diye Dirmit'i dizinin dibine oturttu. Ona her akşam, ayrı bir iş için teklif mektubu yazdırdı. Yazdırdığı her

teklif mektubunu baştan aşağı defalarca okuttu. Sabah erkenden mektupları alıp gitti. Bir umutla geri geldi. Ama elini attığı dal kurudu. Nereye iş için teklif mektubu verdiyse, verdiği fiyat kırıldı. Hangi şirketin kapısını çaldıysa kapılar yüzüne kapandı. O kış bir metre izolasyon saramadı. Bir tek duvarlık boya işi alamadı. Kaşıntısından yatamadığı cam yününün kokusu burnunda tüttü. Kış geçti, bahar geldi. Atiye, kısmetleri bağlanmasın diye, uğursuzluk saydığından çocuklarının ellerini bacaklarının arasına alıp oturmalarını yasakladı. Her Huvat'm kahveye çıkışında, arkasından okuyup üfledi. Evde ne kadar düğüm atılmış şey varsa hepsini tek tek çözdü. Huvat elini yüzüne alıp oturdukça, evin kısmetini bağlıyorlar diye, kızlarının, gelininin saçlarını ördürmedi. İşi, oturarak su içmenin, helada fazla durmanın, geç yatıp geç kalkmanın kısmetlerini kapadığını söyleyecek kadar ileri götürdü. Kapının üstüne koca bir levha, bereket duası astı. Besmelesiz eşikten atlayana evlat demeyeceğini açıkladı. Huvat'ın havalar ısınınca işlerin açılacağına dair ettiği yeminler havaya gitti, bahar rüzgârlarına karıştı. İşler açılmadı.

Huvat, o günden sonra, götürü tek iş alamadı. Günlerini, yol müteahhitliği yaptığı sıralarda bavul bavul para kazandığını, azot fabrikalarına, demir çelik tesislerine, radyo evlerine tesisat döşettiğini düşünmekle, geçmişinde gönlünü gezdirmekle geçirmeye başladı. Atiye, "Müteahhitlik alnına yazılmadı ya, elin ayağın tutuyor, yevmiye git, anam," diye Huvat'm etrafında dört döndü. Kocasının yüzüne güldü, sırtını sıvazladı. İçinden, arkasından kötü kötü söylendi. Ama kocasını el kocaları gibi yevmiyeye gönderemedi. Huvat, "Ben yevmiye gidemem, herkesi kendime güldüremem," diyerek Atiye'yi çaldı çaldı azarladı. Atiye sonunda Huvat'ın yakasını bıraktı, tesbihine sarıldı. Başını yere yıkıp yüzünü astı. Sabahtan akşama kadar sohur sohur okuyup üflemeye başladı. O sohurdandıkça Huvat, "Eh ya, sabirin!" çekip fo-

ter şapkasını eline aldı. Kahveye indi. Karanlık bastırmadan kapıdan adımını içeri atmadı.

Yine foter şapkasını alıp gittiği günlerden birinin akşamında, yanında kara uzun sakallı bir adamla eve geldi. Adamı baş köşeye oturttu. Kendisi adamın yanına, yere diz çöktü. Adam ilkin yedi, içti. Arkasından yeşil yeşil kitaplar açtı, sesli sesli okudu. O okurken Huvat içini çekip adamı dinledi. Gözlerinden akan sicim gibi yaşları sildi. Saatler geçti, adam oturduğu yerden kalkmadı. Gelin bir köşede, çocuklar bir köşede uyuyakaldı. Atiye kaş göz etmekle, surat asmakla Huvat'ı o gece adamın dizinin dibinden ayıramadı. Adam sabaha kadar yeşil kitapların sayfasını okuyup üfleye üfleye bitiremedi. Huvat adamın dizinin dibinden, gözlerini adama verdi; bir, gözünün yaşını sildi; bir, içini çekip dinledi. Ortalık ışıyınca, adamın ardına düştü. Atiye'yi bir sinire koydu, aldı başını gitti. Atiye ne ettiyse Huvat'ın iki güne bir adamı alıp eve getirmesinin, sabah karanlığında sırtını sıvazlaya sıvazlaya adamın peşine düşüp gitmesinin önüne geçemedi. Onun önüne geçemediği gibi, Huvat, Atiye söylendikçe adamın eline ayağına kapanmaya, şalvarına yüz sürmeye başladı.

Derken Huvat elden ayaktan çıktı, akıldan oldu. Çenesinin ucuna bir sakal koydu. Ceketinin cebine sık dişli bir tarak soktu. Koltuğunun altına iki yeşil kaplı kitap aldı. İkide bir cebinden tarağı çıkarıp sakalını taraya taraya yemek sofrasındayım demedi, misafirlikteyim demedi, kitapları dizinin üstüne yatırıp önüne gelene vaaz vermeye başladı. Dirmit'le Mahmut'u götürüp cami okuluna kayıt ettirdi. Atiye'nin, Nuğber'in başını bağlattırdı. Çocuklarının yanında uzanıp yatmasını yasakladı. Her sabah evden çıkarken, evdekileri sıraya dizdi. Elini uzatıp öptürdü. Evin içini kara postlarla, tesbihlerle, hacıyağlarıyla doldurdu. "Örümcek mübarek hayvanmış, sakın ola öldürmeyin, yuvasına el

uzatmayın," diye fetva verdi. Ev örümcek ağlarından durulmaz hale geldi. Yataklara, yastıklara ağır bir koku sindi.

Atiye sonunda dayanamadı. Kocasının işsizlikten delirip ortalığa düşmesinden korktu. Ona iş kapısı açmak, eski haline dönmesini sağlamak için yollara düştü. Kimden ne duyduysa, yanma kimi bulduysa, gitti. Dergâh koymadı gezindi. Cami çeşmesi koymadı, açıp kapadı. Denizin yedi dalgasından su aldı, Huvat'm başından aşağı yedi dalga suyu döktü. O uyurken üstünde kilit açıp kapadı. Güneş açılır açılmaz, koşup toprağa bıçak gömdü. Ne ettiyse tersine döndü. Huvat gün günden hocalığı ilerletti. Ayın yedi günü kendini camiye kapattı, geri kalan günleri oruç tuttu. Evi barkı unuttu.

Atiye, Huvat'tan umudu kesince, Halit'le Seyit'in etrafında dört dönmeye, onların elini gözlemeye başladı. Seyit, "Ben delikanlı değil miyim, kız, sizi aç bırakmam," deyip sabah ezanı okunmadan yollara düştü. Halit işten kaçıp kaçıp eve geldi, Atiye'nin bağırıp çağırmasına, laf dokundurmasına aldırmadan, aynaların karşısına geçti; bir, "Şu bendeki gözlerin güzelliğine bak!" diye övündü; bir, "Ben niye mühendis değilim!" diye dövündü. O dövündükçe, Atiye ellerini havaya kaldırıp Allah'a yalvardı. Allah'tan oğluna akıl fikir vermesini diledi. O Allah'a yalvardıkça Zekiye, kocasının etrafında bel kırıp göz süzerek, ağzını bir açıp bir büzerek dolandı. Ama Halit başını çevirip Zekiye'ye bakmaz oldu. Onu kapı önlerinde eli böğründe koyup koyup gitti. Zekiye evin içine kül gibi bir benizle girip çıktı, ikide bir yollara baktı, kocasını bekledi. Halit geldi, aynaların karşısına durdu. Aynalara türlü türlü poz verdi, bıyık büktü, göz kırptı. Ha benim bir de karım var, demedi. Günlerce elini Zekiye'nin eline değdirmedi. Atiye, oğlunu gelinine ısındırmak için, Zekiye'nin başını açtı, kaşlarının yarısını yoldu, tırnaklarını kırmızı kırmızı ojeledi, gözlerini sürmeledi. Zekiye'nin ayağından topuk çorabını aldı. Onu dürtükleye dürtükleye nay-

lon çorapların içine soktu. Halit'in koynuna verdi. Akşamları kapılarını dinledi, sabahları Zekiye'yi sorguya çekti. Zekiye, pancar gibi kızardı, başını önüne yıktı. Kaşlarını çattı. O kaşlarını çattıkça Atiye, Zekiye'yi bin bir kılığa soktu. Saçlarını götürüp kestirdi. Naylon gecelikler, askılı etekler giydirdi. Huvat eve geldiğinde gelinini sakladı. Oğlu eve geldiğinde ortaya çıkardı. Bir yandan da büyücülüğe başladı. Kırk karabiberi okuyup üfledi. Bir sac üstünde kavurdu. Halit'i karabiber dumanıyla aynı odaya kapadı. Üstünden kapılara kilit vurdu. Bir yerden eşek dili buldu. Tuzlayıp haşladı, oğluna yedirdi. Sonunda oğlunu, bir ateş bir çırpınmayla deli gibi eve koşturdu. Zekiye'ye kaş göz edip oğlunun koynuna koydu. Zekiye'nin hakkını oğlundan aldı. Zekiye çocuğa kaldı.

Atiye, Zekiye çocuğa kaldıktan sonra, derin bir soluk aldı. Ama bu defa Halit evden çıkmaz oldu. Sırtını Zekiye'ye verip oturdu. Bir eğilip karısının karnını dinledi. Bir türkü söyledi. Kalkıp çalışmaya gideyim demedi. Atiye oğlunu gelinine çevirdiğine sevinmekten, Halit'in türkü çağırmalarına, karısının karnını tuta tuta evin içinde dolanmasına ses etmedi. Ama ulu Tanrı oğluna eşek dili yedirdiği için, Atiye'nin sevincini kursağından aldı. Yerine tasa koydu. Sabahtan akşama kadar pencerenin önünde çeyiz işleyen Nuğber, karşı komşunun oğluna âşık oldu. İçini çeke çeke başını cama dayadı, ağlamaya başladı.

Atiye ne ettiyse kızını pencerenin önünden kaldıramadı. Bu defa gelinini bırakıp Nuğber'in derdine düştü. Nuğber bir camdan oğlana baktıysa, Atiye öbür camın önüne koştu. Sabahlara kadar Nuğber'in kulağına konuştu. Kızını dinledi, oğlanı aradı. Derken bir çabaya düştü. Nuğber'i alıp alıp parka çıkmaya başladı. Nuğber elinden işini iğnesini bıraktı. Başını açtı. Aynanın karşısına geçti. Gözünün önüne bir tutam kâhkül kesti.

Huvat koltuğunun altında yeşil kitapları, öksüre öksüre merdivenden çıktıkça, bu defa Atiye, kızını kocasından kaçıracak delik aradı. Ama kızı Huvat'tan kaçırayım derken, Seyit'e yakalandı. Seyit, Atiye'yle Nuğber'i parktan önüne katıp eve getirdi. "Ben delikanlı değil miyim, kız, bu kızın hali ne!" deyip Nuğber'i ayağının altına aldı. Saçlarını yoluk yoluk etti. İki gün sonra da tahminleyip komşu oğlanın yolunu çevirdi. Sokakta ne kadar insan varsa camlara döküldü. Halit, kardeşinin kavgaya tutuştuğunu duyar duymaz Zekiye'nin karnından bir hışımla başını kaldırdı. Seyit'e yardıma vardı. Oğlanın anası babası düşüp sokağın ortasına bayıldı. Nuğber banyoya kaçıp üstünden kapıya kilit vurdu. Kilit Nuğber'i kardeşlerinin elinden kurtarmaya yetmedi.

Nuğber kardeşlerinden, Atiye, Huvat'tan dayak yedi. Dayağın ortasında kapıya polis geldi. Toplanıp karakola gittiler, Huvat'ı yeşil kitapları koltuğunun altında polisin arkasında gören Akçalılılar kahvelerden çıkıp Huvat'ın arkasına düştüler. Halit'in koltuğuna ayrı, Seyit'in koltuğuna ayrı girdiler. Yolun bir yanında onlar, öbür yanında komşu oğlanla anası babası yürüdüler. Hem yürüdüler, hem karşılıklı küfürleştiler.

Huvat o gece eve gelir gelmez, üçten dokuza şart edip Atiye'yi boşadı. Dirmit'i, Mahmut'u, Seyit'i yanma çekti. Nuğber'le Halit'i evlatlıktan reddetti. Sonra da kalkıp kendini denize atmaya gitti. Seyit bir ağıtla babasının arkasından koşup yetişti. Önüne durdu. Huvat kolundan tutup Seyit'i savurdu. İskeleye varıp dikildi. Seyit, "Sen atarsan kendini ben de atarım," deyip babasının yanına yanaştı. Gözlerini karanlık sulara verip yalvarmaya başladı. O yalvardıkça, Huvat yeni gelin gibi nazlandı.

Onlar orada, "Atardın! Atmazdın!" deyi çekişip dururken, evdekiler Huvat'm ölümüne sebep olacak olan Nuğber'i ortalarına aldılar. Kıza bir dayak daha attılar. Nuğber dayağın

üstüne banyoya kapanıp, çamaşır sodası yedi. Gelip odanın ortasına "Küt!" diye devrildi. O devrilir devrilmez Huvat önden, Seyit arkadan içeri girdiler. Huvat bir ağıtla Nuğber'in başına oturdu. Seyit, "Bacım! Bacım!" diyerek Nuğber'in üstüne yumuldu. Ağlaya ağlaya Nuğber'i kucağına alıp aşağı indirdi. Doktora götürdü. Huvat, Nuğber gittikten sonra, ağızüstü divana kapaklandı. Atiye bağıra çağıra sokağı yeniden ayağa kaldırdı.

Nuğber iyileştikten sonra, kapının arkasındaki divana çöktü. Yeniden iğnesini, işini eline aldı. Başım işinden kaldırıp evin içinde pencereye doğru bakamadı. Ne etti, aklına ne getirdiyse komşu oğlanı unutamadı. O komşu oğlanı unutamadı, Huvat ettiği yeminleri unuttu. Atiye'yi yanına katıp hocaya gitti. Yeniden Atiye'ye nikâh etti.

Atiye nikâhtan sonra taze gelin hastalığına yakalandı. Başını tuta tuta yataklara düştü. Yüzüne bir sarılık oturdu. Elleri ayakları büzüldü, der top oldu. Huvat yeşil kitaplarını dizlerinin üstüne açıp karısının başına oturdu. Ellerine ayrı, ayaklarına ayrı okudu.

Ama Atiye'nin hastalığı gün günden ilerledi. Azrail gelip Atiye'nin kalbini dinledi, nabzını yokladı. Atiye'yi karşısına alıp uzun uzun konuştu. Atiye, Azrail gider gitmez, çocuklarını, kocasını, gelinini çağırıp başına topladı. Onlara iki gün içinde öleceğini açıkladı. Dirmit'e işaret edip yanına oturttu. Son dileklerini tane tane kızına yazdırdı. Yazdırdıklarını baştan aşağı üç kez sesli sesli okuttu. Ölmeden az önce, ağzına üç damla zemzem suyu damlatılmasını, mezarının üstüne, Nuğber Dudu'nun mezarına dikilen susam çiçeğinden her bir çocuğunun başı için bir adet dikilmesini, başında iki eğri kavak ağacının bulunmasını, ayrıca yüzlerini yıllardır görmediği yedi kardeşinden hiç olmazsa üçünün bulunmasını istiyordu. Yazılı isteklerinin dışında, sözlü olarak bildirdiği isteklerin başında, Huvat'm çenesinin ucundaki sakalı kesmesi geli-

yordu. Onun arkasından sırasıyla Nuğber'in kendisi öldükten sonra, her gün pencerenin önünde oturmasını, Zekiye'nin doğuracağı çocuk kız olursa, kıza adının verilmesini, Dirmit'le Mahmut'un cami okulundan silinmesini, Halit'in iş bulup çalışmasını istiyordu. İsteklerini, tavana dikip koca koca açtığı gözlerini kısarak bitirdikten sonra, kesik kesik soluyarak inlemeye başladı. İnlerken birden yerinden sıçrayıp Nuğber'in yakasına yapıştı. Dirmit'le Mahmut'u gösterip küçük çocuklarını büyük kızına emanet etti. Onu küçük çocuklarına anne tuttu. İşaretlerle de bir sürü istekte bulunduktan sonra, uykuya yattı. O uyurken Huvat gidip sakalını kesti. Nuğber pencerenin önüne geçip ağlamaya başladı. Diğerleri suskun, gözlerini Atiye'nin solgun yüzüne çevirip annelerinin öleceği anı beklemeye koyuldular. Atiye bir gülümsemeyle uykudan uyandı. Çocuklarına cennete gireceğini müjdeledi. Arkasından ağlamamaları için sıkı sıkı tembihledi. Nuğber'e yoğurtlu bulgur köftesi yapmasını, son bir kez tatmak istediğini söyledi. Ayrıca iki salatalık, iki yeşil acı biber, çilek istedi. İstediklerinin hepsini önüne getirip Atiye'ye yedirdiler. Sabaha kadar başında beklediler. Atiye o gece meleklerin kanatlarına binip göğün yedi katını dolaştı. Sabah yüzünde bir gülümsemeyle uyandı. Çocuklarına, Azrail'in canını bağışladığını, Akçalılı yetim çocuklara büzgeçli don, gömlek diktiği için ömrünün üç vakit uzatıldığını açıkladı. Ancak dileklerinin yerine getirilmemesi halinde ruhunun hemen teslim alınacağını duyurdu. Sonra ağır ağır doğruldu. Eline tesbihini alıp sırtını duvara verdi. Yorganı dizlerine çekip oturdu.

Atiye iyileştikten sonra, Huvat sakalını kestiğine bin pişman oldu. Sakalını, sakal duası okutup bir daha kesmeyeceğine dair yemin ettikten sonra bıraktığından, sakalını kestirerek kendisini günaha soktuğunu her Allah'ın günü Atiye'nin yüzüne vurdu. Hocalara sordu, soruşturdu. Yeniden sakal bıraksa günahını karşılayıp karşılamayacağını araştırdı. Araş-

tırdıkça korkusu arttı. Atiye'ye iyice karardı. Sonunda bir akşam erkenden eve geldi, Atiye'nin yanma oturdu. Ona sakalın günahını üstünden kaldırması için yalvardı. Atiye'den her gün üç kez çocuklarına kendisini kötülemesini, arkasından beddua edip söylenmesini istedi. Atiye kocasının isteğini geri çevirdi. Onun arkasından söylenip günahını üstüne almaya yanaşmadı. Üstelik kocasını, kendisinin cennete gireceğini çekemediğinden üstüne günah yıkmaya kalkışmakla suçladı. Huvat suçlamalara dayanamadı. Atiye'yi dileklerini yerine getirmeyip ruhunu teslim aldırmakla tehdit etmeye başladı. Çaresiz Atiye razı oldu. Her gün o evden çıkar çıkmaz, arkasından kötü kötü söylenip beddua okudu.

Dirmit o yaz parkta at kestanesinin altında serilip yayılan kuşkuş otunu yeniden buldu. Demirlerden atlayıp salıncaklardan uçtu. Gidip gidip kuşkuş otunun yanına oturdu.

"Kuşkuş otu,
Kara sivilceli oğlan buralardan geçti mi?"

"Geçmedi."

"Geçerse onu sevdiğimi söyle."

"Söylerim."

"Söyleme, söyleme."

Kuşkuş otu, kara sivilceli oğlana Dirmit'in onu sevdiğini söyledi. Kara oğlan kuşkuş otuyla Dirmit'e haber gönderdi. Onu park çeşmesinin önünde beklediğini söyledi. Dirmit yüreğini tuta tuta çeşmenin önüne gitti. Akşama kadar kara sivilceli oğlanı bekledi. Oğlan gelmedi. Dirmit kızgınlığından ne yapacağını şaşırdı.

Gidip kuşkuş otunu azarladı. O gece bir türlü uyuyamadı. Sabah erkenden sokağa çıktı. Kapının önüne oturdu. Kara sivilceli oğlanı beklemeye koyuldu. Dirmit beklerken kapılardan tek tek çocuklar çıktı. Duvar diplerinde, kapı önlerinde oyunlar kuruldu. Kara sivilceli oğlan da gelip Dirmit'in karşısına gülerek oturdu. Çocukları başına toplayıp saydı, ikiye

ayırdı. Dirmit'in yüzüne baka baka ebe oldu. Dirmit'i oyuna almadı. Dirmit bir kızgınlıkla oturduğu yerden kalktı. Eline koca bir taş aldı. Oğlanın kafasını yardı. Oğlan ağlaya ağlaya annesini çağırdı. Annesinin elinden tutup Dirmit'in arkasından kapıya dayandı. Oğlanın annesi, Atiye'ye Dirmit'in, oğluna haberler yolladığını söyledi. Bağıra çağıra oğlunun kafasından akan kanı gösterdi. Oğlunu sürükleye sürükleye aldı, götürdü. Atiye üç vakte kadar öleceğim, demedi, bir kızgınlıkla Dirmit'in üstüne yürüdü. "Kız sen sevmeyi nerden biliyorsun?" deyip evire çevire dövdü. "Oğlanlara haber gönderdiğini Seyit abine demezsem," deyip kızı banyoya götürdü. Üstünden kapıyı kilitledi. Dirmit banyoda sessiz sessiz kara sivilceli oğlanı kaybettiği için ağladı. Sonra omuz silkerek gözyaşlarını kuruladı. Duvara dayanıp boyunu ölçtü. Eski çentiğin yarım parmak üstüne yeni bir çentik attı. Banyo kapısını tekmeleyip yumruklamaya başladı. Atiye kızından bir daha oğlanlara haber göndermeyeceğine, kimsenin kafasını yarmayacağına dair söz aldı. Sonra onu banyodan çıkardı. Dirmit, olanlardan kuşkuş otunu sorumlu tuttuğundan, birkaç gün kuşkuş otunun yanına gitmedi. Onunla küslük çekişti. Ama düşüne düşüne işin içinden çıkamadı. Bir sabah erkenden kuşkuş otunun yanma vardı.

"Kuşkuş otu,
Kızların oğlanlara haber göndermesi ayıp mı?"
"Ayıp değil."
"Yine oğlanlara haber göndereyim mi?"
"Sevdiğin oğlanlara gönder."

Zekiye, o yaz sonuna doğru, çenesinin altında kara bir et dut bulunan uzun saçlı, tırnaklı bir kız doğurdu. Atiye gelininin bir sararıp bir kızarmasından, ellerini yumruk edip beline götürmesinden, oturduğu yerde kımıl kımıl etmesinden onun doğum sancısının tuttuğunu anladı. Mahmut'u Huvat'ı çağırması için kahveye koşturdu. Okuyup üfleyerek ge-

lininin bavulunu hazırladı. Ama Zekiye kapıya ayağını dayadı. Hastaneye gitmemek için, gözleriyle, elleriyle kaynanasına yalvardı. Atiye gelininin yalvarmasına dayanamadı. Nuğber'le Dirmit'i yardıma çağırdı. Banyoya leğeni yatırıp, gelinini içine oturttu. Bir yandan terini sildi, bir yandan dua okudu. Akşama doğru çocuğu dışarı aldı. Sarıp sarmaladı. Gelinine bir tas şerbet içirdi, bir sevinmeyle yatırdı. Yatağının başucuna bir makas astı. Kırmızı bir bez getirip Zekiye'nin başına doladı. Arkasından para verip Mahmut'u çarşıya yolladı. Ad koyma töreninde lazım olacak kuru nane, kına kına, reyhan, karanfil, kabuk tarçın aldırdı. Hemen bir çaydanlık su kaynattı. Aldırdıklarını kaynar suya attı. Huvat, "Parayla alınınca bunlar bir işe yaramaz," dediyse de, Atiye kocasına kulak asmadı. Suyu evdekilere bardak bardak dağıttı. Huvat söylene söylene suyu içtikten sonra kalkıp bebeği kucağına aldı. Kulağına, "Senin adın Atiye," diye üç kez bağırdı. Sıra Atiye bebeğin ağzına tükürmeye geldi. Oraya gelince törenin bilinen seyrinde Atiye bir değişiklik yapılmasını istedi. Huvat'ın kucağından bebeği çekip aldı. Ve bebeğin ağzına bir tek Seyit'in tükürmeye hakkı olduğunu açıkladı.

Huvat kız çocuklarının ağzına erkeklerin tükürmesinin doğru olmadığını, âdette böyle bir şeyin yeri bulunmadığını söylediyse de yine kendini dinletemedi. Atiye bebeğin kaderinin kendi kaderine benzemesini istemediğinden, ağzına tükürürse, kendisi gibi, kökünü kardeşlerini kaybedeceğinden korktuğundan, torununun ağzına tükürmedi. Nuğber'in evde kalma tehlikesi olduğundan, Dirmit'in de hamur tahtası üstünde koca bir çentiği bulunduğundan, başına nelerin geleceği pek belli olmadığından, halalarının da bebeğin ağzına tükürmesine izin vermedi. Yalnızca çalışıp evi geçindiren ortanca çocuğu, en akıllı oğlu Seyit'in, bebeğin ağzına tükürebileceğini söyledi. Onun sıcak soğuk demeyip çalışıp eve para getirdiğini, bu yüzden çocuğun ağzına tükürmeyi

hak ettiğini işittirip bebeği Seyit'in kucağına verdi. Seyit bebeğin burnunu sıkıp ağzına tükürdü. Bir kurumla kulağına eğildi, "Bana çekesin, e mi, kız?" dedi.

Halit kızının ağzına Seyit'in tükürmesini çekemedi. Bir gece kalkıp gizlice o da bebeğin ağzına tükürdü. Atiye bebek kucaktan kucağa bakınıp gezerken birden kötüledi. Çenesinin altındaki et dut şişip kızardı. Atiye hamur çiğneyip bebeğin çenesinin altına bağladı. Zekiye'nin sütünü sağdı, kaşık kaşık bebeğin ağzına verdi. Bebek ağzını süte kapadıkça burnunu sıkıp zorla içirdi. Çenesinin altından hamuru aldı. Yaraya kara melhem sürüp, üstüne lokum ezip bağladı. Ama Atiye bebek ufaldıkça ufaldı. Sırtı, ellerinin üstü, kolları, bacakları, göğsü tüylendi. Tüyden görünmez oldu. Zekiye korkusundan bebeğini kucağına alamadı. Halit kahrından kızının yanına varamadı. Huvat'ı tutanlar bağlayamadı. "Ben sana kızın ağzına oğlan tükürmez dedim," deyip söve saya Atiye'nin üstüne yürümeye başladı.

Derken Atiye bebek öldü. Uzak bir mezarlığa gömüldü. Huvat, Atiye bebek öldükten sonra karısına sövüp saymaktan vazgeçti. Aileden bir meleğin kanatlanıp uçtuğunu, öbür dünyada kendilerini bir meleğin karşılayacağını, tüm ailenin günahlarınım bağışlanmasında, kuş olup uçan, melek olup öbür dünyaya göçen Atiye bebeğin yararı dokunacağını söyleyip buna sevinmek gerektiğini vaaz etti. Ama Zekiye bebeğinin ardından sicim gibi yaş döktü. Sütle dolup sızlayan göğüslerini tuta tuta başını önüne eğip durmadan yutkundu. Günlerce boş beşiğin başında oturdu. Sonra sonra duruldu. Yine gözleriyle, elleriyle konuşmaya başladı. Konuştukça açıldı, ferahladı. Sütü çekildi, karnı küçüldü. Karnı küçülür küçülmez yeniden çocuğa kaldı.

Mahmut o yıl okula gitmedi. Huvat oğlunun okumakta gözü olmadığını söyleyerek onu Seyit'in izniyle kaloriferci ustası Mösyö Pol'ün yanına çırak verdi. Mahmut burnu-

nu ve ikide bir düşen pantalonunu çekiştire çekiştire birkaç gün hevesle gitti, geldi. Sonra yataklara yapışmaya, "Uykum var kız!" diye sabahları zorsunmaya, iş dönüşleri ağlamaya başladı. Boru dövmekten şişip kızaran parmaklarını bir oynatıp bir ağzına dayayıp üfleyerek kendisini acındırmaya çalıştı. Ama Huvat parmaklarına sanat girdiğini söyleyerek Mahmut'un sızlanmalarına kulak asmadı. Üstelik Mösyö Pol'e, işten başını kaldırdığı an oğlunu çekinmeyip dövmesini söyledi. Oğlunun etini Mösyö Pol'e verdi. Kemiğini kendi aldı, eve geldi. Mahmut, ustası bir yanağına vurduysa, öbür yanağını çevirdi. İçinden sövdü saydı. "Mösyö Pol, ananı!" diye uykulardan bağıra çağıra uyandı. Ustasının yüzüne tövbe durmadı. Mösyö Pol'ün ceketini tuttu. Mösyö Pol elini yüzünü yıkadı; Mahmut, ustasını havlu elinde bekledi. Derken boru kesip körkte tavlamayı, bükmeyi öğrendi. Mösyö Pol, Mahmut'un boru döverken dilini dişlerinin arkasına dayayıp ıslık çalmasına izin vermedi. Ama o, boruların içine bir yandan kum doldurup bir yandan türkü söylerken ses etmeden onu dinledi. Mahmut, Mösyö Pol'ün türkü söylerken gelip gelip sırtını okşamasını fırsat bildi. Boru döverken de avazı çıktığı kadar bağırmaya başladı.

Taka tika tak tak tak
Ağ gelin de indi mi ola yayladan.
Taka tika tak tak tak.
İnmedi ulan inmedi.

O türkü söyledi, Mösyö Pol dinledi. Mahmut türkü söyleye söyleye boru kuturlarını öğrendi. Öğrendiği gün bir tenekeyi benzinle doldurdu. Bozuk paftanın çapaklarını temizledi. Benzini götürüp fabrikanın foseptik çukuruna boşalttı. Mösyö Pol, şalama lambasını yakıp foseptik çukurunun başına oturdu. Boyler bağlantısını kaynatmaya başladı. Sıçrayan kızgın kıvılcımlar foseptik çukuruna daldı. Benzin ateş aldı. Mösyö Pol'ün elleri yandı. Mösyö Pol, o günden son-

ra Mahmut'u tekmelemeye başladı. O Mahmut'u tekmelerken Kâzım Usta'nm Mahmut yaşındaki çırağı, cereyana çarpıldı. "Anne!" diye bağırdı. Bağırdığı yerde bir top kömür oldu, kaldı. Mahmut, Mösyö Pol'e görünmeden gizlice iş elbisesini üstünden çıkardı. Fabrikadan ayrıldı. O gün, kaloriferci çırakları boru döverken türkü söylemediler. Paftalar diş açmadı. Körükler kıvılcım saçmadı. Anahtarlar sıkışmadı. Tavlanmış borulardan kum fışkırdı. Mahmut eve geldi. Başını cama verdi. Camlara çarpan, yere düşen kumların sesini dinledi.

O gece kumların üstüne kum gibi ince bir kar yağdı. Karın yağdığı gün Seyit alacakaranlıkta, "Ben delikanlı değil miyim!" deyip ekmeğini eline aldı, yiye yiye yola düştü. Camı çerçevesi takılmamış inşaatlarda eli bıçaklı rüzgârla, İngiliz anahtarıyla, çekiçle, murçla vuruştu. Borulara kelepçe taktı, birbirine bağladı. Pencere önlerine başını rüzgârdan sakına sakına dilim dilim radyatör koydu. Bağladığı borulara, radyatörlere bakıp gurur duydu. Elini şişip büyüyen ciğerinin üstünde tıpır tıpır oynatarak sevindi. Rüzgâra inat boş bir kireç tenekesine meşe kömürü doldurdu. Kömürü kızarttı. Tenekeyi arkası sıra gezdire gezdire diş açtı, duvar deldi. Kararan havaya, tozuyan kara baka baka, "Niye çattın kaşlarını?" diye türkü söyledi. O türkü söylerken meşe kömürü kireç tenekesinde soldu, kül oldu.

Kar, Seyit'in bir ciğerini, elektrik kaynağı iki gözünü aldı. Atiye, Seyit'in kızarıp sızlayan gözlerine her gece çiğ patates halkaları bağladı. Patates, Seyit'in gözlerindeki sızıyı, kızartıyı onun inlemelerine dayanamayıp geçirdi. Ama elektrik kaynağı her gün Seyit'in gözlerinin içine mor alevleriyle baka baka parladı. Seyit'in gözleri yaşardı, kızardı. Akı büyüdü, karası küçüldü. Seyit'in gözleri çiğ patates halkalarıyla elektrik kaynağının savaş alanına döndü. Gündüz çiğ patates halkaları yenik düştü, gece elektrik kaynağı.

Kar, Seyit'in sırtına, ayaklarına, ellerine, burnuna yağa yağa bitti. Bahar geldi. Seyit kelepçelenmedik boru, altına radyatör yatırılmadık pencere bırakmadı. Takım tezgâhlarını son kez açıp borulara su bastı. Su kıvrak bir gelin gibi, boruları döne dolana geçti. Borular bir homurtuyla suyu belinden kavrayıp içine aldı. Suyun bir damlasını bile dışarı akıtmadı. Seyit bir o katta, bir öbür katta sırtını duvara verdi. Suyun borudan boruya geçerken hızlı hızlı soluk alıp vermesini dinledi. Ne sevindi, ne sevindi! Sevinci ciğerine vurdu. Seyit takım tezgâhlarım toplarken, içinde birden bir sızı duydu. Elini sızlayan yerinin üstüne koydu. "Bileğimi kimse bükemez, artık usta oldum," deyip durdu. Durduk yerde hasta oldu. O yataklarda döndü; sıcak su, borularda; o, yataklarda döndü; ev, tepesinde. Derken su soğuyup borulardan çekildi, yaz geldi. Atiye yazın başında tek odalı ucuz bir ev buldu. Oraya göçtüler. Seyit'i ilkin taşıyıp götürdüler. Topluca başına oturup, "Üzülme, Allah büyüktür," dediler.

Allah yüzlerine baktı. Zekiye fazla tepinip yaş akıtmadan, kuruya kalmadan doğumunu yaptı. Huvat, Halit'i bir kenara çekti. "Oğlanın adını Seyit koyacağız ha!" dedi. Halit ters ters babasının yüzüne baktı. Suratını astı. O suratını asınca Huvat, o değilden oğlunun ayağına bastı. "Ölür ne de lan, içine dert olur sonra," diye kulağına fısıldadı. Sonra doğan oğlanı kucağına aldı. Kulağına üç kez, "Senin adın Seyit," diye bağırdı. Seyit, "Getirin şu bebeğin ağzına da bir tüküreyim," diye seslendi. Kimseden karşılık gelmedi. Seyit bir bekledi, iki bekledi, soluğunu tutup gözünü tavana verdi. Seyit bebeğin ağzı tükürüksüz kaldı. O yüzden üç gün üç gece meme almadı, durmadan ağladı.

Huvat, Seyit bebeği kucağına aldı, esneye esneye okuyup üfledi. Her esnemesinin ardından gözlerinden sicim gibi yaş indi. Huvat bir yandan yaşını sildi, bir yandan, "Amma göze gelmiş bu bebek yahu, çatlayacakmış az daha," dedi. Esne-

ye esneye gözünde yaş koymadı kuruttu. Esneye esneye Seyit bebeği uyuttu. Seyit bebek uyurken, Halit zorsuna zorsuna kalkıp giyindi. İş bakmaya kahveye indi. Ama ustalığına güvenemedi, çıraklığı kendine yediremedi. Akşam gerisin geri eve çıktı geldi. Huvat yeşil kitaplarından başını kaldırıp Halit'in yüzüne dik dik baktı. Atiye Huvat'ın bakışından oğluyla kavgaya tutuşacağını anladı. Halit'e göz edip onu dışarı yolladı. Yollar yollamaz koltuğunun altından içine içine soğuk yeller estiğini söyledi. "Sancı tuttu," diyerek birden hastalandı. Eliyle Huvat'a yeşil kitapları gösterdi. "Çabuk oku," diye inledi. Huvat kitapları açıp Atiye'nin başına koştu. Atiye dilini ağzının içinde güçlükle çevirip selevat getirdi. Ardından Huvat'm ellerine yapıştı. "Hakkını helal et lan," dedi. Huvat okumaya hız verdi.

Annesinin üç vakte kadar öleceğini bilen Dirmit, içinden hemen üç hafta, üç ay saydı. Annesinin ölüm vakti, üç vakti tutmadı. Dirmit derin bir soluk alıp rahatladı. Babasının arkasından, kesik kesik soluyan annesine gülerek kafa salladı. Sabah erkenden kalkıp kuşkuş otunu aramaya parka gitti. Onu at kestanesinin altında sereserpe yatarken buldu. Sevinçle yanma oturdu. Kuşkuş otu Dirmit'e bir kış neler yaptığını sordu. Dirmit yaptıklarını kuşkuş otuna anlattı. Ona her şeyi merak ettiğini, ama çok az şey bildiğini söyleyip yakındı. Kuşkuş otu ona akıl verdi. Kitap okursa bir dolu şey öğrenebileceğini söyledi. Dirmit kuşkuş otuna okuldaki kitaplıktan söz etti. Ama utandığı için gidip diğer çocuklar gibi, orada kitap okuyamadığından yakındı. Kuşkuş otu Dirmit'i karşısına aldı. Ona utanırsa hep çok az şey bileceğini anlattı. Utanmaması için onu tembihledi. Dirmit'e kitaplığa girdiğinde yüreği çarparsa derin derin solumasını söyledi. Yüzü kızarırsa başını hemen önüne eğmesi için tembihledi. Ağzı kuruyunca, dilini ısırmasını, elleri titrerse, ellerini masanın altına saklamasını öğütledi. Dirmit kuşkuş otunun

öğütlerini dinledi. Kuşkuş otuna kitaplık kapanıncaya kadar her gün gidip kitap okuyacağına dair söz verdi. Kuşkuş otunun yapraklarını okşayıp yanından ayrıldı. Koşa koşa kitaplığa gitti. Derin derin soludu, dilini ısırıp eline bir-iki kitap aldı. En arka masaya geçti. İlkin kapağında birbirinin sırtına binmiş eşekli, horozlu, kedili resim bulunan kitabı okudu. Onu bir kenara koydu. Eline üstünde *Tarih Atlası* yazan kitabı aldı. Bir o sayfasına, bir bu sayfasına baktı. Baktıkça şaştı. Kırmızı yeşil oklara, okların üstündeki ince ince yazılara bir anlam veremedi. Başını bir o yana, bir bu yana çevirdi. *Tarih Atlası*'nı masanın altına indirdi. Dilini ısırıp derin derin soluyarak kitabı karnına sakladı. Karnını tuta tuta kitaplıktan ayrıldı. Koşa koşa eve geldi. Gelir gelmez sessizce bir köşeye çekildi, merakla *Tarih Atlası*'nın üstüne eğildi.

Dirmit kuşkuş otuna verdiği sözü tuttu, kitaplık kapanıncaya kadar her gün kitaplığa gitti. En arka masaya geçip oturdu. Kalın, parlak kapaklı, sayfaları açıldıkça içinden kabartma güller, evler, kuzular, kurbağalar çıkan kitapları okudu. Onları bitirdi. Renkli resimli, koca kara yazılı kitaplara başladı. Onların ardından resimsiz, kalın kalın kitaplar okudu. Her gün akşam eve karnında bir kitapla geldi. Derken ayakları yerden kesildi. Cam ayakkabılı, upuzun saçlı kızların, şövalyelerin, şeytan adalarının, define avcılarının, gotların, vizigotların, kırmızı yeşil okların, cadı kraliçelerin dünyasına girdi. Kimini sevdi, kiminden korktu, kiminden kaçtı. Yorganların altına saklandı. "Vikingler geliyor," diye bağıra çağıra uykulardan uyandı. Huvat yeşil kitaplarını açıp Dirmit'in başına oturdu. Atiye kızına kurşun döktürdü. Elinden tutup dergâhlara götürdü, şifalı sular içirdi. Yatırların başına mum dikti, tuz döktü, tel taktı. Huvat, Dirmit'e ders kitaplarından başka kitaplara çalışmayı yasakladı. Dirmit'in karnına sokup sokup eve getirdiği kitapları götürüp hocalara gösterdi. Söylene söylene eve geldi. Kitapla-

rın hepsini yırtıp attı. Atiye'yi, "Bir daha bu kız, bu kitaplardan okursa, sen bana söyle," diye sıkı sıkıya tembihledi. Dirmit'in önüne yeşil kitaplar koydu. "Her gün bu kitaplardan oku, sana para vereceğim," diye tutturdu. Dirmit yeşil kitaplardan her gün bir-iki sayfa okudu. Sayfa başına Huvat'tan para aldı. Paraları kokulu silgilere, renkli kalemlere verdi. Atiye kızının elinde kokulu silgileri, cebinde renkli kalemleri gördükçe deliye döndü. "Bunları alacağına kızıl üzüm, fıstık al da ye, geberesice," diye ikide bir tembihledi. Ama Dirmit annesini dinlemedi. O annesini dinlemeyince Huvat, sayfa parasını indirdi. Huvat sayfa parasını indirince Dirmit okumayı boşladı. Huvat bu defa kızma yeşil kitapları okutmak için dayağa başladı. Ama dayaktan sonra Dirmit'in içini çeke çeke ağlamasına dayanamadı. "Kız, elini yüzünü örtsen, iyi bir şeyler bellesen olmaz mı?" diye yalvarmaya başladı. Sonunda Dirmit'in yakasını bıraktı. "Kalk işe git," diye söylene söylene Halit'in yakasına yapıştı. Halit babasının dilinden, annesinin dik dik bakınmasından kurtulmak için sabah kalkar kalkmaz başını alıp kahveye gitti. Akşam suçlu suçlu gelip bir köşeye çekildi. Kimi gün bağırdı çağırdı, kimi gün başım çevriliyor, gözümün önü kararıyor diye bir nizalı bir tuzakla erkenden yorganların altına saklandı. Huvat sonunda dayanamadı. Sabah karanlığında iş bakmaya kahveye inen, sonra, "Bugün de bulamadım," deyip akşama geri gelen oğlunun ardına düştü. Halit babası arkasından kahveye girdikçe içinden sövdü saydı. Elindeki sigarayı yere atıp kızgın kızgın üstüne bastı. İskambil kâğıtlarını elinin tersiyle masanın bir ucuna itekledi. Sigara içmek, oyun oynamak için babasının kalkıp gitmesini bekledi. Gözlerini ikide bir dik dik Huvat'a çevirdi. O çevirdikçe, Huvat yerine iyice yerleşti. Halit sonunda dayanamadı. Babasından yakasını kurtarmak için çalışmaya başladı. Kazandığı paranın yarısını eve getirdi, yarısını kırptı. Bu yüzden evin içinde kıyamet

koptu. Huvat, Halit'ten gizli, onun ustasının yolunu çevirdi. Sorup soruşturdu. Kafasını sallaya sallaya bir kızgınlıkla eve geldi. Okuduğum üflediğim boşa gider, küfür etmeyeyim, demedi. Halit'in üstüne yürüdü. Oğlunun boydan boya koca kalıbına tükürdü. Tükürmekle öfkesini alamadı. Ellerini havaya kaldırıp ağlamaya başladı. Ağlarken dizlerini dövdü. Dizlerini döverken Halit'i evden kovdu. Atiye koşup merdivenin önüne durdu. Oğlunu zor tuttu. İtekleye itekleye içeri soktu. Bir Huvat'm yanına koştu. Bir oğlunun kolundan tuttu. Neden sonra Halit başını yere yıkıp Huvat'ın önünde diz çöktü. Babasının ellerini öptü. Huvat elini öptürdükten sonra yüzünü asıp başını duvara verdi. Halit içini çekip divanın üstüne devrildi. Bu defa o bir ağıttır tutturdu. Soluğunu içine çekip başını divana göme göme sarsılmaya başladı. Zekiye, kaynatasının, kaynanasının yanında gidip kocasının boynuna sarılıp onunla bir boşalıp ağlayamadı. Seyit bebeği kucağına alıp dışarı çıktı. Atiye o çıkar çıkmaz göz edip Nuğber'i arkasından yolladı. Huvat gidip Halit'in başını divandan kaldırdı. "O kadar mı yüksek gönüllüsün lan, n'oldu elimi öptüysen!" diye siteme başladı. Halit, "Bırak başımı, yav!" diye diye içini çekti. Elinin tersiyle gözünün yaşını sildi. Ertesi sabah erkenden helaya girdi. Kırptığı paralardan aldığı beyaz hakim yaka gömleğini gizlice üstüne giydi. Kimseye görünmeden hızla merdivenlerden indi. İşe gitti.

Halit'in yarısını kırpıp yarısım eve getirdiği para, evi geçindirmeye yetmedi. Nuğber kardeşlerinden, babasından gizli komşu terzinin yanında çalışmaya başladı. Atiye, Huvat'la Halit'i evden çıkardıktan sonra, Seyit'i hasta yatağında oyalayıp kızına kaş göz etti. Nuğber eteklerini tuta tuta usulca merdivenlerden indi.

Koşup kucağına kesilmiş, teğellenmiş elbiseleri çekti. Başını önüne yıkıp çalışmaya başladı. Arada bir eve gelip Seyit'in gözüne şöyle bir göründükten sonra, yeniden Atiye'nin kaşıy-

la gözüyle işinin başına döndü. Ama Nuğber'in aldığı para yel olup savruldu. Seyit'in ilaç parasını bile karşılamaz oldu.

Derken, Seyit'in iş takımları tek tek satılmaya başladı. Evin içinde tek tornavida, boru anahtarı, kaynak makinesi kalmadı. Seyit gözü gibi baktığı iş takımlarının tek tek yok olduğunu gördükçe, yatağın içinde sarardı, soldu. "Su terazimi olsun satmayın," diye yalvardı. Huvat, "İyileş de yeniden alırsın, zehir gibi ustasın," deyip oğlunun sırtını sıvazladı. Su terazisi de alıp başını gitti. Seyit'in iş takımları bitti.

İş takımları bitince Huvat parkta Mahmut'un peşine düştü. Mahmut bir kaçtı, iki kaçtı. Sonunda babasına yakalandı. Huvat, Mahmut'u yanına katıp Terzi Püzant'a götürdü. Mahmut, terzide birkaç gün kırpıntı süpürdü. Süpürgeyi bırakıp eline iğne aldı. Elleri titreye titreye iğneye ilk ipliğini geçirdi. Terzi Püzant, Mahmut'a pantalon paçası bastırmayı öğretti. Mahmut pantalon paçası bastırmaktan, tela dikmeye geçti. Bir, tela dikti; bir, Terzi Püzant'a lokantadan yemek getirdi; bir, tela dikti; bir, boş tabakları götürdü, yerine çay kahve getirdi. Bir yandan iğnelere iplik taktı, bir yandan top top kumaşlara baktı. Terzi Püzant'tan gizli kumaş toplarını açtı, üstüne tutup aynaların karşısına geçti. Kendine renk renk çizgili, kumlu elbiselikler seçti. Seçerken seçerken kendinden geçti. Elbiselerin birini giyip birini çıkardı. Park demirlerinden atladı, atkestanelerine tırmandı. O üstünde kumlu takım elbisesiyle at kestanesinin çatal dalında otururken, Terzi Püzant elinde tahta bir metreyle at kestanesinin altına gelip durdu. Mahmut'u ağaçtan indirip metreyle göğsüne vurdu. Bağıra çağıra önüne bir sürü pantalon paçası, tela koydu. Mahmut pantalonların bir o paçasını, bir bu paçasını eline aldı. Eli pantalonlarda, telalarda, aklı parkın salıncaklarında kaldı.

Terzi Püzant, Mahmut'tan sonra iki dilsiz çırak daha aldı. Aldığı gün Mahmut'la dilsiz oğlanları kapıştırdı. Dilsiz

oğlanlar, gözlerinde çığlıklarla Mahmut'un üstüne atıldılar. Mahmut, birine kafa vurdu. Birinin çenesine yumruk savurdu. Kırpıntıların üstünde boğuşa boğuşa üçünün de soluğu kesildi. Terzi Pūzant gülerek aralarına girip onları ayırdı. O günden sonra, dilsiz oğlanlar bir diktiyse, Mahmut onlara inat iki dikti; Mahmut iki diktiyse, dilsiz oğlanlar üç dikti. Derken parmaklardan kan akmaya, üçünün de gözlerinde iplik tozları uçuşmaya başladı Dilsizler, gözlerini ovuştura ovuştura ağızlarında garip çığlıklarla başlarını dizlerinin üstüne koymaya, Mahmut öğlenleri işten kaçmaya başladı. Terzi Pūzant ne kadar kışkırttıysa bir daha Mahmut'la dilsiz oğlanları kapıştıramadı.

Mahmut bir öğlen Terzi Pūzant'tan gizli dilsiz oğlanlarla arkadaş oldu. Onları iş çıkışı alıp parka götürdü. Parkta birlikte cicoz oynadılar. Tahta tüfeklerle ağaçların arasında birbirlerini kovaladılar. Mahmut, Terzi Pūzant'ın yanında dilsiz alfabesini öğrendi. Kısa zamanda hecelemeye, konuşmaya başladı. Ama bir türlü ölçü almayı, kesim yapmayı öğrenemedi. Ağzında toplu iğne tutmaya, tahta metreyle dayak yemeye, kırpıntı süpürmeye alışamadı. Üstelik, Terzi Pūzant'ın durmadan parmağına mendilini dolayıp burnunu karıştırmasına dayanamadı. O burnunu karıştırırken Mahmut iki bitmiş takım elbisenin dizlerine makasla pencere açtı. Sonra Terzi Pūzant'a merdivenin başından "Ananı!" diye küfürü bastı. Bastığı gibi arkasına bakmadan eve kaçtı. Korkusundan günlerce parka oynamaya gitmedi. Kalabalığa girmedi. Mahmut'un haftalıkları Terzi Pūzant'ta kaldı. Terzi Pūzant gidip gelip kahvede Huvat'ın yakasına asıldı. İki pencerenin parasını ondan aldı.

O sıralar Atiye, ortaya en son hünerini çıkardı. Kahve falı bakmaya başladı. Onun iyi fal baktığı kapı komşusu Azmiye Hanım'm ağzından tüm mahalleye yayıldı. Eline bir tutam kahve alan bildik bilmedik bir dolu kadın, Atiye'nin ayağına

gelmeye başladı. Atiye nazlanmadan kahveleri pişirdi. Fincanların altına parmağını basa basa laf buldu buluşturdu. Bir kendi konuştu, bir geleni gideni konuşturdu. Sabah olur olmaz Seyit'in yatağını toplayıp oğlunu divana kaldırdı. Huvat'ı kapı dışarı etti. Akşama kadar gelenin gidenin gönlünü hoş etti. Yüreği kararanın, içi sıkılanın içinin sıkıntısını dağıttı. Kimine mektuplar getirdi, kimini zengin etti, kiminin eşyasını toplayıp yolculadı, kiminin başına talih kuşları kondurdu, kimine yılan gibi düşmanlar buldu. Ev, kadından, evde kalmış kızlardan, dertli dullardan geçilmez oldu.

Huvat elinde yeşil kitapları eve geldiği her defasında, Atiye'yi elinde fincanla gördükçe deliye döndü, bazı gün içeri girmesiyle çıkması, başını alıp gitmesi bir oldu, bazı gün yüzünü eğip bir köşeye çekildi. Atiye kaş göz ettikçe "Gitmem," diye diretti. Derken gelenin gidenin yüzüne dik dik bakmaya, arkalarından sövüp saymaya başladı. O sövüp saydıkça, Atiye falcılığı ilerletti. Ona buna niyet tutturup okuyup üfledi. Gündüz gözüne rüyaya yatmaya başladı. Rüyalardan kimi zaman yüzünde bir gülümsemeyle, kimi zaman bir çığlıkla uyandı. Derken yeminle yakında ereceğini, kırklara yedilere karışacağını söylemeye başladı.

Sonunda köye geldiği ilk günlerde yardımına koşan, ahırda onu hiç yalnız bırakmayan Hızır Aleyhisselam'la yeniden karşılaştı. Bir sabah kapı gün doğmadan tık tık vuruldu. Atiye gidip kapıyı açtı. Sakalı belinde nur yüzlü bir ihtiyar Atiye'den ekmek istedi. Atiye gidip ekmek getirdi. İhtiyarı içeri aldı. Ekmeğin yanma zeytin peynir çıkardı. İhtiyar bir duayla ekmeği yedi bitirdi. Atiye'nin elini öptü. Atiye ihtiyarın başparmağının kemiksiz olduğunu hissedince birden ayıktı. Onun Hızır olduğunu anladı. İhtiyarın önüne diz çöktü. Sarılıp o da ihtiyarın ellerini öptü. Hızır, Atiye'nin bir dilek dilemesine fırsat vermeden sırtını sıvazladı. Birden gözden kayboldu. Atiye okuyup üfleyerek Huvat'm yanına koştu. Sesle-

yip uyandırdı. Hızır'ın gelip kendisini yokladığını, sırtını sıvazladığını anlattı. Bunun bir işaret olduğunu, yakında Hızır'ın gelip kendisini götüreceğini müjdeledi. Huvat onca okuyup üflemesine rağmen Hızır'ın fal bakan, niyete yatan karısının gözüne görünmesine bir anlam veremedi. Ama yine de Atiye'nin gözüne görünen nur yüzlü ihtiyarın iyice bir tarifini aldı. Hızır'ı gördüğünü kimseye anlatmamasını, yoksa bir daha gözüne görünmeyeceğini söyleyip Atiye'yi sıkı sıkı tembihledi. "Bir bilene danışmak lazım," diyerek üstünü giyip erkenden yeşil kitaplarını aldı, gitti. Ama Atiye, Huvat'ın tembihine kulak asmadı. O gün fal baktırmaya gelen herkese Hızır'ın kapısına geldiğini, elini öptüğünü söyledi. Huvat akşama, Atiye'ye iyi haberi getirdi. Ona fal bakmayı, rüyaya yatmayı bırakırsa, ermişler katına çıkabileceğini, kırklara yedilere karışabileceğini duyurdu. Atiye ilkin pek inanmadıysa da, Huvat üç ayrı hocaya danıştığına yemin edince, tesbihini eline alıp sevine sevine bir köşeye çekildi. Ama Atiye'yi az sonra bir kaygıdır tuttu. Gelene gidene Hızır'ın elini öptüğünü söylediğine bin pişman oldu. Ama Hızır on üç gün sonra bir sabah yeniden Atiye'yi yoklamaya geldi. Ondan yine ekmek, peynir, zeytin istedi. Her yanı erimiş, eprimiş ceketini gösterip üstüne verecek yeni bir ceket olup olmadığını sordu. Atiye hemen içeri koştu. Huvat'ın ceketinin ceplerini boşaltıp Hızır'a giydirdi. Hızır ceketi giyip ekmeği peyniri zeytini yedikten sonra, Atiye'nin ellerine sarılıp iki elinden öptü. Atiye de Hızır'ın ellerini öpüp alnına koydu. Hızır giderken bu defa Atiye'nin bileklerinden yukarı bacaklarını sıvazladı. Üstünden çıkardığı ceketini koltuğunun altına aldı. Gözden kayboldu. Atiye, Hızır'ın geldiğini herkesten sakladı. Fal bakmayı bırakıp yeniden tesbihine sarıldı.

O günden sonra Hızır bir daha Atiye'nin kapısını çalmadı. Atiye, eli yüreğinde günlerce bekledi. Sonunda beklemekten yoruldu. Kırklardan yedilerden söz etmez oldu. Kendini bir

yana bırakıp yeniden çocuklarının, evin geçiminin, işinin kaygısına düştü. Mahmut'u kolundan tutup kadın berberine götürdü. İşe koydu. Mahmut ilkin, "Okuyacağım ben, kız," diye Atiye'nin kucağına yatıp ağladı. Atiye, "Yazın işe git, kışın yollamam seni," diye Mahmut'u kandırdı. Mahmut bu defa eline bir havlu aldı. Arka cebine şişli bir tarak koydu. "Gül Berber"de çırak oldu.

Huvat, "Kadın berberi de ne, kız? Cıvık iş yapan cıvık olur," diyerek oğlunun kadın berberi olmasına karşı çıktı. Ama Atiye kocasını dinlemedi. Huvat'ın karşı çıkmasına rağmen, Mahmut elinde her gün bir ayrı fırçayla eve geldi. Kendine bin bir türlü süs verdi. Bir, Atiye'yi oturtup onun saçlarını fırçaladı; bir, Zekiye'nin saçlarını parmağına doladı. Derken işi iyice ilerletti. Bahşişi arttı. Bahşişi artınca eve bir saç maşası aldı. İşyerinden bigudi, firkete çaldı. Huvat'm gözünün içine baka baka Atiye'nin saçlarını her gece sardı. Maşayı fişe takıp Nuğber'in, Zekiye'nin, Dirmit'in saçlarını kıvırdı. Halit'e favori koydurdu. Halit'in favorileri çenesinin altına kadar inince, elinde bir kavanozla eve geldi. Kavanozu babasının burnunun ucuna dayadı. "Buna Oryel derler, n'aber!" deyip, Huvat'm cinini tepesine çıkardı. Halit'i bir sandalyeye oturtup önüne aldı. Oryel'i Halit'in favorilerine sıvadı. Parmaklarıyla uzun uzun yedirdi. Arka cebinden bir ayna çıkarıp abisinin eline verdi. Halit, ayna elinde, favorilerinin kırçıllanmasını, kendisine olgun oturaklı bir hava vermesini sabırsız sabırsız dolanıp bekledi. Seyit hasta yatağından doğrulup, "Kahvede millet arkandan güler lan," diye abisine ters ters söylendi. Halit aynayı Seyit'in yüzüne tuttu. Seyit'in gözleri kamaştı. Gözlerini kısıp başını gerisin geri yastığa bıraktı. Halit'in favorileri o gece önce çiğ sarıya döndü. Sonra kızardı. Halit, ayna elinde kızaran favorilerine bakakaldı. Dürtükleye dürtükleye Mahmut'u uyandırdı. Mahmut uykulu gözlerini Halit'in kırmızı favorilerine dikti. Abisinin yüzüne yüzü-

ne güldü. Halit, "Ne gülüyorsun lan!" deyip Mahmut'u dövdü. Elleri titreye titreye gidip favorilerini kesti.

Halit'in favorilerini kestiği gece, Dirmit yatağına işedi. Atiye, "Kudurasın e mi?" deyip Dirmit'in beline şişe çekti. Ama Dirmit üç gün sonra yeniden yatağına işedi. Bu defa hem beline şişe, hem dayak yedi. Dirmit iki gece sonra, helaya gitmek için doğruldu. Doğrulmasıyla yeniden yorganı başına çekmesi bir oldu. Yorganın altından Huvat'm, "Tepinme, kız!" diye söylendiğini duydu. Atiye soluk soluğa gelip Dirmit'in yanına sokuldu. Huvat sürüne sürüne gelip Atiye'nin üstünden yorganı kaldırdı. "Gel diyorum, kız," diye yalvardı. Atiye, Dirmit'i duvara doğru itekleyip yalağın ortasına çekildi. Huvat bacağından tutup Atiye'yi divandan aşağı indirdi. Atiye, "Ne halim var benim lan!" diye inledi. İnledikten az sonra saçlarından yaş süzüle süzüle gelip Dirmit'in yanma girdi. Dirmit ellerini bacaklarının arasında kavuşturdu. Dişlerini sıkıp kendini tuttu. Helaya gitmek için annesinin uykuya geçmesini bekledi. Atiye'nin titreyip üşümesi geçti, düzenli soluk alıp vermeye başladı. Huvat soluğunu bir tutup bir bırakarak horladı. Dirmit usulca yataktan sıyrılıp doğruldu. Perde aralığından sızan sokak lambasının soluk ışıkları, ilkin gözünü aldı. Sonra, ayak ucunda, yerde, Zekiye'yle Halit'in yatağının ikide bir köstebek yuvası gibi kabardığını, bir alçalıp bir yükseldiğini görüp bakakaldı. Gerisin geri yorganın altına kaydı. Ellerini bacaklarınm arasında sıkıladı. Ama kendini tutamayıp işedi. Sabah, işediği için dayak yedi. Dayağın arkasından kuşkuş otunun yanına gitti. Olanları kuşkuş otuna anlattı. Kuşkuş otu güldü, ince yapraklarını bir o yana, bir bu yana salladı. Sonra Dirmit'in ağzını aradı.

"Geceleri korkuyor musun yoksa?"

"Onları duyunca mı?"

"Hem görünce, hem duyunca."

"Korkmuyorum, ama anneme acıyorum."

"Neden?"

"İşte."

Kuşkuş otu Dirmit'i akşamları yatmadan önce su içmemesi için tembihledi. Ellerini kulaklarına kapatır, yorganı başına çekerse, sesleri duymadan uyuyabileceğini söyledi. Dirmit kuşkuş otunun dediklerini yaptı. Bir daha yatağına işemedi. Ama meraktan gözüne uyku girmedi. Her gece sokak lambasının solgun ışığından saklana saklana sesleri dinledi. Usulca kalkıp dışarı çıkan annesinin saçlarının ucundan su damlata damlata gelip koynuna girmesini bekledi. Annesinin köyde saçaklardan buz kırıp eve geldiği akşamlarda, "İt küllükten mi getirdi bu ayakları?" demesini aklına getirdi. Ama o annesinin ayaklarını ellerinin arasına alıp ona, "Senin ayaklarını it nerden getirdi?" diyemedi. Derin derin soluyup uyuyormuş gibi yaptı. Ayak ucunda yer yatağının köstebek yuvası gibi kabarmasını görmek için, erketeye yattı.

Sabahları uykusuz gözlerle annesine, babasına baktı. Bir, Zekiye'nin yüzüne gözlerini verdiyse; bir, Halit Abisinin yüzüne verdi. Onlarla göz göze geldiği her defasında utanıp başını yere eğdi. Geceleri, "Gel diyorum, kız," diye yalvaran Huvat, her sabah yeşil kitaplarım alıp camiye gitti. Halit bir süsle merdivenleri indi. Mahmut, kadın berberinin yolunu tuttu. Atiye, Seyit'i yer yatağından kaldırıp divana yatırdı. Zekiye, Seyit'in yorganını sarıp kaldırdı. Yastığını elinde sallayıp kabarttı. Çarşafı toplamak için eğildi. Elini çarşafın ortasında bir yere tutup parmaklarını iri bir gözyaşı ıslaklığının üstünde gezdirdi. Başını kaldırdı, Atiye'yi aranıp güldü. Dirmit, Zekiye'nin güldüğü yerde ak bir leke gördü. Görür görmez yüzünü Seyit'e döndü. Seyit kardeşiyle göz göze gelince bir eliyle gözlerini kapadı. Bir eliyle çabucak yorganı kavradı. Başını yorganın altına sakladı.

Dirmit usulca kalkıp dışarı çıktı. Hızla merdivenleri inip kapıya oturdu. Sokağı tek odalı evlerin çocuklarının sesle-

ri doldurdu. Sesler, "Aç kapıyı bezirgan başı," diye bağırdı. Sesler halka oldu. Oyunlar kuruldu. Dokuztaştan saklambaca geçildi. Kızlar yumdu, oğlanlar saklandı; oğlanlar yumdu, kızlar saklandı. Saklambaç başka yepyeni bir oyuna dönüştü. Kapı arkalarında, sarnıç başlarında tek odalı evlerin çocukları belden aşağı soyundu. Onların üst üste çıkıp taşlıklarda yuvarlanmasını, birbirlerinin üstünden duvarlara dayanmasını kimse görmedi. Yalnızca tahta evlerin tavanlarındaki oymalar, bir uçtan bir uca haçlar, kabarıp kalkmış sıvalar gördü. Oymalar haç çıkardı. Sıvalar, ince ince çocukların üstüne yağdı.

O güz, Halit hâkim yaka gömleğini giyip askere gitti. Üstünden çok geçmeden Halit'in hazırolda, tüfek omuzda, arkası "Paramı çaldılar, acele para" yazılı resmi geldi. Atiye resmi eline alır almaz, "Kurban olsun anası," diye bir ağıttır tutturdu. Ağıtı kesip, "Donuna cep diktiydim, oradan parasını nasıl çaldırmış?" diye bir merakla gezindi. Huvat yüzünü asıp bir köşeye çekildi. İkide bir, "Yedi zaar parayı!" diye söylendi. Zekiye, Halit'in resmini gizlice koynuna sokup dışarı çıktı. Resmi eline alıp uzun uzun kocasının yüzüne, tüfeğine baktı.

Seyit o resme bakarken, üstünden yorganı atıp ayağa kalktı. "Ben artık iyileştim," deyip giyindi. İş bakmaya kahveye indi. Atiye, Seyit'in arkasından tesbihini eline aldı. Oğlunun tez vakitte iş bulması için Allah'a yalvardı. Huvat, "Sonunda biz bu oğlanın eline kalacağız, kız, ondan başka kimse bakmaz bize," dedi. Cayır cayır ateşlerde yanan oğlunun iş bakmaya kahveye inmesine sevindi.

Sevindi ama, Seyit akşam kahveci Kör Yusuf'a on çay parası borçlanıp eve geldi. Ertesi gün bir on çay parası daha borçlandı. Ertesi gün bir on çay daha derken, on çayı beş çaya indirdi. Çaydan her yudum alışında, "Borcumuz çok oldu ya toplu veririz, Yusuf Ağa," demeye başladı. Ama iş bu-

lamadı. Takımları satıldığından teklif verip götürü iş alamadı. Taşeronlar, Seyit'in boncuk boncuk akan terini gösterip, "Zehir gibi ustasın ya, hastasın," dediler. "Ama istersen çırak yevmiyesine idare edelim seni, yabancımız değilsin," dediler. Seyit çırak yevmiyesine işe gitmeyi kendine yediremedi. İnatla usta yevmiyesine Kör Yusuf'un kahvesinde iş bekledi. O iş beklerken Halit'ten "Para, para," diye mektuplar, resimler geldi. Zekiye suratını eğip babası Rızgo Ağa'nm taktığı bir çift altın küpesini de kulağından çıkardı, Huvat'ın eline verdi. Huvat küpeleri bozdurup Halit'e gönderdi. Akşam eve sevinçli bir haberle geldi. Gigili Topal Aygaz'm şehirde halı işliği açıp halı dokuttuğunu, evlere tezgâh kurduğunu söyledi. O akşam karar verildi. İki gün sonra Topal Aygaz kapıda kamyonetten indi. Huvat, Topal Aygaz'la birlikte, hah tezgâhının yan ağaçlarını, vargelini, bel ağacını sırtlayıp içeri girdi. Odanın bir duvarına tezgâh kuruldu. Zekiye halıya oturdu. Vişne çürüğü zemine beyaz çıtrık halının modelini ilmiklerin arasından geçirip önüne ayna gibi astı. Bir modele baktı, bir ilmiklere kirkit bastı. Komşular toplanıp toplanıp Zekiye'nin halı dokumasını seyre geldiler. Kimi dokumayı denedi, kimi modeli inceledi. Zekiye'nin hünerine şaştılar. Kaş göz edip niye işaretlerle konuştuğunu sordular. Atiye, Sarıkız'ı, uzun uzun ettiklerini anlattı. Gelenler birbirlerine baktılar. Teker teker, "Bize müsaade!" deyip kalktılar. Zekiye ilmiklerle, Atiye tesbihiyle, Huvat yeşil kitaplarıyla yalnız kaldı. Halı nazlana nazlana her gün bir parmak yol aldı, bel ağacına tırmandı. Topal Aygaz gelip tezgâhın başında diz çöktü. İlmiklere bir karış arayla yeniden mor boya çırptı. Elinin tersiyle halının makasının iyi kesilip kesilmediğine baktı. Halının dar kenarına başparmağıyla bir-iki bastı, orta tele dokunan yerin parasını astı.

Zekiye, Topal Aygaz ayaklarını sürüye sürüye gittikten sonra hemen orta telden parayı aldı. Atiye'ye verdi. Tane ta-

ne, "Bir çift altın küpe isterim," dedi. Atiye, Zekiye'nin ağzından ses geldiğini duyunca korkudan şaşırdı. Parayı elinden düşürdü. Zekiye eğilip parayı yerden kaldırdı, kaynanasına verdi. Yine tane tane, "Bir çift altın küpe isterim," dedi. Atiye gelininin hep aynı şeyi söyleyip durmasından şüpheye düştü. "Konuş hele kız," diye gözünü Zekiye'nin ağzına verdi. Zekiye yine, "Bir çift altın küpe isterim," deyince, "Kudurasın gelin," deyip ağzı açık kaldı. Ağzı açık gelininin yüzüne bakakaldı. Zekiye'nin ağzından ses gelmeye başladı ama kimse ondan, "Bir çift altın küpe isterim"den başka laf alamadı. Huvat gelinini alıp hocaya götürdü. Atiye her önüne gelene akıl danıştı. Kimi şaştı, kimi "Altın küpeyi alın gerisi gelir, başka şeyler de söyler," dedi. Sonunda, "Altın küpeyi alın," diyenleri dinlediler. Bir çift küpe alıp Zekiye'nin kulağına verdiler. Altın küpeden sonra ne konuşacak acaba diye merakla beklediler. Zekiye birkaç gün ağzını açmadan küpelerini elledi, kafasını salladı, halıdan kalkıp kalkıp eline ayna aldı, küpelerini seyre daldı. Atiye gelininin arkası sıra dolandı. Bir, "Adını söyle kız," diye sorduysa; bir, "Kocanın nerde olduğunu söyle, kurban olayım," diye yalvardı. Sonunda bir sabah yerden yatakları kaldırırken, gelininin ağzından lafı aldı. Seyit'in yatağı ağır olduğundan gelinini yardıma çağırdı. Zekiye kaynanasının önüne gelip dikildi. "Hem hah dokuyup hem yatak kaldıramam ben," dedi. Atiye yarı yarıya sırtladığı yatakla birlikte odanın ortasına devrildi.

Zekiye o günden sonra hem konuşmaya, hem de kaynatam yeşil kitaplarını açtı, gözüme ters ters baktı, demeyip uluorta türkü söylemeye başladı. İlkin Halit'in arkasından, kocasına bir türkü yaktı. Bir zaman onu çağırdı. Sonra halı dokumaktan usandı, "Halı dokurum halı, boyum ilmeğin dalı, bitmiyor gâvur malı," diye Topal Aygaz'a atıp tutmaya başladı. Derken Zekiye onca yıl işaretlerle konuşmanın acısını çıkardı. Bağıra çağıra konuşmanın tadına vardı. Kimse Zekiye'yi

susturamadı. Uykudayım, heladayım, sofradayım demedi. O konuştu, evdekiler dinledi. Onun konuşmasından kimseye konuşma sırası gelmedi. Huvat, Halit'e mektup yazdırıp karısının gece gündüz durmadan konuştuğunu müjdeledi. Halit müjdeyi alır almaz firar edip eve geldi. Geldiği gün gözleri faltaşı gibi açıldı. Kurulmuş gibi durmadan konuşan karısının ağzının içine bakakaldı. Ancak ertesi gün kendine gelebildi. Kendine gelir gelmez "Sus azcık," diye yalvarmaya başladı. Sinirinden ağladı. Ağıdı bırakıp Zekiye'nin üstüne çullandı. Zekiye kendini kocasının elinden zor kurtardı, divanın üstüne sıçradı, sıçrar sıçramaz yeniden konuşmaya başladı. Halit bir sinirle gidip Zekiye'nin ağzını kapadı, burnunu sıktı, Zekiye kıpkırmızı oldu. Atiye koşup oğlunu divandan indirdi. O arada Zekiye bir çırpınma, bir derin solumayla kendine geldi. Gelir gelmez yeniden konuşmaya başladı. Halit çaresiz başını ellerinin arasına aldı. Kulaklarını tıkadı. Kulaklarını tıkaya tıkaya yeniden askere gitti.

O gider gitmez Atiye gelinini yanına kattı, dergâh dergâh dolaştırıp Zekiye'nin derdine çare aradı. Ama gelinini susturmanın bir yolunu bulamadı. Sonunda Zekiye'yi kendi haline bıraktı. Okuduğu duaları şaşırmamak için tesbih elinde o da bağırmaya başladı. Onun bağırmasından, Zekiye'nin durmadan konuşmasından, Huvat yeşil kitaplarının içine kafasını sokmaya, içinden okuyup üflemeye, yanlış okuyup günaha girmemek için kafa sallamaya, ayaklarıyla tempo tutmaya başladı. Ama sonunda o da dayanamayıp nağmeli nağmeli bir alçalıp bir yükselerek, elinin birini kulağına vererek diğerlerine eşlik etmeye başladı. Üçü üç ağızdan, ayrı ayrı havadan bağırıp çağırmaya başlayınca Mahmut dayanamadı. Evden kaçtı, geceleri "Gül Berber"de yatıp kalktı. Dirmit sırtına battaniyeyi, eline kitaplarını alıp helaya taşındı. Sırtını duvara verip tek ayak üstünde ders çalıştı. Seyit eve gelmez oldu. Evin içinde varlığıyla yokluğu bir

olan Nuğber, hepten bir tavşan gibi pustu, başını yere yıkıp sustu, evde parınaklarının ucuna basa basa dolanmaya, Huvat'ın her sesini yükseltmesinde, Atiye'nin her "Ya Allah" diye bağırıp çağırmasında, Zekiye'nin her kirkit vurup ardından konuşmaya tutulmasında yerinden sıçramaya başladı. Sıçrarken korkuyla soluğunu içine çekti. Onca gürültünün arasında Dirmit ablasının soluğunu içine çekmesinin kederli sesini seçti. Battaniye sırtında heladan çıkıp sık sık ablasının yanma gelip oturmaya, onunla usul usul konuşmaya başladı. Sonunda onun korkuyla sıçramasının nedenini anladı.

O günden sonra sarı uzun saçlı bir oğlana Nuğber'in mektuplarını taşıdı. Oğlandan ablasına haber getirdi. Ablasından oğlana selam götürdü. Nuğber, Dirmit'i her okul dönüşü kapılarda karşıladı, bazen sevinçle kucakladı, bazen yüzünü eğdi, azarladı. Dirmit kimi gün sarı uzun saçlı oğlanı dut ağaçlarının altında mektup beklerken buldu, kimi gün mektup koynunda gerisin geri döndü. Nuğber, Dirmit mektuplarla gerisin geri dönüp dönüp gelirken, sarı uzun saçlı oğlana mavi bir yelek ördü. Yeleğin eteğine, kollarına, bir sarı oğlanın adının baş harfini, bir kendi adının baş harfini yan yana getirip iki sıra örnek koydu. Babasından annesinden gizli ilmik ilmik dokudu. Dirmit yeleği koltuğunun altına aldı, sarı uzun saçlı oğlanı dut ağacının altında döne döne aradı, bulamadı. Ertesi gün yine dut ağacının altına gidip sarı uzun saçlı oğlanı bekledi. Oğlan gelmedi. Dirmit yelekle gerisin geri eve dönemedi. Gözleri dut ağaçlarının altında dolu dolu oldu. Yanaklarından pıtır pıtır yaşlar döküldü. Ağlaya ağlaya kuşkuş otunun yanına koştu.

"Kuşkuş otu, sarı oğlangilin evleri nerde?"

"Niye sordun Dirmit kız?"

"Ablam ona bir yelek ördü de."

"Dut ağacının altına gelmedi mi?"

"Gelmedi."

Kuşkuş otu, Dirmit'in koltuğunun altındaki yeleği eline aldı. Yeleğin eteğindeki, kollarındaki örneğe uzun uzun baktı. Dirmit'e yeleği götürüp dut ağacının altına koymasını söyledi. Sarı oğlanın gelip yeleği oradan alacağına, üstüne giyip sevineceğine dair yemin etti. Dirmit kalkıp dut ağacının yanına gitti. Yeleği ağacın altına bıraktı. Koşa koşa eve geldi. Ablasına yeleği sarı uzun saçlı oğlana verdiğini söyledi. Nuğber ikide bir, "Sevindi mi? Ne dedi?" deyip durdu. Dirmit koca bir yalan uydurdu. Sarı oğlanın hemen yeleği üstüne giydiğini, yeleğin eteklerini çekiştire çekiştire, "Ellerine sağlık!" dediğini söyledi. Nuğber, Dirmit'i kucakladı. Saçlarını okşadı. Kulağına, "Evlenirsem seni yanıma alacağım," diye fısıldadı. Dirmit başını önüne eğip kafasını salladı. O gün akşama kadar helada ders çalışamadı. Durmadan ağladı. Sabah uyanır uyanmaz yataktan kalktı, koşup dut ağacının altına baktı. Yeleği bulamadı. Aklına kuşkuş otunun ettiği yemin geldi. Sarı oğlanın gelip dut ağacının altından yeleği almasına sevindi.

O sıralar Mahmut'un evdeki gürültüye dayanamayıp kendini kapattığı "Gül Berber" kapandı. Mahmut işsiz kaldı. Birkaç gün orada burada gezdi. Parkta oynamak için arkadaşlarının okuldan çıkmasını bekledi. Demirlerin üstünde yol gözlemekten yoruldu. Uzak bir yerde, başka bir kadın berberinde iş buldu. Arka cebine yeniden şişli tarağı koydu. Eline fırçayı aldı. Berberliğe başladı. Başladığı gün ustası Mahmut'u bir kenara çekti. Bahşişinin bol olmasını istiyorsa öksüz numarası yapmasını öğütledi. Mahmut önceleri şaşırdı. Kimine annem öldü dediyse, kimine babam öldü dedi. Yalan yalana karıştı. Sonra Mahmut öksüz numarası yapmaya iyice alıştı. "Annem öldü, babam dost tuttu, bizi unuttu," demeye başladı. Saçlarını savura savura çıkıp giden kadınların önüne geçti, boynunu eğdi, dudaklarını acıklı acıklı büktü, içini çekti. Kendine iyiden iyiye acındırmak

için, dükkânda yatıp kalkmaya başladı. Bahşişi daha da arttı. Ama öksüz numarası yaptığından bahşişlerini gönlünce harcayamadı. Üstüne temiz bir gömlek, pantalon alamadı. İçi içini yedi. Bahşişten vazgeçse, olmadı; temiz elbiseleri aklından çıkarmaya çalışsa, olmadı. Sonunda hevesini almak için müşteriler gidince temiz elbiseler giyip aynaların karşısına geçmeye, müşteriler gelince eskiler giyip boynunu bükmeye başladı. Geceleri temiz elbiselerden hevesini aldı, gündüzleri sarı, gümüş saçlı kadınlardan bahşiş aldı. İş bahşiş almakla kalmadı. Kadınlar acıdıklarından, Mahmut'u evlerine götürmeye başladılar. Mahmut her yanı ışıl ışıl yanan odalarda uyumaya başladı. O uyurken kadınlar Mahmut'un saçlarım okşadılar. Alev alev yanan parmaklarını orasına burasına dokundurdular. Kulağına kesik kesik soludular. Mahmut'un üstüne her gece ayrı bir koku sindi. Mahmut kokuların içinde en çok manikürcü Sevcan'ın kokusunu sevdi. Sevcan, Mahmut'u şampuan odasında hiç yalnız bırakmadı. Saçlarını okşadı, kulağına sıcak sıcak soludu. Mahmut ustasından gizli Sevcan'm kucağına oturdu. Sevcan'm göğsünün düğmelerini çözdü. Korkudan kızarmış yüzünü, Sevcan'm hızla inip kalkan göğsüne gömdü, başı fırıl fırıl döndü. Sevcan her akşam Mahmut'u evine götürdü. Yedirdi, içirdi. Çocuklarını uyutur uyutmaz, Mahmut'un koynuna girdi. Mahmut, Sevcan'm bağıran fısıltılarından korktu. O yanından kalkıp gider gitmez başını yorganın altına soktu. Korktuğunu Sevcan'a hiç söylemedi. Ona başka şeyler de söylemedi. Sevcan'm saçlarını açıp kara gözlerini üstüne dikmesinden utandığını, niye kendisine öyle şeyler yaptığım anlamadığını hiç belli etmedi. Onunla göz göze gelince başını önüne eğdi. O başını eğdikçe, Sevcan çenesinden tutup başını yukarı kaldırdı. Parmaklarını saçlarına daldırdı. İnleyerek göğsünü açtı. Mahmut, Sevcan'm inlemelerine dayanamayıp bir öğlen o işyerinden kaçtı.

Kaçarken yol boyunca Sevcan'ın arkasından gelip gelmediğine baktı. Sevcan, Mahmut'un arkasından gelmedi. Günlerce onun geri dönmesini bekledi. Mahmut bir daha o işyerine dönmedi. Dönmedi ama günlerce kulağından Sevcan'ın fısıltıları silinmedi. Sevcan'ın fısıltılarından kurtuldu. Sevcan'a manikür yaptırmaya gelen, "Kanat parmaklarımı! Kan aksın kan!" diye Sevcan'm önünde inleyen kadından, kanayan parmaklarına bakıp attığı kahkahalardan kurtulamadı. Karanlıkta kadının dudaklarını gerip yüzüne yüzüne güldüğünü gördü. Yatakta bir o yana, bir bu yana döndü. O dönerken Huvat, "Yat uyu artık lan," diye Mahmut'a bağırdı. Atiye, "Bırak çocuğun yakasını, sana ne?" diye Huvat'a çattı. Huvat söylene söylene başına yorganı çekip yattı. Atiye, Huvat uykuya geçer geçmez derin bir soluk alıp rahatladı. Gazocağını yakıp evdekilerden çekine çekine gece yarısı yıkanmaktan, Mahmut sayesinde kurtuldu. Usulca oğlunun yanına gidip oturdu. Oğlunu geceleri uyumaması için tembihledi. Geceleri sabaha kadar oturur, gündüzleri yatarsa onu işe yollamayacağına dair söz verdi. Mahmut, "Git başımdan, kız," diye annesine terslendi. Atiye onun terslenmesine aldırmadı. Derin bir uykuya daldı. Mahmut sokak lambasının solgun ışığının yorgan kıvrımlarının arasında kaybolup gitmesini seyretti. Düzenli aralıklarla soluyan babasının, annesinin, kardeşlerinin seslerini dinledi. Sabahın olmasını bekledi. Bir an önce içeriye gün ışığının vurmasını istedi. Gün ışığı yerine, kucağında bir köpekle çekik gözlü bir kadının görüntüsü içeri vurdu. Çekik gözlü kadın Mahmut'un üstüne üstüne eğildi. Köpeğinin tırmalayıp, ısırdığı kollarını, bacaklarını Mahmut'a gösterdi. Mahmut yatağının içinde doğrulup geri geri çekilmeye başladı. Geri geri çekilirken köpek birden çekik gözlü kadının kucağından fırladı. Dişlerini göstere göstere Mahmut'un üstüne atlayıp boğuk boğuk hırladı. Mahmut yataktan kalkıp sandalyenin üstüne tırmandı, ba-

ğırmaya başladı. Dirmit kardeşinin çığlığına herkesten önce uyandı. Kardeşini sandalyenin tepesinden indirip yatağına yatırdı. Mahmut ablasının ellerini sıkıca kavradı, titreyerek ağlamaya başladı.

O gece Mahmut'la Dirmit gözyaşlarını yastıkların üstüne yatırıp yorganlara sardılar. Usulca kalkıp gün ağarmadan odadan çıktılar. Ayak parmaklarının ucuna basıp aralığa merdiven kurdular. Dama tırmandılar. Bağdaş kurup kiremitlerin üstüne oturdular. Şehrin en yüksek tepelerinin birinin üstünde, al kiremitlerin başında arkadaş oldular. O geceden sonra, her gece, evdekiler uyur uyumaz sıcak yataklarından doğrulup dama çıktılar. Terli göğüslerini rüzgâra açtılar. Birbirlerine sokulup uzakta yanıp sönen ışıklara, parıldayan denize, tepelerin üstünde hışırdayıp kayan, gri bulutları aralayan aya baktılar. Ay gelip üstlerinde durdu. Deniz köpürüp dalgalarını yıldızlara vurdu. Yıldızlar söndü. Bir gece Atiye, Mahmut'la Dirmit'i damda sigara içerken gördü. Aşağı indirip ikisini de dövdü.

Mahmut o kış bir reklamcıda iş buldu. Ama Seyit iş bulamadı. Atiye'nin ilaç kutularında saklayıp biriktirdiği paraları, bir başını eğip cebine koyduysa, bir utandığından alamadı. Huvat'ın başını yeşil kitaplarından kaldırıp yüzüne dik dik bakmasına, Nuğber'in çalıştığını bilmemezliğe gelmeye, Zekiye'nin yüzünün eğrisine dayanamadı.

Sonunda Kör Yusuf'un kahvesinde Çamur Hasan'ın yolunu beklemeye, Çamur Hasan kahveye gelir gelmez yerinden kalkıp Çamur Hasan'a yer vermeye, Çamur Hasan'a, "Bir emrin var mı abicim?" demeye başladı. Çamur Hasan onun bu hürmetine karşılık Seyit'in beline toplu bir tabanca verdi. Cebine bir avuç mermi koydu. Ona delikanlılığın "raconu"nu öğretti. Seyit işi çabuk kaptı. Çamur Hasan'm dediklerini bir bir yaptı. Önce bir kişi dövdü, arkasından kahvede herkese sövdü. Sonra bir kişi daha dövdü. Bu defa

kahvede hem herkese, hem öbür semtin kabadayısına sövdü. Üç gün sonra öbür semtin kabadayısından Seyit'e ucunda kan kurumuş bir kama geldi. Seyit kamayı Kör Yusuf'un kahvesinde masaya sapladı. Kama masada ışıldarken Kör Yusuf'a, "Soğuk çay getir lan," diye bağırdı. Kahvedekiler sinip köşelere çekildiler. Kör Yusuf elleri titreyerek getirip soğuk çayı Seyit'in önüne bıraktı. Seyit cebinden bir mermi çıkardı, soğuk çayın içine attı, karıştırdı. Sonra çaydan bir yudum aldı. "Bu çay niye soğuk lan," diye Kör Yusuf'a bağırdı. Kör Yusuf ellerini karnının üstüne bağlayıp Seyit'in yanına vardı. "Çoluğuma çocuğuma acı," diye herkesin önünde Seyit'e yalvardı. Cebinden bir tomar para çıkarıp, soğuk çayın yanına bıraktı. Seyit, "Erkek misin lan sen!" deyip paraları cebe indirdi. Kör Yusuf, "Erkek değilim, karıyım," diye inledi. Seyit, "Sesli söyle lan, herkes duysun," diye masadan kamayı çıkartıp Kör Yusuf'un boynuna dayadı. Kör Yusuf, "Karıyım! Karıyım!" diye bağırdı. Seyit o bağırırken "Cart!" diye kapıyı açıp, "Bana Panter Seyit derler, savulun lan," diye haykırıp karanlık sokaklara daldı.

Huvat oğlunun haraç aldığını, sinema kapılarını, kahve pencerelerini tekmeleyip gıcığına gidenin gırtlağına bastığını duyar duymaz, yeşil kitaplarını koltuğunun altına alıp oğlunun arkasına düştü. Yoluna geçti. Seyit, "Voltamı kestin, babalık," deyip Huvat'a kama çekti. Huvat bir ağıtla eve geldi. Evdekileri Tanrı huzurunda şahit tutup Seyit'i evlatlıktan reddetti. Bu defa Atiye oğlunun peşine gitti. Kör Yusuf'un kahvesinin kapısında, tesbih elinde, Seyit'in yolunu bekledi. Seyit, "Heyt ulan!" diye bağıra bağıra sokağa daldı. Atiye, "Seni gidi geberesice," diye Seyit'in belinden yakalayıp Kör Yusuf'un kahvesinin kapısına boydan boya yatırdı. Herkesin ortasında yüzüne tükürdü, tutup elinden babasının yanına götürdü. Huvat, Seyit'e elini vermedi. Seyit yumulup yumulup babasının üstüne düştü. O üstüne düştük-

çe Huvat yeni gelin gibi nazlandı, yalandan yalandan ağladı, sonunda Seyit'in cebinden çıkardığı parayı aldı, cebine indirdi. Parayı cebine indirdikten sonra oğluna elini verdi. Seyit o gece Huvat'tan haram para üzerine uzun bir hadisişerif dinledi. Dinlediği bir kulağından girdi, bir kulağından çıktı. Ertesi sabah erkenden öbür semtin kabadayısının oturduğu kahveyi bastı. "Bundan sonra bana haraç vereceksiniz lan," deyip, kahvenin duvarına üç delik açtı. Üstüne işaretini koydu. Kılıç Ahmet bu işe fena bozuldu. Adamlarını toplayıp Kör Yusuf'un kahvesine indi. En arka masaya çekildi. Kaşının birini bıyığının üstüne indirdi, ötekini alnına doğru çekti. Tek gözüyle oturanları kesti, boşalan bardakları kırdı, fincanları sokağa fırlattı. Kendisine bakana çattı. Seyit haberi aldı, Çamur Hasan'a adam yolladı, pusuya yattı. Çamur Hasan pusu yerine gelip işaretini çaktı. Sarılıp birbirlerinin pazusunu sıktılar, bir-iki yumruklaştılar, tabancalarının topunu döndürdüler. Gidip Kılıç Ahmet'in ocağını söndürdüler. Kılıç Ahmet, Seyit'in ayaklarının altını öptü, yolundan çekildi. O günden sonra Seyit'in şanı arttı, namı yayıldı. Kimse voltasını kesemedi. Benim diyen delikanlı, "Bir emrin var mı abicim?" demeden yanından geçemedi. Seyit gıcır gıcır ayakkabılarının topuğuna bastı, ipek gömleğinin yakasını beline kadar açtı, boynundan aşağı altın bir nal sallandırdı. Adını "Nallı Panter"e çıkardı. Bir-iki derken, yedi semtin haracını toplamaya başladı. Topladığı paraları yetime, dula dağıttı. İyilerin başına baba, kötülerin başına bela kesildi. Görülecek hesabı olan, Nallı Panter'in elini ayağını öptü. Nallı Panter elini ayağını öpenlerin isteğini geri çevirmedi. Adam mı dövülecek, ev mi basılacak, herkesin derdine koştu. Düşenin kolundan tuttu. Hem haraç aldı, hem para kazandı. Huvat'ın gözüne girdi. Huvat yeşil kitaplarını açıp oğlunun arkasından okuyup üfledi. Oğlunun yanında sigara içmesine, kamasını parlatıp tabancasının topunu çe-

virmesine izin verdi. Her namazın arkasından selam verip, "Allah oğlumun gücünü kuvvetini artırsın," diye dua etti. O dua ederken Atiye elini yüreğine koydu. Her elini yüreğine koymasında içinde bir sızı duydu, etleri çekildi, gözü seğridi. Pencerenin önündeki divana çekilip oturdu. Sokak lambasının yer yer aydınlattığı sokağın bekçisi oldu. Başının altına bir yastık koydu, oğlunun sallana sallana gelmesini beklerken orada içi geçti, uyudu. Uykusundan sıçrayıp uyandı. Oğlunun yatağını yokladı.

Sonunda bir titremeyle hastalandı. Hastalandığı gün herkesi başına topladı. "Bu defa yolcuyum, Allah yüzünüze bakar inşallah," deyip sustu. Huvat, Atiye'ye bir isteği olup olmadığını sordu. Atiye küskün küskün yatakların içinde döndü. "Ölmekten başka isteğim yoktur," dedi, herkesin yüreğini ağzına getirdi. Ne mezarının üstüne her bir çocuğunun başı için susam çiçeği dikilmesini istedi, ne başında iki eğri kavak ağacının rüzgâr vurdukça sallanmasını düşledi. Yalnızca Dirmit'in okumasını, Seyit'in tabancayı belinden, kamayı ceketinin kolundan çıkarmasını istedi. "Kardeşlerimi bulun, Nuğber'i pencerenin önüne oturtun," diye tutturmadı. "Zekiye'yi susturmaya gücünüz yeterse susturun, derdi neyse çaresini bulun, el değil bacılığımın kızı, onu kardeşiniz bilin. Elinizde para varsa Halit oğlana para gönderin," dedi. Dedikten sonra inledi, gözlerini yumdu, uyudu. Uykusunda kaynanası Nuğber Dudu'yla konuştu. Nuğber Dudu kollarını açtı, gelinine sitem etti. Kaç bahardır Alacüvek mezarlığında onu beklediğini söyledi. Atiye bir terle uyandı. Huvat, Atiye'nin rüyasını, "Köye gitmem lazım. Anamın mezarını bir yoklamam lazım," diye yordu. "Ölürsen seni de Akçalı'ya götürüp gömelim mi, kız?" diye usulca sordu. Atiye, "Ölümü buradan oraya sürümeyin, çocuklarımdan uzağa götürmeyin," dedi. Huvat başını salladı, kitaplarını topladı. Seyit'ten para aldı, köye gitti.

O köye gider gitmez Atiye iyileşip ayağa kalktı. Seyit kendine gıcır gıcır takım düzdü. Kabadayılığı bıraktı, taşeronluğa başladı.

Taşeronluğa başladığı gün Atiye'ye onu tek odalı evden kurtaracağına dair söz verdi. Evdekileri başına toplayıp bundan böyle üç kuruşa iş yapmayacağını, büyük işlerin altına gireceğini ve çok geçmeden adı "Üçler" olan bir şirket kuracağını açıkladı. Üç kardeş sırt sırta verirlerse ellerini attıkları her şeyin altın olacağından, herkesin önlerinde diz çökeceğinden, altlarına arabalar, üstlerine hanlar hamamlar geçirebileceklerinden söz etti. Önüne çıkacak her engeli yıkıp çiğneyeceğine, kimsenin gözünün yaşına bakmayacağına yemin etti. Atiye, "İnşallah," diyerek Seyit'in anlattıklarını dinledi. Zaten bir gece önce rüyasında oğlunu gördüğünü, tepesine tepsi gibi bir ay doğduğunu, Seyit'in ayı alıp koynuna koyduğunu söyleyerek rüyasını, yakında Seyit'in şirket kurup zengin olacağına, kardeşlerinin elinden tutup onları da insan içine katacağına yordu. Seyit, Atiye'nin elini öpüp bir süsle merdivenleri indi. Zengin olmaya gitti. O gidince Dirmit kitaplarını dikiş makinesinin üstüne yayıp ders çalışmaya başladı.

Dirmit, Atiye'nin hasta yatağında okumasını vasiyet etmesinden sonra kafasını kitaplarından başka yere çevirmedi. Annesine okuldan övgülü mühürlü kâğıtlar getirdi. Atiye, Dirmit'in okuldan getirdiği mühürlü kâğıtları çerçeveletip duvarlara astı. Çok geçmeden Dirmit'in çalışkanlığı tüm mahalleye yayıldı. Derken Akçalılıların evlerinde, oturdukları kahvelerde onun mühürlü kâğıtları, uykulardan garip anlaşılmaz dillerde sayıklayarak uyanmaları, kafadan çarpma yapıp on rakamlı sayıları su gibi bölüp sayfalar dolusu yazıyı ezberden okuması konuşulmaya başlandı. Dirmit'in cini, Cinci Memet'in çentiği iyice unutuldu. Adı kulaktan kulağa yayıldı. Herkes onun Akçalı'nın adını tüm dünyaya duyuracağından söz etmeye başladı. Kimi onun Akçalı'dan çıkacak

tek okumuş insan olacağına, kimi ilerde Akçalı'ya koca koca binalar kuracağına, kimi doktor olup Akçalılılara bedava bakacağına inandı.

Dirmit'in adı, boyunun on bin katı büyüyünce, Atiye'yi bu defa bir korkudur aldı. Kızının kâğıtlarını her gelene gösterdiğine, çerçeveletip duvarlara astığına bin pişman oldu. Dirmit'e nazar değecek diye kahırlanmaya başladı. Kahrından Dirmit'in çantasına, boynuna ağırlığının yarısı kadar mavi boncuk doldurdu. Kızını, "Bildiklerini kimseye öğretme," diye tembihlemeye, "Öğretirsen geriye gidersin," diye akıllar vermeye başladı. Çocuklarını çalıştırması için, Dirmit'e kazak, eldiven örüp getiren Akçalılı kadınları, "Bizim kız da geriye gitti, anam, kalacak mı ne!" diye geri çevirdi. Duvarlardan mühürlü kâğıtları indirdi. Sarıp sarmalayıp sandığa sakladı. Dirmit ne eline kazak eldiven alıp gelen kadınları anladı, ne durup dururken bir çabaya düşen, yalan üstüne yalan kuran, çantasına ağırlığınca mavi boncuk koyan annesini anladı. Şaşırıp kaldı. Beyaz gömleğinin üstüne, lacivert eteğini giydi. Boyundan büyük çantasını sırtına vurdu. Gidip kuşkuş otunun başına durdu.

"Kuşkuş otu, anneme bir kızıyorum."

"Kızma."

"Bildiklerini öğretme diyor ama."

"Bildiğin ne?"

"Bilmiyorum."

"Ne bildiğini bilmiyor musun şimdi sen?"

"Ne bildiğimi bir bilsem!"

"Ne yapardın?"

"Annemden gizli, yayardım!"

Dirmit kuşkuş otunu bir şey bilmediğine inandıramadı. Ona yeminle Akçalılıların yolda tutup kendisini sevmelerinden, ellerine kazak eldiven alıp kapılarına gelmelerinden çok utandığını söylediyse de kuşkuş otu Dirmit'e kulak asmadı.

Dirmit'in yüzüne gülerek yapraklarını "Seni gidi yalancı," diye sağa sola salladı. Dirmit kuşkuş otunun kendisine inanmamasına kızdı. O kızdıkça kuşkuş otu üstüne üstüne gitti. "Söyle, söyle, seviniyorsun, değil mi?" dedi. Dirmit sonunda dayanamadı. Sevindiğini kuşkuş otuna söyledi. Kuşkuş otu kahkahayla gülmeye başladı. Dirmit, "Bana ne! Bana ne!" diye tepinip kuşkuş otunun yanından ayrıldı. Uzaktan, "Hem utanıyorum, hem seviniyorum," diye bağırdı.

Huvat yeşil kitaplarını alıp anası Nuğber Dudu'nun mezarını yoklamaya gittikten bir süre sonra, yeşil kitapların içindeki yazılar kadar çok havadisle geri geldi. Gelir gelmez köye elektrik geldiğini müjdeledi. Müjdenin arkasından içini çekip Türüdü'nün oğlu Musa'nın açık kablo üstüne "Şaarr!" diye işediğini söyledi. Herkesi güldürdü. Arkasından işediği yerde Türüdü'nün oğlu Musa'yı öldürdü. Herkesin gülmesi ağızlarında dondu. Atiye usulca, "Mahmut'la yaşıt olan oğlan, değil mi?" diye sordu. Arkasından bir ağıt tutturdu. Ağıtın arasında, bir, beş kızın üstüne o oğlanı zor bulduklarından dem vurdu; bir, anası Gülayşe'nin n'aptığım sordu. Huvat, Gülayşe'nin ağıt yakıp gezindiğini, elektriğe intizar edip dolandığını anlattı. Arkasından, anasının mezarını bürüyen sarı otlardan, tavuk yumurtası gibi yumurtaları olan, mezarın içine yuva kuran karıncalardan söz etti. Aşır Memet'in kızının Sığgın'a kaçtığını söyledi. Atiye ellerini dizlerine vurdu. "N'olmuş ya lan," diye bir merakla gözünü Huvat'a verdi. Huvat, Aşır Memet'in bir zaman yüksekten atıp tuttuğunu, sonra barıştığını anlattı. Sonra kimin ne koyduğunu sayıp döktükten sonra bavulları, torbaları evin ortasına çekip oturdu. Atiye bavulların içinden erişteleri, torba torba iğdiş yoğurdunu, kayısı kurusunu çıkardıkça yine bir ağıttır tutturdu. Onun arkasından Nuğber ağıta başladı. Onlar ağladıkça Huvat saydı döktü. Tüm köyün kendisini yolculamak için ağılın başına çıktığını, "Atiye'nin iyiliği büyüktür

bize," diye karıların ağlaştıklarını art arda sıraladı. O sıraladıkça Dirınit, "Tulumba yerinde duruyor mu? Okula öğretmen gelmiş mi? Güller açılmış mı? Keşli Rıfat'ın oğlu Ömer'i gördün mü? Savmam'ya, Üçoluk'a gittin mi?" diye Huvat'ın etrafında dört döndü. Huvat bir daha gidişinde onu köye götüreceğine dair Dirınit'e söz verdi. Dirınit durup dururken, "Gitmem ben, gitmem," diye bir ağıda başladı. Atiye, "Niye gitmezmişsin, kız?" diye Dirmit'i çalıp azarladı.

O akşam geç saatlere kadar, bir, Huvat söyledi; bir, Atiye içini çekip lafa başladı. Derken Nuğber ortaya bir oyun çıkardı. "Hadi gelin çam kütüğü oynayalım," diye tutturdu. Huvat, "Hadi öyleyse," deyip oyunu başlattı. İçinden köyün hanelerinden birini tuttu. O hanedeki insanların kaç kişi olduğunu söyledi. "Bir erinen avrat, dört kuzusu, dört kuzusunun iki eksik eteği, iki ev direği, bir de çam kütüğü," deyip, "Bilin bakalım bunlar kim?" diyerek bir köşeye çekildi. Herkes elini yüzüne alıp düşünmeye başladı. Atiye, "Yazı Ayşegil," dedi. Nuğber, "Vıcırdaklar mı?" diye sordu. Seyit, "Ebeler," diye atıldı. Onlar bilemedikçe Huvat ipuçlarını artırdı, "Çam kütüğü, kocakarı," dedi. Evlerinin dar sokağa yakın olduğunu söyledi. Derken hane bilindi. Hanedekiler tek tek anıldı. Bu defa Nuğber içinden bir hane tuttu. Arkasından Seyit bir hane sordu. Onlar sorup düşünürken vakit gece yarısını buldu. Atiye gidip Zekiye'nin anası Sose Kadın'ın yolladığı yoğurdu, balı bir tabağa koydu. Önlerine getirdi. Tabakların başına diz çöküp halka oldular. Zekiye yutkuna yutkuna, annesinin koyduğu bala yoğurda dalıp gitti. Diğerleri yoğurdu, balı yiyip bitirdi. İçlerini çekip yataklara girdiler. Gözlerini yumup ağılın başından topluca köyün içine indiler.

Mahmut sabah kalkıp kocaman dükkânların sıralandığı, upuzun caddedeki reklamcıya gitti. Patronunun yol parası yapması için verdiği parayı öğlen köfte ekmek yemek için ayırdı. Eline ordinoları alıp sokağa çıktı. Semtten sem-

te koşarak ordinoları dağıttı. Nefes nefese bir sevinçle işyerine döndü. Orada çalışan sarı saçlı, mavi gözlü kızı patronun kucağında otururken gördü. Utancından kıpkırmızı oldu. Patron bir kızgınlıkla kızı kucağında hoplatıp, Mahmut'u dışarı kovdu. Mahmut o günden sonra ordinoları dağıtıp geldikten sonra patronun tembihi üstüne dış kapıda tahta bir sandalyede oturup akşamın olmasını beklemeye başladı.

Patronu ordino dağıtımı dışında, her gün eline para tutuşturup onu sigara almaya yolladı. Mahmut parayı alıp Çolak'a gitti. Çolak, Mahmut'u karanlık dar sokaklardan geçirdi, basık tavanlı bir eve götürdü. Koltuğunun altına sarıp sarıp sigaraları tutuşturdu. Mahmut sigaraları aldı, patronuna getirdi.

Derken işi çoğaldı, işyerinin bulunduğu binadaki diğer patronlara, oralarda çalışan kızlara, adamlara da sigara taşımaya başladı. İşi büyüttü. Ordino dağıtımının yanma sigara dağıtımcılığını ekledi. Çolakla anlaştı. Sigara başına Çolak'tan para almaya başladı. Kazancı iki katına çıktı. Köfte ekmek yiyebilmek için yürümesine gerek kalmadı. Hem köfte ekmek yedi, hem arabaya bindi. Afişlerini görüp içinin çektiği her filme girdi. Derken Çolak'tan Mahmut'a birlikte çalışma teklifi geldi. Çolak, Mahmut'u karşısına aldı. Reklamcıdan ayrılması, yalnızca sigara dağıtması, tombala çektirmesi için kandırmaya çalıştı. Mahmut, birkaç gün Çolak'ın teklifini düşündü. Düşündükçe Çolak'ın yüzündeki deliklerden, sigaraları paketlediği basık tavanlı karanlık evden ürktü. Çolak'ın teklifini geri çevirdi.

Reklamcıdaki işine devam etti. İşinin yanında sigara dağıtımcılığını sürdürdü. Eline tomar tomar para alıp Çolak'a gitti. Sigaraları paketleyip tek tek, kutu kutu dağıttı. Bir gün yine elinde bir tomar parayla sigara almaya gitti. Çolak'ı yerinde bulamadı. Parayı cebine koyup ara sokaklardan birine girdi. Çolak'ı arayıp sordu. Sonra bir kahveye oturdu. Ço-

lak'ı beklemeye koyuldu. Bacak bacak üstüne atıp bir sigara yaktı, kendine bir çay söyledi. Çayını içerken şeytan dürtükledi. Cebindeki paraları çıkarıp eline aldı. Kahvedekilere gösteriş olsun diye parmağını tükürükleyip bir süsle saymaya başladı. Paraları saydı, bir çay daha söyledi. Çayı ağzını şapırdata şapırdata yudumladı. Oturanları şöyle bir süzdükten sonra kalkıp dışarı çıktı. Islık çala çala Çolak'ın sigaraları paketlediği evin dar sokağına daldı. Sokağı ortalamadan, boynuna sımsıkı bir el dolandı. Başka bir el, daha o gık diyemeden cebindeki parayı aldı. Karnına yumruğu indirdi. Mahmut sokağın ortasına dizlerinin üstüne filmlerdeki gibi "Ah!" diye inleyip devrildi. Paralar uçup gitti.

Mahmut devrildiği yerden kalkıp yürüye yürüye evin yolunu tuttu. Paraları kaptırdığını, bu yüzden işyerine dönemediğini kimseye söylemedi. Bir köşeye çekilip oturdu. Günlerce polislerin gelip kendisini götüreceklerinden korktu. Yakalayıp hırsız tutacaklarını sandı. Bu yüzden sokağa çıkmadı. Evde saklandı. Günler sonra pencereye çıkmaya, oynayan çocuklara bakmaya başladı. Çocuklar sokakta takım kurup top koşturdu. Mahmut onlara pencereden hakemlik yaptı. Sonunda içindeki oynama isteği korkusuna baskın çıktı.

Mahmut sokağa çıktığı gün, günlerce evde oturmanın acısını çıkardı. Sokakta iki evin camım top atıp kırdı. Atiye'yi bağırta bağırta parka kaçtı. Salıncaklara bindi, demirlerden uçtu, bekçi kulübesinin damına tırmandı. Hevesini alamadı. Parktaki tüm çocukları başına topladı. Çocukları ikiye ayırdı. Çocuklar ağaçların arasına dağılıp başlarına Kızılderili şapkası ördüler. Ellerine taş, sopa aldılar, savaş oyunu oynamaya başladılar. Mahmut Kızılderililerin reisi oldu. Diğerlerinin başına sarışın kızı komutan yaptı. Sarışın kızın ordusu dağıldı. Kimi vuruldu, kimi kaçtı. Sarışın komutan esir edildi. Ellerinden, belinden tutulup Mahmut'un yanına getirildi. Mahmut emir verdi. Sarışın komutan en ulu at kestane-

sinin gövdesine bağlandı. Kız at kestanesine bağlanınca ağladı. Mahmut kızın ağlamasına dayanamadı. Emir verip kızı çözdürdü. Alıp deniz kenarına, kayıklara bakmaya götürdü.

Kız ertesi gün parkta Mahmut'u bekledi. Mahmut parka girer girmez ağaçların altında oturan iki yabancı çocuğu gösterdi. Mahmut gidip çocukların başına dikildi, birini tekmeledi, birine kafa attı. Çocukları parktan kovdu. Sarışın kız, çocuklar arkalarına bakmadan kaçarken Mahmut'a âşık oldu. Mahmut iki gün sonra sarışın kızdan bir haber aldı. Gidip at kestanesinin altındaki taşı kaldırdı. Taşın altında dörde katlanmış pembe bir kâğıt buldu. Kâğıtta yazanları okudu, kâğıdı göğsüne koydu, üstüne ellerini bastırdı, eve geldi. Helaya çekildi, göğsünün üstüne jiletle kızın adını yazdı. Göğsünden akan kanı gömleğine sildi. Kan dindi, jilet izleri kaldı. İzler gül rengini aldı, sonra yavaş yavaş soldu. Sarışın kızın adı Mahmut'un göğsünde kabuk bağlayıp kurudu. Mahmut ertesi sabah erkenden parka çıktı, at kestanesinin altında sarışın kızı bekledi. Kız geldi, utancından başını önüne eğip elini Mahmut'a verdi. Yanakları kıpkırmızı oldu. Mahmut göğsünü açıp kıza gösterdi. Kız önce korktu, sonra sevindi. O gün uzun uzun konuştular. Birbirlerine o güne kadar başlarından geçenleri anlattılar. Birbirlerinden karşılıklı söz aldılar. Mahmut çok sinirli olduğunu, sevdiği kızın başka oğlanlarla oyun oynamasına, konuşmasına gelemeyeceğini, eğer başka oğlanlara baktığını görürse, oğlanları da, kendisini de döveceğini söyledi. Sarışın kızın da kendisi gibi kıskanç yaradılışlı olduğunu öğrenince bozuldu. Kıza pek sıkıya gelemeyeceğini duyurdu. İşe giderse evlerinin balkonunda kendisini bekleyip beklemeyeceğini sordu. Kız evlerinin balkonundan aşağı inmeyeceğine, başka oğlanlara bakmayacağına söz verdi. Mahmut ayrılırlarken kıza mektup yarışması yapmalarını teklif etti. O günden sonra mektuplaşmaya başladılar. İlk gün kızdan beş sayfalık bir mektup

geldi. Mahmut kıza on bir sayfa yazıp gönderdi. Kız yirmi bir sayfa doldurdu. Mahmut, Dirmit'i yardıma çağırdı. "Yap bir ablalık kız," deyip Dirmit'i dersin başından kaldırdı. İkisi bir taşlığa indiler. Kâğıtları soğuk taşların üstüne serdiler, kıza elli sayfa mektup gönderdiler. Kız yarışı kazanacağına yemin etti. Kâğıtları uzunlamasına ortalarından kesti, birbirine ekleyip her ek yerine, ucundan kan damlayan, oklu kalpli resimler çizdi. Takvimlerden, tebriklerden kocaman güller kesti, kâğıtlara yapıştırdı. Güllerin arasını yazıyla doldurup yüz bir sayfa mektup yazdı. Mektubu rulo yapıp bağladı. Mahmut balkonlarının altından ıslık çala çala geçerken ruloyu önüne attı. Mahmut kucağında ruloyla eve geldi. Ruloyu açıp odanın ortasına serdi. Koca koca gülleri, kâğıtların yarısını kaplayan oklu kalpleri görünce öfkelendi. Kızın hile yaptığına kafasını taktı. Ruloyu odanın ortasında bırakıp sokağa çıktı. Kızı parka çağırdı. Kız koşa koşa at kestanesinin altına geldi. Mahmut suratını asıp kıza, "Senden beklemezdim bunu," dedi. Kız, Mahmut'a onu çok sevdiğine dair yeminler etti, yalvardı, ağladı. Mahmut kızın kendisini gerçekten çok sevdiğini anladı. Ama onun kendisine hile yapmasını kaldıramadı. Kızı orada gözü yaşlı bırakıp eve geldi. Evde Atiye'nin elinde kızın son mektubunu, yüz bir sayfalık ruloyu gördü, içi bir tuhaf oldu. Atiye oğluna mektubu kimin gönderdiğini sordu. Mahmut, "Sana ne, kız, beni seven biri," deyip terslendi. Başını çevirip küskünlüğünden mektuba bakmadı. Mektup akşam evin ortasına serildi. Herkes bir ucuna eğildi. Huvat ilkin, "Bırakın şu piçlerin işini," diye kötü kötü söylendi. Ama sonunda o da meraklandı. Yeşil kitaplarını kucağından kaldırıp mektubu eline aldı. Başını sallaya sallaya okudu. O okurken evdekiler gülüştü. Mahmut, onlar gülüşürken kendisine bin bir türlü süs verdi. Sonunda evdekilerin ısrarına dayanamayıp, kızı isteyene göstereceğini söyledi.

Atiye ertesi gün Mahmut'un peşine takılıp parka gitti. Mahmut uzaktan kızı annesine gösterdi. Atiye, "Bir güzel kız ki geberesice," diye eve çıktı geldi. Huvat koskocaman karısının tırnak kadar çocuğun ardına düşüp parka kız görmeye gitmesini ayıpladı. Ama Atiye'nin durmadan kızın kendisini Mahmut'un yanında görünce nasıl gülüp kaçtığını anlatması üzerine meraklandı. "Şu kızı bir de bana gösterin," diye tutturdu. Atiye, Huvat'ın yanına düşüp kocasını parka götürdü. Mahmut'tan gizli, kızı uzaktan Huvat'a gösterdi. Huvat yeşil kitaplarını koltuğunun altına alıp parktan aşağı öksüre öksüre indi. Atiye'nin, kızın yanından geçerken yüzüne iyice bakması için ettirdiği yeminini yerine getiremedi. Kızın yanından geçerken utandı. Oğlunu seven kıza bir edip bakamadı. Başını önüne yıkıp hızlı hızlı yürüdü. O gözden kaybolunca, Atiye salıncakların başına vardı. Kızı yanına çağırdı. Önce, "Mahmut'u biliyorsun ya, ben onun annesi olurum," deyip kızı utandırdı. Sonra ağzını aradı. Uzun uzun niye küstüklerini dinledi. Bir kızgınlıkla eve geldi. Mahmut'u dizinin dibine çekti. Gidip kızla konuşmazsa ona evlat demeyeceğini söyledi. Mahmut annesinin parkta kızı yanına çağırıp konuştuğunu öğrenince deliye döndü. Soluğu içine çekilinceye kadar tepinip bağırdı. Atiye korkusundan akşama kadar Huvat'ın yolunu gözledi. Onu merdivenin başında karşıladı. Kızı gördüğünü ağzından kaçırmaması için sıkıladı. Ama Huvat, Atiye'yi dinlemedi. Sofranın başında, gelini olacak sarışın kızı parkta sallanırken gördüğünü tutup söyledi. Mahmut kaşığını sininin ortasına çarptığı gibi ayağa kalktı. Kızı görene, konuşana küfürü bastı. Yemeğini sofrada bırakıp aldı başını gitti. Huvat, Mahmut'un arkasına Dirmit'i koşturdu. Dirmit, Mahmut'u park demirlerinin altında ağlarken buldu. Ses çıkarmadan kardeşinin yanına oturdu.

Mahmut o günden sonra kızdan utandı. Bir daha parkta oynamadı. Onun kendisini görmemesi için erkenden soka-

ğa çıktı, hava kararınca eve geldi. Günlerini uzaktaki parklarda, sinema önlerinde dolaşıp bekleşerek geçirdi. Huvat'ın tüm zorlamalarına rağmen işe girmedi. O işten kaçınca Huvat, Seyit'e yemin verdirip Mahmut'un harçlığını kesti. Mahmut harçlığını çıkarmak için sinema kapılarına parlak ciltli kitaplar yaydı, satmaya başladı. İşi sevdi, hayatı boyunca bu işi yapmaya karar verdi. Ama kararından caydı. Dumdum'la tanışınca tombalacılığa başladı. Eline bir torba aldı, köşe başlarında elini torbasının içine sokup şıngırdatarak bağırıp çağırmaya başladı. İşinin icabı saçlarını ensesinin altına kadar uzattı. Kollarına kartallı, yılanlı dövme yaptırdı. Tombalacıların başı Toto'ya yerinde bir teklif götürdü. Toto, Mahmut'un teklifine evetini verdi. Mahmut, Çolak'a gitti. Çolak'tan daha ucuz sigara temin etti, getirdi, avantasını aldı. O günden sonra hem tombala çektirdi, hem diğer tombalacılara sermayesine sigara getirdi. İşi büyüttü, günlük kazancını artırdı. Babasına para verir oldu. Huvat ilkin Mahmut'un kazancına el değdirmeyeceğine yemin billah etti. Ama Atiye kocasinın aklına girdi. Huvat'ı tombala parasının haram olmadığına inandırdı. Yine de Huvat paranın günahını okuyup üfleyip Atiye'nin sırtına yüklemeden alıp cebine koymadı. Atiye, Mahmut'un parasının günahını üstüne aldı, oğlunun torbasını her gün eline verdi, işinin başına gönderdi.

Mahmut bir sabah erkenden gitti, hava kararınca gelmedi. Atiye pencerenin önüne oturup oğlunun yolunu korka korka gözledi. Herkes çekildi geldi, gece yarısı oldu, Mahmut'un ıslığı, torbasının şangırtısı sokağın köşesinden Atiye'nin kulağına gelmedi. Atiye pencerenin önünde ağlamaya başladı. Huvat oğlunu tombalacı yapanın Atiye olduğunu söyleyip yerinden kalkmadı, gidip oğlunu getirmesi için Atiye'ye bağırmaya başladı. Atiye, Dirmit'i yanına aldı, kahveye indi. Seyit'i çağırttı, Mahmut'un eve gelmediğini söyledi. Seyit annesiyle kardeşini eve getirdi. Huvat'a kadın kısmını gece ya-

rısı kahve önlerine çıkardığı için kötü kötü söylendi. Huvat başım yeşil kitaplarına yıkıp karşılık vermedi. Seyit içini boşaltıp kardeşini aramaya gitti. Çok sonra, "Gir lan içeri, korkma," diye söylene söylene Mahmut'u içeri soktu. Atiye, Mahmut'un dayaktan şişip patlamış kaşım, dudağından aşağı akıp kurumuş kanı, çenesindeki morluğu görünce ilkin ne yapacağım şaşırdı, sonra düşüp odanın ortasına bayıldı.

Mahmut o gece karakolda yediği dayağın üstüne, bir daha Dumdum'la, Toto'yla konuşmayacağına dair abisine söz vermediği, karşısında başkaldırıp, "Gelmeseydin lan kurtarmaya, çağırdık mı seni!" diye diklendiği için, bir de Seyit'ten dayak yedi. Huvat, Seyit'in attığı dayağı beğenmedi. "Allah'ın hakkı üçtür," deyip yerinden doğruldu. Elinin tersiyle Mahmut'un şişip patlamış kaşına vurdu. Mahmut, Huvat'm bacaklarının arasına inleyip devrildi, kaşından kilimin üstüne oluk gibi kan yürüdü. Dirmit kanı gördü, "Öldürdünüz kardeşimi!" diye bağırmaya başladı. Seyit koşup Dirmit'in ağzını kapadı. Dirmit, Seyit'in kollarının altında çırpınıp debelendi. Debelenirken birden dikiş makinesinin üstüne atıldı, orada açık duran kitabını eline aldı, yere çaldı...

Dirmit o sabah sofrada kardeşinin şişip patlamış kaşında, morarmış çenesinde güller açıldığını görünce merakla gözlerini kardeşinin yüzüne verdi. Mahmut, "Erkeksen şimdi gel lan," deyip, yanı başında oturan Seyit'in omzuna gülerek esaslı bir yumruk indirdi. Seyit, "Vay anam!" deyip Mahmut'u arkası üstü yere yatırdı. "Gel ulan bakalım!" deyip kolunu dirseğine kadar sıvadı. Mahmut'un yanına yere uzandı. Seyit'le Mahmut dirseklerini yere verdiler, ellerini iç içe geçirip sıkıca kenetlediler. Huvat kalkıp ikisinin yanına diz çöktü. Mahmut'un boşta kalan eliyle kilimi kavradığını, güreşe hile karıştığım söyleyip güreşi yeni baştan tutturdu. Mahmut iki bilek bükümü küçüklük payı aldı. Dizlerinin üstüne yere sıkıca abandı. Seyit'in elini kilime yapıştırdı. Sevinçle yer-

den kalktı. Huvat'ın omzuna iki yumruk attı. Huvat, "İte bak hele!" deyip ayağa dikildi. Odanın ortasında ellerini yumruk edip Mahmut'a doğru sallaya sallaya ayak oyununa başladı. Mahmut bir açığını yakalayıp babasının başındaki namaz şapkasını eline geçirdi. "Hadi al bakalım," diye namaz şapkasını işaretparmağının ucunda döndüre döndüre odanın içinde tur atmaya başladı. Huvat'ın soluğu tükendi. Başı çevrildi. Dilini ağzının içinde eliyle tutup döndürerek, "Ben sizin ikinizi birden yere çalarım lan," dedi. Odanın ortasına çöktü. Mahmut, "Kim, sen mi çalarsın, git yav," deyip namaz şapkasını babasının kafasına taktı. Huvat gülerek namaz şapkasını kafasına yerleştirdi. Atiye'nin ters ters yüzüne bakmasına aldırmadan, yerde bir dirseğinin üstüne uzanmış keyifle yatan Seyit'e bulaştı. Kafasını Seyit'in bacaklarının arasına sokup Seyit'in bir bacağını sırtına aldı. Yerde sürünmeye başladı. Atiye eline süpürgeyi geçirip Huvat'ın tepesine dikildi. "Kalk hocalar götüresi, vururum ha!" deyip süpürgeyi burnunun ucuna dayadı. Huvat, Seyit'in bacaklarının arasına sıkışıp kaldığından kalkamadı. Kafasını kilimin üstüne bırakıp gülmeye başladı. İçeri kaçan soluğunu yakalamaya çalışırken tükürüğünü soluk borusuna kaçırdı. Ağzını balık gibi açıp kapamaya, ayaklarını "Küt! Küt!" yere vurup debelenmeye başladı. O ara boynunun köküne süpürge sapını yedi. Bebek ağlamasını andıran bir sesle, "Ölüyorum, kız, yetiş!" dedi. Atiye süpürgeyi attı. Seyit bacaklarını çözüp Huvat'ın başına diz çöktü. Nuğber, "İç çabuk, baba," diye elinde bir bardak suyla Huvat'ın başına dikildi. Mahmut sofranın başında oturup ses çıkarmadan babasına bakan Dirmit'in yüzüne doğru eğildi. Başıyla babasını işaret edip göz kırptı, güldü. Dirmit, elinin tersiyle Mahmut'un yüzünü geriye itti, ayağa kalktı. Usulca dışarı çıktı. Aralıkta duran merdivene dayandı. Başını yukarı kaldırdı. Açık duran çatı kapağından görünen bir avuç gökyüzüne baktı. Gökyüzünden yüzüne iki damla yaş aktı.

Mahmut bilek güreşinde abisini yendi. Ama güreşin arkasından ona boyun eğdi. Yeniden kaloriferci çıraklığı yapmayı kabul etti. Seyit kış çıkmadan onu zehir gibi usta yapacağına söz verdi. Mahmut, Seyit'in yanı sıra yürürken ikide bir, "Boş inşaattan cinmiş gibi korkuyorum lan," deyip durdu. Seyit duymamazlığa geldi. "Şirketi beraber kurarız aslanım," deyip güldü. Mahmut o gülerken sabahın karanlığında buz gibi inşaata girip körük yakacağı, tek başına korkuyla ustalarının gelmesini bekleyeceği, gece yarısı ustalarına tek tek havlu tutup karanlık, sesinin boğulduğu kocaman ıslak duvarların arasında ürpererek tezgâhın üstüne yayılmış takımları temizleyip sandığa yerleştireceği, soluk soluğa kendini sokağa atacağı geceleri, puslu sabahları düşündü. Sarsıldı. Abisinin kolunu itip birden koşmaya başladı. Seyit, Mahmut'un ardından yetişip nefes nefese omzundan tuttu. Önce güzel güzel yalvardı. Ona gittiği yolun yol olmadığını anlattı. O konuştukça Mahmut, "Sana ne?" deyip omuz silkti. Seyit sonunda bir öfkeyle yumruğunu kardeşinin suratına indirdi. Mahmut düştüğü yerden hırsla abisine baktı. Sonra başını sağa sola çevirip bir gören olup olmadığını araştırmaya başladı. O zaman Seyit, kardeşine vurduğuna pişman oldu. "Acıdı mı lan?" diyerek suçlu suçlu Mahmut'un yanına oturdu. Yeniden yalvarmaya başladı. Ama Mahmut suratına yediği yumruğun acısıyla kendinden geçti. Seyit'e ters ters cevaplar verdi.

"Aslanım, koçum."

"Sensin lan, aslanım koçum."

"Ulan oğlum etme."

"Sensin lan, ulan oğlum etme."

"Evladım, yine döverim."

"Sensin lan, evladım yine döverim."

"Şeytan diyor, tövbe git."

"Sensin lan, şeytan diyor tövbe git!"

"Bu son bak, geliyor musun lan benimle?"

“Sensin lan, bu son bak geliyor musun lan benimle?”

Mahmut, “Sensin lan,” diye diye son anda Seyit’ten gözünün üstüne bir yumruk daha yedikten sonra, yakasını kurtardı. Kaloriferci çırağı olmaktan böylece vazgeçtikten sonra da, yeniden sinema kapılarına parlak ciltli kitaplar yaydı. Bir zamanlar hayatı boyunca yapmayı düşündüğü işinin başına döndü.

Seyit adını “Üçler” koyacağı şirketi tek başına kuracağını anlayınca, çaresiz onun bunun aldığı işe, düşük fiyat verip iş kapmaya, sermaye toplamak için bildiği bilmediği her işe teklif mektubu yazmaya başladı. Kabadayılıktan kalma namını, kendi köylülerinin elinden iş kapmak için kötüye kullanmaktan geri durmadı. Orada burada, onun bunun arkasından tehditler savurdu. “Babamın işi olsa, gene kırarım,” deyip piyasaya çullandı. Adını “Kapan Seyit”e çıkardı. Para, halı yedirmenin ilmini aldı. Kiminin yolunu çevirdi, kiminin yarısı sarılıp bitmiş işini söktürdü. Söktürdükçe hırslandı. Yolda Seyit’e selam veren, kahvede selamını alan tek köylüsü kalmadı. Seyit köylüsünün kendisine arkasını dönmesini tınmadı. İnadına, o fabrika senin bu fabrika benim, onun bunun işinin etrafında dolandı. Derken aradığı gelip Seyit’i buldu.

Seyit bir akşam Kör Yusuf’un kahvesinden çıkarken vuruldu. Ağız üstü yere kapaklandı. Çabaladı, inledi, yerden kalkamadı. Kolundan tutup kaldıran olmadı. Sol bacağından oluk gibi kan yürüdü, kan akıp ince bir yol oldu, soğudu. Seyit, cam gibi gözlerini toprağa dikti. Baktığı yerde kocaman ışıklı bir levha gördü. Levhanın üstündeki “Üçler” yazısı bir yanıp bir söndü. Seyit dudaklarını büküp usulca güldü. Başını yanıp sönen yazının üstüne bıraktı. Elleriyle levhayı kenarlarından kavradı, “Anne kız,” diye inledi. Sonra sustu. O sustuktan sonra biri koşarak yanına geldi. Seyit’in cebine üstü yaldızlı, küçük küçük, bir dolu beyaz kart koydu. Kara, zayıf bir kız gelip Seyit’in başucunda dur-

du. Eline kara kaplı bir dosya alıp oturdu. Sonra uzun uzun çalan telefonu kaldırdı. Seyit'e uzattı. Seyit telefonu kulağına dayayıp kocaman dönerli koltuğuna kuruldu. Telefonu kapatıp, kara zayıf kıza daktilonun başına geçip oturmasını işaret etti. Ellerini arkasına bağlayıp kızın başına dikildi. Tane tane söyleyip bir dolu teklif mektubu yazdırdı. Kız teklif mektuplarını alıp gitti. Seyit cam gibi gözlerini toprağa dikti. Dili ağzının içinde büyüdü, şişti. Sol bacağı ip gibi uzadı, derin derin soluyan Atiye'nin boynuna dolandı.

Atiye uykudan sıçrayıp uyandı. Bağırarak Seyit'in yatağını yokladı. Deli gibi ayağa dikildi. "Seyit'i vurdular," dedi. Saçlarını yolup yumruklarını göğsüne indirdi. Seyit'in yatağının üstüne devrildi. Huvat yeşil kitaplarını koltuğunun altına aldı, arabaya binip gitti. Sabaha karşı kireç gibi bir yüzle geri geldi. "Durumu ağır," dedi. Ağlamaya başladı. Onun ağlaması herkesi tuttu. Evin içinde önce ağıta, sonra duaya oturuldu. Azrail, Seyit'in yüzüne baktı. Gençliğine acıdı. Canını bağışladı. Seyit, günler sonra sol bacağını sürüye sürüye Huvat'm koltuğunda eve geldi. Yine Seyit'e yataklar serildi. Eller yüze alınıp başında beklendi. Sonra beklemekten herkes yoruldu. Seyit tek başına yataklarda döndü. O dönerken Atiye, Seyit karnındayken gördüğü bir rüyayı diline doladı. Rüyasına giren aksakallı dedenin söylediği ismi koysalardı, Seyit'in vurulup vurulup al kanlara belenmeyeceğini deyip durdu. Rüyasını bir bu türlü, bir başka türlü yordu. Sonunda o da rüyasını anlatmaz, keşke adını Seyit koymasaydık diye dövünmez oldu. Oğlunun yarım bacakla nasıl çalışıp evi geçindireceğini düşünmeye başladı. O kara kara düşünürken Huvat yeniden götürüp Seyit'in iş takımlarını sattı. Yine onun yalvarmasına, "Takım olmadan ben nasıl şirket kuracağım," diye uğunmasına aldırmadı. "Kurarsın, kurarsın," deyip Seyit'in sırtını sıvazladı. Takımlar satılıp bitince yine Mahmut'un peşine düştü. Orada burada onun arka-

sım kovaladı. Mahmut sıyrılıp babasının elinden kaçtı. Gece yarıları gelip, usulca yatağına sokuldu. Ortalık ışımadan kalkıp gitti. Huvat'ı deli etti.

Huvat, kötü kötü Mahmut'un arkasından söylenirken, Atiye ikide bir Dirmit'in başına dikildi. Kulağına eğildi, "Oku, başını kurtar, kimseden hayır yok, bilesin," dedi. Zihnini dağıtmaması, kafasını dersine vermesi için ona türlü akıllar verdi. Dirmit'i evin içinde olup biten her şeye kulağım tıkaması için tembihledi. Dirmit, Seyit'in cam gibi gözlerini tavana dikip inlemesine, Mahmut'un ıslığına, Huvat'ın nağmeli nağmeli bir alçalıp bir yükselen sesine, Nuğber'in işlediği çeyizleri kat kat açıp içini çekmesine, Zekiye'nin kendi kendine konuşup durmasına, Atiye'nin tesbih elinde sohurdanmasına kulağını tıkadı. O yıl da okuldan övgülü, mühürlü kâğıtlar getirdi. Bir sınıf daha atlayıp eve geldi. Sevincinden göğsünde gül tomurcukları açıldı. Göğsü önce kaşındı, sonra kızardı. Dirmit bir merakla banyoya girdi, gözlerini açıp göğsüne verdi. Usulca parmaklarını göğsüne değdirdi. Parmaklarının altında göğsü hızla inip kalktı, yüreği "Güp! Güp!" attı. Dirmit "Güp! Güp!" atan yüreğinin üstüne elini koydu. Deli bir rüzgâr gibi savruldu. Koşup kuşkuş otuna müjdeyi verdi. Kuşkuş otu Dirmit'i gülerek dinledi. Ona annesine gitmesini öğütledi. Dirmit utandığını, annesini görür görmez yüzünün kızardığım söyleyip kuşkuş otuna yakındı. Kuşkuş otu Dirmit'e türlü dil döküp cesaret verdi. Hiç düşünmeden birdenbire söylerse, yüzünün kızarmayacağına yemin etti. Dirmit o gün annesine söyleyeceğine dair kuşkuş otuna söz verdi. Kuşkuş otunun ince yapraklarını okşayıp koşa koşa eve geldi. Birden Atiye'nin kulağına eğildi. Soluğunu tutup annesine göğsündeki kızarıklığı haber verdi. Atiye, "Bakayım kız," diye, elini Dirmit'in göğsüne uzattı. Dirmit bir kolunu göğsünün üstüne kapattı. Kaçıp banyoya saklandı. Atiye, "Anneler bakar, kız," diye gülerek Dirmit'i banyodan çıkardı.

"Başka şeyler de olacak geberesice, dur da anlatayım," diyerek önüne oturdu. Ona yakında genç kız olacağını duyurdu. Artık kışları herkesin içinde leğende yıkanamayacağını, sokakta oyun oynamayacağını, erkek kardeşleriyle koyun koyuna yatamayacağını, hatta onlarla tek başına evde kalamayacağını, Dirmit'e bildirdi. Onu evin içinde Nuğber'le bir girip çıkması için tembihledi. Dirmit annesinin söylediklerini ağzı bir karış açık, hayretle dinledi "Niye, kız?" diye korkuyla inledi. Atiye genç kızların soru sormasının ayıp olduğunu söyledi. Ne dediyse aynen yapması için kızını tembihledi. Ondan, donunda kırmızı bir leke görür görmez hemen koşup kendisine haber vermesini istedi. Kızına, bu işaretin haberini alır almaz kendisine sıkı bir tokat atacağını, bunun âdet olduğunu söyledi. Uzun uzun annelerine gelip kırmızı işaretlerini haber vermeyen kızların kötü yola nasıl düştüklerini anlattı. Annelerin tokat atmasının şart olduğunu, bu tokatın kızları kötü yola düşmekten koruduğunu haber edip, "Sakın saklama," dedi. Dirmit'i yeniden sıkı sıkı tembihledi. Korkmaması için öğüt verdi. Ama Dirmit annesini dinledikçe korkudan bayılacak hale geldi. Tir tir titremeye başladı. O titrerken Atiye bu defa nasihate başladı. Genç kızların fazla konuşmasının iyi sayılmadığını, bacaklarını uzatıp oturmalarının ayıp olduğunu saydı döktü. O sayıp döktükçe Dirmit'i bir ateş bastı. Önce her yanı kızardı, sonra eli ayağı buz kesti. Beti benzi uçtu. Ardından bir seğrime bir solumayla sarardı, soldu, kül gibi oldu.

O günden sonra Dirmit'i bir düşüncedir aldı. Atiye'nin tembihlerinden sonra soru soramaz, erkek kardeşlerinin, babasının yanına sokulamaz oldu. Sesi soluğu içine çekildi. O susup bir köşeye sindikçe Atiye kızını gözleriyle yedi bitirdi. Gelip gelip başına dikildi. Kulağına eğilip yanına sokuldu. Dirmit'e kırmızı işaretten haber olup olmadığını sordu. Dirmit utana utana omuz silkti, başını önüne eğdi. O ba-

şını önüne eğdikçe, Atiye ellerini dizlerine vurdu. Kızına bu işaret gelmezse, erkek olunacağını duyurdu. Dirmit'in korkudan yüreği ağzına geldi. O günden sonra yemeden içmeden kesildi. İçine bir şüphedir girdi. Bir yandan ellerini koltuğunun altına alıp kollarıyla göğüslerini sakladı. Bir yandan, "Ya erkek olursam!" diye durmadan ağladı. İkide bir banyoya kapanmaya başladı. Banyoda, bir, yüzüne baktıysa; bir, sağını solunu inceledi. Orasını, burasını elledi. Elledikçe meraklandı. Kollarına, bacaklarına, yüzüne bir şey olup olmadığına baktı. Atiye ikide bir kızının banyoya kapanmasından huylandı. Anahtar deliğinden kızının ne yaptığını gözetlemeye başladı. Sonunda dayanamayıp Dirmit'i karşısına aldı. Önce ağzını aradı, sonra üstünü çıkarttırdı. Zorla sağını solunu yokladı. Kimselere bir şey demeden kızını alıp gitti. Uzak bir evde Dirmit'e kurşun döktürdü. Sonra elinden tutup camilere götürdü. Kimi camide Dirmit'e çeşme açtırdı, kimi camide abdest aldırdı. Gerisin geri eve getirdi. Dirmit'e yedi gün, üst üste, buldu buluşturdu, gece yarısı manda sütü içirdi. Bir umutla Dirmit'in gelip kırmızı işareti haber vermesini bekledi. Kızın arkası sıra evin içinde, elinde tesbih günlerce dolandı. O dolandıkça, Dirmit bunaldı. Atiye'yi it gibi kapmaya, annesinin yüzüne kapıları çarpmaya başladı. Atiye o kapıları çarptıkça, kendisinden köşe bucak kaçtıkça, kızın üstüne üstüne vardı. Önüne durdu. "Erkek olmak mı istiyorsun, geberesice," diye öfkeyle sordu. Dirmit'in zorla yakasına yapıştı. Ona ağır ağır taşlar, yataklar kaldırttı. Bir kazan su kaynattı. Suyun içine bir kalıp kırmızı taş boya attı. Kızını kırmızı, kaynar sularla yıkadı. Yıkadıktan sonra, yünlere sardı. Sonunda muradına erdi. Dirmit bir gece bacakları titreye titreye Atiye'nin yanına geldi. Kulağına eğildi. Müjdeyi verdi. Verir vermez yüzüne "Şak!" diye bir tokat yedi.

O tokattan sonra Dirmit bir daha kendine gelemedi. Günlerce kuş gibi çırpındı. Yataklarda bir o yana, bir bu yana

çırpındı. Okumak, üflemek, tesbih çekmek, başında gözyaşı dökmek kâr etmedi. Huvat gidip doktor getirdi. Doktor Dirmit'e kutu kutu hap verdi. İki takım iğne yazdı. Atiye bu defa kızına kocaman kırmızı iğneler vurdu. Kırmızı mercimek gibi haplar içirdi. Dirmit kendine geldi. Ayıktı, ayağa kalktı. İyi huylarını yatağa döktü, hastalıktan sonra kötü huylar kaptı. Eline Zekiye'nin, Nuğber'in topuklu ayakkabılarını alıp alıp banyoya girmeye başladı. Derken banyodan çıkmaz oldu. Bir Nuğber'in naylon çoraplarını karnına koydu, bir Zekiye'nin askılı geceliğini alıp ortadan kayboldu. "Annem bana onca korkuyu niye verdi," demedi. Atiye'nin gitme dediği yere gitti. Atiye'nin konuşma dediğiyle konuştu. Evin içinde evden ayrı, dışarıda elden ayrı, laf dinlemez, nasihat almaz bir kız olup çıktı. Atiye bir söylediyse kızından bin laf duydu. Ağzını açamaz oldu. Kızındaki değişmeyi hastalanmasına yordu. "Aklında bir şey kaldı zaar," diye diye dizlerine vurdu. O dertli dertli dizlerini döverken, Dirmit ucundan tüller, yapma kirazlar sarkan hasır şapkalı, etekleri dizinin iki karış üstünde Aysun diye bir kızla arkadaş oldu. Aysun'u annesinden ileri tuttu. Evi barkı unuttu.

Atiye, ne ettiyse, kızını Aysun'dan ayıramadı. Dirmit'e her eve gelişinde "Aysun dayağı" attı. Her ip olup uzamasının, gidip gidip Aysun'u bulmasının ardından "Aysun intizarları" etti. O intizar ettikçe, Dirmit eteklerini kesip Aysun'un etekleri gibi dizinin iki karış üstüne çıkardı. Aysun gibi ağzına kocaman bir sakız aldı. Aysun'la bir oldu, yoldan geçen oğlanların ardından ıslık çaldı. "Aysun parka oğlanlara kendini göstermeye gidiyor, ben niye gidiyorum!" demedi. Aysun'un yanına düşüp gitti. Aysun ne ettiyse, o da aynısından etti. Atiye, Dirmit'in önünü alamayınca, bu defa iyiliğe bozdu. İntizarı, dayağı bırakıp güzel güzel kızının kulağına nasihat okudu. Oğlanlarla konuşmaya kalkan, annelerini dinlemeyip oğlanların çağırdığı yere giden kızların ba-

şma gelenlerden laf açtı. Oğlanların kızlara baygınlık veren şurupları nasıl içirdiklerini anlattı. Oğlanlarla öpüşen kızların başına ömür boyu bir ağrı saplandığını, dişlerinin döküldüğünü, etlerinin kuruyup pul pul kalktığını söyleyip kızına korku verdi. Dirmit'i oğlanların çağırdığı yere gitmemesi için tembihledi. Ama Dirmit, Aysun'dan oğlanlarla öpüşen kızların dişlerinin dökülmediğini, etlerinin kuruyup pul pul kalkmadığını öğrendi. Atiye'nin yalanını yüzüne vurdu. O günden sonra annesinin dediklerini beğenmez oldu.

Dirmit'in arsız bir kuş olup sokakta Aysun'la bir kanat çırptığı sıralarda Huvat, hiçbir çocuğunun yaşlılığında kendisine bakmayacağını söyleyerek, Allah'ın şefkatli kollarında kendisine sıcak, yumuşak bir yatak yapmanın çabasına düştü. Kara sakallı hocanın çağırdığı her yere gitmenin sevap getireceğini düşünüp onun katıldığı toplu namazlara gitmeye başladı. Yağmur çamur demedi, kendisini Allah yoluna çeviren kara sakallı hocanın arkası sıra cami cami gezindi. Dinlediklerini gelip evde anlattı. Atiye'nin, "Yeter bıktırdın çocukları," diye söylenmesini onun kâfir olduğuna yordu. Babalık görevini aksatmadan yerine getirdi. "Sizin günahlarınızı bana yüklerler sonra," deyip ne duyduysa, ne dinlediyse bir bir saydı döktü. Baba olmasından dolayı Allah'ın sırtına yüklediği yükü, üstünden indirip çocuklarının sırtına bindirdi. Kuş gibi hafifledi.

Derken yine bir sabah, erkenden abdest alıp kara uzun sakallı hocanın arkasına takıldı. Uzak bir yerde kocaman bir camide namaz kıldı. Namazın ardından upuzun bir vaaz dinledi. Hoca vaazını, Allah'ını seven herkesin arkasından deniz kenarındaki çift minareli caminin önüne gelmesini dileyerek bitirdi. Huvat kalkıp kalabalığın arasına katıldı. Allah'ını seven herkesin gideceği yere vardı. Orada sakalı belinde, genç yaşlı bir dolu doğru yolu bulmuş insan görünce kendini tutamadı. Ağladı. Burnunu çeke çeke, dolup taşan gözlerini sildi.

O sıra biri gelip eline yeşil kâğıtlar verdi, bir başkası yakasına ufak bir kâğıt iğneledi. Huvat okuyup üfleyip eline verdikleri kâğıtları cebine koydu. Kalabalığın arasında kara uzun sakallı hocayı aramaya başladı. Onu ararken Akçalılı Kel Bahı'yı buldu. Kel Bahı'mn koltuğuna girdi. O sıra kalabalıktan bir uğultu yükseldi. Uğultu "Allah Allah!" diye toplu bir çığlığa dönüşüp göğe çekildi. Kalabalık caminin önünden yokuş yukarı tırmanmaya başladı. Huvat, Kel Bahı'nın kolunu sıkıca kavradı. Herkes ne bağırıyorsa aynısından bağıra bağıra kalabalıkla beraber yokuşun başına vardı. O demeye kalmadan kalabalık bir başka kalabalığın arasına daldı. Sakalı beline değen, nur yüzlü hocalar, ağızlarından köpükler saça saça gençlerle bir kavgaya tutuştu. Hocalar hocalıktan çıktı, yedi başlı ejderha kesildi. Eline sakalı kadar bir sopa geçiren kara şalvarlı hocalar bir ağızdan, "Ölüm! Ölüm!" diye bağırmaya başladılar. Huvat ne yana kaçacağını, kime bakacağını şaşırdı. Kalabalığın içinde, kargaşada Kel Bahı'yı yitirdi. "Ölür mölürüm de!" deyip üst üste salavat getirdi. Şapkasını eline alıp zorla kalabalığın arasından kendini sıyırdı. Her yanı camlı koca bir binanın önüne çıktı. Şaşkın şaşkın ne yana gideceğine bakınırken, kara uzun sakallı hocayı her yanı camlı koca binanın arkasına kaçarken gördü. Hocanın arkası sıra o da seğirtti. Binanın arkasında, "Vurun! Öldürün!" diye bağrışan sakallı, şalvarlı hocaların topluca yere çömelip oturduğunu gördü. Korkusundan gerisin geri döndü. Tırmandığı yokuşa doğru hızlı hızlı yürüdü. Kalabalıktan çıktıktan sonra derin derin nefes aldı, şapkasını başına koydu. Koyar koymaz arkasından bir çağrışma duydu. Başını geriye çevirmesiyle, bir sürü gencin üstüne doğru geldiğini görmesi, kendisini yerde bulması bir oldu. Huvat'ı sürüyüp taş bir binaya götürdüler. Dar koridorlardan geçirip, koca bir salona soktular. Yüzü yaralı bir genç gelip Huvat'm yüzüne tükürdü. Başka biri üstünü yokladı, okuyup üfleyip cebine koyduğu ye-

şil kâğıtları yüzüne çarptı. Bir başkası, Huvat'ın başına yerleştirmeye çalıştığı foter şapkasını alıp yere attı. Huvat şapkasını almak için bir hışımla yere eğildi. Genç, ayağını şapkanın üstüne basıp Huvat'ı geri itekledi. Bir başka genç gelip önüne dikildi. Bir dolu şey sordu. Huvat'm cevaplarını inanmaz inanmaz dinledi. Dinledikten sonra, "Amca senin okuyan çocuğun var mı?" dedi. Huvat, "Var, o da sizin gibi piç olmazsa," diye tutup ters bir cevap verdi. Durduk yerde yüzüne sıkı bir tokat yedi. Tokatı yer yemez korkusu uçup gitti. Bir hışımla yüzüne tokat atan gencin üstüne atıldı. Huvat'ı tutup duvara dayadılar. Aralarında usul usul bir şeyler konuştular. Ne konuştularsa, Huvat'ı Seyit yaşlarında bir gencin yanma kattılar. Genç, Huvat'm koluna girip onu dar koridorlardan geçirdi. Bir daha hocaların peşine düşüp cebine yeşil kâğıtlardan sokup yokuş yukarı tırmanmaması için tembihledi. "Hadi şimdi evine git, amca," dedi.

Huvat o gün gece yarısına doğru bir ter, bir titremeyle eve çıktı geldi. Soluğunu boşaltıp kapının arkasındaki divana çöktü. Neden sonra kendine geldi. "Babanız ölecekti ya, hadi Allah yüzünüze baktı," dedi. Nuğber koşup Huvat'a bir bardak su getirdi. Seyit eline havlu alıp Huvat'm terini sildi. Atiye, "N'olduğunu doğru dürüst anlatsana lan," diye başına dikildi. Huvat soluya soluya başına gelenleri anlattı. Daha o lafını bitirmeden Seyit, "Koskocaman adamsın, gittiğin yola bak," diye babasına terslendi. Atiye kara sakallı hocaya bir tesbih döndüre döndüre intizar etti. Ağzına, yüzüne, sakalının tellerine verdi veriştirdi. O veriştirirken Huvat şapkasının derdine düştü. Şapkasını daha bir kez giydiğinden, hevesini alamadan alıp başından attıklarından, üstüne ayaklarım bastıklarından yakınmaya başladı. Yakındıkça yandı. İçi, yepyeni şapkasına yandıkça hırslandı. "Ben de gidip şapkamı o piçlerden almazsam!" diye tutturdu. Seyit, "Git seni öldürsünler de, biz de kurtulalım sen de!" deyip söylendi. Huvat,

kendisini öldürmeye kalkışanı tuttuğu gibi duvara çalacağını, kendisini sürüyüp kapadıkları okulun izolasyonunu yaptırdığını, o okulun içini avcunun içi gibi bildiğini söyleyerek, şapkasını eliyle koymuş gibi bulacağına yemin içti. Seyit, "Gitmeye ne kalkma, ben sana yeni şapka alırım," dedi. Ama Huvat'ın içinin yangınını söndüremedi. Huvat, "Yeni şapka istemem," diye diretti. "Giden canın olsaydı n'olacaktı lan," diye söylenen karısına terslendi. Atiye, Huvat'ın evin içinde bir şapka kavgası koparmasından korktu. Seyit'e, bırak yakasını aklı başında değil, diye işaret etti. Huvat'ın yatağını çabucak getirip serdi. Kocasını sensin deyip yatırdı. Huvat az sonra soluğunu içine çekip yavaş yavaş bırakarak uykuya daldı. Uykusunda şapkasının kafasından uçup, rüzgârın önü sıra savrulup gittiğini gördü. İçi yanarak şapkasının peşine düştü. Şapka bir yere çakılıp bir havalanarak gitti gitti, çığlıkların yükseldiği, sopaların insanların sırtına, ellerine, yüzlerine indiği kocaman bir kalabalığın ortasına düştü. Huvat, şapkasının ardından kalabalığa girdi. "Şapkam, şapkam!" diye kalabalığı yardı. Şapkası insanların tepesine kona kona uçup gitti. Huvat içinde bir sıkıntıyla uyandı. Elleriyle yatağı, yanını belini yokladı. Derin derin soludu. Yeniden gözlerini yumdu. Aynı rüyayı bir daha gördü. Uyanıp yatağın içinde bir o yana, bir bu yana döndü. Uyanıkken de aynı rüyayı gördü. Şapkası günlerce gözünün önünden gitmedi. Bir yandan da, hocaların hem kendilerini çağırıp hem kaçmalarını, her yanı camlı binanın ardına saklanmalarını kendine yediremedi. Kara sakallı hocayla selamı sabahı kesti. Camiye gitmez oldu.

O günden sonra Huvat'ın içinde yavaş yavaş her şeye, herkese karşı bir şüphe belirmeye başladı. Büyük umutlarla bağlandığı yeşil kitaplarını bir yana kaldırdı. Sonra yeniden eline aldı, ama eskisi gibi nağmeli nağmeli keyifle okuyamadı. Bir sıkıntıya düştü. Uzun uzun bocaladı. Sonra yeşil kitaplarını tekrar elinden bıraktı. Pencerenin önüne ge-

çip oturdu. Kara kara düşünmeye başladı. Düşüne düşüne Huvat'a bir hal oldu. Her şeyin altında bir şey aramaya, evin içinde olanı biteni hep kötüye yormaya başladı. Huvat'ın bu durumunun geçici olduğunu sanan Atiye, bir süre sonra yanıldığını anladı. Durduk yerde Huvat, Atiye'ye birden karardı. Her önüne gelene onun kendisine bir kötülük etmesinden şüphelendiğini söylemeye başladı. Atiye, Seyit'i çekip babasını doktora göstermesini, sağma soluna, kafasına bir iyice baktırmasını istedi. Seyit babasını doktora görünmesi gerektiğine inandırmak için epeyce uğraştıktan sonra, onu alıp götürmeyi başardı. Doktor, Huvat'a evire çevire baktıktan sonra ona bir takım iğne, bir kutu da hap yazdı. Huvat iğnesini Atiye'nin vurmasına karşı çıktı. "Başka iğneci getirin," diye tutturdu. Seyit gidip babasına başka iğneci buldu. İğnesini vurdurdu. Ama Huvat'a iğneler iyi gelmedi. İğnelerden sonra bir gözüne perde indiğini, kafasının içinde alev savrulduğunu söyleyerek bu defa da Seyit'e düşman kesildi. Atiye her eve gelene oğlunun kendine iğne yaptırıp öldürmek istediğini anlatan kocasının aklını kaçırdığını sandı. Delirip ortalığa düşeceğine kocasının dünya değiştirmesinin daha hayırlı bir iş olacağını düşünmekten kendini alamadı. Azrail'e Huvat'ın ruhunu gasp etmesi için yalvarmaya başladı. O yalvarırken Huvat'ın şüpheciliği ilerledi. Dirmit'in okulda çeteye girmiş olabileceğini düşünmeye, düşüncesini kendini yoklamaya gelen Akçalılılara açmaya başladı. Atiye, kızını durduk yerde inanılmaz bir hayal gücüyle çeteye sokan kocasını, güçlükle bu düşüncesinden vazgeçirdi. Ama bu defa Huvat, Atiye'nin fal baktığı günlerden beri kardeşten ileri tuttuğu, annesi saraydan çıkma Zerefşan Hanım'ın kendisi için bu eve gelip gittiğini, iki defa kendisine göz kırpıp işaret ettiğini söylemeye başladı. Atiye, Zerefşan Hanım'ın içinde kötülük olmayan, zavallı bir kadın olduğunu, can sıkıntısından evlerine gelip gittiğini söylediyse de,

Huvat'ı inandıramadı. Huvat kalkıp Zerefşan Hanım'm kapısını çaldı. Onu birlikte şöyle bir gezmeye, çay içmeye çağırdı. Zerefşan Hanım kenarları oyalı, rengi uçmuş ipek mendilini gözlerine bastırıp ağlayarak Atiye'ye geldi. Huvat'ı, "Ben onu abi bilirdim," deyip şikâyet etti. Atiye kocasının son ettiğini öfkeyle çocuklarına duyurdu. Huvat çocuklarının anlamlı anlamlı gülmelerine, ikide bir "Zerefşan Hanım'ı nereye götürecektin baba?" diye laf dokundurmalarına içerledi. Evdeki herkese küstü. Kendisini çocuklarına şikâyet ettiği için Atiye'ye iyice karardı. Atiye, Huvat'm düştüğü durumu fırsat bilip iki geceye bir yatıp kalkmak için, diretmesinin önünü almak için, "Senin artık böyle işlerden elini ayağını çekmen lazım," diye kocasına akıl verdi. Hüvat, Atiye'yi dinlemedi. Yerden bir kilo ağırlığında taşı kaldırabilecek gücü bulunduğu sürece, erkeğin yatıp kalkmasının Allah'ın emri olduğunda diretti. Ama Atiye'ye karardığından ona dokunmamaya yemin etti. Yine de kocalık görevini yerine getirmesine engel olan karısını, emrine karşı çıktığı ve kendisini de zorla günaha soktuğu için Ulu Tanrı'ya şikâyet etti. Tanrı'ya bu işin günahını Atiye'nin boynuna yıkması için yalvardı. Ayrıca Atiye'yi Tanrı huzurunda günahı üstüne alması için zorladı. Atiye sonunda dayanamadı. "Beni rahat bırak, ben günaha razıyım," deyip kocasını yatıştırdı.

O günden sonra da onun yediğinin içtiğinin ziyan, okuyup üflediğinin kâr olduğunu düşünmeye başladı. Eline yeniden yeşil kitaplarını alması için Huvat'ı kandırmanın yollarını aradı. Bir yalvardıysa, bir kitapları götürüp Huvat'ın kucağına bıraktı. Sonunda kocasının peşinde dolanmaktan yoruldu. Hasta düştü. İki gün ölümden, öte dünyadan söz açmadan yataklarda döndü. Çocuklarının başına toplanmasını, Huvat'm yeşil kitaplarını eline alıp başucunda okuyup üflemesini bekledi. Ama kimse yerinden kıpırdayıp yanına gelmedi. Elini tutan, terini silen, "Bir dileğin var mı?" diyen

olmadı. Huvat her hastalandığında bir yolunu bulup Azrail'i alt eden karısının yine bir yolunu bulup ayağa kalkacağını, hatta onun günün birinde öleceğinin bile şüpheli bir durum olduğunu düşündüğünden onun gözlerini tavana dikip inlemesine kulak tıkadı. Atiye'nin kendisinin çenesini bağlayıp mezara sokmadan imkânı yok ölmeyeceğine dair yemin edip çocuklarının yüreğine su serpti. Atiye ölümün eşiğinde kendisiyle zıtlaşan kocasını Allah'a havale edip, ikinci günün akşamı, evdeki herkesi çaresiz ağzıyla çağırıp başına topladı. "Ben bu dertten kurtulmam, hiç umudum yoktur," dedi. Son bir kez çocuklarının, gelininin yüzüne baktı. Elleriyle işaret edip tek tek yanına gelip oturmalarını, boynuna sarılmalarını istedi. Nefesini ölümün tuttuğunu söyleyerek, elleriyle ağzını kapayıp başını çocuklarının, gelininin göğsüne gömdü. Torunu Seyit'in çok küçük olduğunu, nefesinin yine de ona iyi gelmeyeceğini söyleyip ona uzaktan dokunmakla yetindi. Huvat'ıysa eliyle işaret edip yanından uzaklaştırdı. Huvat karısının kendisini yanından kovmasına içerledi. Kötü kötü söylendi. O söylenirken Atiye, son isteğinin kocasının odadan çıkartılması olduğunu açıkladı. Huvat koluna girip kendisini kapıya doğru çeken oğlunun kolunu tutup itti. Atiye'ye bir dolu tehdit savurduktan sonra kendini dışarı attı. O dışarı çıkınca Atiye Azrail'i çağırdı. Azrail gelip Atiye'nin göğsüne çöktü. Atiye, "Al canımı ya Azrail!" diye bağırdı. Gözlerini yumdu. Ağzını açıp derin derin soludu. Üst üste bir şeyler mırıldandı. "Al canımı!" diye arada bağırdı. Sonra gözlerini araladı. "Ruhumu teslim edemiyorum," dedi. Çocuklarını üzmemek için Tanrı huzuruna çıkartıldığı an, Huvat'la ilgili öğrendiği şeyleri, Tanrı'ya söz verdiği halde açıklamadığını, bu yüzden gazaba uğradığını, sözünü tutmazsa ömrünün uzayacağını, ama hep can çekişeceğini çocuklarına duyurdu. Kocasını yanına çağırdı. Huvat, çocuklarına epeyce dil döktürdükten sonra yüzünü asıp

Atiye'nin yanına oturdu. Atiye kocasına, geri kalan ömrünü okuyup üfleyerek geçirirse, kimsenin işine karışmayıp kendini yeşil kitaplara yeniden verirse Tanrı'nın onu bağışlayacağını, aksi halde yeşil kitaplarını bir gaflete düşüp rafa kaldırdığı için cehennem ateşine atacağını duyurdu. Ayrıca, ruhunu huzur içinde teslim edebilmek için hakkını helal etmesini istedi. Huvat, "Helal olsun kız," diye inledi. Gidip yeşil kitaplarını aldı. Atiye'nin başına oturdu. Ölüm döşeğinde kendisini düşünen karısına, ruhunu huzur içinde teslim etmesi için dua okudu. Ama Atiye, Azrail'in içindekileri dışına vurmadığı için kendisiyle kavga ettiğini söyleyerek, yakası kürklü bir manto isteyip alamadığını, öldükten sonra böyle bir mantonun alınıp tabutunun üstüne atılmasını istedi. Çocuklarından vasiyetini tutacaklarına dair söz aldı. Mahmut'la Dirmit'in dışarı çıkartılmasını, kendisini ölürken görünce korkabileceklerini söyledi. Onlar dışarı çıkınca Nuğber'i yanına çağırıp eli yüzü temiz, çocuksuz dul bir adam bulursa yaşına bakmayıp evlenmesini, yuvasını kurup bir kenara çekilmesini tembihledi. Nuğber başını sallayıp ağlayarak geri çekildi. Huvat okumayı hızlandırdı. Seyit elini yüzüne alıp gözlerini annesinin inip kalkan göğsüne verdi. Atiye, "Arkamdan ağlamayın," dedi. Gözlerini yumdu. Gerisin geri açtı. Dirmit'i yanına çağırdı. Seyit, Dirmit'i elinden tutup içeri getirdi. Dirmit boynunu büküp annesinin başucuna oturdu. Atiye, Dirmit'in yüzüne bakıp derin derin soludu. Birden yakasına yapışıp, "Aysun, Aysun," diye inledi. İnledikten sonra Dirmit'in yakasını bıraktı. Ellerini ellerinin arasına aldı, öylece kaldı. Sonra hırıltılı yavaş bir sesle, Tanrı huzuruna çıktığında, meleklere kızının sonunun ne olacağını sorduğunu, sorar sormaz yüzüne bir ay doğduğunu, Aysun'un çırılçıplak gelip ayın önüne durduğunu, yüzüne kara gölgeler vurduğunu, Aysun'un sonunun iyi gelmeyeceğini kızına bildirdi. Ondan bir daha Aysun'la konuşmamasını is-

tedi. İstedikten sonra inledi. Gözlerini yumdu. Uyudu. Sabaha karşı bir terle uyandı. "Nerdeyim ben?" diye bağırdı. Bağıra bağıra kendine geldi. Çocuklarının arasında, yatağının içinde olmasına sevindi. "Ölmedim mi?" dedi.

Atiye'nin yine ölmediği gecenin sabahında Halit askerden geldi. Geldiği gün, neredeyse annesinin cenazesine yetişeceğini öğrenince, Atiye'nin boynuna sarıldı, çocuk gibi ağladı. Sonra bavulundan kalın bir defter çıkardı. Evdeki herkese askerlik hatıralarını okudu. Asker ocağında şiir yazmayı öğrendiğini, Battal Gazi romanlarını su gibi içtiğini, bir oğlu daha olursa adını Kürşat koyacağını açıkladı. Sonra baş sayfalarına annesinin, babasının, kardeşlerinin, oğlunun, karısının resmini yapıştırdığı kalın hatıra defterini evin içinde dolandırdı. Atiye, resminin altında yazan "Kaderde, tasada ve kıvançta benimle birlik olan annem" yazısını okuyunca, kendini tutamayıp ağladı. Huvat önce gençliğinden kalma tek resmini oğlunun alıp gitmesine, resmini yıldız biçiminde kesip defterine yapıştırmasına sinirlendi. Ama sinirini dışa vurmadı. "Oku bakalım, lan, benim için ne yazmışsın?" dedi. Halit okuyunca utandı, başını önüne eğdi, bıyığının altından güldü. Defter Seyit'e, Seyit'ten Mahmut'a geçti. Mahmut gülerek defteri Nuğber'e verdi. Nuğber hem kendi resmine, hem Halit'in asker arkadaşlarının resimlerine baktı. Sonra kardeşinin arkadaşlarına baktığını gören olup olmadığını araştırdı. Dirmit ablasıyla göz göze geldi. Birden başını yere indirdi. Usulca, "Baktıysan bana ver kız," dedi. Nuğber defteri Dirmit'e uzattı. Dirmit defteri alıp bir köşeye çekildi. Köyde çatal kapının önünde Seyit Abisinin çektiği resmine uzun uzun baktı. Parmaklarını, çizmelerinin, sıçan kuyruğu gibi başının iki yanından sarkan örgülerinin, içine çektiği boynunun, utangaç utangaç bakan gözlerinin üstünde gezdirdi. Abisinin resminin altına yazdığı, "Kanımın son damlasına kadar çırpınıp seni okutacağım" sözlerini içi ezilerek

okudu. Bir tuhaf oldu. Boş gözlerle sayfaları kaplayan resimlere, şiirlere, kalplere, güllere baktı. Abisinin şiir yazmasına, ortasından oklar geçen kalpler yapmasına, koca koca güller kesip defterine yapıştırmasına şaştı. O şaşkın şaşkın bakınırken Halit, defteri Dirmit'in elinden kaptı. Yumuşak bir sesle en çok sevdiği şiirini okumaya başladı. Atiye oğlunun tüm bunları bilip becermesine sevindi. Oğlunun bir de işten kaçmadan çalıştığını görürse, gözleri arkada kalmadan ölebileceğini söyledi. Huvat, Atiye'ye oğlunun tövbe tutmayacağını duyurdu. Halit o zaman işten kaçmayacağına dair yazdığı şiiri babasına okudu. Şiirin arkasından üst üste yemin içti. Çalışacağına söz verdi.

Halit'in geldiği günün akşamında, ev göz aydına gelen Akçalılılarla dolup taşmaya başladı. Atiye ellerinde çoraplar, kazaklar, gömlekler, elbiselik kumaşlar, tepsi tepsi baklava börekle sökün eden köylülerini ağırlamak için bir telaşla ortaya düştü. Her gelene ayrı sofra açtı. O içeri dışarı koştururken Huvat, bayram büyüğü gibi gelene gidene el öptürdü. Halit görücüsü gelmiş kız gibi süzüle süzüle bir hal oldu. Kolonya dökmekten, şeker tutmaktan, iyi gözükeceğim diye ağız etmekten yoruldu. Ama âdet yerini bulsun diye her gelene askerde ettiğini, yediğini, içtiğini, on bir gün hapis yattığını, şiir yazdığım, hatıra defteri tuttuğunu anlattı. Gelenin gidenin eline defterini tutuşturdu. Önce resimlerine baktırıp, ardından şiirlerini okudu. Kadınları bir ağıda koydu. Erkeklerin ağzına laf düşürdü. İçini çekip ağzını açan kendi askerlik hatıralarını anlatmaya başladı. Askerlikten köye, köyden dönüp şehre geçildi. Derken gelenin gidenin arkası kesildi. Atiye kim ne getirmişse ortaya döktü. Tek tek yazdırdı. Kim öndücünün karşılığını vermiş, kime hediye borçlanmışlar, hesaplattırdı. Hesabı, "Ev yaptırırlar, oğlan everirler, altından kalkarız," deyip kapattırdı. İki-üç gün sonra gelinini giydirip kuşattı. Oğlunu yanma kattı. Gelenlerin tek tek kapısını çal-

dı. "Bizi sayıp geldiniz, ayağınıza sağlık," diye diye tüm evleri dolaştı. Halit sıradan Akçalılıların elini bir daha öptü. Dualarla, dileklerle misafirlikten çıktı. İş aramaya başladı.

Atiye kocasının eline yeşil kitaplarını yeniden tutuşturduktan, Halit'in dönüş telaşını da üstünden attıktan sonra, "Bir derdim şu kız kaldı," diye gözlerini Dirmit'e dikti. Dirmit annesinin gözünden kendisini uzak tutması için Tanrı'ya olmadık diller döktüyse de duaları tutmadı. Daha beter iğne olup Atiye'nin gözüne batmaya başladı. Atiye, Dirmit'in ana vasiyeti tutmadığını, okunun doğrusuna gittiğini, Aysun'u terklemediğini ağzına sakız etti. Sabahtan akşama kadar çok belayı başından savıp bugüne geldiğini, ama Aysun yüzünden bugünden ileri geçemeyeceğini, Aysun'un sebep olup kendisini öldüreceğini söyleyerek gezindi. O gezindikçe Dirmit annesiyle laf yarışına kalktı. Annesinin, gözüne Azrail'in Aysun kılığında göründüğünü söylemesine rağmen onunla inatlaştı. Atiye gitme dedikçe, Aysun'a iyice düştü. Aysun'u görmediği gün ağzına lokma sokmadı. Gözünü uyku tutmadı. Tuttuysa da sabaha kadar Aysun'un adını sayıkladı. Atiye sonunda kızının Aysun'a kara sevda olduğunu evdekilere haber etti. Dirmit'in eteklerini kısaltıp kestiği elbiselerini eline aldı. Herkesi başına topladı. Şimdiye kadar bir yerinin kırılmasından, herkesin yüreğinin kalkmasından korktuğu için Dirmit'i ele vermediğini söyleyip önce lafa bir kapı açtı. Sonra elindeki elbiseleri ortaya attı. Ne dedi, ne ettiyse onunla imkânı yok başa çıkamadığını anlattı. Bugüne kadar yürek çarpıntısıyla kızını kötülüklerden korumayı az çok becerdiğini, ama artık ona gücünün yetmediğini işittirip bir köşeye çekildi. Cinci Memet'in attığı çentiği herkes unutsa bile kendisinin unutmadığını haber edip ağlamaya başladı. O ağlarken Seyit, Dirmit'in kestiği elbiselerden birini yerden kaldırdı. Dirmit'i yanına çağırdı. Elbiseyi üstüne tutup boyunun ölçüsünü aldı. Dişlerini sıkıp az geri çekildi. "Bu kızın terbi-

yesini siz bana verin," dedi. Huvat gözlerini Halit'e dikti. Halit kendisinden küçük kardeşine Dirmit'i terbiye etmesi için izin verdi. Seyit izin çıkar çıkmaz, "Gel bakalım yanıma kız," dedi. Dirmit gidip Seyit'in yanma oturdu, uzattığı elini öpüp alnına koydu. Seyit ilk elden, Aysun'la konuştuğunu bir daha duyarsa bacaklarını kıracağını Dirmit'e duyurdu. Ardından yarından tezi yok, tüm Akçalılılara haber edeceğini, okuluna doğruca gidip gitmediğini günü gününe öğreneceğini söyledi. Atiye, oğlunun Akçalılılara haber vermesini, "Bacım doğru gidip geliyor mu?" diye kahvedeki herkesi tembihlemesini doğru bulmadı. O yolla kız terbiye edilmeyeceğini, kızın adının dile düşürüleceğini söyleyip oğluna başka akıllar verdi. Onu yapacağına, Aysun'u tutup dövse daha iyi olacağını söyledi. Hem böyle yaparsa Aysun'un da belki akıllanıp sokakta gezinmeyeceğini, sevaba bile girebileceğini oğluna işittirdi. Dirmit, Atiye'nin hiç kendini yormadan oturduğu yerden oğluna verdiği akılları duyunca hırsından deliye döndü. Öfkesinden ağzından çıkanı kulağı duymadı. Avazı çıktığı kadar bağırmaya başladı. Seyit, "Siz dokunmayın," deyip önce bir sahiplendi. Kimseye Dirmit'e el sürdürmedi. Dirmit'in bağırması geçinceye kadar gözünü Dirmit'e verip bekledi. Dirmit tepine tepine duruldu. Gidip bir köşeye oturdu. Seyit kalkıp Dirmit'in önüne durdu. "Dediklerini bir de, şimdi, yavaş sesle de bakayım, kız," diye tutturdu. Dirmit hiç ses etmeden başını arkaya çevirip sustu. Seyit saçından tutup Dirmit'i sarstı. Dirmit öfkeyle yüzünü Seyit'e döndü. Gözlerinden pıtır pıtır yaşlar döküldü.

Dirmit öfkeyle dolan içini, iri sıcak damlalar dökerek boşalttıktan sonra, ince ince sağılan, içini yakıp kavuran bir ağıda, "Aysun Ağıdı"na başladı. Günlerce nereye baksa Aysun'u gördü. İçinden hep Aysun'la konuştu. Aysun'la bir yatakta uyudu. Uykusunda Aysun'la park demirlerinin üstünde oturdu. Aysun'la ağaçlara tırmandı. Aysun'la iskelede ba-

lık tutanlara bakmaya gitti. Sabah kalkıp gözünü sokağa verdi. Aysun'un kapılarının önünden geçmesini bekledi. Atiye'den gizli Aysun'a el salladı. Korkudan koşup Aysun'un yanına varamadı, uzaktan güldü, uzaktan ağladı. Aysun el edip çağırdıkça içini çekti, başını önüne indirdi. Kalkıp kitaplarının başına oturdu. Aysun köşelerden, kapı önlerinden Dirmit'e el etmekten yoruldu. Bir zaman sonra sokaklarına uğramaz oldu. Dirmit çok sonraları, Aysun'un ablası gibi koca bir mağazada tezgâhtar olduğunu duydu. O günden sonra ne zaman kocaman bir mağazanın önünden geçse, Aysun'un koşup arkasından yetişmesini bekledi. Dönüp dönüp arkasına baktı. Aysun'u aradı.

Aysun kocaman mağazalardan birinde kayboldu. Atiye kızının gözünden uzaklara giden Aysun'un telli duvaklı gelin olması için dualar okudu. Dirmit, Seyit'in terbiyesinde yeniden derslerine döndü. Atiye kızının ders çalıştığını gördükçe deli gibi sevindi. Ona baktıkça içi kuş gibi hafifledi. "Aysun'un dünyada bir eşi daha yoktur," dedi. Kızının okulda kalıp arkadaşlarıyla top oynamasına, bunaldıkça az çıkıp dolaşmasına izin verdi. Dirmit'i, başını önüne eğip doğruca gidip gelmesi, arkasından adını bile çağırsalar dönüp bakmaması için tembihledi. İstediği yere gönderdi. Onun terbiyesini yeniden üstüne aldı. Seyit'i aradan çıkardı. Ama Seyit'i aradan çıkarır çıkarmaz, Dirmit defteri kitabı bir kenara kaldırdı. Annesinden az serbestlik alınca eve uğramaz oldu. Atiye'yi yeniden bir kaygıya koydu. Atiye tesbihini eline aldı, "Allahım kızımı ıslah et," diye dolanmaya başladı. Dolanırken, arkadaşlarının Dirmit'in ders çalışmasını çekemediklerini, onun derslerinde geriye gitmesi için bile bile kızına oyun ettiklerini kafasına taktı. Arkadaşlarının içten içe tuttukları niyeti kızma açtı. Dirmit ters ters annesinin yüzüne baktı. Atiye, "Bakma öyle geberesice," diye diye, ele bu kadar düşmenin, el için anayı babayı yıldırmanın, okulu kitabı

boşlamanın iyi olmadığını söyledi. Sonunda lafı kız arkadaştan bile zarar geleceğine getirdi. Elden dost olmaz diyerek kızına öğüt verdi. Herkesten uzak durması, yakın arkadaş tutmaması için tembihledi. Arkadaşlarının yüzüne duramıyorsa onları alıp eve gelmesini söyledi. Kendisinin, o değilden, onlara, "Kızımın yakasını rahat bırakın," diye bir-iki laf dokundurup onu yüze durmaktan kurtaracağına yemin etti. Ama Dirmit, Atiye'yi dinlemedi. Sesi erkek sesi gibi kalın, iri yarı bir kızın peşine takıldı. Eline kocaman meşin bir top aldı. Okuldan gelir gelmez çantayı merdivenin başından aralığa fırlattı. Ses etmeden başını alıp gitti. Akşam eli yüzü toz toprak içinde geldi. Yorgunluktan ne yemek yiyebildi, ne defter açtı. Atiye bir yalvardıysa bir okuyup üfledi. Bir ağladıysa bir topa düşmesini, alıp başını gitmesini haber edeceğini, onu yeniden Seyit'in terbiyesine vereceğini kızına duyurdu. Ama Dirmit bana mısın demedi. Aysun'u yitirdi, topu buldu. Atiye kızının Aysun'a düştüğü günleri arar oldu. Kızma düştüğü şeye saplanma huyunun Huvat'tan geçtiğini söyleyip, bir Huvat'a bir Dirmit'e intizar etmeye başladı. Sonunda Dirmit'i intizarla, yalvarmayla terbiyeye sokamayacağım, top sevdasından kurtaramayacağını anladı. Kızının içine topun işlediğini, topu anasından babasından çok sevdiğini oğullarına duyurdu. Bu defa Dirmit'i yola getirmeye Halit talip oldu. Seyit topun bir yumrukluk canı olduğunu, bir gün içinde Dirmit'i güzel bir kalıba sokacağını söyleyip Halit'ten öne atıldıysa da, Halit büyük abi olarak Dirmit'i güzel bir kalıba sokma işinin kendi vazifesi olduğunu söyledi. Dirmit'in terbiyesini üstüne aldığını evdeki herkese bildirdi. Ona el sürmemeleri için sıkı sıkı tembihledi. Onun bundan sonra kendisinden sorulacağını duyurdu. Dirmit'i yanına çağırdı. Önce bir elini öptürdü. Ardından Dirmit'e, toptan ne anladığını, topta ne bulduğunu sordu. Dirmit top lafını duyar duymaz kül gibi oldu. Gözlerini yere indirdi. Halit derhal topu unutacağını Dirmit'e bildir-

di. Dirmit gözlerini yerden kaldırıp Atiye'ye çevirdi. Annesine Azrail'in gözüne top gibi mi görünmeye başladığını sordu. Atiye oğluna verdiği sözü tuttu. Dilini hiç yormadı. Dirmit'e arkasını döndü. Gülmeye başladı. Dirmit bir sinirle oturduğu yerden kalktı, kapıyı çarpıp aralığa çıktı. Duvara dayanıp gözlerini çatı kapağına dikti. Uzun uzun kara bir şerit gibi görünen gökyüzünü seyretti.

Dirmit, Halit'in terbiyesine verildikten sonra, onun askerde edindiği tecrübeleri, yazdığı şiirleri, okuduğu Battal Gazi romanlarını dinleye dinleye duruldu. Bakanın, terbiyesine parmak ısıracağı bir kız oldu. Ağzında bir dilinin olduğunu unuttu. Okuldan gelir gelmez, kitaplarını açıp dikiş makinesinin üstüne koydu. Başı kitaplarının üstünde uyudu. Uyanır uyanmaz kitaplarına el attı. Atiye sevincinden yere göğe sığmaz oldu. Kızının başı için sadaka vermeye, Halit'in ağzına diline dualar okumaya başladı. Kızının başına felaketler geleceğini söyleyip yüreğini yakan Cinci Memet'in kemiklerine sövüp sayarak yüreğini soğuttu. Dirmit'in çantasına yeniden mavi boncuklar koydu. Ama Atiye okuyup üfledikçe, Dirmit'e başka bir hal oldu. Eli ayağı ip gibi inceldi. Yüzü süzülüp çekildi. Atiye bu defa bir korkuya düştü. Kızma az çalışması, az çıkıp hava alması, açılması için yalvarmaya başladı. Bir, yalvardıysa; bir, Dirmit'in kendi kendine sebep olacağını, huylarıyla başını yiyeceğini söyleyip ağladı. O ağladıkça Dirmit ne yapacağını, ne diyeceğini bilemedi. Günlerce bir sıkıntıyla çantasını alıp okula gitti. Sonunda sıkıntısını atmak için bir yol aramaya koyuldu. Ondan bundan sora sora, içinin sıkıntısını alacak bir şey buldu. Bir torba boyalı çamurla eve geldi. Kendi kendine çamurdan heykeller yapmaya karar verdi. Bu defa Atiye'nin korkusundan, çamuru merdivenin altına sakladı. Herkes uyuduktan sonra çamuru merdivenin altından çıkarıp banyoya girdi. Vıcık vıcık bir hevesle oynadı. Oynadıkça içi açıldı. Sıkıntısı uçup git-

ti. Gözlerine uyku indi. Dirmit uykulu uykulu çamuru torbasına doldurdu. Şeytana uydu, çamuru banyoda koydu, girip yatağına uyudu. Bir güzel rüyaya daldı. Rüyasının en güzel yerinde bir sarsıntıyla uyandı. Atiye'nin karanlıkta başında dikildiğini görünce cinli gibi sıçradı. Atiye saçından tutup Dirmit'i "Küt!" diye yatağın üstüne oturttu. "Banyodaki esrar ne?" diyerek burnundan soludu. Dirmit, "Ne esrarı, kız?" diye bir korkuyla uykulu gözlerini Atiye'ye dikti. Atiye, "Sus geberesice, ocağımızı yıktın," deyip Dirmit'in etlerini büktü. Kanını içine akıttı. Dirmit neden sonra kendine geldi. "Çamur kız o, çamur," diye acıyla inledi. İnlerken yüreği taşıp ağzına geldi. Hırsından kuş gibi çırpınmaya, avazı çıktığı kadar bağırmaya başladı. Onun bağırmasına evde kim varsa uyandı. Herkes bir merakla Atiye'yle Dirmit'in başına toplandı. Atiye getirip çamuru torbasıyla odanın ortasına attı. "Esrar içiyor geberesice," dedi. Geri çekildi. Herkes koşup çamurun başına eğildi. Halit, Dirmit'in içtiğinin kendisinden sorulacağını, herkesin yatağına çekilmesini istediyse de kimse Halit'i dinlemedi. Eline bir parça çamur alan lambanın altına dikildi. Kimi kokladı, kimi korka korka elledi. Sonunda onun karılmış, boyanmış tandır toprağı olduğuna karar verildi. Atiye'ye gülündü. Dirmit'e tandır toprağını nerden bulduğu soruldu. Sonra herkes yatağına girip uyudu. Çamur delik deşik, parça bölük ortada kaldı. Dirmit kederinden bir ağıda başladı. Sabaha kadar tüm yaşını "Şıp! Şıp!" döktü. Acıyla inleyip kilimin üstüne çöktü.

Atiye o geceden sonra bir zaman evin içinde suçlu suçlu girip çıktı. Ağzını açıp Dirmit'e, "Git öteye!" demedi. Kaşının altından kızının durgun girip çıkmasını izledi. Sonunda onu Tanrı'ya emanet edip kendi haline bıraktı. Bu defa diline Mahmut'u doladı. Sabahtan akşama kadar "Mahmut, Mahmut," diye tesbih çekmeye başladı; bir, oğlunun, babasının adını yerin dibine batıracağından söz açıp ağladı; bir,

evin içinde kendinden başka kimsenin Mahmut'a sahip çıkmadığından yakınıp herkesle küslük çekişti. Oğlunu kitap dolu kutuyla gelip giderken gördükçe yüreği tükendi. "Yüreğim," diye diye sonunda Halit'i Mahmut'un peşini kovalamaya razı etti. Halit, "Bir abilik de ona yapalım!" deyip Mahmut'u bulmaya gitti. Akşama kadar kardeşinin izini sürmekten ayaklarına kara sular indi. Ne kadar bildiği sinema varsa hepsinin önünü gezdi. Mahmut'u bulamadı. Onun yerine uzak bir yerde, koca bir kapının önünde, belinde iki yapma tabanca, ağzında sigara, yüzünde karton maske Bil Kit diye bir oğlan buldu. Oğlanın başına dikildi. Yüzündeki maskeyi çekip aldı. Kolundan tutup kaldırdı. Bil Kit, Halit'in karnına bir yumruk attı. Halit geri geri çekildi. Bil Kit ağzını kulaklarına kadar açıp güldü. Belinden tabancasının birini çekip Halit'e fırlattı. Halit, bir hışımla, Bil Kit'in üstüne atıldı. Bil Kit sendeleyip devrildi. Halit ayağını Bil Kit'in karnına basıp tepesine dikildi. "Yürü lan eve," dedi. Bil Kit kitaplarını kutusuna doldurdu. Maskesini, tabancalarını kitapların üstüne koydu. Halit kutuyu kucakladı. Bil Kit'in kolundan tuttu. Sürüye sürüye eve getirdi. Atiye sabah kalkıp giden, alacakaranlıkta hiç ses etmeden gelip içeri oturan oğlunun Bil Kit olduğunu duyunca, "Babamın adının nesi vardı?" diye bir ağıt tutturdu. O ağlarken, Huvat yeşil kitaplarını acele elinden bıraktı. Öte dünyada, kendisine "Bil Kit diye bir evladın varmış," diye sorarlarsa ne diyeceğini sorup Mahmut'un üstüne yürüdü. Mahmut sıçrayıp divana çıktı. Halit geçip Huvat'ın önüne durdu. Mahmut'un kendisinden sorulacağını babasına duyurdu. Huvat, Halit'e, Mahmut'a sahip çıkmak için kimden izin aldığını sordu. Evin içine böyle bir âdeti Atiye'nin çıkardığını söyleyip karısına terslendi. İki oğlundan kendisine çocuk terbiye etme sırasının bir türlü gelmediğinden yakınmaya başladı. O yakınırken Mahmut kapıyı açıp kaçtı. Huvat oğlunun ardından, Bil Kit değil, ej-

derha olsa elinden kurtulamayacağını bir-iki bağırdı. Mahmut'tan öfkesini alamadı. Kapıyı tutmadığı için Halit'e çıkıştı. Son son böyle bir oğlan doğurup ortaya çıkarttığı için Atiye'ye çattı. Neden sonra çekilip bir köşeye oturdu. Mahmut'u kendisinin terbiye edeceğini duyurdu. Ona el değdireni reddedeceğini bildirdi.

Huvat ilk iş olarak Mahmut'un kitaplarını, maskesini yaktı. İki tabancasını arka bahçeye gömdü. Gidip oğlunun adını Bil Kit koyduğunu, bunun kendisine bir günahı olup olmadığını hocalara sordu. Bir telaşla eve geldi. Halit'i, Mahmut'u bulup getirmesi için, sokağa gönderdi. Halit, Mahmut'u parkta demirlerin üstünde tek başına otururken buldu. Yalvar yakar eve getirdi. Mahmut korka korka içeri girdi. Huvat korkacak bir şey olmadığını oğluna duyurdu. Ona, adını yeniden koyacağını haber etti. Önce Mahmut'tan annesinin, abisinin elini öpmesini istedi. Mahmut boynunu büküp babasının dediğini tuttu. Huvat en son kendi elini oğluna uzattı. Mahmut babasının elini öptü. Önüne diz çöktü, oturdu. Babasıyla birlikte üst üste üç dua okudu. Huvat dualar bitince Mahmut'un kulağına eğildi. Üç defa, "Senin adın Mahmut," dedi. Mahmut, "Benim adım Mahmut," deyip babasının önünden kalktı. Halit'in önüne oturdu. Halit tıraş makinesiyle Mahmut'un saçlarını kırktı. Mahmut bir güzel oğlan olup çıktı.

Mahmut bir güzel oğlan olduktan sonra işsiz kaldı. Seyit onun işsiz kalmasını, Halit'in askerden geldiği günden beri evde oturmasını fırsat bildi, yeniden şirket türküsü çağırmaya başladı. Mahmut, Seyit'in türküye başlamasıyla, babasından dinlediği nasihatları unuttu. Kendisine kaloriferci çırağı olmasını teklif edecek olanın, bir gece uykusunda öte dünyaya göçeceğini abisine işittirdi. Sürüneceğini bilse inşaatta çalışmayacağını bildirdi. İnşaat lafı duyar duymaz elinin ayağının boşandığını, cin tuttuğunu haber etti. Huvat, babasınınkinden, abilerininkinden kanını daha kırmızı belleyen

oğlunu açlıkla terbiye etmeye karar verdi. Seyit'i ona karış-mamması, üstüne açtırmaması için tembihledi. Mahmut'a evde yemek yemeyi yasak etti. Harçlığı kesti. Ona acıyana evlat demeyeceğini açıkladı. Atiye'ye gözünün yaşına bakarsa üçten dokuza şart edeceğini duyurdu. Eline yeşil kitaplarını alıp bir köşeye oturdu.

Mahmut babasıyla inatlaştı. Adını değiştirip bu defa "Süpermen" yaptı. Parkta cicoz oynayan çocukların yanına vardı. Yere doğru eğilmiş çocukların kafasından uçtu. Toprağa dikilmiş paraları aldığı gibi kaçtı. Ardından yetişen iki oğlanla kavgaya tutuştu. Birinin burnunu, birinin ağzını kanattı. Çok geçmeden parkta cicoz oynayan çocukların yüreğine korku saldı. Yanına iki yardımcı aldı. Birinin adını "Tarzan" birinin adını "Zoro" koydu. Bir uzun iki kısa ıslığı işaret seçti. Park çeşmesinin altını haberleşme yeri etti. Park bekçisini koşturup oyalama işini üstüne aldı. O bekçiyi oyalarken diğerleri çocukların arasına daldı. Bir hafta içinde park ıssızlaştı. Herkes kapısının önüne çekildi. Çete sokak aralarına girdi. Derken eve, Mahmut'un adını "Süpermen" koyduğunun haberi geldi. Huvat yeşil kitaplarını koltuğunun altına alıp Mahmut'un izini kovalamaya başladı. Önüne çıkan çocukla, "Gelsin, yemeğini yesin," diye haberler saldı. Mahmut çeteyi dağıtıp eve geldi. Gelir gelmez koca bir tencere yemek yedi. Huvat söve saya Mahmut'u dizinin dibine oturttu, kulağına, "Senin adın Mahmut," diye üç kez çağırıp dua okudu. Mahmut kalkıp sıradan herkesin elini öptü. Seyit kardeşinin başını eğip elini öpmesini fırsat bildi. Yarından tezi yok, inşaatta çalışmaya başlayacağını söyledi. Mahmut'un inşaat lafını duyar duymaz eli ayağı boşandı. Zangır zangır titremeye başladı. Seyit, "Tuzağı bırak lan," deyip Mahmut'un üstüne yürüdü. Titremeyle kimseyi korkutamayacağını söyleyip boynuna asıldı, tutup yere çaldı. Atiye koşup Mahmut'un üstüne yumuldu. Huvat, üstüne varıp onu

iyice yıldırmanın doğru olmadığını Seyit'e duyurdu. Mahmut ne kadar kurulmuş kurulacak şirket varsa hepsine söve saya Atiye'yi üstünden atıp doğruldu. Kapıyı çarpıp çıktı. Sırtını duvara dayayıp aralığa oturdu. Oturduğu yerden Seyit'in sesini duydu. Kalkıp merdiveni kurdu, tırmanıp kiremitlerin üstüne oturdu, hırsından bir ağıt tutturdu. Hırsı az geçince ağıdına omuz silkti. Ellerinin tersiyle burnunu sildi. Dişlerini sıkıp, "Ulanlar," dedi. İçini çekip başını yukarı kaldırdı. Yıldız iğneleri gözüne battı. Gözlerini kapattı.

Seyit, Mahmut'tan umudu kesince, sol bacağını sürüye sürüye Halit'i yanına katıp kahveye inmeye başladı. Türlü dillerle Halit'i razı etmeye çalıştı. Razı olursa, onu şirkete müdür yapacağına söz verdi. Halit'in aklına girdi. Halit şirket kuruluncaya kadar çalışacağını, sonra müdür olup masa başında oturacağını duyar duymaz Seyit'le birlikte çalışmaya karar verdi. Seyit bu defa iki aya kalmadan Halit'i usta yapacağına yemin etti. İkisi birlikte çalışırlarsa, iş takımlarını yeniden düzüp götürü iş yapmaya başlayabileceklerine dair tahminlere girişti. Sevincinden içi içine sığmadı. Günlerce uyuyamadı. Kalkıp kalkıp yatağının içinde oturdu. Durmadan takımların parasını, sırasını hesaplayıp durdu. Hesabın içine bir de Atiye'ye alacağı kürklü mantonun parasını koydu.

Halit müdürlük sevdasına, bir hevesle Seyit'in peşine düşüp işe başladı. Bir zaman zorsunmadan çalıştı. Onun tövbe tutmayacağına yemin eden babasını utandırdı, annesini sevindirdi. Bir seslemesiyle uyanıp yataktan fırlayan oğlunun arkasından Atiye okuyup üfledi. İş yolundan başka yola saptırmaması için Tanrı'ya yalvardı. Ama Halit çok geçmeden ettiği yeminleri yedi. Elini yüzüne alıp bir öğlen eve geldi, "Bu dünyada çalışmadan müdür olmanın yolu yok mu?" dedi, başka bir şey demedi. Atiye ellerini dizlerine vurdu, oğlunun başına oturdu. Kulağına nasihat koymadı, okudu. Oku-

dukları Halit'in bir kulağından girdi, bir kulağından çıktı. Annesinin yüzüne dik dik baktı. Bana mısın demedi. Dilini çevirip tek kelime söylemedi.

Seyit akşam bir suratla eve geldi. Gözlerini yere dikip bir köşeye çekildi. Atiye, Seyit'in her gözlerini yere dikip oturmasının ardından barut gibi patladığını bildiğinden, bir çabaya düştü. Seyit'in etrafında dört döndü. O döndükçe Seyit oflayıp ah çekmeye başladı. O ah çekerken Halit bir nizah, bir tuzakla başına ağrılar saplandığını söyleyerek yerinden doğruldu. Seyit geçip Halit'in önüne durdu. "Ya çalış, ya da karını çocuğunu al, bu evden git, aslanım," diyerek abisini evden kovdu. Huvat yeşil kitaplarını elinden bırakıp bir öfkeyle yerinden doğruldu. Seyit'i abisinin önünden çekip oturttu. Evden kendisinden başka kimsenin adam kovamayacağını söyleyerek Seyit'i suçlu çıkardı. Suçlu çıkarmakla kalmayıp abisinin elini öpmez, kusurunu bağışlatmazsa, boyunca günaha gireceğini oğluna duyurdu. Seyit cehennemde cayır cayır yanacağını bilse de abisinin elini öpmeyeceğine yemin etti. Eli öpülecek biri varsa onun da kendisi olduğunu söyleyip babasına karşı geldi. Huvat'ın abiye karşı gelmenin ne büyük bir günah olduğuna dair anlattıklarını dinlemedi. Babası hadisten hadise geçerken, şirketi tek başına kuracağına, zengin olduktan sonra kimseye dönüp bakmayacağına dair tehditler savurdu. Huvat sonunda boşa konuştuğunu anlayıp sustu. Atiye, "Kursan da keşke, dönüp bakmasan," deyip oğluna küstü.

Seyit, o geceden sonra, kuracağı şirketin adını "Üçler" koymaktan vazgeçti. Şirketine yeni bir ad seçti. Şirketinin adını "Teknik İşler" koymaya, kendine elden ortak bulmaya karar verdi. Ortağı bulmadan, iş takımlarını yeniden ele geçirmek için çalışmaya başladı. Derken doğru yoldan şirketi kuramayacağını anlayıp, eğri yola saptı. Çalıştığı işyerlerinden radyatör, boru, kelepçe kaçırıp orada burada sattı. İki aya kal-

madan elektrik kaynağını, boru anahtarlarını, diş açma makinesini aldı. Aldığını getirip aralığa dayadı. Bir sevinmeyle sol bacağını sürüye sürüye iskele tepelerine tırmandı. Kocaman kazanların başında dolandı. Sonunda cereyana yakalandı. Cereyan çarpıp Seyit'i yere yatırdı. Seyit bağırarak ağız üstü demir köşebentin üstüne kapaklandı. Ağzından soğuk demirlerin üstüne oluk gibi sıcak kan boşandı. Seyit'i bir seğrimedir aldı. Seğriye seğriye, bir zaman, düştüğü yerde kaldı. Sonra titreyen ellerini bir korkuyla ağzına çaldı. Ağzında dişlerini bulamadı. İçi "Cıs!" etti. Dişlerini köşebentlerin arasından çıkarıp mendiline sardı. Koynuna koydu. Ağzından kan tüküre tüküre eve geldi. Atiye oğlunu kan içinde görünce bir çığlık atıp merdivenin başına yığıldı. Seyit ellerini ağzında tuta tuta içeri girdi. Kapının arkasındaki divana devrildi. O gün yüzünü kimseye göstermedi. Başını gömdüğü yerden hiç kaldırmadı. Öylece uyuyakaldı. O uyurken Atiye Seyit'in üstünü yokladı. Cebinden mendilini çıkardı. Mendili götürüp Halit'in önüne bıraktı. Sabaha kadar ağıt yaktı. Oğlunun başında dolanan belayı defetmesi için Tanrı'ya yalvardı.

Seyit o günden sonra bir elini ağzının üstüne kapadı. Hiç kimseyle konuşmadı, gülmedi. Günlerce sokağa çıkmadı. Sonunda bir eli ağzının üstünde, kalkıp kimseye bir şey demeden gitti. Kapıya bir araba getirdi. Bir eli ağzında aralıkta duran takımlarını tek tek aşağı indirdi. Çalıp çalışıp aldığı takımlarını sattı. Onların yerine diş aldı.

Halit annesinin Seyit'in dökülen dişlerini getirip önüne koyduğu geceden sonra bir sıkıntıya düştü. Çalışsa olmadı, çalışmasa olmadı. Kimi gün, "Bir ağrı saplandı ki başıma!" diye erkenden yatağa girip yorganların altına saklandı, kimi gün Zekiye'yle bir kavgaya tutuştu. Arkasından bir ağıt tutturdu. Derken bir akşam, o da, "Varahmatullah" deyip babası gibi namaza durdu. Namazdan kalkıp babasının dizinin dibine oturdu. Huvat uzun uzun oğlunun çenesine oku-

du. Sonra ellerini Halit'in çenesine çaldı. Halit tüm ruhunu kötülüklerden arındırması için Tanrı'ya yalvardı. Ondan sakal bırakmak, ağı yerleri süpüren kara bir şalvar kuşanmak için izin aldı. Tüm aileyi başına topladı. Hepsinin Tanrı huzurunda koruyucusu olacağını açıkladı. Bu görevini hakkıyla yapabilmesi, gördüğü dünya nimetlerine imrenip günaha girmemesi için onlardan yalnızca bir şey istedi. Zekiye'nin dokuduğu halı parasından nefsini körletmeye yetecek kadar kendisine para verilmesini diledi.

Halit kısa zamanda hocalığı Huvat'tan ileri götürdü. Kendisi gibi duayla sakal bırakıp şalvar kuşanan Berber Zekeriya'nın dükkânından çıkmaz oldu. Sakalı göğsüne indiği günden itibaren de, elini kız kardeşlerine vermedi. Herkesin içinde karısıyla konuşmayı ayıp saydı. Kadınların yanında yine bu nedenle oturmadı. Canı sıkıldıkça dizinin üstüne yatırıp baktığı oklu kalpli, gonca güllü hatıra defterini bir daha eline almadı. Tüm bunların sonucunda sesinde bir incelme, bir yumuşama baş gösterdi. Ayakları tüyden hafif, yüzü ıpışık, gözleri masum bir çocuğun bakışlarıyla sağı solu süzen bir ehli müslim olup çıktı.

Huvat oğlunun elinde yüzünde beliren iman ışığının tüm ailenin yolunu aydınlatmaya yeteceğini düşünerek, o günden sonra yeşil kitaplarını Atiye'nin vasiyetine, dili titreyerek ilettiği Tanrı'nın buyruğuna rağmen yeniden elinden bıraktı. Kendini suya adadı. Zamanını eski bir saray kalıntısının içinde denize bakarak geçirmeye başladı. Atiye onca yıldan sonra kocasında baş gösteren su merakını ilkin neye yoracağını bilemedi. Gelip geçici bir heves olacağını düşünüp suya bakmaya gitmesine ses etmedi. Ama Huvat'ı su tuttu. Huvat suya bakmadan yaşayamaz hale geldi. Atiye kocasını su sevdasından kurtarmak için yine tesbihine sarıldı. Okuyup üfledi. Aklını bozup delirmemesi için Tanrı'ya yalvarıp yakardı. Ama okuyup üflediği tersine döndü. Huvat suya

bakmadan duramadığı için akşamları deniz suyuyla doldurduğu şişelerle eve gelmeye başladı. Şişeler odanın duvarlarına asıldı. Huvat şişelere baka baka uykuya daldı. Uykudan uyanır uyanmaz şişeleri aradı. Atiye'nin tüm yalvarmalarına rağmen su Huvat'ın aklını aldı. Huvat koca gövdesiyle suyun üstünde batmadan durduğunu, her yanına ak köpükler vurduğunu anlatmaktan başka bir şey konuşmaz oldu. Derken derisinin her bir katının soyulmasında bir yaş gençleşeceğini, ölümsüzleşeceğini söylemeye başladı. Atiye hem kâfirliği, hem deliliği ele alan kocasını çaresiz sonunda Allah'a havale etti. Huvat karısının kötü kötü söylenmelerinden kurtulur kurtulmaz belden yukarısım güneşin ilahi gücüne açtı. Her sabah evden koşarak yarı çıplak saray kalıntısına vardı. Derken su merakının yanma bir merak daha ekledi. Saray kalıntısında top koşturan gençlerin heyecanına kapıldı. Kendisine iki yanı beyaz çubuklu, kara, dar bir pantalon aldı. Halit kara şalvarımı kuşanırken, Huvat kara beyaz çubuklu pantalonunu ayağına geçirdi. Evde, bir, gözünü su dolu şişelere verdiyse; bir, peş peşe futbol takımlarının adlarını, oyuncularının numaralarını, formalarının renklerini saydı döktü. Eline ufak kareli kâğıtlar aldı. Cebinden iki zar çıkardı. Zarları atıp atıp kareli kâğıtları yazdı çizdi. Babalarının, eli üstlerine güldüreceğini söyleyerek kapıları yumruklayan oğullarıyla selamı sabahı kesti. Gerekirse saray kalıntısında yatıp kalkabileceğini açıkladıktan sonra onlarla konuşmadı. Ayrıca Atiye'nin hastalanıp, üstünü giymesi, bacağından beyaz çubuklu şeytan pantalonunu çıkarması için ettiği vasiyetlere kulağını tıkadı. Atiye'nin işinin gücünün kendisini diri diri mezara sokmak olduğunu düşündüğünden onun inlemelerine, gözünü tavana dikip mırıldanmalarına aldırmadı. Suya bakmadan yaşayan insanların boşa yaşadığını söyleyerek Atiye'nin yaşadığı hayatın hayat olmadığını, ölüp gitmesinin pek bir kayıp olmayacağını öne sürdü. Ati-

ye hasta yatağında içi yana yana ellerini açtı, kocasını "suların götürmesini" diledi. O günden sonra bu lafı diline doladı. Huvat'ın arkasından, "Sular götürsün e mi!" diye bağırdı. Huvat, Atiye'nin arkasından bağırmasına aldırmadan başını alıp alıp gitti. O sıralar Dirmit babasının şapkasını kaybettiği günden sonra kötülediğini, o günden sonra bir daha kendine gelemediğini keşfetti. Günlerce düşünerek vardığı kanısını evdekilere açtı. Babasını yeniden doktora götürmeleri için abilerine yalvardı. Ama Huvat doktora gitmeye yanaşmadı. Dünyadaki tek ilacının su olduğunu, sonunda en iyi ilacı bulduğunu açıklayarak çocuklarının isteğini geri çevirdi. Gökyüzünde parıldayan yıldızların sırtı pullu balıklar olduğunu, suyun altında aynı suyun üstündekilere benzer bir dünya bulunduğunu ve de insanın sudan gelip suya gittiğini uzun uzun anlattıktan sonra, gücünün kuvvetinin kafasının yerinde olduğunu söyleyerek kendisini rahat bırakmalarını diledi. Ayrıca sudan uzak bir yerde gözlerini yumarsa, ruhunun suya kavuşacağını bilmesine rağmen, cansız vücudunu da götürüp suya bırakmalarını istedi. Herkesi geleceği konusunda iyice umutsuzluğa düşürüp bir köşeye çekildi. Gözünü su dolu şişelerine verdi. Atiye, Huvat'tan umudu kesti. Ama, "Gölgesi olsun, üstümüze vursun, baba yine de babadır," diyerek kendini avuttu. Tanrı'ya kendisinden önce Huvat'ın canını alması, kendisinin arkasına koyup ortalığa düşürmemesi için yalvardı. Kendisi öldükten sonra dağılacağına inandığı bir evden, hiç olmazsa Nuğber'i çekip çıkarmanın yollarını aramaya başladı. Erkeklerin başlarını nasıl olsa kurtaracaklarını düşünüp Nuğber'i baş göz etmenin çabasına düştü. Dirmit'i kurtarmaya gücünün, bir de ömrünün yetmeyeceğini düşündüğünden onu Tanrı'ya havale etti.

Bir sabah Nuğber'i elinden tuttu. İlk elden bir kurşun döktürüp kızının üstündeki gözleri aldı. Onun bir daha göze gelmemesi için aradı taradı "S" taşı buldu. "S" taşını sa-

rıp sarmalayıp kızının koynuna koydu. Boynuna koca bir mavi boncuk taktı. Sonra onu alıp uzak bir yola gitti. Nuğber'in kısmetine baktırdı. Falcı kadın aynaların karşısına geçti. Gözünü ilkin aynalara, sonra bir titreme, bir çırpınmayla kaynar sulara verdi. Atiye'ye üç vakte kadar Nuğber'in bir kısmeti olduğunu müjdeledi. Ancak kısmetinin bir türlü Nuğber'i bulamadığını, Nuğber'in üç vakit açıklık bir yerde gece yarısı kısmetini beklemesinin şart olduğunu duyurdu. Atiye bir sevinçle kızını yanına kattı. Eve geldi. O gece kızını korkmaması için tembihleyip arka bahçeye indirdi. Nuğber, o gece yarısı, arka bahçede, incir ağacının altında ortalık ışıyıncaya kadar bekledi. Falcı kadının dediği gibi, kulağında bir uğultu, sol bacağında seğrime, yüreğinde yanma olmadı. Atiye ilk günden kızına umutsuzluğa düşmemesini öğütledi. İkinci gece, herkesi uyutup, onu yeniden bahçeye indirdi. Nuğber içinde bir heyecan bir korkuyla yine sabaha kadar bekledi. Sabah olunca, ağlamaya başladı. Gözünde iri iri yaşlarla gerisin geri eve çıktı. Atiye kızını dizinin dibine oturttu. Kulağına bu yolla kısmetini ayağına getiren nice kızın varlığından söz edip dua okudu. Üçüncü gece yine eliyle götürüp kızını incir ağacının altına koydu. Nuğber umutla bekledi. Üçüncü gece de kulağında uğultu, yüreğinde yanma duymadı. Sol bacağında seğrime olmadı. Atiye bu defa üç hafta sayıp kızını üç hafta arka bahçeye oturttu. Nuğber herkes uyuduktan sonra arka bahçeye indi. Kimse uyanmadan içeri girdi. Üçüncü haftanın sonunda umudu kırıldı. Yüzü sarardı. Etleri kuruyup çekildi. İğne ipliğe döndü. Yemeden içmeden kesildi. Kısmeti bir türlü Nuğber'in oturduğu incir ağacının yerini bulamadı. Nuğber'in nerde olduğunu bilemedi. Atiye bu defa üç ay saydı. Kızını karşısına aldı, sıkıladı. Nuğber'i, kısmetinin kendisini bulmak için kim bilir nasıl çırpınıp arandığını, belki de onun üç ay dolmadan evlerinin yolunu tutacağını söy-

leyerek beklemeye razı etti. Nuğber boynunu büküp o gece yeniden bahçeye, incir ağacının altına indi. Ellerini yüzüne alıp oturdu. Beklemeye başladı. O beklerken tepsi gibi bir ay açtı. Ortalık gümüş gibi parıldadı. Nuğber ayın usulca tepesinden kayıp gittiğini görünce, yine sabahın olacağını, incir ağacının altından boynunu büküp kalkacağını düşündü. Birden ürperdi. Ürpertisi titremeye dönüştü. Tümden sarsılmaya başladı. Elleri ayakları buz kesti. Nuğber üşümesinin geçmesini beklerken korktu, yerinden kalktı. Yerinden kalkar kalkmaz sol bacağım bir seğrime aldı. Yüreği "Cıs!" diye yandı. Kulakları bir uğultuya düştü. Nuğber incir ağacının altına çöktü. Ellerini uğuldayan kulaklarına dayayıp sevinçten ağlamaya başladı. O ağlarken ay soldu. Sabah oldu. Atiye müjdeyi alır almaz kızını göğsüne bastı. Hemen o gün hazırlığa kalktı. Evi köşe bucak temizledi. Zekiye'yi halıdan kaldırıp tezgâhı aralığa dayadı. Üstüne örtüler yaydı. Nuğber, Atiye'nin eteğinden ayrılmaz oldu. Onun otur dediği yere oturdu. Onun sus dediği yerde sustu. Kuş olup kanatlandı. Bir çırpındı, bir süzüldü. Pencerenin önündeki koltuğa kondu. Beklemeye başladı. Dirmit boyalı çamurun kederinden ağladığı geceden sonra, kendisini annesinin dilinden kurtaran Mahmut'a, Huvat'a ve Nuğber'e dualar ederek kendini radyoya verdi. Okuldan geldi, kucağına radyoyu çekti, içinden Nuğber'in kısmetinin tez vakitte gelip adını annesinin aklından hepten silmesini diledi. Dilek duasının ardından radyoyu cızır cızır öttürdü. Sonra divanın üstüne yatırdı. Başını radyonun üstüne koydu. Radyo üstünde uyudu. Radyo koynunda uyandı. Atiye'nin, ablasıyla bir, yol gözlemesini fırsat bildi. Helaya radyoyla girdi. Radyoyu kucağına alıp kapının önüne indi. Kapıda radyoya kulağını verip geleni geçeni seyretti. Gün oldu, radyoyla konuştu, kimseyle konuşmadı. Atiye, Nuğber'in kısmetinin onu bulacağına, gelip kapılarını çalacağına sevinmekten önce Dirmit'e ses et-

medi. "Eh, ya sabirin!" çekip, ellemedi. Ama kızının radyoya düşmesinden, mini mini radyoyla konuşmasından, düşünceli düşünceli durmasından gittikçe huylanmaya başladı. Arkasından Dirmit'in durgunlaştığını diline doladı. Sonunda dayanamadı. Dirmit'i karşısına aldı. Genç kızların bir dertleri varmış gibi düşünceli durmalarının kötüye yorulacağını kızına duyurdu. Dirmit, "Niyeymiş, kız?" diye terslendi. Atiye önemli bir sır veriyormuş gibi Dirmit'in kulağına eğildi, "Başına bir şey getirdiğini sanırlar, geberesice!" dedi. Dirmit, "Git, kız, başımdan!" diye söylendi. Radyoyu sonuna kadar açtı. Atiye'nin yüzüne ters ters baktı. Radyoya sarılıp bir köşeye çekildi. Atiye'yi o günden sonra bir kaygıdır aldı. Kızının terslenmesinden şüphelendi. Geceleri Dirmit'i dürtükleyip uyandırmaya, başında bir şey olup olmadığını sormaya başladı. Dirmit her defasında deli gibi yerinden sıçradı. Titreye titreye gerisin geri uykuya daldı. O uyuduktan sonra, Atiye kızının koynundan radyoyu aldı. Sabahları, "Radyoya düşmek genç kızlara iyi gelmezmiş, geberesice!" diyerek, kızını radyo sevdasından kurtarmak için dil döktü. O dil döktükçe, Dirmit gidip gidip radyonun başına çöktü, içini çekti. Atiye bir zaman sabretti, sonunda dayanamadı. Bir gece uyurken Dirmit'in başına yeniden dikildi. Dirmit'i uyandırıp derdini sordu. Dirmit sıçrayıp yatağın içinde doğruldu. Hırsından avazı çıktığı kadar bağırdı. Arkasından, "Ne uyandırıp duruyorsun, kız?" diye bir ağıt tutturdu. Yine herkesi yataklarından dışarı uğrattı. Atiye gözlerini Dirmit'e verdi, dizlerini dövdü. "Bir şeyi var ya, bana demiyor," deyip kızı deliye çevirdi. "Belki size der," deyip geriye çekildi. Huvat, sorgu meleği gibi Dirmit'in başına dikildi. Önce ona bir bardak su içirdi. Arkasından, "Annen senin kötülüğünü ister mi, kız?" diye lafa başladı. Ufaktan kızının ağzını aradı. Dirmit uykulu gözlerini yere dikti. Ses etmeden babasını dinledi. İçinden Mahmut'tan öğrendiği bütün küfür-

leri sıraladı. Sonunda dayanamayıp yeniden ağlamaya başladı. Onun ağlamasına, Seyit, "Cinli mi edeceksiniz kızı?" diye yatağından bağırmaya başladı. Atiye, Dirmit'in zaten cinli olduğunu, cinli olmasa radyoyla helaya, yatağa girmeyeceğini söyleyip Seyit'i susturmaya çalıştı. Ama Seyit bir öfkeyle yatağından fırladı. Huvat'ı kolundan tutup Dirmit'in yanından kaldırdı. Dirmit abisinin yardımına koşmasına sevindi. Ama bu defa, "Ağlama kız!" diyerek Seyit, Dirmit'in başına oturdu. "Bir şeyin varsa yalnız bana de, bacım," diye tutturdu. Dirmit, "Neyim olacak lan?" diye çaresizlik içinde çırpınmaya başladı. Bu defa, "Ne yaptın kıza lan?" diye Halit yerinden doğruldu. Seyit'i Dirmit'in başından kaldırıp yerine kendisi geçip oturdu. Bir merakla, "Seyit kötü bir şey mi dedi sana, bacım?" diye sordu. Sonunda Dirmit silkinip ayağa kalktı. "Nedir çektiğim elinizden!" deyip tepinmeye başladı. Atiye o tepinirken eline tesbihini aldı, "Var canım bu kızda bir şey!" diye Dirmit'e bir işaret de o koydu. Parmağını ıslatıp duvara çaldı. Dirmit duvardaki işarete bakıp saçlarını eline aldı. Yoluk yoluk etti. Tel tel Atiye'nin önüne attı. Atiye Dirmit'in yolup yolup önüne attığı saçlara baktı. Yüreği kalktı. Kızına acıdığından kendini tutamadı, ağlamaya başladı. Ağıdı bırakıp gözlerini radyoya verdi. Radyoya intizarlar etti. "Sebep olacak bu radyo kızıma!" diye tutturdu. Huvat kalkıp radyoyu temelli susturdu. Alıp camdan aşağı attı. Sonra girip yatağına yattı. Atiye'nin içi soğudu. Dirmit'in ağlaya ağlaya gözleri kurudu.

Atiye kızının o gece durmadan ağlamasına dayanamadı. Sabaha hastalandı. Ama hasta olduğuna evin içinde kimseyi inandıramadı. Tek tek herkesi başına çağırıp hırıl hırıl öten nefesinin sesini dinletti. Ellerini tutup "Güp! Güp!" atan yüreğinin üstüne koydu. Sırasıyla herkese göğsünden fırlayacakmış gibi çarpan yüreğini gösterdi. Tek tek, sağ göğsünün altındaki şişe baktırdı. Ama kimse aldırmadı. Atiye tek başı-

na yataklarda döndü. Yanma kimseyi çağırmaz, şişine, yüreğine baktırmaz oldu. Gün günden soldu. Yemeden içmeden kesildi. Durmadan inledi. Derken bir öksürüğe tutuldu. İkide bir kalkıp kalkıp yatağın içine oturdu. Ellerini yatağa dayayıp öksürmeye başladı. Öksüre öksüre içi dışına çıktı. Her öksürmesinin ardından gözlerinden sicim gibi yaş aktı. Öksürmekten uyuyamaz, konuşamaz oldu. "Allah düşmanımı öksürtmesin!" dedi, başka bir şey demedi. Herkes Atiye'nin yine iyileşip ayağa kalkacağını umarken, öksürüğü gün günden arttı. Her öksürmesinin ardından burnundan oluk gibi kan fışkırmaya başladı. Kan yüreklere korku saldı. Herkes elini yüzüne aldı. Atiye'nin çırpınmasını, öksürmesini seyre koyuldu. Daha rahat öksürsün diye sırtına yastıklar dayandı. Burnuna pamuklar tıkandı. Omzuna el verilip, öksürüğü diner dinmez yatağa uzatıldı. Sonunda Dirmit dayanamadı, "Göz göre göre ölecek bu kadın, alın doktora gidin!" diye bağırmaya başladı. Halit'le Seyit ellerini kenetleyip Atiye'yi uçtu uçtu oynayan çocuklar gibi ellerinin üstüne oturttular. Atiye başını oğullarının kollarının arasına koydu. Gözlerini yumdu. Öylece evden çıktılar. Atiye hastanede kaldı. Seyit'le Halit eve geldi. Seyit elini yüzüne alıp bir köşeye çekildi. Halit başını önüne eğdi. "Bu defa annem yolcu," dedi. Evin içine bir sessizlik çöktü. Nuğber ağlaya ağlaya bir torbaya Atiye'ye terlik, gecelik koydu. Bardak, çatal, kaşık sardı. Seyit torbayı aldı, ses etmeden çekip gitti. Huvat öleceği belliyse annesini alıp eve getirmesi için oğlunu tembihledi. "Bari evinde ölsün," dedi. Ama Atiye koca koca iğnelerden, mercimek gibi haplardan sonra kendine geldi. Kendine gelir gelmez, tüm ağırlığıyla göğsüne çöken Azrail'le kavgaya tutuştu. Azrail'e, dünyada gün yüzü görmediğini, Tanrı'nın kendisine hiç kimsenin kocasına benzemez bir koca verdiğini, ömrünün yarısını onu beklemekle çürüttüğünü, dağ başlarında kardeşlerinden uzak, garip kaldığını söyleyip ağzına ne geli-

yorsa saydı sayıştırdı. Azrail, ölüm döşeğinde kendisiyle çekişen Atiye'ye, Tanrı'ya sitem etmemesi, günaha girmemesi için öğüt verdi. Ona karaciğerinin şişip büyüdüğünü, yüreğinin kapakçığının çürüdüğünü, tavuk teleğiyle, süpürge çöpüyle çocuk düşüreceğim derken rahmini delik deşik ettiğini duyurdu. Atiye bu defa Azrail'e çıkışmayı bıraktı, her işinin yarım kaldığını söyleyerek yalvarmaya başladı. Nuğber'i evlendirmeden, kardeşlerinden bir haber olsun almadan canına kıymamasını istedi. Azrail Atiye'nin göğsünden kalktı. Onun solgun yüzüne uzun uzun baktı. Akçalı'da geçirdiği uzun gariplik yıllarında Tanrı'ya hiç sitem etmediği, yüreğini hiç bozmadan kocasının yolunu gözlediği ve beş çocuğunu tek başına doğurup tek başına büyüttüğü için, Atiye'nin isteğini geri çevirmedi. Ona yarım kalan işlerini bitirecek kadar ömür bağışladı. Atiye geri kalan ömrünü aldı, eve geldi.

Geldiği gün çocuklarını, kocasını, gelinini başına topladı. Onlara gülerek Azrail'le tutuştuğu kavgayı anlattı. Sonra birden durgunlaştı. Gözlerini tavana verdi. "Kardeşlerimden bana bir haber getirin," dedi. Huvat günlerce Atiye'ye bu sevdadan vazgeçmesi için yalvarıp yakardı. Halit sürecek bir izleri bile olmadığından yakındı. Onlar vazgeç dedikçe, Atiye'nin isteği bastırılamaz bir tutkuya dönüştü. Evin içinde kardeşlerinin adlarını sayıklayarak dolaşmaya başladı. Kardeşlerini bulursa onları tanıyamayacağından söz açtı. Ardından kendini kaptı koyverdi. Yeniden kimsenin anlamadığı diliyle konuşmaya, türküler söylemeye başladı. Bir ağladı, bir söyledi, bir gözlerini yumdu. Her bir kardeşinin yüzünde, ellerinde, sırtında, boynunda var olan izleri, gözlerinin rengini, huylarını hatırlamak için geçmişe daldı. İlk defa çocukluğundan, önünden koca bir su akan evlerinden, evlerindeki kadife perdelerden, annesinin boynuna taktığı kat kat incilerden söz etmeye başladı. Kimse Atiye'nin anlattıklarının gerçek mi, düş mü olduğunu anlayamadı. Herkesi bir meraktır aldı. Bu ağaç-

lardan meyvelerin günlerce çırpılarak bitirilemediği, evlerde küp küp altınların bulunduğu, kadınların burunlarına renk renk ışıklı taşlar taktığı, tüller kuşandığı diyarın gerçekte var olup olmadığını anlamak için, herkes Atiye'ye kulak kabartmaya başladı. Atiye onlar dizinin dibine oturdukça saydı döktü. Ancak bu şehirden yola çıkarsa doğduğu yerleri bulacağından pek bir umudunun olmadığını söyleyerek çocuklarının çabasını boşa çıkardı. O daha çok küçükken babasının kendilerini alıp başka bir yere götürdüğünü söyledi. Bu yerin havasının suyunun annesine iyi gelmediğini, annesinin bu yüzden hastalanıp yataklara düştüğünü, annesi hasta yatağındayken babasının annesinin üstüne sakız ağacına tapan bir kadın sevdiğini, annesinin buna dayanamayıp öldüğünü, annesi öldükten sonra babasının sakız ağacına tapan kadını aldığını ve onun dinine geçtiğini anlattı. O dine geçtikten sonra da babasının bir daha dönüp kendilerine bakmadığını, incileri, küp küp altınları üvey annesinin yiyip bitirdiğini, sonra kardeşleriyle birlikte kendilerini dışarı ettiğini söyleyip ağlamaya başladı. Ağlarken, yıllardır içinde tuttuğu bir sırrını açığa vurdu. Çocuklarına bir kardeşleri daha olduğunu duyurdu. Onlara kardeşlerini bulmaları için ipuçları verdi. "Ben kardeşlerimi bulamadım, bari siz kardeşinizi bulun," dedi. Çocuklarına ablalarının sol bileğinde üstü tüylü yılan biçiminde bir işaret bulunduğunu, doğduğu günden beşiklere sığmadığını, iri yarı olabileceğini, değiştirmedilerse adının Nurfiye olduğunu, babasınınsa daha o zamanlar çok yaşlı deli bir gar müdürü olduğunu açıkladı. Ağızları açık dehşet içinde birbirlerine bakınan çocuklarına kızının kaç yaşlarında olabileceği üzerine tahminlerini ilettikten sonra, yeniden ağlamaya başladı. Atiye'nin birdenbire ortaya sürdüğü, doğru olduğuna yemin billah ettiği şeylerin gerçekle bir ilgisi olmadığını söylemesine rağmen Huvat, bir türlü çocuklarını kendisine inandıramadı. Atiye'yi yol taşeronluğu yaptığı sırada

yanında çalışan bir ustanın evinde görüp beğendiğini, ustanın karısına aralarını yapması için yalvardığını, kadının da, "Kimsesi yok, al git," dediğini çocuklarına anlattı. Atiye'nin hiçbir şey demeden peşine düşüp geldiğini, o günden bugüne ne yaşlı deli bir adamla evliydim dediğini, ne de sol bileğinin üstünde yılan biçiminde tüylü bir işaret bulunan kızını ağzına aldığını, tüm bunların yalan olduğunu söyledi. Atiye'yle ilgili tüm bildiğinin, üvey annesinin onu çok küçükken kocaya verdiği ve ilk kocasının tüfekle oynarken kendisini vurduğu olduğunu söyleyerek karısının bu kadar yalanla öte dünyada kendisine yatacak yer bulamayacağına yemin etti. Onun aklına uyup yollara düşmenin, bileğinde üstü tüylü yılan biçiminde izi olan bir abla aramalarının, herkesi üstlerine güldürecek bir iş olacağını çocuklarına anlatmaya çalıştı. Ama Atiye, bir, rüyalarını; bir, hayallerini anlatıp çocuklarını kendisine inandırdı. Yarım yamalak hatırladığı baba dedesinin köyünün adını bir kâğıda yazdırdı. Kızının babası olan deli yaşlı adamın altındayken oturduğu şehrin adını, oturdukları evin tarifini çocuklarına verdi. O evde yaşarkenki komşularını, evlerine sık sık gelip çıkan Arap karıkocayı anlattı. Evlerinin arkası sıra uzayıp giden üzüm bağlarından, evlerinin bitişiğindeki çömlekçilerden, evlerinin yüzünün baktığı kayalık yamaçtan söz açtı. O kayalıklarda kucağında bebekle deve üstünde taş kesmiş bir kadının bulunduğunu söyledi. Kadının olduğu yerde taş kesmesine neden olan hikâyeyi çocuklarına anlattı. Arkasından o kayalıklardan, doğup akan kaynar sulu bir ince ırmaktan daha söz etti. O ince ırmağın üstündeki tahta köprüyü tarifledi. Ardından onca ipucuyla bir şey bulup çıkarmazlarsa evlatlarına evlat diye dönüp bakmayacağını duyurdu. Azrail'i yanına çağıracağına ve Azrail'in arkasına düşüp küs gideceğine yemin etti. Hemen o gece Atiye'nin yarım yamalak adını verdiği dedesinin köyüne kısa, özlü bir mektup yazıldı. Ayrıca kızının babası-

nın yıllar önce gar müdürlüğü yaptığı şehrin gar müdürlüğüne başka acıklı bir mektup yazılıp sabah erkenden postalandı. Gar müdürlüğüne yazılan mektup günler sonra dönüp dolaşıp Atiye'nin eline gerisin geri geldi. Öbür mektuptansa hiçbir haber çıkmadı. Atiye uzun bir bekleyişten sonra okuyup üfleyip rüyalara yatmaya, mektubun yerine ulaşıp ulaşmadığından Tanrı'ya bir haber sormaya başladı. Ama rüyasına durmadan geviş getiren develer, inciler, altınlar, dalları meyveden yıkılan ağaçlar, üstünden kızgın buharlar çıkan ırmaklar girdi. Mektubun yerine ulaşıp ulaşmadığından bir haber gelmedi. Atiye çocuklarının ısrarı üzerine başka ipuçları yakalamak için kafasının içini kurcalayıp durduysa da, çocukluğunda dinlediği bir dolu gerçek dışı hikâye dışında, yeni ipuçları bulup çıkaramadı. Huvat'ın eline fırsat verdi, çocuklarına ipucu veremedi. Huvat, Atiye'nin yalancı olduğunu iyice diline doladı. Onu her Allah'ın günü çocuklarını yalanla avutmakla suçladı. Ama Atiye, "Ben bunca şeyi nerden bilip uyduracağım," diyerek dedesinin köyüne uzun, acıklı bir mektup daha yazdırdı. Mektuba baba soyundan, ana soyundan bildiği ne kadar isim varsa hepsini aklında kalan tarifleriyle koydurdu. Yeniden büyük bir heyecanla beklemeye başladı. Ama o mektup da Atiye'nin anlattıkları gibi büyülü bir şeye dönüştü. Kardeşleri, kızı gibi kayıplara karıştı. Gitti gelmedi. Kimse yerine ulaşıp ulaşmadığını bilemedi. Mektuplar gidip yerine hiçbir şey gelmeyince Huvat, Atiye'nin bunadığını söylemeye başladı. O da duvara Atiye'nin bunadığına dair bir işaret koydu. Onun daha bir dolu şey çıkaracağından, olmadık hikâyeler uyduracağından dem vurdu. Onun içinden kaynar ince suların aktığı kayalıklardan doğduğunu, anasının babasının o kayalıklar olduğunu söyleyecek kadar işi ileri götürdü. O ileri geri konuştukça Atiye iyice kocasıyla zıtlaştı. Ona inat, soyunu sopunu bulup çıkaracağına yemin üstüne yemin içti. Annesinin annesinin medre-

selerde okumuş bilgili bir kadın olduğundan, soyunda çok okumuş yazmış bulunduğundan, âlimlerin, ulemaların soyundan geldiğinden söz açıp Huvat'ı iyice çileden çıkardı. Huvat, o anlattıkça, "Ne demezsin kız!" deyip Atiye'nin yüzüne yüzüne güldü. O güldükçe Atiye deliye döndü. Huvat'ı Allah'a havale edip adaklar adadı. Kafasının içinde bir yanıp bir sönen, bir türlü eline avcuna gelmeyen geçmişini, çocukluğunun geçtiği bolluk diyarını, kızını, kardeşlerini bulmak için yeniden yollara düştü. Falcıların, hocaların kapısını çaldı. Kitaplar açtırdı. Aynalara, sulara baktırdı. Kızının yaşayıp yaşamadığını, kardeşlerinin yerini yurdunu, kapı kapı dolanıp araştırdı. Kimi kapıdan kendisini kızına götürecek yolların tarifini aldı, kimi kapıdan kardeşlerinin nasıl bir yerde yaşadıklarına dair tahminler aldı. Ama ne tahminler, ne de tarifler Atiye'yi yıllardır görmediği kardeşlerine, demir beşikte uyurken bırakıp çıktığı, alnından bir öpüp bir daha öpemediği kızına kavuşturdu. Atiye'nin geçmişine bir ışık tutmadı. Atiye bildiği on-on beş isim ve aklında kalan yarım yamalak çocukluk düşleriyle umutsuz bir bekleyişin içine girdi. Yemeden içmeden kesildi. Kızını, kardeşlerini sayıklayarak uyurgezer bir bilmeceye dönüştü.

O bilmeceye dönüştükten sonra da çocukları onun anlattıklarına kulak asmaz oldu. Zamanla sol bileğinde üstü tüylü yılan biçiminde iz bulunan kız unutuldu. Herkes kendi işinin kendi düşünün peşine takıldı. Atiye geçmişiyle baş başa kaldı. Zamanla onun da içindeki merak, özlem duruldu. Kızından, kardeşlerinden, kaynar sulardan, deve üstünde taş kesmiş kadından söz etmez oldu. Azrail'in kendine bağışladığı ömrünü yeniden çocuklarının önüne koydu. Halit'i çekip dizinin dibine oturttu. Ona kara şalvarının ağını yerlerde sürüyerek kazandığı sevabın, cennete girmesine yeteceğini duyurdu. Şalvarını çıkarması, kendine doğru dürüst bir geçim yolu bulması için oğluna yalvardı. Halit annesini

kırmadı. Şalvarı bacağından çıkardı. Sakalı çenesinden ayırdı, katlayıp hatıra defterinin arasına koydu. Yeşil kitaplarını bismillah deyip elinden bıraktı. Annesinin sözüne uyup kendine güzel bir iş buldu. Hocalığı bırakıp kuşçu oldu.

Kimden duydu, nerde gördü, nasıl öğrendiyse, bir eline koca bir ağ aldı. Öbür eline beyaz bir çalı geçirdi. Kırk yıllık saka avcısı kesildi. Atiye'nin, "Oğlum etme, derdime dert katma," diye ikide bir yalvarmasına rağmen, her gün üç saka yakalarsa, bir aya kalmaz kuşçu dükkânı açıp içine gireceğini, cıvıl cıvıl seslerin arasında bol para kazanacağını söyleyerek, ağını, çalısını, öksesini alıp alıp gitti. Eve gelip kuşlar gibi öttü. Az zamanda evin duvarlarını kuş kafesleriyle donattı. Kafeslerin birini götürdü, birini getirdi. Gönlünden koptu, evdeki herkese bir kuş bağışladı. Bağışladığı bağışlamadığı ne kadar kuş varsa hepsinin bakımını üstüne aldı. Kimini yavruya yatırdı. Kimini dişisinden ayırdı, ciyak ciyak bağırttırdı. Kiminin karşısına geçip dudaklarını uzata uzata öttü. İşi iyice büyüttü. Çok geçmeden kuşçular derneğinin kayıtlı, sayılır bir üyesi oldu. Yanma başı şapkalı, eli eldivenli, yakası kürklü, şemsiyeli bir yaşlı kadın katıp eve getirdi. Kadını baş köşeye oturttu. Kadına, "Anneciğim, anneciğim," diye diye evin içine düştü. Kuşları kafeslerinden tek tek çıkarıp anneciğinin eline verdi. Kadın tek tek kuşların gagasından öptü. O öptükçe günlerdir gülmeyi unutan Atiye'yi sinirden bir gülme aldı. O gülerken kadın kalkıp gitti. Halit kadının koluna girip merdivenlerden indirdi. Yukarı çıkıp, "Oğlunuzu gördünüz ya," diye bir süsle evin içinde dolandı. Orada burada kuşlarına her gün kırk yumurta yedirdiğiyle övünmeye başladı. Her sabah çift kenezetli sakasını yanma kattı, Akçalılıların oturduğu kahveye vardı. Adını köylülerinin arasında "Kenezet Halit"e çıkardı. Onların kendisiyle eğleşmesini umursamadı. Kahvede sakasıyla oturdu. Yolda sakasıyla yürüdü. Sonunda kimsenin işi-

ne karışmamaya yemin eden Huvat'ı yemininden döndürdü. Günde kırk yumurta yedikleri için bir türlü kuşlara ısınamayan Atiye de kocasıyla birlik oldu. İkisi birden, "Kuşları bu evde istemeyiz," diye tutturdular. Halit, yalvar yakar, imkânı yok annesiyle babasını razı edemedi. Atiye üstüne gidilirse, dünyada sayılı günüm var demeyip kuşları boğazlayacağını oğluna duyurdu. Huvat lambalar sönmeden gagalarını kapamayan, sabahın köründen başlayıp gece yarısına kadar öten, birbirlerine inat makara çeken kuşlarla aynı evde oturamayacağım, onlar gitmezse kendisinin başını alıp gideceğini açıkladı. Halit kuşların eve bereket getirdiğini, Seyit'in ayağının kuşlar sayesinde artık aksamadığını, kuş seslerinden, durmadan konuşan Zekiye'nin sesinin duyulmadığını, kuşlar eve geldikten sonra Dirmit'in eve çamur mamur getirmediğini söylediyse de, kendini dinletemedi. En son annesine bir işaret edip Nuğber'i gösterdi. Kuşların kısmeti bir türlü açılmayan kızlara iyi geldiğini söyledi. Ama Atiye kızının kısmetinin yakında gelip onu bulacağını bildiğinden, Halit'e çenesini boşa yorduğunu işittirdi. "Bu boz kuşlar bu evden gidecek," diye ayak diredi. Halit kuşçu dükkânı açacak kadar kuşu olmadığını söyleyip annesiyle babasına biraz daha dayanmaları için yalvardı. Onlardan zaman istedi. Atiye oğluna iki gün verdi. İkinci günün akşamı alıp gitmezse, kuşlara yazık olacağını, sağ geldikleri bu evden ölü çıkacaklarını oğluna haber etti. Eline tesbihini alıp ters ters kafeslere bakınıp okuyup üflemeye başladı. O okuyup üflerken Halit koca bir tencerede kırk yumurta haşladı. İçini çekip gözlerini sile sile yumurtaları kuşların önüne sıraladı. Tek tek altlarını aldı. Sularını tazeledi. Atiye oğlunu perişan bir durumda kafeslerin çevresinde dolanırken görünce, azıcık yumuşadı. Ona çift kenezetli ötücü kuşunun evde kalabileceğini duyurdu. Ama Halit kenezetli kuşu her gördüğünde yüreğinin kalkacağını, öteki kuşlarını hatırlayacağını söyleyerek

onu da yola hazırladı. Sabah erkenden kapıya bir kamyonet getirip, bütün kuşlarını evden çıkardı. Hepsini götürüp sattı. Akşam kuşsuz kafessiz eve geldi. Gözünü çıplak duvarlara verdi. Susup oturdu.

Bir kamyonet kuşun parasını cebine koyup eve geldiği geceden sonra Halit'e bir hal oldu. Birden evden barktan soğudu. Aldı başını gitti, akşam oldu gelmedi, sabah oldu ses vermedi. Zekiye günlerce ağlayarak kocasının yolunu gözledi. Gözlemekten yoruldu. "Dizgeme'ye babamın yanına küs gideceğim," diye tutturdu. Seyit yollara düştü. Halit'i ara tara eve getirdi. Atiye, "Nedir derdin lan!" diye oğlunun yanına oturdu. Halit derdinin derinlerde olduğunu söyleyip "Ah!" çekti. Atiye'nin içine bir sızı düştü. Derdi derinde olanın iflah olmayacağını, derdini yüze vuranın çare bulacağını söyleyip Halit'i konuşturmanın türlü yollarını aradı. Sonunda oğlunun ağzından lafı aldı. Halit, Zekiye'den buz gibi soğuduğunu söyleyip annesine açıldı. Atiye, "Kudurasın oğlum!" deyip elini dizine vurdu. Eli dizinde oğlunun yüzüne bakıp kaldı. Neden sonra aklını toparladı. Yalvarıp yakarmaya, gelinini övmeye başladı. O övdükçe Halit, bir işe sarılamamasını bıyıkları kararmadan başının bağlanmasına yordu. Hevesinin uçup gittiğini, Zekiye'yi görecek gözü olmadığını, onu görür görmez elinin ayağının boşandığını annesine duyurdu. Atiye, "Elin kızı n'olacak şimdi?" diye bir ağıt tutturdu. O ağladıkça Halit, Zekiye'nin durmadan konuştuğundan, halıdan başka bir şey bilmediğinden, yüzünün hiç gülmediğinden yakındı durdu. Atiye oğlunu dinleyip derdini anladıktan sonra, önce, iki cahil gence sebep olan Huvat'a bir tesbih dolusu beddua okudu, sonra bir çabaya düştü; bir, Zekiye'nin koynuna girmezse Halit'e hakkını helal etmeyeceğini söyleyip gezindiyse; bir, gelinini süsleyip püsledi. Bu defa eşek dilini haşlayıp oğlunun yemeğinin içine rendeledi. İki güne bir, evin içini karabiber dumanına boğ-

du. Ama o biberleri yakıp kavurdukça Halit daha beter oldu. Zekiye'den iyice soğudu. Zekiye gitmeden eve adım atmayacağına yemin etti. Alıp başını gitti. O alıp başını gidince Huvat onu evlatlıktan bir daha reddetti. Zekiye gözünde yumruk gibi yaşlarla, kocasının arkasından bakakaldı. Sonra boynunu büküp oğlunu kucağına aldı, bir köşeye oturdu. Evin içinde gariplerin sayısı birken iki oldu.

Zekiye yumruk gibi yaşlarını evin içine saça saça gezerken, Mahmut koltuğunun altında bir kutu istiridye kabuğu, yanında saçları diken gibi bir oğlanla eve geldi. Evdekilere bundan böyle gece lambası imal edip satacağını bildirdi. Atiye'den odanın bir köşesinde iş tezgâhı kurmak için yer istedi. Yanında getirdiği diken saçlı oğlana iyi yüz göstermelerini diledi. Atiye tek oğlu dizinin dibinde, gözünün önünde olsun diye odanın bir köşesinde gece lambası yapmaları için izin verdi. Mahmut hemen o gün gece lambası tezgâhını kurdu. İstiridye kabuklarını, telleri, tutkalları, tezgâhın üstüne yayıp başına oturdu. Önce gece uykusundan dürtüklenip zorla uyandırılanların daha az korkması için, eve bir gece lambası yaptı. Nuğber'in içini çekip lambaya baktığını görünce, bir lamba da ona yaptı. Nuğber lambayı alıp çeyizine koydu. Mahmut iki lambadan sonra işin kolayını aldı. Terini sile sile lambaları yan yana sıraladı. Atiye gözleri çakmak çakmak oluncaya kadar işinin başından kalkmayan oğlu için dua okumaya başladı. Mahmut annesinin dualarını alıp gece lambalarını satmak için yola koyuldu. Bir-iki gün satış iyi gitti. Derken gece lambaları satılmaz oldu. Mahmut'u bir düşünce aldı. Kahrından tezgâhının olduğu köşeye bakamadı. Atiye oğlunu öyle görmeye dayanamadı. İki gün gelmişi geçmişi için okumayı, dua etmeyi bir yana koydu. Gece lambalarının her birine kırk yasin okudu. O okurken Mahmut gece lambalarının gece satılmasının daha iyi olacağını düşündü. Fiyatlarını az düşürdü. Gece satışına başladı. Ken-

disi tezgâhın başına çöktü. Diken saçlı oğlan, gelene geçene, "İstiridye kabuğundan gece lambası, el yapması ateşböceği," diye dil döktü. Gece yarılarına kadar avazı çıktığı kadar lambalarının kırk yasin okunmuş, bela savuşturmaya birebir lambalar olduğunu bağırdı. Sonunda Mahmut herkesin içine şeytan girdiğine, bu nedenle yasinli lambalarının yanma kimsenin yanaşmadığına karar verdi. Elini yüzüne alıp kara kara düşündü. Lambaları kaldırıp atmaya kıyamadı. Diken saçlı oğlanı karşısına aldı. Parkın geceleri çok karanlık olduğunu, önünden geçmeye korktuğunu söyleyerek, gece lambalarını parka götürüp ağaçların dallarına asmayı teklif etti. Diken saçlı oğlan, önce çekindi, sonra Mahmut'un dillerine kandı, gece lambalarını toplayıp kucağına aldı. Mahmut'un yanma düştü. Mahmut atkestanelerine tırmandı. Her ağacın çatal dalına bir gece lambası bıraktı. Kalanları salıncak demirlerine astı. En güzel, en büyük lambayı bekçi kulübesinin damına koydu. Yere atladı. Atlar atlamaz gözünün içinde yedi ayrı renkte ışık patladı. Mahmut gözlerini kısıp bekçi kulübesinin duvarına dayandı. Damdan başına ışık yağdı. Kirpiklerine, ellerine, üstüne başına ışık kondu. Ağaçlardan ışık fışkırdı. Park ışıkla yıkandı. Pırıl pırıl oldu. Parkın aksi göğe vurdu. Mahmut bekçi kulübesiyle birlikte gökte bir koca buluta kondu.

Park o geceden sonra her gece gökyüzüne ayna tuttu. Mahmut atkestanelerinin dallarına bıraktığı lambaları orada unuttu. Diken saçlı oğlanla gazete satmaya başladı. Vapurdan vapura, kahveden kahveye dolaştı. Dolaşırken bir gitar hevesine düştü. Gitar diye diye uykudan akıldan oldu. Aldığı parayı gitar sevdasına bir kutuya koydu. Sabah gitti, akşam gelip kutuyu kucağına çekti. Sonunda bir koca kutu parayı elden düşme bir gitara verdi. Eve geldi. İşi gücü boşladı. Zekiye, Halit'e ağıt yakıp dolanırken gitarını acıklı acıklı tıngırdatmaya başladı. Atiye dili bir karış dışarda, kafasını sal-

laya sallaya kendinden geçen oğluna öfkesinden bakamadı. "Şeytan görsün yüzünü," deyip gözlerini kapadı. Günlerce, "Sabır, sabır," diye tesbih çekip kulaklarını tıkadı. Sonunda dayanamadı, "Çalgımız mı eksik lan?" deyip gitarı oğlunun elinden çekip aldı. Son son çalgıcılığa başlayan oğlunu kolundan tutup dışarı attı. Ama Mahmut annesinin ikide bir, "Şu oğlanın gitarını elinden al yarabbim!" diye yalvarmasına kulak tıkadı. Gelip gelip içeri oturdu. Eline gitarı aldı. Bir yandan bağırdı, bir yandan çaldı. Gitarın elini yüzünü renkten renge boyadı. İçine daha çok ses çıkarsın diye kırıp kırıp yumurta kabukları yapıştırdı. "Ben de bunu bülbül gibi öttürmezsem!" deyip, Atiye'nin, Huvat'ın, içi yaralı Zekiye'nin, gözü yolda Nuğber'in yanında belinde tın tın dolandı. Huvat kalkıp kalkıp gitarı Mahmut'un kafasına çaldı. Mahmut gitarını sabırla akord edip yeniden kucağına yatırdı. Huvat'm gözünün içine baka baka, ver etti tellere. Gündüz konuşuyorlar, gece uyuyorlar demedi. Çaldı da çaldı. Gitarı eline alıp gitti. Her gün eline bir garip şey alıp geldi. Evin dört duvarına boks eldivenleri, kimi gülen, kimi ağlayan kadın erkek resimleri astı. Resimlerin arasını koca yazılarla, kalplerle, garip garip işaretlerle donattı. Evin duvarlarından kuşlar indi, yerine "Putlar" çıktı. Atiye her namaza durduğunda selam verip namazım bozdu. Duvarları putlarla dolduran oğluna ağız dolusu intizarı basıp resimleri okuyup üfleyip yırttı. Yazıları köpüklü sularla sildi. O sildikçe Mahmut elden ayaktan çıktı. Saçlarını omuzlarından aşağı koyverip Huvat'm cinini tepesine çıkardı. Huvat büyük bir kusur işlemese böyle bir evladın başına çıkmayacağını söyleyip kahrından ağlamaya, ağıdın arasında oğluna yalvarmaya başladı. Mahmut babasının döktüğü yaşlara inat, gitarını eline aldı, döktüğü dillere inat, ayağını yere vura vura durmadan çaldı. Sonunda Atiye'yi hastalandırıp yataklara düşürdü. Atiye ilk gün gözlerini gitara verdi, sustu. Gitara baka baka

sarardı, soldu. Huvat, Halit'i aramaya gitti. Atiye oğlu gelmeden ölmeyeceğine, ruhunu sımsıkı tutacağına yemin etti. Çocuklarının tümü başına toplanınca ağlamaya başladı. Ağıdı kesti, gözünü yeniden duvarda asılı duran gitara verdi. "İşte sebebim budur," dedi. Mahmut'un içi yumurta kabuklarıyla dolu gitarını gösterdi. Halit, "Öldürecek misin lan kadını!" deyip gitarı eline aldı. Zekiye'ye baka baka gitarı yere çaldı. İki parçaya ayırdı.

Gitar iki parçaya ayrılıp sustu. Ama Atiye, sebebi sustuktan sonra, bir türlü iyileşemedi. Halit'in eve gelmesini fırsat bildi. "Beni yatağa çekiyorlar!" diye inledi. Yatağa yapıştıkça yapıştı. Her uykuya dalıp gitmesinin ardından bir çığlıkla, bir çırpınmayla uyandı. Halit'i yanına çağırdı, her uykuya geçişinde, gözlerinin her kirlenmesinde onu karanlık yollarda gördüğünü, eve dönmezse başına bir dert açacağından korktuğunu söyleyip ağlamaya başladı. Kendisi öldükten sonra ne isterse yapması, ama kendisi hayattayken hatırını kırmaması için oğluna yalvardı. Sonunda Halit eve gelip oturdu. Oturdu ama, bu defa duvarlar Halit'in elinden kan ağladı. Halit, Zekiye'ye baktıkça, bir o duvara, bir bu duvara kafasını vurdu. Kafasını vura vura kimseyle konuşmaz oldu.

Dirmit, Mahmut'un gitarının, boyalı çamurun ve radyonun sonuna uğramasından sonra, annesiyle ilgili yepyeni bir şey keşfetti. Eline hiçbir şey almadan kendini verecek bir şey bulursa, Atiye'nin dilinden kurtulabileceğini anladı. Günlerce Atiye'yi kendisinden şüpheye düşürmeyecek bir şey aradı. Sonunda hem kendini Atiye'ye iyi göstermenin, hem de evde annesinin dizinin dibinde oturup gönlünü gezdirmenin bir yolunu buldu. Şiir yazmaya karar verdi. Kitaplarını dikiş makinesinin üstüne yaydı. Başını önüne eğdi. Kara kara nasıl şiir yazılacağını düşünüp oflamaya başladı. Atiye ilkin kızının ders çalıştığını sanıp sevindi. Oflayıp iç çektiğini duydukça dersleri kızma ağır geliyor diye ona acıdı. Ama

sonra sonra onun önünde duran boş kâğıda bakıp hiç kalem oynatmadan, soluğunu bir kederle boşalttığını anladı.

O günden sonra da Atiye'yi bir kaygı aldı, kızının gözüne yine bir şeyler göründüğünden şüphelenip huylandı. Gelip gelip Dirmit'in başına dikildi. Gözlerini kocaman açıp kâğıda verdi. Dirmit o başına dikildikçe, kafasının içinde dönüp dolanan süslü, özlü sözleri bulutların tepesine uçurdu. Atiye'nin bir merakla gelip başına dikilmesi yüzünden günlerce iki kelimeyi yan yana getirip kâğıda bağlayamadı. Öfkesinden saçlarını çiğnemeye, tırnaklarını kemirmeye başladı. Derken yine Atiye'nin başına dikildiği bir zamanda Dirmit'e durup dururken bir ilham geldi. Dirmit annesi başında söylenirken birdenbire ilk şiirini yazdı. Söz yerine, kâğıda gözyaşı dizdi. Kâğıdı alıp aralığa çıktı. Merdiveni kurup dama tırmandı. Kiremitlerin başına oturdu. Birbirine yaslanmış tahta evlerin damlarına, bacalarına, bulutlara, denize ilk şiirini okudu. Burnunu kazağının koluna sile sile şiirini katlayıp koynuna koydu. Damdan bir umutla indi. İlk şiirinden daha güzel şiirler yazmaya karar verdi. Sessizce geçip dikiş makinesinin başına oturdu. Önüne boş bir kâğıt koydu. Dudaklarını dişlerinin arasına alıp düşünmeye başladı.

Dirmit o günden sonra hep sözcüklerden bir yorgana sarındı. Sözcüklerden bir yatağın üstünde uyudu. Sözcüklerden yapılma bir sandalyenin üstünde oturdu. Atiye günleri sayılı binlerce sözcük oldu. Huvat sözcük dolu şişelere baktı. Nuğber sözcük bekledi. Zekiye sözcük ağladı. Seyit bembeyaz takma sözcükten dişleriyle güldü. Mahmut dilini dişlerinin ardına dayayıp sözcük çaldı. Halit sözcükleri duvarlara vurdu. Dirmit ne yana bakacağını, hangi birini yazacağını şaşırdı. O şaşkın şaşkın dolanıp gezinirken bulutlardan sözcük yağdı. Musluklardan sözcük aktı. Akan sözcük, yağan sözcük, bakan sözcük, susup oturan sözcük, ağız üstü divana kapaklanan sözcük Dirmit'in kafasının içinde bir

toplu kargaşaya dönüştü. Ama bir türlü şiire dönüşemedi. Dirmit günlerce onca sözcükten ne kadar uğraştıysa bir ikinci şiir yazamadı. Hırsından deliye döndü. Kendine cezalar verdi. Kendine şiir yazmadan uyumayı, yemek yemeyi, su içmeyi, gülmeyi yasakladı. Yasaklara ağlamayı, konuşmayı, helaya gitmeyi kattı. Bir kendini boş kâğıdın başına zincirle bağlamadığı kaldı. Ama yasakları artırdıkça daha beter oldu. Kafasının içinde sözcükler tepinmeye, çırpınmaya başladı. Her biri iğne olup beynine saplandı. Yasakları Dirmit'e acı verdi. Şiir vermedi.

Dirmit onca yasakla da şiir yazamayınca bu defa kendini yarışa soktu. Bir zaman güneşle yarıştı. Güneş doğar doğmaz kâğıdı önüne koydu. Güneş batmadan şiir yazması için kendine emirler savurdu. Güneş dönüp battı. Dirmit bir öfkeyle boş kâğıdı yırttı. Güneşe yenildi. Ayla yarışa kalktı. Ay, şiir olmadan soldu. Sonunda Dirmit şiir yazmanın bir yolunu buldu. Sözcükleri tek tek kafasının içinden alıp yüreğine koydu. Yüreğini "Güp! Güp!" attıran sözcüğü hemen kâğıda yazdı. Yüreğini attırmayan sözcüğü yüreğinden çekip aldı. Dirmit o günden sonra yüreğine kul köle oldu. Yüreği ne yap dediyse onu yaptı, yüreği nereye git dediyse oraya gitti, yüreği ne dediyse onu dedi. Yüreği kafasıyla zıtlaştıysa o da zıtlaştı. Yüreği taştıysa o da taştı. Yüreği çırpındıysa o da çırpındı. Yüreğiyle birlik oldu. Dersi defteri boşladı. Yüreğine sözcük koydu, yüreğinden sözcük aldı. Cinci Memet ben doğmadan bana çentik koydu demedi, annem tesbih elinde arkam sıra dolanıyor demedi, şiir üstüne şiir yazdı. Koca bir defterin yapraklarının önünü arkasını şiirle doldurdu. Atiye'den defteri köşe bucak kaçırdı. Defteri damlara bacalara çıkardı. Atiye'de uyku düzen bırakmadı.

Atiye, "Bir defteri var anam bu kızın, bir de kendi," diye diye, evin içinde defterin peşine düştü. Yatakların altına, yastıkların içine baktı. Damı, banyoyu didik didik ara-

dı. Defteri bir türlü eline geçiremedi. Sonunda defterin yerini bulmak için rüyaya yatmaya başladı. Rüyadan kalktı. Tahminlediği her yeri yokladı. "Şu kızın defterini elinden al, elime ver yarabbim!" diye dualar etti. Son son ruhunu teslim aldıkları gün gözleri açık kalırsa getirip defteri karnına koyması için Dirmit'e vasiyet üstüne vasiyet etmeye başladı. Dirmit'in şiir bulan yüreği taş kesildi. "Uzaktan olsun görsün, merakını biraz olsun yensin!" demedi. "Radyoyu kırdınız, çamuru ağlattınız, defterime mi geldi sıra!" dedi. Atiye'ye defterin ucunu bile göstermedi. Atiye, sonunda, "Defterin yüreğini tüketsin," deyip Dirmit'in yakasını bıraktı. Bir zaman ağzına defter lafı almadı. Dirmit, Atiye'nin defteri unuttuğunu sandı. Defteri gidip merdiven oyuğundan çıkardı, çantasına koydu. Koyduğu gün Atiye defteri buldu. Alıp başka yere sakladı. Dirmit, akşama kadar evin içinde, "Defterim! Defterim!" diye çarpındı. Atiye, "Aran yat, geberesice!" deyip tesbihini eline aldı. Dirmit'in ağlamasını, yalvarmasını umursamadı. Defteri akşama kadar ortaya çıkarmadı. Akşam herkesi başına topladıktan sonra, getirip defteri ortaya attı. İlkin Dirmit'in defterinden ne vakitten beri huylandığını, Dirmit'in deftere olan düşkünlüğünü, deftere anadan babadan daha çok kıymet verdiğini saydı döktü. Ardından bir ana olarak merak edip deftere bakmak istediğini, ama defteri bir türlü ele geçiremediğini söyledi. Huvat defteri eline aldı. Evirdi çevirdi. "Oku bakalım lan!" deyip Seyit'e verdi. Seyit, Dirmit'in şiirlerini bağıra bağıra okumaya başladı. O okurken Dirmit öfkesinden bir ağıt tutturdu. Seyit okumayı bırakıp, "Bunlar ne ki bunlar için ağlıyorsun, kız!" diye terslendi. Üşenmeyip Dirmit'in yanma gidip başına dikildi. Defterin sayfalarını gözünün önünde fırıl fırıl çevirdi. Sonra, "Gözünün yaşına yazık değil mi?" deyip defteri yırttı. Kaldırıp attı. "Sende akıl varsa ben eşeğim," diyerek çekilip divanın üstüne yattı. Atiye oğlunun defteri yırtan ellerinin dert

görmemesi için bir tesbih dua okudu. Elini soğuyan yüreğine çaldı. Huvat, "Şiir senin neyine, kız!" diye nasihate başladı. O nasihate başlar başlamaz Mahmut'u bir gülme aldı. Benim gitarım kırıldı, kızın şiirleri yırtıldı; ne var bunda gülünecek demedi. Güle güle yerlerde uğundu. Bir karnını tuttu, bir kaldırıp kendini divanın üstüne attı. Onun gülmesi ötekileri aldı. Mahmut'un arkasından hepsi birden gülmeye başladı. Onlar güldü, Dirmit ağladı. Dirmit ağlarken yataklar serildi. Herkes yatağına çekildi. Dirmit sabaha kadar onların hırıl hırıl öten nefeslerinin sesini dinledi. Durmadan, "Şiirlerim! Şiirlerim!" diye inledi. Sabah boynunu büküp çantasını eline aldı. Uykusuz gözlerini yere dikip evden çıktı. Yol boyunca başına un gibi incecik bir kar yağdı.

Dirmit kederinden köpek karının yağmasına sevinemedi. Kar ince ince üstüne döküldükçe bir küskünlükle omuzlarını silkti. Köpek karı iki adımda bir ak bir perde oldu. Dirmit'in yoluna durdu. Ona yağdığına neden sevinmediğini sordu. Dirmit, köpek karına, akşam olanları anlattı. Kar öfkesinden tozuyup, savruldu. "Gel benimle!" deyip Dirmit'in elinden tuttu. Onu iki yanı ağaçlık upuzun bir yola çıkardı. Dirmit, yol boyunca, elleri havada, bağırarak yürüyen sıra sıra bir dolu insan gördü. Bir merakla yüzünü kara döndü. Kar Dirmit'in elini bıraktı. Ona, kalabalığın arasına karışmasını, avazı çıktığı kadar bağırıp içini boşaltmasını söyledi. Dirmit, önce ağızları öfkeyle açılıp kapanan, yumrukları hırsla sallanan insanların arasına girmeye çekindi. Ama içindeki bağırma isteğini yenemedi, koşup sıralardan birine girdi. Yanında, önünde, arkasında bağırarak yürüyen insanlara baktı. Hiçbirini tanıyamadı. Çok sonra kalabalığın arasında, yüzü hiç gülmeyen, ders aralarında tek başına bahçede gezinen öğretmenini gördü. Şaşırdı. Birden onun yanına koşmak, nereye gittiklerini, niye gittiklerini sormak istedi. Ama okuldan kaçıp kalabalığın arasına girdiği için öğretmenin yanı-

na gitmekten korktu. Yanında yürüyen kendi boyundaki oğlanın kolundan tuttu. Oğlana ne diye bağırdıklarını, nereye gittiklerini sordu. Oğlanın bir tek, "Öğretmenler için," dediğini duydu. Gerisi kalabalığın sesinde boğuldu. Dirmit öğretmenlere ne olduğunu anlayamadı. Bir merakla sıraların içinde öğretmenini arandı. O şaşkın şaşkın aranırken yanındaki oğlan, elini kaldırması, bağırması için Dirmit'e işaret etti. Dirmit önce ne bağıracağını bilemedi. Yanında belinde yürüyen insanlara kulak kesildi. Kulağına toplu bir çığlıktan başka bir şey gelmedi. Bir zaman adımlarını çığlıklara uydurup yürüdü. Ne diye bağıracağım düşündü. Karın, bağır, içini boşalt demesini hatırladı. Dudaklarını araladı. Elini yumruk edip kaldırdı. Yüreği heyecandan "Güp! Güp!" atmaya başladı. Utançtan yanakları kıpkırmızı oldu. Gerisin geri yumruğunu çözüp elini indirdi. Derin derin soluyup yüreğinin çırpınmasını dindirdi. Dilini ısırıp kuruyan ağzını ıslattı. Sonra içinden taşıp gelen, durdurmaya gücünün yetmediği incecik sesini kalabalığın sesine kattı. Bağırmaya başladı:

"Şiirlerimi yırttılar! Şiirlerimi yırttılar!"

Kalabalık birden yüzünü Dirmit'e döndü. Dirmit bağırarak üstüne gelen bir dolu insan gördü. Korkudan dizlerinin bağı çözüldü. Kemikleri su olup eridi. Sesi içine çekildi. Olduğu yere yığılıp kaldı. Çantası uzak bir yere düştü. Dirmit düştüğü yerden çantasını almak için uzandı. Kolu ayaklar altında kaldı, ezildi. Dirmit, "Kolum," diye inledi. İnlerken koluna sımsıkı bir el yapıştı. Dirmit tutunup kalktı. Korkuyla önüne arkasına baktı, rüzgâr vurdukça sağa sola savrulan, bir eğilip bir doğrulan buğday başakları gördü. Başaklar birden kaçışan insanlara dönüştü. Dirmit, büyülenmiş gibi, gözlerini hızla dağılan, kaybolan insanlara verdi, donup kaldı. Kar koşup yetişti. Dirmit'in yüzüne sulu taneler serpti. "Polis geliyor, durma," dedi. Dirmit'in eline çantasını tutuşturdu. Dirmit arkasına bakmadan, insanların gi-

rip gözden kaybolduğu sokağa doğru koştu. Bir solukta sokağı geçti. Açıklık bir yere çıktı. Tek insan göremedi. Başını ince bir tül gibi göğü kaplayan kara çevirdi. Dirmit, "Hiç akıl yok sende!" dedi. Kar güldü. Dirmit kara, neden kendisini kalabalığın içine götürüp soktuğunu sordu. Kar uzun uzun düşündü. Gökyüzünden her pul pul olup dökülmesinde, neden eriyip gittiğini, tuttuğu yerden, neden çok geçmeden su olup aktığını anlatmaya başladı. Dirmit kutu kutu evlerin damında tutan karın, insanların acılarına dayanamayıp eridiğini öğrenince şaşırdı. Onun tuttuğu damlardaki tüm evlerin içini görmesine sevindi. "Keşke ben de kar olsaydım," dedi. Kar yine güldü, ince ince Dirmit'in dudaklarına döküldü, yüzünü okşadı. İsterse kar olmadan da bütün evlerin içini görebileceğini söyledi. Dirmit içini çekti. "Öyle çok ev var ki!" dedi. Gözlerini yumdu. "Şiirleri yırtılan başka kızlar var mı?" diye sordu. Kar düşüp su oldu. Dirmit gözlerini açıp karı aradı. Göremedi. Başını buz mavisi göğe kaldırdı. "Varsa, onları bulacağım," diye bağırdı. Ezilen kolunu usulca yokladı. Çantasını koltuğunun altına aldı. Okula gidemeyeceğini, eve geri dönemeyeceğini hatırladı. Sinemaya gitmeye karar verdi. Afişinde başına renkli balonlar yağan sarı saçlı bir kızın olduğu filme girdi. Filmde, köyden gelen bir kızın şarkıcı olabileceğini, karnından bıçaklanıp sahneye devrilebileceğini öğrendi. Sarı saçlı kızın karnından kan fışkırırken, ağladı. Gözleri ağlamaktan kıpkırmızı oldu. Ağlaya ağlaya sinemadan çıktı. Bir, sarı saçlı yüzüne şarkı söyledikçe çarpı çarpı ışıklar konan kızı; bir, sabahki yürüyüşü düşündü, karın söylediklerini aklına getirdi. Başında bir ağırlık, içinde bir titremeyle eve geldi. Hiç ses etmeden bir köşeye çekildi. Kulağında uğuldayan, karmakarışık seslerin içinde kendi sesini arayıp buldu. Gözlerini yumdu. Uzun uzun, "Şiirlerimi yırttılar," diye bağıran sesini dinledi. Gözünün önüne bağırarak yürüdüğü yolları, önünden geç-

tiği sıra sıra evleri getirdi. Korkuyla ürperdi. İçini, bir şeyler çalmış, evdeki taş aynayı düşürüp kırmış gibi bir suçluluk kapladı. Ardından Akçalılılardan birinin kendisini yürürken görmüş olabileceğini, gelip evdekilere söyleyebileceğini düşünüp korkuya kapıldı Yüreği "Küt! Küt'" atmaya başladı. Gözlerini açıp kalktı. Pencerenin önüne geçti. Kara bakar bakmaz korktuğu için utandı. Kızaran yüzünü perdeyle örttü. Kar Dirmit'in haline güldü. Dışardan, "Yollarda koşarak bağırmak ne güzeldi, düşündün mü?" diye seslendi. Dirmit karın korkusunu yüzüne vurmamasına sevindi. Pencereyi açıp kara doğru eğildi. "En güzeli oydu!" dedi.

Dirmit, o geceden sonra, yollarda insanlarla birlikte bağırmanın sevincine boğuldu. Bağırarak kocaman evlerin yüzüne baktığını hatırladıkça içinden hep bağırmak geldi. Yatarken, otururken, karı seyrederken, yemek yerken bağırmamak için kendini zor tuttu. Ama sesi bir akşam isyan etti. Dirmit ellerini boğazına bastırıp yine kendini tutmaya çalıştıysa da kâr etmedi. Sesi, ipini koparıp boğazından yukarı atıldı. Dirmit o günden sonra bir zaman sesini tutamadı. Evin içinde durup durup bağırmaya başladı. Kimse birdenbire Dirmit'e ne olduğunu anlayamadı. Atiye, "Kulağına 'Bağır!' diye ses mi geliyor yoksa, kız?" diye Dirmit'in ağzını aramaya başladı. Dirmit, ağzını arayana ayrı bağırdı, merakla yüzüne bakmana ayrı bağırdı. Her işinin başına sonuna bir bağırma koydu. Atiye de ona güzel bir ad buldu. Dirmit'in evin içinde yeni adı "Bağrıkçı kız" oldu.

Bağrıkçı kız evin içinde bağrınıp gezinirken, Nuğber'in kısmeti kan ter içinde evin yolunu buldu. Terini sile sile Nuğber'in oturduğu pencerenin altına gelip durdu. Gece gündüz, yağmur kar, pencerenin altından ayrılmaz oldu. Atiye bir bekledi, bir perdenin arasından oğlanı gözledi. Sonunda Nuğber'i süsledi püsledi, bin bir tembihle kısmetiyle görüşmeye gönderdi. Nuğber, annesi tesbihler çekip dua-

lar ederken, bir sevinçle eve geldi. Atiye tesbihi bırakıp kızını koltuğunun altına aldı. İkisi bir köşeye çekildi. Atiye söyledi, Nuğber dinledi; Nuğber anlattı, Atiye kafa salladı. Ertesi gün Nuğber yine süslendi püslendi, eteklerinde ziller çala çala kısmetiyle görüşmeye gitti. Atiye, Nuğber'in arkasından yine dualar etti. Oğlana Nuğber'den başka yüz göstermemesi için Tanrı'ya yalvardı. Kimi gün, kızının cebine okuyup üflediği şekerleri koyup kızının elinden oğlana yedirtti; kimi gün, oğlana uğurlu gelir diyerekten dört yanı salkım saçak, "Güveyi parmağı" işli mendiller verdirtti. "Kızım şöyle git, kızım şunu da et!" diye diye, oğlanı sevdalara düşürdü. Oğlanın yüzü Nuğber'in yüzünden başka yüz görmez oldu. Nuğber bir gitti, bir oğlana camdan göz etti derken, sonunda, Atiye'ye müjdeli haberi getirdi. Atiye bir sevinçle kızının kısmetinin yakında gelip kapılarını çalacağını evdekilere duyurdu. Huvat'ı alıp bir köşeye oturdu. Oğlanın yaşça Nuğber'den az ufak olduğunu ama eli yüzü temiz, helal süt içmiş bir çocuğa benzediğini kocasına söyledi. Oğlanın geleceği gün şişeleri kaldırması için tembihledi. Ayrıca ayağından beyaz çubuklu şeytan pantalonunu çıkarması, ileri geri konuşmaması için bir ton dil döktü. Huvat'ı, "Çubuklu pantalon uğursuzluk getirir," diye işleyerek, ayağına doğru dürüst bir şey giymeye razı etti. Ertesi gün erkenden evin içinde bir hazırlıktır başladı. Bir yandan herkes ne giyeceğine, ne diyeceğine, nereye oturacağına dair tembihlendi; bir yandan, ev köşe bucak temizlendi. Oğlanın geleceği akşam, gündüzden bir tepsi baklava açıldı. Oğlanın oturtulacağı yere minderler dayandı. Merdivenlere kilimler serildi. Aralığa boydan boya basma perdeler dikildi. Her bir iş tamam edildi. Son olarak Nuğber'in koynuna okunmuş ağartılmış bez sarılmış bir avuç kına verildi. Sevincinden kanı çekilmesin, ağzı kurumasın diye şerbetler içirildi. Nuğber şerbeti içer içmez gökten sicim gibi bir yağmur indi. Atiye kızı şerbet içerken yağmurun başlamasını iyiye

yordu. Nuğber'e bolluk içinde bir ömür süreceğini duyurdu. "Hayırlısı," deyip beklemeye koyuldu.

Oğlan karanlık iyice çökünce saçından, burnunun ucundan sular damlatarak, elinde bir deste çiçekle çıkıp geldi. Huvat oğlanın tek başına kız istemeye gelmesine içerledi. Saçlarının kız gibi omuzlarına değmesine sinirlendi. Oğlan bir de sigarayı yakıp dumanı yüzüne yüzüne verince, Huvat kahrından suratını bir karış sallandırdı. Dönüp oğlana bakmadı. Ağzını açıp tek kelime konuşmadı. Atiye kaş göz ettiyse de Huvat'ın yüzünün eğrisini alamadı. Çaresiz Huvat'ın hasta olduğunu öne sürdü. Oradan buradan laf buldu buluşturdu. Oğlanı konuşturdu. Halit'e, Seyit'e işmar ede ede az biraz ortalığı düzeltti. Derken oğlan ayaklarını kilimin üstüne sürte sürte sonunda Nuğber'i Huvat'tan istedi. Huvat, "Kısmet," dedi, başını önüne eğdi. Oğlan, "Ben diyeceğimi dedim, isteyeceğimi istedim," deyip kalktı. Annesini alıp yeniden geleceğini haber etti. Çıktı gitti. O gitti, Huvat ağzını açtı. Saçı omuzlarına değen, bismillah deyip oturmadan sigara dumanı savuran bir damadı olacağına ölmesinin daha iyi olacağını söyledi. Elini yüzüne alıp bir köşeye çekildi. O bir köşeye çekildi, bu defa Seyit ortaya atladı. Ablasının yanına böyle bir oğlanın yakışmayacağından lafa başladı. Yeminle Akçalılıların bu oğlana güleceklerini söyleyip, babasının bağırmasına dışarı kaçan Nuğber'i içeri çağırdı. Oğlanı görür görmez az daha katil olacağını, kendini zor yendiğini duyurdu. Sonra o da elini yüzüne alıp bir köşeye oturdu. Nuğber içini çekip başını önüne eğdi. Bu defa Halit orta yere geldi. Oğlanın saçlarını götürüp Berber Zekeriya'ya kestirirlerse pekâlâ eli yüzü temiz bir delikanlıya benzeyebileceğini ileri sürdü. Oğlana iyice baktığını, saçlarını yüzünden, gözünün önünden kaldırtabilirlerse onu insan içine çıkarabileceklerini söyleyerek, Atiye'nin yüzünü biraz olsun güldürdü. Ama Huvat oğlanın saçından sonra yaşını diline do-

ladı. Ortada bir sebep yokken, kızının kendinden küçük biriyle evlenmesinin ayıp sayılacağından laf açtı. Arkasından oğlanın saygısının pek kıt olduğundan, kalkıp gidene kadar yüzüne duman savurduğundan dem vurdu. Atiye hiç ses etmeden dinledi. Oğullarının, kocasının fikrini anladı. "Bu kızın üstünde benim de laf söyleme hakkım var mı, var," deyip ufaktan lafa başladı. Lafı lastik gibi sündürdü. Kendisi ölüp giderse kızının ortada kalacağından, ona kimsenin el uzatmayacağından başlayıp oğlanın saçma, sigara dumanı üfürmesine kadar geldi. Ondan sonra lafı ağlamaya bozdu, gözlerinden tesbih tanesi gibi yaşlar akıttı. Ama Huvat'ın ağzından, "Olmaz, bu oğlan bize gelmez!"den başka laf alamadı.

Atiye günlerce evin içinde Huvat'ı razı edebilmek için, onun arkası sıra gezindi; bir, Huvat'ın sırtını sıvazlayıp iyiliğe bozdu; bir, kavga tutturdu; bir, Halit'i babasıyla konuşturdu; bir, herkesten gizli Nuğber'i oğlanla buluşturdu. Kızının kısmeti kaçıp gidecek diye aklı gitti. Cami cami, dergâh dergâh gezindi. Oğlanın ayağını kapılarına bağlamak için dua etti. Hastalanıp yataklara serilmeden bu işin sonunu tatlıya bağlamanın yollarını aradı. Ondan bundan akıl sordu. Huvat'ın ağzını bağlamanın yolunu buldu. Bir mendili okuttu. Huvat'ı sıvazlaya sıvazlaya uyuttu. Mendilin dört ucunu kördüğüm etti. Usulca Huvat'ın koynuna soktu. O gece sabaha kadar, mendilin dört ucu gibi kocasının ağzının kördüğüm olması, bu iş bitinceye kadar ağzının oğlana kötü diyeceği zaman açılmaması için dua okudu. O geceden sonra Huvat'ın dili tutuldu. Hele elinde deste deste güller, sapsarı saçlı bir kadınla damadı olacak oğlan çıkıp tekrar gelince sayıp döktüklerini unuttu. Bir de, sarı saçlı kadının damadı olacak oğlanı doğururken ses tellerinin koptuğunu, o günden sonra fısıltıyla konuştuğunu öğrenince sesi kadının sesi gibi "Hıp!" diye kesildi. Kadının bir istemesiyle Nuğber'i oğlana verdi.

Atiye o akşam mendilin dört ucunu çözdü. Mendili götürüp sevine sevine toprağa gömdü. O mendili gömdü, Huvat yeniden ağzını açtı. Fısıldayarak konuşan kadını da, saçı omuzlarına değen oğlanı da iyi bir adama benzetemediğini, kimin nesi olduklarını bilmediğini, bilmediği kapıya kızını bağlayamayacağını sayıp dökmeye başladı. Ama Atiye, Huvat'ın sakalını eline geçirdi. İçinden "Konuş yat sen!" diye söylendi. Dışından Huvat'a kafa salladı. Bir mendilin daha dört ucunu bağladı. Huvat'ı uyuttu.

Mendili koynuna koydu. Huvat, Huvat'lıktan çıktı. Atiye'nin elinde oyuncak oldu. Atiye mendilleri bir çözdü, bir gömdü, derken Nuğber'in nişanını etti. Nişandan sonra Huvat'a iyi kötü diyecek söz kalmadı. Damadını karşısına alıp iskambil oynamaya, zar atmaya başladı. Oynarken oynarken oğlana kanı kaynadı, içi ısındı. Oğlanın da kendisi gibi denize düşkün olduğunu öğrenince, damadının üstüne damat bulunmadığıyla övünmeye başladı. Hele damadının kendisini kırmayıp yüzlemeyip saçını gidip kestirmesinden sonra, "Damadım!" dedi, başka bir şey demedi. Oğlanın herkesin ortasında eline bir tarak geçirip Nuğber'i önüne çekip oturtmasına, saçlarını eline alıp saatlerce taramasına ses çıkarmadı. Hiç o güne kadar öyle oynamak görmediği halde, oğlanın hem söyleyip hem kafasını, ellerini, bacaklarını sallayarak oynamasına karışmadı; hem karışmadı, hem de ellerini birbirine çarpıp tempo tuttu, kaynatalığını, yaşını başını unuttu.

Nuğber'in, gözünde yaşlarla, günlerce incir ağacının altında beklediği nişanlısı, çok geçmeden, bir güneş gibi, evin içine doğdu. Sarı saçlı annesi, Atiye'nin sessiz bacısı, çocukların sessiz teyzesi oldu. Nuğber sessiz kaynanasına mantılar sıktı, börekler açtı. Ne kadar hüneri varsa hepsini döktü saçtı. O hünerlerini döküp saçarken, nişanlısı beri yanda herkesi başına topladı. Fıkralar, hikâyeler anlattı. Bir gül-

dürdü, bir düşündürdü. Fıkralardan oyunlara geçti. İlkin "Ceza vermeceli eşek oyunu"nu seçti. Oyunu herkese öğretti. Tekrar tekrar oynattı. O günden sonra evin içinde herkes bir oyun sevdasına düştü. Huvat evden dışarı çıkmaz, denize bakmaya gitmez oldu. Akşama kadar gözünü cama verdi, damadının yolunu gözledi. Damadını görür görmez, eline eşek oyununun sopasını geçirdi. Elinde sopayla, "Nerde kaldın oğlum, gel hele," diyerek merdivenin başına dikildi. Atiye, "Elin oğluna ayıp etme!" diye tembihledikçe Huvat, bir sevinçle damadının koluna girip içeri geldi. Damadımı seviyorsam azıcık soluklansın, sonra oyuna otururum demedi, içeri girer girmez, "Ben ebeyim ha," diye kesim kesti. Sopayı eline alıp ebeliğe yattı. Çoluğu çocuğu başına toplayıp oyunu başlattı. Sonunda herkesi eşek oyunundan bıktırdı. Oyuna yanaşmıyor diye damadıyla küslük çekişmeye başladı. Damadı bu defa ortaya başka hünerlerini döktü. Hiçbir yere tutunmadan başının üstünde Huvat'ın karşısında dikildi. Sonra on yumurtayı kırmadan nasıl havaya atıp tuttuğunu gösterdi. Bir dolu sihirbazlık numarası yaptı. Huvat'ın tüm bunlardan sonra damadına olan sevgisi iki katına çıktı. Ama sonra sonra damadının bir köçek sülalesinden geldiğini aklına taktı. Düşüncesini Atiye'ye çıtlattı. Atiye kocasını, düşüncesini kendisine saklaması, kimseye açmaması için tembihledi. Akçalı'da düğünlerde yorgan çeviren, havaya yumurta atıp tutan abdalların pek de makbul insanlar sayılmadığını bildiğinden, Huvat'm kafasından bu düşünceyi silip atması için damadının tüm bunları okulda öğrenmiş olabileceğini öne sürdü. Huvat zamanla kafasından damadının köçek olduğu düşüncesini sildi. Onun yerinde duramamasını cahilliğine verdi. Hatta yumurtadan ne anlamasına sevindi. Ona yumurta oyununu, yumurta oyununun türküsünü öğretti. Bir kendi için, bir de damadı için iki yuvarlak yumurta seçti. Yumurtaları tuza batırıp kabuklarını iyi-

ce sertleştirdi. Birini damadına verdi, birini kendi aldı. Damadıyla yumurta oyununa daldı. Dünyayı kaygıyı unuttu. O unuttu, bu defa Atiye'yi bir düşünce aldı. Ağırbaşlı, sesi soluğu çıkmayan kızının, bu yerinde duramayan oğlanı elinden uçuracağından korkmaya başladı. Kızının nişanlısına ettiği hizmeti az buldu. Daha çok hizmet, hürmet etmesi için Nuğber'in kulağına nasihat okudu. Nuğber annesi kulağına okudukça ne yapacağını, nişanlısının önünde arkasında nasıl döneceğini bilemedi. Elleriyle nişanlısının ayak tırnaklarına varıncaya kadar kesti. Saçlarını taradı. Ceplerine mavi boncuklar, oyalı, kokulu mendiller koydu. Onun gibi başını, ayaklarını sallayarak oynamayı öğrendi. O oyuna kalktıysa o da kalktı. Nişanlısının karşısına geçip bir o yana, bir bu yana sıçradı. Her gün nişanlısına mantılar, baklavalar açtı. Açtığını eliyle oğlanın ağzına koydu. Bir yandan kaşını aldı, ip gibi yaptı, bir yandan elini yüzünü boyadı. Nuğber, Nuğber'likten çıktı, nişanlı delisi oldu. Ağzını nişanlısına verip bülbül gibi şakımaya, türkü çağırmaya başladı. O türkü çağırıp etrafında dolandıkça, nişanlısı hüner koymadı döktü. En son akşamları gelir gelmez, sokağa inip sokağın bir ucundan bir ucuna ip gerip top oynamaya başladı. Az zamanda sokakta kim var kim yok herkesi öğrendi. Kapı vurmadan o eve bu eve girip oturdu. Kimi gün sokağın çocuklarını başına toplayıp onlara hikâyeler anlattı, kimi gün delikanlılarla bir uçtan bir uca top koşturdu; bir, kaleci olup kuş gibi uçtu; bir, topu kafasının üstünde hoplattı, olmadı dizine indirdi. Huvat garip sesler, çığlıklar atarak sokaktaki herkesi, ikide bir, merakla camlardan dışarı uğratan damadını, "Allah bize bir damat verdi ki tam verdi, kız!" diyerek güle güle seyretti. O gülerken damadı göze gelecek, gönlü bir başkasına akacak diye Atiye'nin aklı gitti. Ama oğlan sokaklarda koşup bağırıp geldi. Nuğber'in gözünün içine gözünü verdi. Sesi yüreğinden kopup ağzına geldi, Nuğber

dedi, başka bir şey demedi. Damadını kızının başında elinde tarakla gördükçe, Atiye'nin yüreğine soğuk sular serpildi. Ama çok geçmeden damadının girişinden çıkışından, kendini olur olmaz şeylere verişinden, Atiye, onun Huvat'ın huyundan huyu olduğunu bildi. "Bu oğlan kızıma eziyet koymaz çektirir," diye notunu verdi. "Demedi demeyin," diyerek duvarın bir köşesini çiviyle deldi. Daha o, ben ölür giderim bu delik benden size hatıra kalır demeden, damat başında top gibi naylon bir şapkayla, yeri göğü kaplayan bir gürültüyle kapıya dayandı. Şapkayı koltuğunun altına alıp yukarı çıktı. Nuğber'i acele yanına kattı. Kızı motora bindirip bir gürültüyle aldı götürdü.

Çok geçmeden getirip getirip kapıya zincirlediği motoru satıp yerine bu defa, deniz kenarına bağlayıp çözdüğü bir kayık aldı. Nuğber'i ikide bir götürüp kayığa bindirdi. Kızı denizin ortasında gezdirdi. Derken kayıktan usandı. Kayığı satıp bir kamyonet dolusu kutuyla kapıya dayandı. Kutuları tek tek taşıyıp evin ortasına yığdı. Kutuları açıp içindeki tahta demir çubukları, vidaları, tüp tüp tutkalı odanın ortasına boşalttı. Eline üstü yazılı çizgili kâğıtları aldı. Herkesi yanına çağırdı. Bir gece, iki gece evde kimseye uyku yüzü göstermedi. O çubuğu ona ekledi. O vidayı bu demire geçirdi. Her birinin eline bir vida, bir çubuk verdi. Kimini ayağa kaldırdı, kimini yan yatırdı. Ortalıkta vida koymadı, deliklere oyuklara taktı. Kimisi tahtadan, kimisi demirden trenler, uçaklar, boy boy uçurtmalar, otobüsler yaptı. Huvat damadının zihninin genişliğine, açıklığına şaştı. Yaptıklarına baka baka, "Süpanallah! Maşallah!" çekti. Atiye kahrından kimselere bir şey diyemedi. Oğlanın yüzüne güldü. Arkasından kara kara düşündü. O kara kara düşünürken, oğlan evdeki herkesi peşine taktı. Uçaklar, uçurtmalarla boş bir araziye vardı. Nuğber'in eline bir uçurtma, Huvat'ın eline bir başka uçurtma verdi. Dirmit'i uçakların, trenlerin başına bekçi koydu. Seyit'le Ha-

lit'i açıklığın bir ucuna yolladı. Kendi bir başta durdu. Uçakları bir hevesle kurdu, bir çığlıkla havalandırdı. Uçağın altına düştü. Açıklığı bir uçtan bir uca koştu. O orada koşarken Atiye, evde gözünü damadına koyduğu çivi deliğine verdi. "Sen beni yanılt yarabbim!" dedi, okuyup üfledi. Elini yüzüne koyup onlar dönünceye kadar kendini dinledi.

Nuğber ayağını bir çırpınma, bir çabayla nişanlısının ayağına uydurmaya çalışırken, Seyit bembeyaz takma dişlerini alıp askere gitti. O gidince Atiye, "Aramızda el var oğlum," diyerek Mahmut'u dizinin dibine çekti. Çalışıp eve para getirme sırasının ona geçtiğini oğluna haber etti. Mahmut kendinden ilerde Halit abisinin olduğunu öne sürüp ilkin yükü başından savmaya çalıştı. Ama Atiye, "Yüreği yaralı, aklı kafası yerinde değil," diyerek Halit'e arka çıktı. Evi Mahmut'un üstüne yıktı. Mahmut uzunca bir zaman kendi başına iş kurmak için sokak sokak dolaştıktan sonra yeniden berberliğe başlayarak kendine uzak bir yerde iş bulup çalışmaya başladı. Ancak onca hayat tecrübesi edindikten sonra, "Karıların keçe gibi saçlarına" tahammül edemedi. Elini beline verip eve geldi. Babasından kendisini sağlam bir işe yerleştirmesini istedi. Huvat oğlunun kendinden iş dilemesine sevindi. Mahmut'u yanına katıp kahveye indi. Dinledi, anladı, pek makbul bir iş olan, ustası da az bulunan "teknik kaplama" işine oğlunu sokmaya karar verdi. Ancak uzun zaman bu işin bir ustasını bulup oğlunun işini konuşamadı. Yıllar önce birlikte iş yaptığı ustaları aramaya koyuldu. "Bir yararları dokunur," diyerek gidip kapılarını çaldı. Kimi Huvat'ı hiç hatırlamadı, kimi geri çevirdi. Huvat bekçilerin beklediği şirketlerin, fabrikaların kapılarından gerisin geri çekildi. Hepsinin, büyüyüp para yüzü görünce ite döndüğünü söyleyerek, günlerce, öfkeyle gezindi. Çoğundan ustalıkta üstün olduğunu deyip iç geçirdi. Atiye'yi deliye çevirdi. Atiye varını yoğunu tüketip yıllardır işsiz gezinen kocasına söylenme-

ye başladı. O söylendikçe Huvat, "Kız, senin neden haberin var?" diyerek Atiye'ye ters ters bakındı. Üç-beş şirketin piyasayı ejderha gibi tuttuğundan, kimseye iş kapısı açtırmadıklarından yakındı. Üç-beş şirketin arkasından attı tuttu. Atiye başını bir o yana bir bu yana çevirip, kocasının ona buna sövmesini geçiştirdi. Neyse sonunda Huvat, ara tara bir yerden bir teknik kaplama ustası buldu. Ustaya yalvar yakar oldu. Mahmut'u alıp götürdü, ustaya teslim etti.

Mahmut babasının diline doladığı teknik kaplama işinin nasıl bir iş olduğunu merakla ustasının peşine takıldı. Uzun bir yola gitti. Gide gide koca bir tavuk çiftliğinin kapısına geldi. Her yanı ışıl ışıl kocaman odalarda yatıp kalkan, bir kurumla gezinen tavukları görünce ağzı açık kaldı. Bir şaşkınlıkla ustasının ardı sıra yürüdü. Tavukların üşümesini engellemek için kurulan tesisatın olduğu bölmeye vardı. İşin, cam yünüyle sarılmış sıcak su borularının üstüne galveniz saç kaplama işi olduğunu anlayınca da donup kaldı. Ardından eli ayağı boşandı.

İlk günler, kafası işi bir türlü sarmadı. Tavuklar için onca eziyet çekmeyi, evinden uzak tanımadığı insanlarla yatıp kalkmayı, en çok da gelip sonunda inşaat işine bel bağlamayı kaldıramadı. Sonra sonra tavukların tek tek gagalarına, horozların ibiklerine, sırasıyla topunun birden tüyüne teleğine sayıp dökerek öfkesini bastırdı. Bir an önce işin püf noktasını kapıp tavuklardan kurtulmanın yollarını aradı. Pürdikkat ustasının elini, saçı ölçüp biçmesini, büküp şekilden şekile sokmasını gözlemeye başladı. Sonunda bu işin terzilik gibi bir iş olduğunu, işin aslında borulara, kazanlara saçtan elbise dikip giydirmekten başka bir şey olmadığını kavradı. Ama ölçü hesap işinin zorluğunu anladı. Kafasını daha çok ustasının nasıl ölçü aldığına, kalıpları nasıl çıkarıp kestiğine yormaya başladı. Ama ustası Mahmut'u oradan oraya koşturdu. Mahmut sordukça lafı döndürdü do-

laştırdı. Ölçüyü nasıl aldığını, kalıpları neye göre çıkardığını Mahmut'a bir türlü doğru dürüst anlatmadı. Mahmut ustasıyla inatlaştı. Onun define haritası saklar gibi işin inceliklerini saklamasını bir türlü kaldıramadı. İşi zehir gibi öğreneceğine yemin içip kuyruk gibi ustasının peşine takıldı. Sonunda onun koca gönyelerle, pergellerle ölçüp biçtiği şablon planlarını sakladığı yeri keşfetti. Şablon planlarını çalıp tavuklara el salladı. Çiftlikten kaçıp eve geldi. Evdekileri, "Kim o?" demeden kapıyı açmamaları için tembihledi. Ustasının hesap defterini çaldığını söyleyip herkese bir korku verdi. "Bulsun bakalım şimdi bu defteri, eşekoğlu eşek!" deyip bir köşeye çekildi. Defteri evirdi çevirdi. Dirmit'i yanına çağırdı. Ondan hesap işinde kendisine yardım edeceğine dair söz aldı. Dirmit gönyesini, pergelini, cetvelini Mahmut'un eline tutuşturdu. Gönyeyi nasıl okuyacağını, pergeli nasıl kullanacağını kardeşine öğretti. Mahmut o günden sonra bir eline gönyeyi aldı bir eline pergeli, odanın ortasına renkli kartonlar yayıp kartonların başına çöktü. Bir planlara baktı; bir, hesap yaptı; bir, kartonların üstüne daireler, üçgenler çizdi. Çizip çizip makası eline aldı, kesip üst üste yatırdı, yan yana yapıştırdı.

Huvat oğlunun, bu işi zehir gibi öğreneceğini söyleyip, durmadan yazıp çizdiğini gördükçe deliye döndü. Böyle iş öğrenmeyi bu yaşına geldiği halde, hiçbir yerde, hiç kimsede görmediğini söyleyerek Mahmut'a verdi veriştirdi. Ama Mahmut bana mısın demedi. Günlerce kartonların başından kalkmadı. Derken bir gün sevinçle yerden kalktı. Artık ne olsa kaplayabileceğini söyleyip zehir gibi teknik kaplama ustası olduğunu ilan etti. Huvat, Mahmut'un yüzüne yüzüne güldü. Onun her işinin elden ayrı olduğunu söyleyerek gülmesini küfüre çevirdi. Ama Mahmut babasının karşısına gelip dikildi. Huvat'a kendisini kaplarsa ustalığına güvenip güvenmeyeceğini sorup lafını ağzına tıkadı. Huvat, "Ha-

di bakalım!" deyip inanmaz inanmaz oğlunu seyre koyuldu. Mahmut önce Huvat'ı ayağa dikti. Tek tek kollarının, bacaklarının, belinin, yüzündeki çıkıntıların, girintilerin ölçüsünü aldı. Kartonların başına çöktü. Üşenmeden, kartonları ince ince hesaplayıp yazdı çizdi. Saatler sonra kartonları tek tek dizinin üstüne çekip kesmeye başladı. Avcunun içini iğneler, raptiyelerle doldurup Huvat'ın önüne dikildi. Renk renk kartonları Huvat'ın bacaklarına, kollarına geçirmeye başladı. Huvat, ilkin, Mahmut'un başaramayacağından emin, önünde dikildi; sonra, göğsüne doğru tırmanan kartonları görünce ne yapacağını şaşırdı. Mahmut en son Huvat'm yanma bir sandalye çekip üstüne yükseldi. Kafasını da özenle kapladı. Atiye, Huvat'ın hışır hışır evin içinde dolaştığını görünce gülmeye başladı. Huvat kartonları delip dışarı çıktı. Oğluna üst üste "Maşallah!" çekti. Mahmut'un teknik kaplama ustası olduğuna yarı yarıya inandı. Mahmut, Huvat'm arkasından, annesine elinde tesbihiyle poz verdirip, tesbihinin boncuklarının tanesine varıncaya kadar onu da kapladı. Atiye kartonların altında sevincinden ağladı. Tanrı'ya şükürler edip yüzündeki kartonları yaşarttı. Mahmut annesinin arkasından ustalığını daha da ilerleteceğini söyleyip, yalvar yakar, Dirmit'i karşısına aldı. Dirmit'in de elini, ayaklarını, kafasını kartonla kapladı. Huvat yine de inşaatta boru, kazan kaplamanın, dirseklere saç yerleştirmenin, evde adam kaplamaya benzemeyeceğini söyleyerek, Mahmut'a kendine fazla güvenmemesini işittirdi. Mahmut ne kadar iyi usta olduğunu babasına göstermek için bir de Nuğber'le nişanlısını yan yana oturtup onları da kapladı. Nuğber kartonların altında nişanlısını öpüp kıpkırmızı bir yüzle kartonları delip dışarı çıktı. Huvat yine de oğlunun ustalığına pek güvenemedi. Mahmut babasını inandırmak için evdeki her şeyi, herkesi kapladı. Sonunda, "Evde kaplama yaptığım yeter," deyip kahveye indi. İndiği gün iş bulup eve geldi.

Huvat evde kartonların başına çöke çöke ustalık öğrenen oğluna diyecek söz bulamadı. Onda küçüklükten beri bir cevher bulunduğuna zaten inandığını söyleyerek, Mahmut'un sırtını sıvazlamaya başladı. Onun koltuğunun altına yepyeni bir gitar alıp eve geldiği gün evdekileri başına toplayıp onun istediğini çalmaya, istediğini yapmaya hakkı olduğunu açıkladı. Her şeyi oğluna serbest bıraktı. Mahmut yeniden evin duvarlarına yazılar yazıp resimler yapıştırdı. Sabah gitti, akşam gelip gitarını eline aldı, gece yarılarına kadar bir söyledi, bir çaldı. Huvat'ın sakalını, Atiye'nin tesbihini eline aldı. Atiye, herkesten çok Mahmut'un arkasından okuyup üfledi. Onun sevdiği yemekleri pişirdi. Mahmut patlıcan yemeğine "Papaz yemeği" diyor, ağzına koymuyor diye, patlıcanı eve yaklaştırmadı. Huvat orada burada tek oğlu olduğuyla, onun adının da Mahmut olduğuyla övünmeye başladı. Eliyle oğluna sigara tuttu, sigarasını yaktı. Mahmut'un otur dediği yerde oturdu, kalk dediği yerde kalktı. Derken Mahmut çok geçmeden herkesin başına çıktı. Nuğber'in nişanlısıyla gezmesini yasakladı. Dirmit'in dersine, defterine el attı. Halit'in yatıp kalkmasına, kahveye gitmesine karıştı. Dirmit'in yatağına göz dikti. Kendisinin yerde, onun divanda yattığını söyleyerek, Dirmit'i yatağından yere indirip kendi divana çıktı. Kendisi yemeğe başlamadan ağzına lokma sokanın ağzından aldı. Kendisinden sonra eve geleni kapıya dikip cezalandırdı. Gitar çalarken dinlemeyen olduysa bir sonraki günün yemek parasının yarısını kesti. Herkesi kul köle etti, bir hizaya soktu, Dirmit'e söz geçiremedi. Dirmit yatağını verdi, ses etmedi. Sofraya o oturmadan oturmadı, ses etmedi. Her akşam Mahmut'un çantasını karıştırmasına ses etmedi. Ama Mahmut, "Bir sevdiğin olmasa şiir yazmazsın," deyip şiirlerini yırtınca, kalkıp kardeşinin üstüne yürüdü. Boğazına asılıp yere yatırdı, göğsüne çöktü, var gücüyle yüzüne bir tokat indirdi. "Sen misin Mahmut'un göğ-

üne çöken," deyip evdekiler Dirmit'i ortalarına aldılar. "Bu evde Mahmut kim, sen kimsin, kız!" deyip sıradan Dirmit'i elden geçirdiler. Dirmit ellerini başının üstüne siper edip odanın ortasına yattı. Mahmut burnundan soluyarak Dirmit'in üstüne atıldı. Ayaklarıyla çıkıp üstünde tepindi. Öfkesini alıp aşağı indi.

Dirmit o gece ellerini başının üstüne siper edip yattığı yerden sabaha kadar kalkmadı. Atiye "İnadın kurusun!" deyip gece yarısı üstüne bir yorgan attı. Sabah çekip yorganı üstünden aldı. Dirmit'in akşam yattığı gibi durduğunu görünce, kıza bir şey olduğundan korktu. Elini dizine vurup Dirmit'in başına oturdu. Sağını solunu yokladı. Bir ağıtla herkesi başına topladı. "Bir yeri kırıldı zaar," diye diye, kızın üstüne abandı. Huvat, Dirmit'i bir telaşla kucağına aldı. Dirmit babasının kucağından silkinip yere indi. Başı önünde çabuk çabuk kitaplarını çantasına doldurdu. Atiye, "Sabahın köründe nereye, kız?" diye Dirmit'in önüne durdu. Dirmit, Atiye'yi itip dışarı çıktı. Merdivenin altından, "Elleriniz kırılsın e mi?" diye var gücüyle bağırdı, aldı başım gitti. Akşam oldu gelmedi. O gelmedi, Atiye, "Kızın başını yediniz!" diye bir ağıda oturdu. Mahmut, "Gelsin bu defa bir yerini kırmazsam!" diye tutturdu. Huvat ellerini ovuştura ovuştura evin içinde dolanmaya başladı. Halit kalkıp Dirmit'i aramaya çıktı. Nuğber elini yüzüne alıp pencerenin önüne çekildi. Halit yollara, okulun içine, çevresine bakıp geri geldi. O tek başına çıkıp gelince herkesin kolu kanadı kırıldı. Mahmut suçlu suçlu gözünü yere verdi. Atiye'nin her yanını bir seğrime aldı. Huvat'ın yüreği taşıp taşıp ağzına geldi. Burnunu çekip ağlamaya başladı. Ağlaya ağlaya ayağa kalktı. Mahmut'un başına dikildi. "Hadi şimdi bul bacını!" diye oğlunu kolundan tutup odanın ortasına sürüdü. Halit bir öfkeyle Mahmut'un üstüne yürüdü. Evin içinde bir kavga koptu. Kavganın ortasında Dirmit elinde çantası korka kor-

ka kapıdan içeri girdi. O içeri girince Atiye derin bir soluk aldı, sonra, "Oğlana dayağı attırdın, için soğudu mu?" diyerek Dirmit'in üstüne atıldı. Halit, Dirmit'in önüne geçip Atiye'yi durdurdu. Dirmit, Halit'in arkasına geçip divanın üstüne oturdu. Dirmit, Halit'in arkasında, ötekiler Halit'in önünde bir sorgulamadır başladı. Onlar sordu, Dirmit sustu; onlar bağırdı, Dirmit ağladı. Halit, Dirmit'i kurtarmak için kuş gibi çırpındı. Ellerini kanat edip iki yana açtı. O öyle çırpındıkça Huvat, Dirmit'i bırakıp Halit'i diline doladı. İtin itin kuyruğuna basmayacağını söyleyip Halit'in çalışmadan kaçmasını, karısına halı dokutturmasını yüzüne vurdu. Bu defa Halit bir ağıt tutturdu. Atiye oğlunun ağlamasına dayanamadı. Huvat'a verip veriştirmeye başladı. Huvat küstü, bir köşeye çekildi. Nuğber, "Açlık hepsinin başına vurdu!" diyerek ortaya getirip siniyi koydu. Mahmut dayağı kendine yediremediğinden sofraya oturmadı. Dirmit korkusundan yerinden kalkmadı. Halit babasının sayıp döktüğü laflarla karnını doyurduğunu söyleyip Dirmit'in yanına çekilip sırtını duvara verdi. O sırtını duvara verince Atiye, zaten ömrünün geri kalan yarısının akşam akşam elinden gittiğini, yemek yemese de olacağını söyleyip eline tesbihini aldı. Onlar oturmayınca, "Ben evin bir garip geliniyim!" deyip Zekiye yutkuna yutkuna bir köşeye çekildi. Huvat, "Yemek yemeyeyim de ölüp gideyim, ben de kurtulayım siz de!" diye bir sitemle sofraya arkasını döndü. Nuğber kurduğu sofrayı, verem olmadan evden çıkıp giderse bir öksüz sevindireceğini söyleyerek, gerisin geri topladı. Sofra toplandı, yerine yataklar serildi. Mahmut divanına çıkıp yattı. Yorganı başına çekip arkasını döndü. O döndü, lamba söndü. Odanın içini Atiye'nin tesbih çeken fısıltısı aldı. Herkes uykuya daldı. Atiye'nin gözünü uyku tutmadı. Dirmit'in bütün bir gün nerde gezindiğini, kimin evine girip oturduğunu düşüne düşüne uykuyu kaçırdı. Kızının başına bir iş getirdiğinin kay-

gısı onu yeniden aldı. Bir merakla sürüne sürüne yine Dirmit'in başına vardı, yorganı usulca üstünden kaldırdı. Karanlıkta elleriyle Dirmit'in bacaklarını yoklayıp buldu. Dirmit'i uyandırmaktan çekine çekine kızının geceliğini yukarı sıyırdı. Kımıl kımıl kızın bacaklarının arasında bir şeyler yapmaya başladı. Dirmit bacaklarında bir şeylerin dolandığını hissedip irkildi. Birden yatağından sıçrayıp kalktı. İlkin fare sanıp bir çığlık attı, sonra yatağın kenarına sinmiş bir karartı gördü. "Kim o?" diye bağırmaya başladı. Herkes Dirmit'in bağırmasına uyandı. Atiye, "Ne bağırıyorsun geberesice, benim," diyerek lambayı yaktı. Herkes ne olduğunu anlamak için Dirmit'in başına toplandı. Dirmit tir tir titreyerek Atiye'nin bacaklarının arasında bir şey yaptığını söyleyip ağlamaya başladı. Atiye ilkin, "Cinli mi ne!" diyerek ona el değdirmediğine yemin etti. Dirmit o zaman evin içinden bir başkasının, üstünden geceliğini kaldırdığını, bacaklarına dokunduğunu söyleyip, "Kimse, çıksın!" diye tutturdu. Herkes birbirinin yüzüne bakıp suçlu aradı. Atiye, sonunda, Dirmit'in geceliğini kaldıranın kendisi olduğunu söyledi. Atiye'ye söyler söylemez, hep bir ağızdan, kızın geceliğinin altında ne aradığı soruldu. Atiye, "İtler ana olmasın!" diye bir nizalı bir tuzakla lafa başladı. Lafı döndürdü dolaştırdı kızının kızlığını yoklayacağına getirdi. O lafı oraya getirince, Dirmit utancından, hırsından yatağın üstüne yığıldı. Kızı bir titreme aldı. Huvat bir kolunun üstüne çöktü. Halit bacaklarının üstüne oturdu. Mahmut bir kolundan tuttu. Üçü birden kızın titreyip sarsılmasını durduramadı. Dirmit kardeşlerinin babasının altında kuş gibi çırpındı. Atiye getirip kızının yüzüne su serpti. Burnuna soğan tutup koklattı. O koklattıkça Dirmit'in titremesi arttı. Gözünden boynuna sicim gibi yaş indi. Atiye soğanı bırakıp eline tesbihi aldı. Okuyup üflemeye başladı. Bu defa Dirmit'i bir soluma tuttu. Bir yandan çırpındı, bir yandan kuşlar gibi öte öte solu-

ğunu çekip inlemeye başladı. Atiye bir korkuyla tesbihi alıp Dirmit'in başına çöktü. "Kalkın gidiyor!" diye bağırıp oğullarını, kocasını kızın kollarının üstünden bacaklarından kaldırdı. Bir ağıtla, "Bağır az, kız," diye kızına yalvardı. Dirmit, annesi "Bağır!" der demez, gözlerini açıp tavana dikti, avazı çıktığı kadar bağırmaya başladı. Onun bağırmasından evin duvarları yerinden oynadı. Tavandan un gibi tahta tozu yağdı. Tahta tozu yağa yağa yoruldu. Dirmit'in bağırmaktan sesi boğuldu. Çırpına çırpına kolu kanadı kırıldı. İki yanma düştü. Başını bir ağrı aldı. Ağrıyla uykuya daldı.

Sabah kulağında bir uğultuyla uyandı. Hiç konuşmadan kalktı, çantasını alıp kapıyı çarptı. Merdiveni indi, aralıkta Nuğber'in nişanlısına karşı geldi. Nuğber'in nişanlısı Dirmit'in önüne geçti, yol vermedi. Dirmit eniştesinin kolunun altından eğildi geçemedi, yana çekildi. Eniştesi geçip yoluna durdu. Dirmit ne yapacağını şaşırdı. Gerisin geri merdivene doğru çekildi. Eniştesi üstüne üstüne geldi. Dirmit'in korkudan yüreği "Güp! Güp!" atmaya başladı. Bağırsa olmadı. Terslense olmadı. Gözlerini koca koca açtı, eniştesine dikti. Eniştesi gülerek Dirmit'in yanına oturdu. Kucağına bir paket koydu. Onu paketle bırakıp yukarı çıktı. Dirmit korka korka paketi açtı. İçindekini eline aldı. Elinde anahtarı olan kalın bir defter gördü. Defter elinden kayıp "Küt!" diye yere düştü. Dirmit utancından eğilip defteri yerden kaldıramadı. Defter, anahtarını çın çın yere vurarak, Dirmit'i, eniştesinden korktuğu için ayıpladı. Dirmit gözlerinden akan yaşı deftere gösterip af diledi. Eğilip defteri aldı. Eli yanmış gibi çantasına attı. Sokağa çıktı. O günden sonra eniştesinin yüzüne bakamadı.

Utancından onunla konuşamadı. Ama eniştesi için upuzun bir şiir yazdı. Defterin en başına onun için yazdığı şiiri koydu. Üstüne kilit vurdu.

Atiye bir zaman Dirmit'in anahtarlı defterini diline doladı. Ama damadının gönlü kalmasın diye kızının defterini elle-

medi. Yine de şiirlerinin anahtarı boynunda yatıp kalkan kızını, bunadığı günden sonra belinde sandığının anahtarıyla yatıp kalkan Nuğber Dudu'ya benzetip, "Çekmez olasıca!" diye laf dokundurmaktan geri durmadı. Ama Dirmit hiç o yerli olmadı. Annesinden, "Defterlerin üstünde kalasın!" diye hayırlı beddualar alıp şiir yazmaya devam etti.

Dirmit'in, "Aklım kaçsın, şiirlerim kaçmasın!" diye evin içinde dolanıp yattığı sıralarda, Nuğber'in düğün hazırlığı başladı. Hazırlığın başlamasıyla ortaya o zamana kadar hiç akla gelmedik bir dolu sorun çıktı. İlkine, Huvat, kapıya boynuzları kınalı, kuyruğu boyalı bir koç gelmeden kızını evden çıkarmayacağına yemini bastı. Atiye şehir yerinde kınalı koçun ne aradığını sorup ortalığa koç lafı çıkarmanın kızının kuracağı yuvaya sebep olacağını kocasına duyurdu. Evin içinde herkesi birlik etti. Huvat'ı koç sevdasından vazgeçirdi. Huvat bu defa, erkek evinin düğünden üç gün önce evlerinin damına bayrak dikmeleri lazım geldiğini ileri sürdü. Evdeki herkesi deliye döndürdü. Atiye içinden, "Bayrak gibi damlarda dikili kalasın herif!" diye söylendi, dışından yalvar yakar oldu. Bayrak lafının üstünü zorla kapattı. Huvat bayrak lafının arkasından ortaya bir çarşaf lafı çıkardı. Kız babasının âdette yeri olduğu üzere, gerdek gecesini erkek evinde geçirmesinin şartını koştu. Kızının kızlığının müjdesini anında almazsa bu düğüne, düğün oldu demeyeceğini duyurdu. Atiye'yi kahrından uğundurdu. Atiye yalvarıp yakarmayı bıraktı. Mendillere sarıldı. Yine mendillerin ağzı gibi ağzı kördüğüm olsun diye Tanrı'ya yalvardı. Tanrı Atiye'nin isteğini bu defa geri çevirdi. Huvat'tan tarafa geçti. Atiye kocasının ağzını kördüğüm edemeyince işi iyiliğe bozdu. Onca zamandır kocalık görevini yerine getirmesine engel olarak günaha girdiğini, günahların boynuna ağır geldiğini söyleyerek Huvat'ın koynuna girdi. Huvat'ı çarşaftan vazgeçirdi. Ama Huvat, "Bir yanıma gelmekle günahtan

kurtulamazsın," deyip ortaya yeni istekler çıkardı. Atiye'yi köşelere kıstırdı. Atiye, "Düğün arifesinde de hasta olunmaz ki anam, ben ne etsem?" diye diye, evin içinde kaçacak delik aradı. Bir kaçtı bir tutuldu. En sonunda Huvat'ı son isteğinden de caydırıp kurtuldu. Huvat en son, Akçalılıların davetiyeyle düğüne gelmeyeceklerini söyleyip, düğün günü hepsinin evine okuyucu çıkarmak lazım geldiğini ortaya sürdü. Bu işi Dirmit'e uygun gördü. Dirmit ölse de okuyucu çıkmayacağını babasına duyurdu. Huvat kızının kendisine karşı çıktığını söyleyip durumu görüşmek üzere Atiye'yi banyoya götürdü. Atiye bu defa Dirmit'i ev ev dolaşmaktan kurtarmak için banyoya girdi. Banyoda boyalı çamurun, yırttırdığı şiirlerin günahını ödedi. Kocasını isteğinden vazgeçirip dışarı çıktı. Derin bir "Oh!" çekti.

Nuğber sonunda açıp açıp içini çektiği çeyizlerini, Atiye'nin uğurdur diye koynuna koyduğu taşları, boncukları alıp annesinin yardımıyla koçsuz, bayraksız gelin gitti. Gittiği gün, verem olmadan evden çıktığı için bir öksüz sevindirdi. Babasına kız çıktığının müjdesini gönderdi. Yılbaşı geceleri insanların sokaklara bardak, şişe atıp kırdığı uzak bir yerde, kocaman balkonlu bir evde yepyeni bir hayata başladı.

Nuğber evden çıktıktan sonra, görümcesinin yüzü güldükçe iç geçiren Zekiye, hastalanır yataklara düşersem, ben de Nuğber gibi kıymete biner miyim deyip yataklara serildi. Atiye'den gördüğü gibi inledi. Ondan duyduğu gibi sayıkladı. Bir gözlerini yumdu uyudu, bir meleklerin kanatlarına binip apaydınlık bir yere gittiğini, orada elini Halit'in eline değdirdiğini söyledi. Yataklarda döne döne Halit'in başına gelip oturmasını bekledi. Atiye, "Günah lan, az yanına var!" diye oğlunu dürte dürte bir hal oldu. Halit, "Günahı benim başıma!" deyip omuz silkti. O omuz silktikçe Zekiye yatağa yapıştı. Uykusunda, bir, Dizgeme bağlarını dolaştı; bir, evlerinin ahırında Halit'le görüştü. Onun nişanlıyken kendine

kangal kangal şeker sucuğu aldığından laf açtı. Ne dersem iyi gelir diye düşündüğü ne varsa saydı döktü. Döktüğü ne kadar laf varsa hepsini geri topladı. "Üç vakte kalmaz ölürüm!" demeye başladı. İnleye inleye üç gün geçirdi. Üçüncü günün akşamı bir soluma bir çırpınmaya tutuldu. Atiye, bir korkuyla, gelininin başına oturdu. "Benim kaderimden kaderin var gelinim, ben sana ne diyeyim!" diye bir ağıt tutturdu. O ağladı, Zekiye içindekileri döktü. Atiye ağlamayı bırakıp gelinine öğüt verdi. Gelinlerin hasta bile olsalar hastalıklarını kocalarına belli etmelerinin doğru olmadığını söyledi. Hastalığın kocayı karısından iyice soğutacağını gelinine duyurdu. Zekiye'ye yataktan kalkması için yalvardı. Ama Zekiye kaynanasının öğüdünü almadı. "Kalkıp evin içinde gelin gibi girip çıkayım," demedi. "Ben yatağı çok sevdim," dedi. Gözünü tavana verip inledi. Halit'i bırakıp Rızgo Ağa'yı, Sose Kadın'ı, kardeşlerini sayıklamaya başladı. Sayıklamayı, "Son dileğimdir!" deyip vasiyete çevirdi. Babasını çağırmalarını, ölüsünü babasına teslim etmelerini, Dizgeme'ye göndermelerini istedi. Bir ağıtla oğlu Seyit'in, sünnetinde, nişanında ve düğününde mezarını yoklamaya gelmesini diledi. Sonunda Halit'i bir sinire boğdu. Halit, "Yeter dilediğin, kız!" deyip Zekiye'yi dövdü. Zekiye, Halit'in eli eline, yüzüne, gözüne değince muradına erip yataktan çıktı. Kaşını yıkıp, yüzünü astı. Zekiye'nin hastalanması Atiye'nin hastalanmasına benzemedi. Zekiye neyi eksik ettiğini bilemedi. Günlerce düşündü yattı. Sonunda kaynanasının öğüdünü tuttu. Bir daha yataklara düşmedi. Ayakta inledi, ayakta sayıkladı. Evin içinde gelin gibi girip çıkarken rüya gördü. Rüyalarını Atiye hep hayra yordu. Oğlunun az yaşlanınca durulacağını, gelip dizinin dibine oturacağını söyleyip gelinine umut verdi. Zekiye umudu alıp halının başına oturdu. İlmikleri saya saya kocasının dizinin dibine oturacağı günü beklemeye koyuldu.

Atiye akan suların "Hıp!" diye duracağını, ama gücü kuvveti yerinde olan erkeğin durmayacağını bildiğinden, oğlunun elbet bir gün Zekiye'nin koynuna gireceğine inanıyordu. Ama Halit, Zekiye üstüne düştükçe, kendini öyle bir kıymete bindirdi ki, bir gözünün on Zekiye'ye bedel olduğunu, bir bakışıyla on Zekiye'yi yerinden oynatacağını söylemeye başladı. Boyunun posunun tam da mühendis boyu olduğunu, Allah'ın aslında kendisini mühendis olsun diye yarattığını yine diline dolar oldu. Git git, kendisinde mühendis ruhu bulunduğundan söz açmaya başladı. Sözü mühendis olmak için illa okulda okumanın şart olmadığına, insanda böyle bir ruhun ve mühendis boyunun bulunmasının yeterli olduğuna getirdi. Derken mühendisliği ele aldı. Orada burada mühendis olduğunu söylemeye başladı. Akçalılıların arasında adını "Mühendis Ağa"ya çıkardı. Koltuğunun altına bu defa duman rengi kalın bir kitap aldı. Eline korkuluk değneğine benzer bir cetvel geçirdi. Saçlarını omuzlarından aşırdı. Çenesinin altına kadar iki kulağının dibine favori koydu. Bir iyice mühendis oldu.

Atiye, oturuşu mühendis oturuşu, kalkışı mühendis kalkışı, bakışı mühendis bakışı oğlunu gördükçe, "Şu işi yarım koyma yarabbim, diplomasını eksik etme," diye okuyup üfledi. Huvat, ne de olsa ana gibi yanamayacağından, oğluyla zıtlaştı. Onun itler haykırdıkça yalan söylediğini, soyunda sopunda bu oğlandan başka mühendis türemediğini söyleyip, lafı ikide bir Atiye'nin yalanı iyi becerdiğine, oğlunun çekse çekse anasına çekmiş olabileceğine getirdi. O lafı oraya getirdikçe, Atiye kendisi gibi bir garip kalmış, içi yaralı kadınla uğraşanın yüzünün Tanrı tarafından aynet beynet edileceğini, gazaba geleceğini, kendisiyle uğraşmasa iyi edeceğini kocasına duyurdu. Arkasından, "Benimle uğraştığın kadar yaralar dökesin!" diye bir ağıt tutturdu. O ona, o ona derken, iş Halit'in kimin oğlu olduğuna kadar geldi.

Huvat kendisinin bir mühendis oğlu bulunmadığına yemin edip bir kenara çekildi. Yeminim benim olsun demedi. Halit'in oğlu olmadığını, onun başına nerden çıktığını bilmediğini orada burada söylemeye başladı. Akçalılıların ağzına laf düşürdü. Akçalılı Çopur Memet'in anası, "Huvat benim köylüm ya, Allah var başımızda!" deyip Halit'in Huvat'tan olduğuna dair her yerde şahitlik yapacağına, Allah'tan başka çekindiği hiç kimsenin bulunmadığına yemin içti. İnmeli olduğundan yerinden kalkıp gezinemediği için, oğlu Çopur Memet'i kuş gibi Atiye'ye uçurdu. Atiye durduk yerde adını elin diline veren kocasını, "Seni sana, seni Allah'a!" diye yine havale etti. Eline kutu kutu şeker alıp Akçalılıların evlerini dolaştı. Üstüne keçi kılından yüz kat kilim atılmış, ne kadar eskimiş laf varsa hepsini yüze çıkardı. "Siz benim içimdeydiniz, anam," diye diye, Huvat'ın ortalığa saldığı lafın üstünü kapattı. O günden sonra lafımın ardı nereye gider demeyip yetiştiğine yetişen, yetişemediğine bir taş atan kocasını görecek gözü kalmadı. Allah'a tez vakitte kocasını yerin dibine çekmeye niyetli değilse, az biraz kulağını dinleyecek kadar başından savması için yalvardı.

Atiye'nin kalbi temiz olduğundan, bir dileğini kıran Allah, bir dileğini kıramadığından, Nuğber Dudu'yu her uyuduğunda Atiye'nin yanına göndermeye başladı. Atiye ilkin kaynanasının rüyasına girmesinin anlamını bilemedi. Huvat'a kızgınlığından anasını rüyasında gördüğünü söylemedi. Sonunda Tanrı'nın onu rüyasına bir maksatla soktuğunu anladı. "Sen geç ayıkanı bağışla, yarabbim," deyip Huvat'la küslük çekişmeyi bir yana bıraktı. Kocasının önünde arkasında, "O kadın oralarda n'apıyor acep?" diye dolanmaya başladı. Bir, rüyasında Nuğber Dudu'ya kendi mezarının üstündeki otları yoldurdu; bir, çökmüş mezarının başında, kaynanasını eli çenesinde düşündürdü. Huvat'ı köye göndermek için, ben de bu dünyadan göçüp gideceğim, benim

de ölümü oyuncak edip gelinim benle oynar demedi; kaynanam öldü gitti, şeytan üstünden elini çekti, benim elim kaynanamın üstünde ne arıyor demedi, uykulardan uyanıp uyanıp Huvat'm başına oturdu. "Bugün gene bastonuna dayanmış bir ot yoluyordu ki lan," diye tutturdu. Huvat'ın aklına zorla anasını, köyü düşürdü. Huvat sonunda köye gidip anasının üstündeki otları yolmaya karar verdi.

Atiye, Huvat'm arkasından anasının yanında kalması için dualar edip kocasını gönderdi. O gün akşama kadar pencerenin önünde oturup kulağını dinledi. Akşam oldu, hava az karardı. Mahmut, "Kız, bugün sevindin ama biraz daha sevin," deyip müjdeli bir haberle eve geldi. Gelir gelmez Atiye'nin eteğine bir tomar para koydu. Annesine iki kişiyle ortak bir iş aldığını duyurdu. Atiye, Huvat'm gittiği gün oğlunun götürü iş almasını kocasının evin kısmetini bağladığına yordu. Eteğinden parayı eline almadan Huvat'ı uzun süre köyde tutacak çareler aramaya koyuldu. Kafası böyle bir işin başından yeni kalktığından bir-iki düşünmeyle çareyi buldu. Zekiye'nin anasını babasını göresinin geldiğini söyleyip kocasına bir mektup yazıp köyde Zekiye'yi bekletmenin iyi olacağını duyurdu. Bir giden çıkarsa Zekiye'yi yanma katıp köye nasıl olsa bir vakit ulaştırabileceklerini söyledi. Zekiye kalkıp kaynanasının boynuna sarıldı. Bir sevinme de onu aldı. O sevinirken içeri Mühendis Ağa girdi. Zekiye'nin köye gideceğini duyunca o da bir türlü sevindi. Onlar sevinince, Dirmit, sevinçlerinden beni unuturlar, rahat rahat dalar düşünürüm diye sevindi. Herkes sevindiğiyle kaldı. Ama Mahmut, "Ortaklık da olsa götürü iş aldım bugün, ben bir de Hacı Ana'nın evine varıp geleyim," dedi. Bir temiz üst baş giyindi. Kendine bir süs verip evden çıktı. Bir kutu şeker yaptırıp eline aldı. Hacı Ana'nm kapısını çaldı. Hacı Ana, Mahmut'u içeri buyur etti. Elinden şekeri alıp bir kenara koydu. Ardından hal hatır sordu. Mahmut iyi olduğunu, yakında uzak bir yere çalış-

maya gideceğini, Yıldız'ı görmeye geldiğini Hacı Ana'ya duyurdu. Hacı Ana gözlerini Mahmut'un eline dikti. Mahmut elini cebine attı, para çıkardı. Hacı Ana parayı alıp çorabının lastiğinin arasına sıkıştırdı. Dışarı çıktı. Az sonra, kara kuru, Mahmut'un üç yaşında bir kadınla geri geldi. Kadın önce Mahmut'a hoş geldin etti. Arkasından az gülüp söyledi. Çoraplarını terliklerinin içine sokup Mahmut'un koltuğundan tuttu, içeri odaya soktu. Mahmut, Hacı Ana'nın evinden çıkıp bir keyifli ıslık tutturdu. Islığının ardına düşüp eve geldi. Gelir gelmez yatağa girdi. Kuş gibi uykuya uçtu. Hemencecik daldı. O gece sabaha kadar ağzı ayrık kaldı.

Sabah, gözündeki uykuyla bir, Yıldız da aklından gitti. Mahmut yeni aldığı işin telaşına düştü. Yanında götürecek bir-iki çırak bulmak için kalkıp kahveye indi. Birkaç gün işin malzemesinin peşinde koşturdu. Derken oğlanda bir sıkıntı başladı. Yüzüne bir sarılık oturdu. Oğlunun ikide bir banyoya kapanması Atiye'nin gözüne battı. Onunla bir girip çıkmaya, oturduğu yere, kalktığı yere gözünü vermeye başladı. Mahmut'un o değilden ağzını aradı. Ağzından ayıkken bir şey alamayınca uykudan sesleyip bir-iki sordu. Sonunda oğlunu bir uykusunda konuşturdu. Mahmut, Hacı Ana, Yıldız mıldız derken ettiğini, gittiğini sayıp döktü. Atiye'nin içine bir ateş attı. Gerisin geri uykuya yattı. Atiye, Mahmut'un başından kalkıp Halit'in başına oturdu. Usul usul sesleyip oğlunu uyandırdı. Halit önce annesini Zekiye sandı. Hiç ses vermedi. Atiye oğlunu bir-iki dinleyip yeniden salladı. Halit bir öfkeyle yorganı atıp doğruldu. Annesini başında görünce öfkesini yutup yatağın üstüne oturdu. Atiye, Mahmut'tan duyduğunu olduğu gibi oğluna anlattı. Halit uykulu olduğundan başını önüne yıkmayı akıl edemedi. Gözünü annesinin yüzüne verip Mahmut'un marifetini dinledi. Yine uykulu olduğundan, "Sabah kalkınca sorarım, bakacağıma gün ışığında bakarım," demedi. Atiye'ye, "Bitti mi?" dedi,

Mahmut'un başına gitti. Atiye lambayı açtı. Oğlunun tembihini tuttu, yatağına yatıp yorgam başına çekti. Yorganın altında kulak kesildi. O yorganın altına girdikten sonra Mahmut yorganın üstüne çıktı. Yüzünü abisine verip sırtını duvara dayadı. Gözlerini kısıp kendi kendine bir şeyler mırıldandı. Sonra sırtı duvarda yeniden uykuya daldı. Halit, "Uyku sırası mı! Kalk lan!" deyip bir-iki dürtükledi. Ama Mahmut'a uykudan uyanmak ölümden beter geldi. O gözlerini açmayınca Halit, "Oyalama beni lan," deyip Mahmut'un yakasından tuttu, ayağa dikti. Mahmut bir korkuyla silkindi, kendine geldi. Abisinin, "İndir donunu, neymiş bakayım," dediğini duyar duymaz, "Git lan," deyip donuna yapıştı. Eli donunda sövüp saymaya başladı. Halit'in cinini tepesine çıkardı. Halit zaten, Mahmut iş aldıktan sonra yanına gelmediği, kendisinden bir mühendis olarak işin başında durmasını, çırakları, ustaları işe koşmasını istemediği için kardeşine içerlediğinden, boğazına basıp onu boylu boyunca yatağa yapıştırdı. Yüzünü Mahmut'un donuna verip karnına oturdu. Mahmut'un inatla donunu tutan elini, başparmağını var gücüyle nabzına basıp gevşetti. Mahmut'un yeminle donunu aşağı alacağına dair ettiği küfürlere aldırmayıp kardeşinin donunu sıyırdı. Mahmut'un bağırmasına yataklarından kafalarını uzatan Dirmit'le Zekiye'ye, "Size bakın diyen oldu mu!" diye terslenip kardeşinin donunu gerisin geri yukarı çekti. "Boku yemişsin oğlum," deyip Mahmut'un karşısına geçti. Böyle bir bok yemeden gelip büyük abiye danışılması lazım geldiğine dair nasihate başladı. O vakte kadar yorganın altında merakından zor duran Atiye de kalkıp Mahmut'un başına dikildi. "Erkekliğin kopup donuna düşsün de sen gör," diye oğluna bir-iki korku da o verdi. Atiye bir yandan, Halit bir yandan derken, Mahmut'un eli ayağı dolaşmaya başladı. Bağırıp küfür eden sesi içine kaçtı. Sabah erkenden Halit'in arkasına düşüp doktora gitti. İlaçlı sularla, toz-

larla, kireç gibi bir yüzle geri geldi. Gelir gelmez banyoya çekildi. Banyodan çıkıp kedi gibi pispisledi.

Kendi kızlığından sonra, Mahmut'un erkekliğinin yoklanması Dirmit'in kafasında olmadık düşüncelere yol açtı. Kendisinden iki yaş küçük kardeşinin kadına gitmesini, gitti de az daha ölecekti diye değil de, niye ben de erkeğe gitmiyorum diye kafasına taktı. Kafasına taktığını merakından tutup Atiye'ye açtı. Atiye, "Ne duruyorsun, kalk öyleyse!" deyip Dirmit'in saçlarına yapıştı. "Ondan geri kaldın, öyle ya!" diye diye saçını başını yoldu. Kızının yüzüne bacak kadarken oğlanlara haber yolladığını, oğlanlarla kümeslere kapandığını vurdu. Kızına aslında gitmeyecek bir akıllı olmadığını, sıkıyla, korkuyla evde oturduğunu duyurdu. Dirmit o bağırıp çağırırken, "Sormak da mı yasak kız!" deyip durdu. O öyle deyince Atiye'nin ana yüreği bu haksızlığa razı gelmedi. Akşam olunca onu Halit abisinin yanına katacağına, "Bacın erkeğe gitmek istiyormuş, abi değil misin, götür!" diyeceğine yemin etti. Kızına onu erkeğe yollayacağına söz verdi. Akşam kızma verdiği sözü yerine getirdi. Dirmit'in ettiği hevesi oğluna bildirdi. Dirmit kapıyı çarpıp bir sinirle dışarı çıktı. Aralığa merdiveni kurup dama tırmandı. Sinirini alamadı, dişlerini sıkıp ağlamaya başladı. O ağlarken Atiye çatı kapağının arasından başını uzattı. "Ağlama gel, götürecek," diye kızını aşağı çağırdı. Abisinin, "Dama ne tırmanacak kadar olduysa, alır götürürüm!" dediğini Dirmit'e duyurdu. Dirmit hırsından kiremit gibi kıpkırmızı oldu. Ağlaya ağlaya yerinden doğruldu. Gidip damın en ucuna durdu. "Atayım kız kendimi aşağı da, elinden kurtulayım!" diye bağırıp Atiye'ye bir korku verdi. Ama Atiye korkuyu almadı, "Atma, gel götürecek!" diye gülmeye başladı. O gülerken Halit gelip Atiye'yi merdivenin başından indirdi. Aşağıdan, "Korkma kız, in aşağı!" diye Dirmit'e seslendi. Dirmit utancından aşağı inemedi. Sırtını bacaya dayayıp herkes ya-

tıncaya kadar damda oturdu. Bir, elini yüzüne aldı; bir, gözünden yaş akıttı. Ağlaya ağlaya önündeki kiremitleri, tahta evin yan yüzünü ıslattı.

O gece Azrail, sen oğlunun erkekliğini yoklayınca birden aklıma düştü, ben de bir seni yoklayayım diyerek Atiye'nin yanına geldi. Onu uykusundan sesleyip uyandırdı. Koltuğundan tutup yatağın içine oturttu. Elini, bir Atiye'nin yüreğinin üstüne koydu; bir ciğerinin üstünde gezdirdi. Hırıl hırıl öten nefesini dinledi. Sonra Atiye'ye vaktinin geldiğini bildirdi. Çocuklarını uyandıracak, onlarla sarılıp koklaşacak kadar Atiye'ye zaman verdi. Atiye, Azrail'in ellerine sarıldı. Kocasıyla helallaşmadan alıp kendini götürmemesi için yalvardı. Oğlu Seyit'in askerden gelmesini beklemesini istedi. Ama Azrail, Atiye'nin başına gelip gitmekten yorulduğunu öne sürüp isteğini geri çevirdi. Atiye hiç olmazsa Nuğber'e bir haber edilecek kadar ömür diledi. Azrail vakit olmadığını, yüreğinin kapakçığının artık açılıp kapanmaktan yorulduğunu, birazdan bir daha hiç açılmamak üzere kapanacağını Atiye'ye duyurdu. Atiye, "Kapanmamasının bir çaresi yok mudur?" diye bir umutla sordu. Azrail ona çare bulunsa rahmindeki yaranın büyüyüp yayıldığını, tüm içini sardığını, yaranın onu öbür dünyaya götüreceğini söyleyip elinden artık hiçbir şeyin gelmeyeceğini Atiye'ye bildirdi. Atiye, "Seyit'i dünya gözüyle bir kez olsun görsem!" diye inledi. Azrail'e uzaktan olsun oğlunu bir kez göstermesi için yalvarıp yakardı. Ama Azrail'in yüreği taş kesildi. Tüm ağırlığıyla Atiye'nin göğsüne çöktü. Atiye yuvalarından oynayan gözlerini tavana dikti. Tanrı'ya isyan etti. "Ben sana ne yaptım ki bir oğlumu bana göstermiyorsun," diye bağırmaya başladı. Azrail, elini Atiye'nin ağzına dayayıp bir öfkeyle onu susturdu. Biraz daha bağıracak olursa Tanrı'nın hışmına uğrayacağını, öbür dünyaya kâfir olarak göçeceğini Atiye'ye duyurdu. Ama Atiye göğsünden sırtına vuran sancının acısından Azrail'i duymadı.

Allah'a, "Varsan, oğlumu göster," diye içinden bağırdı. Azrail'in ağzının üstüne kapattığı elini öfkeyle tutup çekti. Var gücüyle Azrail'i göğsünden kaldırmak için çırpındı. Azrail'in elinden sıyrılıp, yatağın içine dikildi. Ağzına geleni verdi veriştirdi. Atiye'nin Azrail'le kavgaya tutuşması, kendisine karşı inancını bozması Allah'ın gücüne gitti. Azrail'e Atiye'nin başından geri çekilmesini emretti. Atiye'ye, "Sancılarıyla ve yaralarıyla yaşama" cezası verdi. Atiye, Azrail başından çekilip gidince derin bir soluk aldı. Korkuyla başına toplanan çocuklarına Azrail'in gelip kendini yokladığını, ama arsızlıkla Azrail'in elini boş çıkardığını söyledi. Yatıp uyumaları için tembihledi. Başı boşalınca usulca elini yüreğinin üstüne koydu. Yüreği, "Yoruldum! Yoruldum!" diye eline vurdu. Atiye, "Sesin kopsun geberesice!" diye yüreğini azarladı. Elini yüreğinin üstünden kaldırıp sırtına dayadı. Sırtında sancıyan yerini avuçladı. O gece sabaha kadar sancıdan uyuyamadı.

Atiye'nin, Huvat'ın köye gitmesiyle duyduğu sevinç sancıya boğulurken Mahmut iyileşti. Tozunu, ilaçlı suyunu koyup gitarını aldı, evden ayrıldı. İşinin başına vardı. O gittikten sonra Halit bir-iki yerde mühendis olduğunu söyleyip lafı da iyi toparlayamadığından zor duruma düştüğü için, bir zaman evden çıkmamaya karar verdi. Elinde bir torba kitapla bir akşam erkenden eve geldi. Evdekilere, "Siz yemeğinizi yiyin, uykunuzu uyuyun, bana dokunmayın!" diye emir verdi. Kitapları torbasıyla baş ucuna koydu. Mahmut'un divanına kuruldu. Halit'in evdekilerle konuştuğu o oldu. Kitapların başından bir helaya gitmek için kalktı. Gece sabaha kadar herkesin gözünün içine lambayı yaktı. Büyük bir yerden "Oku!" diye emir almış gibi gece gündüz okudu. Okuduğunu kafasına yazdı. Yazdıkça azdı. Kimseleri beğenmez oldu. Annem bana yalvarmasaydı, ayağımda şalvar sürüyüp, hocayım diye gezinecektim demedi. "Uçan dairelerden, uzaydan haberin var mı senin ki, bana akıl veriyorsun, kız!" de-

di. Atiye'nin, "Bu kitaplar ne ki, bunlara bu kadar düşüyorsun!" diyerek verdiği öğütleri dinlemedi. Falcılık, medyumluk, mühendislik, insanlık ve Türklük üzerine birçok kitabı su gibi okuyup bitirdi. Onları götürüp oradan buradan yeni kitaplar getirdi. Bu kitapların bir sırası var mı demedi. İçindekilerin aslı arası var mı diye düşünmedi. Okuduğuna Allah gibi inandı. Uçan dairelerin ardından eriyen demir dağlardan, uluyan kurtlardan söz açmaya başladı. Kimsenin adını duymadığı birtakım insanların adını diline doladı. Derken kitapları niye okuduğunu unuttu. Mühendisliği bir kenara bırakıp işi, kahvede bildiklerini Akçahlılara öğretmeye döktü. Kahvede iş bekleyen köylülerine dünyanın gizli sırlarını verdi. Uçan daireler, maymundan türeme insanlar, demirden dağlar, kızgın ovalar derken köylüyü birbirine düşürdü. Kimi, arkasından, "Geldi, bir peyik uçurup gitti gene!" diye kötü kötü söylendi; kimi, anlattıklarına inandı. İnananlar sandalyelerini çekip masasına oturdu. İnanmayanlar, o gelince kahveyi boşalttı. Halit yüzünü eğip gidenlerin ardından söze girdi. Akçalılıların başına "Bildim" kesildi.

Bildim kesildikten sonra Halit'e bir iyi huy geldi. Herkesin derdini dinlemeye, akıl vermeye can atmaya başladı. Orada burada dizinin dibine kimi çektiyse içine ayna tuttu. İçindekileri yüzüne okudu. Kiminin gökyüzünde yıldızını buldu. Kiminin elindeki çizgilere bakıp gelecekten haber verdi. Bektaşi fıkraları, şiirler, ata yadigârı sözler ezberledi. Anlatacağını şiirlerle, fıkralarla katıp karıştırdı. Sözü tadından yenmez oldu. Neredeyse köy köy dolaşıp lafıyla ettiğiyle yedi köyü kendine güldüren, hem güldürüp hem sevdiren ikinci bir Sümbül Ağa oldu. Onu dinleyen herkes Sümbül Ağa'ya rahmet okudu.

Abisi köylünün kafasına ışık tutup gezerken Dirmit, "Niye ben erkeğe gitmiyorum"un arkasından başka şeylere taktı. Bu evde olmasam da başka bir yerde olsam ne olurdum

acaba diye düşünmeye başladı. Düşüne düşüne ipin ucunu elinden kaçırdı. "Yıldızların tepesine konsaydım, ışık olsaydım, olsaydım da kuş olsaydım, damdan dama, daldan dala konsaydım," derken derken, kıza günün birinde bir hal oldu. Gözlerini Atiye'ye verip bir köşeye oturdu. "Bu kadın da kim?" diye kendi kendine sordu. "Ya bunlar kim?" deyip gözlerini abisine, Zekiye'ye çevirdi. Baktı baktı, hiçbirini tanımadı. Dirmit'i bir korku aldı. Daldığı düşüncelerden sıyrılmak için bir çabaya düştü. Dilini ısırması, sağını solunu iyi miyim diye yoklaması, gidip Atiye'ye, "Kız anne!" diye yaslanması bir işe yaramadı. Ne ettiyse, düşüncesini yolundan saptıramadı. Geceleri kalkıp kalkıp yatağının içinde oturmaya başladı. Bir, kalkıp başını cama verdi. "Ay su olsa da içsem," dedi; bir, "İçsem de göğe çekilsem," dedi. Bir zaman aklını ayla, yıldızla bozdu. Ayı yıldızı bırakıp geçmişe daldı. Kulağına tulumba gıcırtıları, gül yapraklarının hışırtıları çalındı. Gözüne cinler, peri kızları göründü. Bir an, "Köyde kalsaydım!" diye düşündü. Aklına Bayraktar'ı, öğretmenlerini, Ömer'i, cam pencere takıp ambar yapan Mimar Memet'i, Elmas Gelin'i getirdi. Hepsi bir sıcaklık olup içine yayıldı. İçinin karanlığında kaybolup gitti. Dirmit bağıra çağıra yaşadığı, tüm evlerin ahırlarını, damlarını, bahçelerindeki gül fidanlarının sayısını bildiği köyün, şimdi kalkıp gitse yolunu şaşıracağını düşünüp kederlendi. Yaşayıp bitirdiği her günün, tutulmaz bir kuş olup uçtuğuna, yavaş yavaş gözden silinip bir küçük kara noktaya dönüştüğüne karar verdi. Gözünü yumduğunda her yanını saran karanlığın, bu küçük kara noktalardan oluştuğunu keşfetti. Kendisiyle kara nokta oynamaya başladı. Gözlerini yumdu. Her yanını saran karanlıktan bir küçük nokta aldı. "Nokta, nokta nesin? Nerdesin?" dedi. Nokta Dirmit'e ses verdi. "Nuğber Dudu'yum, tandırın başındayım," dedi. Dirmit, Nuğber Dudu'nun yanına gidip oturdu. Nuğber Dudu bir elma soydu.

İçini kendi yedi. "Özü hurdadır," dedi, kabuğunu Dirmit'e verdi. Dirmit elmanın kabuğunu yedi. "Nokta nokta, git!" dedi. O nokta gitti, başka nokta geldi. Dirmit yine, "Nesin? Nerdesin?" dedi. Nokta, "Tulumbayım, Akçalı'da derin bir kuyuya bağlıyım," dedi. Dirmit'in sesi soluğu kesildi. Gözleri doldu taştı. Tulumba, "Unuttun mu yoksa beni, Dirmit kız!" dedi. Dirmit, "Unutmadım, hiç unutmadım," deyip tulumbanın boynuna sarıldı. Ona, kuşkuş otunu, okulu, evdekilerin neler yaptığını anlattı. Şiirlerini okudu. Genç kız olduğunu duyurdu. Atiye'nin çok üstüne varmasından yakındı. Uzun uzun içini döktü. Tulumbayı geri yolladı. Tulumba gitti. Kişner Oğlan geldi. Donunu indirip Dirmit'in karşısına geçti. Dirmit korkup Kişner Oğlan'ı geri gönderdi. Karanlıktan başka bir nokta aldı. Derken kara nokta oynamadan duramaz oldu. Yemekte, yatakta, sokakta, damda bir kara noktayı yolladı, bir kara noktayı eline aldı. Kimiyle uzun uzun konuştu, kimiyle kavgaya tutuştu. Kimine sordu, kimine ağladı. Aklım kara noktaların ardına düşer giderse ben ne yaparım demedi. Aklım başımdayken her yaptığım annemin yüreğine dert oluyor, aklım başımda olmazsa anneme yazık olur demedi. Aklım, düş kara noktaların peşine, kime ne olursa olsun dedi. Aklını bir küçük kara noktanın yanına katıp başından savdı. Akılsız kaldı.

Dirmit akılsız kaldıktan sonra, kimseyi tanımaz oldu. İkide bir gözlerini evdekilere devirip, "Siz kimsiniz?" demeye başladı. Atiye kızının gözüne başka bir kılıkta, başka bir yüzle göründüklerini sanıp, "Bu kızın gözüne biz görünmüyoruz," diye tutturdu. İkide bir Dirmit'in yanına yanaşıp, onu nasıl doğurduğunu, karnından ses çıktığını duyunca nasıl korktuğunu, eleğin içine kapaklanıp bayılmasını anlattı. "Ben senin annenim geberesice," deyip kızını ayıktırmaya çalıştı. Ama Dirmit, Atiye bir söylenip bir eteğine yapıştıkça iyice elden gitti, uyurgezer gibi bir şey oldu. Derken kafası

her şeyi tersten almaya başladı. Atiye'nin, "Kız dediğin, bir derdi varsa anasına açar!" demesini, "Kız dediğin, derdine kendi yanar!" anladı. Sonunda Atiye'nin korktuğunu başına getirdi. Sokaktan Dirmit'in kulağına ses gelmeye başladı. Sokak, bir sabah erkenden, Dirmit'e, "Kaç bana gel!" dedi. Dirmit önce şaşırdı. Sonra büyülenmiş gibi kendisini çağıran sesin peşine takıldı. Pıt pıt duvar diplerinde, sokak aralarında yürüdü. O yürüdükçe sokaklar uzayıp genişledi. Evler kat kat yükselip bulutlara erdi. Dirmit sesin ardına düştüğüne pişman oldu. Korka korka evin yolunu buldu. Evden niye kaçtığını, sokakta ne aradığını bilemedi. Gerisin geri eve geldi. Gelir gelmez Atiye, "Ben sana evden niye kaçtığını bildiririm!" deyip Dirmit'in üstüne yürüdü. Şaçlarından tutup odanın ortasına sürüdü. Bildireceğinin yarısını dayağa, yarısını söze döktü. Sonra bir şiir sevdasına düşüp düşüne düşüne aklını uçuran kızma, "Şiir senin anan değil, baban değil, boşla gitsin," diye yalvardı. O kızına yalvarıp dururken, Zekiye halının gergin çözgülerine parmaklarını doladı:

Dizgeme dağlarında, erimez bir buz idim,
Serpme benli, ince belli kız idim,
Toka gözlü, epil epil yüz idim.

diye yakıştırıp bir ağıta başladı. Atiye kızına yalvarmayı bırakıp kulağını Zekiye'ye verdi. Derinden bir "Ah!" çekip iç geçirdi. Az önce ben kızıma ne akıl veriyordum, demedi, incecik, titrek bir sesle gelinine karşılık verdi.

Gözyaşlarım inci olsun, gerdanına düzülsün,
Kara bahtın kuş olsun da, göğe süzülsün.
Ah çekme, serin dur gelinim.
Kirkiti ilmiğe usul vur gelinim.
Ciğerim kopar da ağzıma gelir.

Dirmit, annesi ve yengesi karşılıklı yakıştırıp söyleşirken dayağın acısını unuttu. Yakıştırıp bir türkü de o tutturdu:

Cinli kızdım, kül karınlı kuş oldum;
Çekildim Akçalı göğüne, kanadım açtım;
Geldim ince ota düştüm, iğneli yıldıza kaçtım.

Yıldız, ağıtlar peşimde.
Yıldız, korku var düşümde.
Beni sakla canım yıldız.

Gelin kaynana ağıt yakıp söyleşirken Huvat, köyde beklemekten yoruldu. İkide bir gelenle gidenle Zekiye gelmezse, çıkıp geleceğini haber etmeye başladı. Atiye, "Durduğu yerde su çıktı sanki!" diye söylene söylene gelinini yanına katıp savacak emin bir el aramaya başladı. O emin eller peşindeyken, ikinci Sümbül Ağa, Zekiye'yi köye savıp ondan temelli kurtulmanın bir çaresini aramaya koyuldu. Önce, oğlu Seyit'in uzun yola dayanamayacağını diline doladı. Kendi aklınca Zekiye'yi tek başına köye yolladı. Zekiye köye kavuşmadan, babasına bir haber uçurup Huvat'ı acele şehre getirdi. Zekiye kendini alıp gelecek kimse çıkmayınca köyde kaldı. Halit kurduğu tuzağı beğenip o değilden annesine çıtlattı. Atiye günahtan korkmayan oğlunun yüzüne tükürdü. Gâvurun böyle tuzak kurmayı akıl edemeyeceğini söyleyip oğlunun yanından geri çekildi. Oğlunun niyetini gelinine duyurdu. Zekiye birden kül gibi oldu. Atiye kül gibi olan gelinine akıl verdi. "Yerinde olsam gitmem!" dedi. Zekiye, "Garipsedim köyü!" diye bir ağıt tutturdu. Ağıdı inada bindirdi. Seyit'i yanına alıp giderse oğlunun bahanesine Halit'in kendini gelip getireceğini söyledi. Halit oğlunu, karısıyla bir, köye göndermeyeceğine yemin içti. Atiye hangisine laf anlatacağını şaşırdı; bir, gelininin, bir, oğlunun ba-

şına vardı; bir gelinin ağıdını, bir oğlunun sövüp saymasını dinledi. Sonunda oğlunu suçlu buldu. Zekiye'yi, oğlunu kucağına verip köye gizlice yollamaya karar verdi. Tuzak öyle kurulmaz böyle kurulur deyip Zekiye'yi Seyit'le bir kuş gibi köye uçurdu.

Halit evde elini bir oraya, bir buraya attı. Seyit'i bulamadı. Atiye'nin üstüne yürüdü. Annesine el kaldırdı. Atiye, "Eline iş yakışmasın!" diye oğluna intizar etti. Halit çarpıp kapıyı gitti. Atiye oğlunun arkasından divanın üstüne çöktü. Gözleri delinmiş gibi, saatlerce şıpır şıpır yaş döktü. Dirmit, "Beni de ağlatacaksın, sus kız!" diye annesinin ellerini tutmaktan, gözlerinin yaşını silmekten yoruldu. Atiye'nin döktüğü yaşlar tek tek içine doldu. Sonunda kalkıp o da öbür divanın üstüne yumuldu. Bu defa Atiye, Dirmit'in başına dikildi. "Sana ne ben ağladıysam, kız!" dedi. Dirmit annesi ağlama diye yalvardıkça sarsıldı. Hıçkıra hıçkıra boşaldı. "Sana ne olur mu, kız!" diye diye, kalkıp başını cama dayadı. Islak kirpiklerinin arasından sokağa bakmaya başladı. Sokak, Dirmit'in kirpiklerindeki ıslaklığı görünce, "Kaç bana gel!" diye el etti. Dirmit bir küskünlükle omuz silkti. O omuz silktikçe, sokak, "Gel! Gel!" diye fısıldadı. Sesini iyice yumuşattı. Dirmit sokağın sesini duymamak için kulaklarını elleriyle kapattı. Sokak bu defa eline kocaman kara bir perde aldı. Perdeyi bir açtı bir kapadı. Dirmit'e denizin üstünde uçuşan ak kuşları, rüzgâr vurdukça dalları yere eğilen ağaçları, oradan oraya savrulan çiçek tozlarını, renk renk kâğıtlarla donanmış duvarları, yollarda gülerek yürüyen insanları gösterdi. Dirmit'in yüzüne bir tebessüm yayıldı. Gözlerini kırpmadan perdenin bir açılıp bir kapanmasına daldı. Sonra birden yerinden kalktı, pencereyi açtı, "Geliyorum bekle!" diye bağırdı. Sokak dudaklarını büküp gülümsedi. Dirmit açıp kollarını sokağa indi. Sokağa iner inmez, Halit'in, Atiye'nin kulağında uğuldayan sesleri dindi. İçi açıldı. Sokak bir uzayıp bir kısalarak, bir as-

faltlar kuşanıp, bir küçük kara taşlara sarınarak, Dirmit'e yol gösterdi. Onu üstünde ak kuşlar uçuşan denize götürdü. Dirmit gözlerini denize verip bir koca taşın üstüne oturdu. Bir kuşlara, bir çırpınan suya baktı. Bir o denizi içine aldı, bir deniz Dirmit'i. Deniz içindeyken heyecandan yüreği ağzına geldi. Denizin içindeyken, korkudan.

Dirmit o günden sonra babası gibi suya tutuldu. Nereye gitse suya doğru çekildi. Eve her gelişinde bir daha evden dışarı çıkamayacağını sanıp korkuya kapıldı. Korkusu gittikçe büyüdü. Evde duramaz, oturamaz oldu. Bağıra çağıra kapıları açıp kaçtı. Kendini deniz kenarındaki taşın üstüne attı. Deniz gece inince gözünün içine ışık sıkıp Dirmit'i eve kovaladı. Dirmit gece denize küstü. Sabah gidip barıştı. Dirmit denizle barışıp koklaşırken Atiye, sabahtan akşama kadar puhukuşu gibi cam önlerinde dikildi. Kızının yolunu gözledi; bir, ağladı; bir, kızına büyük bir korku vermesi, sokağa çıkartmaması için Tanrı'ya yalvardı. O yalvardıkça Dirmit anne korkusunu kaybetti. Yanında belinde dolaşan annesi mi, el mi bilemedi. Gece şiir yazdı, gündüz gidip denize okudu. Evini evlikten, annesini annelikten, kardeşlerini kardeşlikten, babasını babalıktan reddetti. Sokakları, evi etti. Ağaçları, duvarları, bulutları, evleri kardeş, denizi anne, göğü baba.

Dirmit'in sokaktan ve şiirden başka her şeyini inkâr ettiği sıralarda Seyit, bembeyaz dişlerini asker ocağında karartıp eve döndü. Döndüğü gün, "Sen hepimizi inkâr ediyormuşsun, öyle mi kız!" deyip Dirmit'i dövdü. Ardından ellerinin topçu eli olduğuyla, yumruklarının gülle gibi ağır olduğuyla övündü. Dirmit geri çekilip Seyit'in yüzüne uzun uzun baktı. Sonra, "Amma özlemişim seni lan," deyip Seyit'in yanma oturdu. Kulağına eğilip usulca askerde şiir yazıp yazmadığını sordu. Seyit, abisi ve bacısı gibi akıldane olmadığını söyleyip Dirmit'i susturdu. "Benim şiirim şirket," deyip gözleri-

ni tavana dikti. Tavanda ne gördüyse yerinden kalktı, sokağa çıktı. O çıkınca Atiye gelip Dirmit'in yanına oturdu. Bir merakla, "Aklın bir gelip bir gidiyor mu yoksa, kız?" diye sordu. Dirmit, "Benim aklım başımda," deyip terslendi. Atiye, Dirmit'in abisini tanımasına sevinmekten kızının üstüne varmadı. Bir köşeye çekilip, "Beni de tanıt, yarabbim," diye Allah'a yalvardı.

O yalvarırken Seyit gidip kahvede Halit'i buldu. Hal hatır sormadan, yokluğunda Dirmit'e nelerin olduğunu sordu. Dirmit'in önünü almadığı için, onun sokağa gitmesinden abisini sorumlu tuttu. Halit, Dirmit'in arkasını bir-iki kovaladığını, onun yılgın tay gibi başı önünde dolanıp durduğunu söyledi. Seyit'i kızın üstüne fazla varmaması için tembihledi. Gittiğinde ettiğinde bir kötülük olmadığına yemin etti. Ama Seyit, abisine yüreğinin çok genişlemiş olduğunu söyleyip onu kardeş kaygısı tutmamakla suçladı. Halit bir iyice kaygı tuttuğunu, Dirmit'in üstüne gidecek bir sebep görmediğini söyleyip Seyit'e terslendi. Seyit, "Daha ne sebep görecektin lan!" deyip Halit'in yanından kalktı, tekrar eve çıktı. "Gel bakalım kız," deyip Dirmit'i dizinin dibine oturttu. Onunla güzel güzel konuşacağını, sıkıntısı neyse halledeceğini yeminle kardeşine duyurdu. Soracağı şeylere yalansız, korkusuz cevaplar istediğini bildirdi. Dirmit gözlerini yere indirdi. "Bir sıkıntım yok!" dedi. Seyit üstüne üstüne gitti, üsteledi. Atiye onun inat edince konuşmayacak bir geberesice olduğunu oğluna işittirdi. Seyit işmar edip annesini dışarı yolladı. Yeniden, "Bir sevdiğin mi var yoksa kız?" diye Dirmit'in ağzını aradı. Sonunda, "Peki!" deyip Dirmit'in yanından kalktı. Ona şiir yazmayı, sokağa çıkmayı yasakladı. Dirmit oturduğu yerden kalkamadı. Omuzları "Küt!" diye düştü. Düşen omuzlarına, titreyen ellerine, kilime, divanlara, camlara, duvarlara küstü. Atiye kuş gibi gelip, korkuyu kaybeden kızına yetişen oğluna dualar ede ede içeri girdi, "Yüreğim bir soğu-

du ki!" deyip bir köşeye çekildi. Dirmit, annesi tesbih çekerken, kilimin üstüne ağız üstü kapaklandı. Kapaklandığı yerden gece yarısına kadar kalkmadı. Seyit ikide bir gelip başına çöktü. Atiye tesbih çekmeyi bırakıp Dirmit'in kulağına türlü dil döktü. Sonunda, "Yattığın yerde kalasın!" deyip üstüne bir yorgan örttü. Dirmit herkes uyuduktan sonra usulca yorganı üstünden attı. Evin içinde parmaklarının ucuna basa basa dolandı. Sonra kapıyı açıp aralığa çıktı, ses etmeden helaya geçti. Seyit'e uzun bir mektup yazdı. Mektubu katlayıp Seyit'in başucuna koydu. Yavaşça yorganın altına sokuldu. Sabaha kadar gözlerini kırpmadı. Seyit gelip yorganı başından kaldırıncaya kadar yerinden kalkmadı. Seyit mektubu eline alıp sabah Dirmit'i karşısına oturttu. Atiye'yi, Halit'i işmar edip aralığa çıkardı. Dirmit'in yazdığını, bir de kendisinin ona okuyacağını, yazdığına iyice bir kulak vermesini istedi. Mektubu okuyup bitirdi, "Sen şimdi ben şiir yazarım mı diyorsun yani?" dedi. Dirmit hiç ses vermedi. Gözlerini yere indirdi. Seyit, "Ağzın yok mu kız senin?" dedi. Ne söyleyecekse, doğru dürüst niye ağzıyla söylemediğini sordu. Dirmit yine suskun, gözleri yerde, put gibi durdu. Seyit öfkeyle Dirmit'in omuzlarından tutup sarstı. Dirmit gözlerini Seyit'in gözlerinin içine dikti. Ağzını açtı. Var gücüyle bağırdı. Ağzından hiç ses çıkmadı. Seyit ellerini Dirmit'in omuzlarından çekti. "Sesin mi çekildi, kız?" dedi. Dirmit'in yanaklarından sicim gibi yaş indi. Seyit koşup Halit'le Atiye'yi içeri çağırdı. Atiye, "Ne yazmış?" diyerek içeri daldı. Halit koşup mektubu eline aldı. Bir merakla okudu. Ters ters Seyit'in yüzüne baktı. Mektubu elinden fırlattı. Atiye yumulup mektubun üstüne düştü. Halit, Dirmit'in yanına çöktü. Kulağına eğildi. "Kalk kız, şiir yaz," dedi. Dirmit dudaklarını büküp usulca güldü. Gözlerinden dudaklarına tuptuzlu iki şiir döküldü.

Atiye, Seyit'i dünya gözüyle gördükten, Dirmit'in de dizleri kırılıp sesi soluğu içine çekildikten sonra ölümü ister ol-

du. Yüreğine gününden evvel, "Hadi kurtuluyorsun tepinmekten!" deyip müjdeyi verdi. Sırtındaki sancıya, içindeki yaraya ölüm hazırlığına başladığını bildirdi. Nuğber'e haber yollayıp yanma çağırdı. Kızından çocuğa kaldığının haberini aldı, sevindi. Seyit'i, Mahmut'un yanına gönderdi. Mahmut gitarını alıp bir-iki günlüğüne eve geldi. Annesine gitarı bülbül gibi öttürdüğünün müjdesini verdi. Atiye, "Eh oğlum, başka kaygım kalmadı öyleyse," diyerek gözlerini Mahmut'un yüzüne dikti. "Cenazeme gitarla gel e mi!" diyerek sitem etti. O gün iyiye kötüye başka söz söylemedi. Gözlerini bir oğlundan bir oğluna çevirdi. Baka baka hepsini uyuttu. Onlar uyuduktan sonra tek tek başlarına gidip oturdu. Son kez oğullarını kokladı. Dirmit'in saçlarını okşadı. "Yüzün bana benziyor, kaderin benzemesin, arsız it!" deyip iki yanağından öptü. Gidip yatağına yattı. Kocasıyla geliniyle helalleşemediğini ama ona karşılık Nuğber'in çocuğa kaldığının müjdesini aldığını söyleyip Azrail'i çağırdı. Azrail, Atiye'yi duymadı. Atiye bir çağırdı, bir sancılara dayanamadığını söyleyip yalvardı. Bir naz etmemesini söyleyip laf attı. Azrail hiç o yerli olmadı. Atiye, "Şu Allah'ın ettiğine bak!" deyip yatağın içinde doğruldu. "Şimdi niye öldürmüyorsun beni yani sen!" diye kafa tuttu. Yıllarca evlat, kardeş hasretiyle kendisini terbiye ettiği yetmiyormuş gibi, şimdi de sancıyla mı kendini terbiye etmeye kalkıştığını sordu. Ardından işi Azrail'le kavgaya bozdu. "Ya canımı al, ya sancılarımı!" diye tutturdu. Ne dedi, ne ettiyse Azrail gelip göğsüne çökmedi. Atiye'yi alıp istediği yere götürmedi. Atiye öfkesinden rahmiyle, şişip eline gelen ciğeriyle, yüreğiyle kavgaya tutuştu. "Ne çırpınıp duruyorsun, dur az," deyip yüreğine vurdu. Ciğerine, "Uyuz ite ciğer olaydın!" diye bir intizar savurdu. "Arsız ete düşesin, saç üstünde pişesin yara!" diye bir laf da yarasına dokundurdu. "Kendimle kavgaya tutuştum seni unuttum belleme," deyip kafasını yukarı kaldırdı, tavana ta-

vana salladı. "Ölümü aratma kâfir gelirim, kuş olur uçarım geri gelirim, sırlarını ele veririm!" diye son son Allah'a bir korku verdi. Ama verdiği korku içine düştü. "Ölmez kalırsam böyle!" diye en son bir ağıt tutturdu. Ağlarken sırtındaki sancı eline bir koca taş aldı. İçine içine vurmaya başladı. Atiye yatağın içinde iki büklüm oldu. Karnının üstüne kalın bir yastık koydu. Başını yastığa dayadı. Yaşının yarısı yastığa aktı. Gözlerini yumup sabaha kadar karanlığa daldı.

Atiye'nin Azrail'i göğsüne oturtamadığı gecenin sabahında, Halit erkenden kalkıp giyindi. Bir süsle merdivenleri indi. O gün Halit eve gelmeden, Atiye oğlunun güzel haberlerini aldı. Onun yanında bir kızla Akçalılıların oturduğu kahvenin önünden üç kez bir aşağı bir yukarı geçtiğini, kızın dizinin bir karış üstünde bir kolsuz entari giyindiğini, saçlarını tepesinde topuz ettiğini, bir elini sallandırıp bir elini Halit'in beline verdiğini öğrendi. Öğrendiğine sevindi. "Hele Allah'ın bir bildiği varmış ki öldürmedi beni," dedi. Oğlunu akşam bir tuzakla merdivenlerden karşıladı. "İnsan kahvenin önünden geçireceği kızı annesinden saklamaz," diye lafa başladı. Lafı tez vakitte kızı görmek istediğine getirdi. Zekiye'nin ardından attı tuttu. Kızın geleceği gün baklavalar açacağına yemin billah etti. Halit'i bir sevinme aldı. Sevincinden evin içine sığamadı. Kızın gözlerinden, sesinin kadifeliğinden, huyunun iyiliğinden Atiye'ye haberler vermeye başladı. Atiye, "Öyle mi oğlum, sesi kadife, gözleri billur mu oğlum," diye diye, oğlunun ağzından lafı alıp ortaya döktü. Sabah erkenden hamurun başına oturdu. Baklavalar açtı. İkindiye evi temizleyip baklavanın tatlısını döktü. Pencerenin önüne çöktü. Eli yüreğinde beklemeye başladı. Derken Halit'le kız köşeden çıktı. Kol kola sokağı geçti. Atiye pencerenin önünden kalktı. "Dilime yüreğime kuvvet ver, yarabbim!" deyip kapıya durdu. Kızı içeri buyur etti. Halit'i bir işmarla kapıya dikti. Kapıyı oğlunun yüzüne örttü. "Güzel kızmışsın," di-

ye lafa girdi. "Oğlum bir cahillik etmiş," deyip kıza Zekiye'yi haber verdi. "İstersen yüzleş," diyerek Halit'i sesledi. Halit bir merakla içeri girdi. Atiye kıza oğlunun yüzünü gösterdi. Kız gözlerini yere dikti. Halit'in yüzündeki merak uçtu. Yüzü kireç gibi oldu. Atiye o değilden oğlunun yanına sokuldu. "Elin kızının başına ne çökmedin ya lan!" diye usulca sordu. Halit eğilip kıza baktı. Kız kıpkırmızı oldu. Sonra sararıp soldu. Kalkıp gitti. Kız bir ağıtla kalkıp gidince, Atiye elin kızını kandıran oğlunun önüne, "Yalanın üstüne baklava iyi gelirmiş lan," deyip tepsisiyle baklavayı koydu. Halit tepsiye bir tekme savurdu. Baklavaların üstüne basıp kapıyı çarptı. Alıp başını gitti.

O gitti. Onun ardından o akşam Akçalılıların evlerine Atiye'nin oğluna ettiğinin haberi yetişti. Evlerde dert tasa unutuldu. Gece yarılarına kadar Halit lafı konuşuldu. Kimi, "Gezdirmiş hevesini almış, iyi etmiş," dedi; kimi, kahvenin önünden geçerken Halit'in içerdekilere göz ettiğini söyledi. Kimi, kızın giydiği entarinin kıçını gösterdiğini beğenip onu söyledi; kimi de, "Olan baklavaya olmuş," dedi. Baklava lafının ardından şehirdeki tüm Akçalılıları bir gülme aldı. O geceden sonra Halit'in adı "Baklavaya basan" kaldı.

Huvat oğlunun baklavaya bastığından habersiz, yine torbalar ve torbalar dolusu havadisle geldi. Halit, Zekiye'nin gelmeyeceğini boşa umundu. Zekiye köyde kapı bırakmayıp ne kadar soğuyan yürekte sevda bitirmeye yarayacak ot, öğüt, taş varsa hepsinden Halit'i yakıp kavurmaya yetecek kadar koynuna, kafasına doldurup, Huvat'la bir, "Güp!" diye içeri girdi. Onu görünce Halit'in eli ayağı boşandı. Huvat'a hoş geldin edip oğlu Seyit'i bir-iki sevdi. Söylene söylene merdivenleri indi. Kahveye gitti. O gitti, Huvat köyden havadis vermeye başladı. İlkin gittiği avları, yediği davetleri saydı döktü. Arkasından Ermenilerin Gigi'yi bırakıp gittiklerini söyledi. Atiye, Huvat Gigi lafını açınca Çerçi Boos'u ha-

tırladı. "Gâvurluğu kendi başına ya, bir iyi insandı ki!" dedi. Köy köy dolaştırdığı sepetlerin, keçe şalvarların eskimek bilmediğinden söz etti. Huvat, Gigi'ye Koyunabdallıların sahip çıktığını söyledi. "Kız, görsen, Gigi'ye bir güzel cami yapmışlar!" dedi. Rızgo Ağa'yla camiye bakmak için kalkıp Gigi'ye nasıl gittiklerini anlattı. Atiye, "Camiyi ne unutmadın mıydı lan!" deyip Huvat'a laf dokundurdu. Huvat, "Ne vakit unuttum kız!" deyip, Allah'tan Atiye'nin yalanından kendisini korumasını istedi. Atiye kocasına sırtı pullu balıkları yıldız yaptığı, ben sudan geldim deyip suya taptığı günleri ne çabuk unuttuğunu sordu. Beyaz çubuklu şeytan pantalonunu sakladığını, öbür dünyaya giderken onu yanına alacağını, "İşte kocamın giydiği pantalon, bakın! Benim günahlarımm kayıtlı olduğu defterden bu pantalonun hesabını düşün," diyeceğini duyurdu. Huvat, Atiye'ye ağız tadıyla bir çift laf konuşturmadığını söyleyip terslendi. "Şişeleri götürmeyi unutma, kız," dedi. Sustu. Zekiye kalkıp köyden yüklendikleri torbaları içeri getirdi. Bir yandan gelinlerin kaynatasının yanında çekinmeden konuşmasına nasıl şaştıklarım anlatıp güldü. Bir yandan kim kime kaçmış, kim köyden göçmüş, duyduğunu gördüğünü deyip bulgurları, erişteleri ortaya koydu. Kaynanasına kocasını yakıp kavurmak için getirdiği taşların otların haberini verdi. Erkeğin koynuna uyurken girmek lazım geldiğine, uyuyan erkeğin, koynuna giren kadını peri kızı sanıp büyülendiğine dair duyduklarını, dinlediklerini anlattı. Atiye oğlunun büyü tutacak bir oğula benzemediğini, büyü tutsa bile, büyünün bir kez denizin üstünden geçtikten sonra bozulduğunu gelinine duyurdu. Yaktığı karabiberlerin sanki neden işe yaramadığını sordu. Halit'in birincisinde ayıkamadığını, ama ikincisinde büyüye ayıkıp bir motora atlayıp denizin üstünde gidip gelmiş olabileceğini söyledi. Oğlunun onca kitabı okuduktan sonra büyüye tutulmasına artık imkân kalmadığını gelinine bil-

dirdi. Uyurken ne, Halit'in koynuna girmemesi, durduk yerde kocasını huylandırmaması için tembihledi. Atiye diyebileceği kadarını gelinine dedi. Zekiye, "Kaynanamın bir bildiği olmasa niye bunları bana söylesin!" demedi. Bir baş yüzellik otu tohumunu, Atiye'ye yalvar yakar her birine kırk yasin okuttuğu kırk çörek otu tohumunun arasına kattı. Koynundan çıkarıp tohumların arasına ufak beyaz bir taş attı. Onları gözünün önüne koyup eline tığını aldı. Bir solukta küçük bir torba örüp çıkardı. Torbanın dibine bir kat sarımsak kabuğu yatırdı. Kabuğun ardından tohumları, taşı torbaya koydu. Torbayı götürüp kapının üstüne astı. Atiye'nin içine o torbayı götürüp kapının üstüne asınca bir korku düştü. İçinden, "Seyit'e ne tutar da evim yıkılır, sonra," diye geçirdi. Zekiye'yi sesledi. "Ben bunu kocam Halit'e yaptım de, kız," diye tembihledi. Zekiye üç kez içinden, "Ben bunu kocam Halit'e yaptım," diye geçirdi. Halit'in kendine kul köle olması, sonra da bir iş bulması için ardından bir de dilek tuttu. Kaynanasına, kocalarını ısındırmak için kapı üstüne torba asan yedi gelinin muradına erdiğini duyurdu. Halit'in gelip uyumasını beklemeye koyuldu. Atiye yaptığının kuvvetli bir şey olduğunu biliyorsa, hemen bu gece diye acele etmesinin lüzumsuz olduğunu söyledi. Bir-iki gecelerin bitmediğini işittirdi. Zekiye almayınca, "Bu gece peri kızı olursun inşallah," deyip yatıp uyudu. Dirmit'in Zekiye'nin tohumlardan, taşlardan sevda umunması içine koydu. Yattığı yerden gözlerini torbaya verip kırk kara çörek otu tohumunu, kırk gül goncasına dönüştürüp bir masal uydurdu. Masalım dinleye dinleye o da yatıp uyudu. Dirmit'in arkasından Seyit gelip yatağına girdi. Neden sonra Halit gölge gibi içeri süzüldü. Zekiye onun geldiğini anlar anlamaz tuzak uykusuna yattı. Halit usulca yatağına sokuldu. Bir-iki dönüp uykuya geçti. Zekiye kımıl kımıl kalkıp Halit'in yanına gitti. Bir hevesle koynuna girdi. Hevesi kursağında kaldı. Ne et-

ti, ne dediyse, Halit cinli gibi bağırarak yerinden doğruldu. Onun bağırmasına masallarla, dileklerle, sitemlerle uyuyan kim varsa uyandı. Atiye koşup gelinini Halit'in elinden kurtardı. Zekiye peri kızı olamadı. Gece yarısı ağlayan gelin oldu. Atiye gelinini ağlarken görünce, içinin çok yandığını, intizar ederse, "Şıp!" diye tutacağını söyleyip oğluna intizar etmedi. Yalnızca onu kendi vicdanına havale etti. Gelinini, ite peri kızı olunmayacağını söyleyerek Halit'in ayağının dibinden kaldırdı. Yatağına yatırdı. Huvat, baba yanında karı dövülmeyeceğine dair nasihatler verdikten sonra uykuya geçti. Uykuya geçerken karının tenha bir yerde dövülmesi lazım geldiğini haber verdi. Atiye kocasının tenhalarda uyumasını dileyip bir daha uyanmamasını kendisini öldürmeyen Allah'tan istedikten sonra oğlunun uykuya geçmesini bekledi. Yine de, "Şeytan dürtükler de..." deyip Zekiye'yi peri kızı olmaya bir daha heves etmemesi için tembihledi. Geri gelip yatağına sokuldu. Seyit, çoktandır lafını etmemesine rağmen, yine de delikanlı ruhlu olduğundan, bu yüzden de karı dövmeyi erkeklik saymadığından seyre kalkmadı. Yorganı başından çekip görmesiyle, gözlerini yumması bir oldu. Dirmit'in kırk gonca gülü açmadan soldu. Gece yarısından sonra kırk çörek otu, kırk gözyaşı oldu.

.

Atiye ertesi sabah, tenhalarda uyuyup kalmayan, evin içinde kendisine inat ediyormuş gibi dolaşıp duran kocasını, "Gel yanıma herif," deyip yanına çağırdı. "Çok şükür bir Nuğber'i olsun kurtardık," diye lafa başladı. Lafı, "Babalığını bil!" demeye getirdi. Halit'in baklavaya basmasını, adını "Baklavaya basan"a çıkarmasını anlattı. Dirmit'in yokluğunda sokağa kaçtığını çıtlattı. Kendisinin Azrail'le kavgaya tutuşup bir büyük düşman kazandığını, çıksa çıksa onunla ancak başa çıkabileceğini duyurdu. Azrail'in şimdilik inat etti-

ğini ama elbet günün birinde inadından vazgeçeceğini, onu kandırır kandırmaz alıp başını gideceğini haber etti. Haberinin arkasına Seyit'in gelir gelmez şirket türküsü çağırmaya başladığını, başına bir şey getirmesinin yakın olduğunu ekledi. Evin gidişatını beğenmediğini, gözünün arkada kalacağını söyledi. Ardından içini çekip, "Kızımı şiire bıraktım, bir oğlumu gitara, bir oğlumu şirketlerin başına, en büyük oğlumu da koynunda yatmaya kıyamadığı, yüzüne bakmaya doyamadığı karısına bıraktım, ben geldim mi diyeyim, lan! Geldin ki ne geldin demezler mi bana!" deyip kocasına öte dünyaya hangi yüzle gideceğini sordu. Bir akıl istedi. Lafını, çocuklarını gece gündüz evlat kaygısı çeken babalarına bıraktım demesinin, sevine sevine sorguya çıkmasının yeri varken, "Niye öte dünyada rezillik çekeyim, çoluğunu çocuğunu yoluna vurup gelenlerin yanında boynumu bükeyim?" diye sorup bitirdi. Huvat'ı bir düşünce aldı, düşün düşün, işin içinden çıkamadı. Halit'le Seyit'i yardıma çağırdı. "Ananız ne desin lan?" diye onlara sordu. Seyit, "İşi arsızlığa vursun," dedi. Annesinin, benim gücüm imkânım buydu bu kadarını yapabildim, verseydin de daha çoğunu yapsaydım diye diklenmesinin en iyisi olacağını söyledi. "Kızım hep şiir yazacak, oğlum bir gün şirket kurmayacak değil ya!" deyip, "Üstüne varırlarsa bize bağırdığı gibi bağırsın," dedi. Halit, Seyit'in, "Desin, bağırsın" demesine kızdı. "İt gibi kapmmaktan başka bir şey bilmez misin sen lan!" dedi. Kardeşinin yüzüne dik dik baktı. Huvat daha iyi bir aklı varsa durmayıp söylemesini Halit'ten istedi. Halit az düşündü. "Benim için," diye lafa girdi. "Onu doğuracağıma bir taş doğursaydım desin," dedi. Elinin tersiyle dolan gözlerini silip annesinin kendisi yüzünden sitem etmesini istedi. Seyit içinse, boyunun kısa oluşundan bir hasetliğe düştüğünü, ne kadar önünü almaya çalıştıysa hasetinin yenilmediğini söylemesinin iyi olacağını bildirdi. Halit'in lafı Seyit'in zoruna gitti.

"Senin de boyun kavak, aklın savak oğlum," dedi. Ardından abisinin iddia nedir bilmediğini, her şeye boynunu büktüğünü, sıkıya gelince işi ağıda döktüğünü yüzüne vurdu. El âlem arkasından güldükçe, "Halit benim abim," demeye utandığını söyledi. "Karısından soğuyan bir sen mi varsın lan!" dedi. Kendisi gibi iddiacı olsaydı şirketi çoktan kurup insan içine çıkmış olacaklarını, annelerini kara kara düşündürmeyeceklerini söyleyip sustu. Halit, "Elimin ermeyeceği dalda gözüm yok benim, aslanım," dedi. Seyit, "Yoktu da mühendisliğe niye göz diktin lan?" diye terslendi. Huvat oğullarına dalaştıklarının yettiğini duyurdu. "Şurdan kalk git nizahçı it," deyip Seyit'i başından kovdu. Seyit yüzünü eğip dışarı çıktı. Halit yeniden annesine vereceği akıllara döndü. Dirmit için ne diyeceğim diye kaygı tutmasının bir yeri olmadığını söyledi. "Canımız sıkıldıkça tepesine bindik bunalttık, derinine inemedik kızın, bakma sen şimdiki haline," dedi. Onun Seyit'e yazdığı mektubu okuyunca içinin çok sızladığını söyledi. Onun için, annesinin, "İçlene içlene yangın etti yüreğini benim kızım," demesini istedi. Mahmut için, onu bir buldum, bir kaybettim, yüzünü geceden geceye gördüm demesinin iyi olacağını söyledi. "Yine de yankesici olmadı, çok kötü bir yola sapmadı, yüreği doğruymuş ki bir iş sahibi oldu, buna da şükür desin," dedi. "Nuğber için," deyip sustu. Gözlerini yere dikti, "Annem duymasın ya, o kız yerinde hiç rahat değilmiş gibi geliyor bana," dedi. Huvat'ın yüreği yekindi, "Bir bildiğin varsa saklama lan," dedi. Halit kocasının eve barka uğramadığını, Nuğber'i yoklamaya ne zaman gittiyse boynunu hep bükük gördüğünü söyledi, "Ayağını uyduramadı gittiği yerin âdetlerine," dedi. İçini çekti. Huvat, Atiye'nin öte dünyada en çok Nuğber'i kurtardığına güvendiğini, onun yüzü gözü hürmetine günahlarının yarısının defterinden silineceğini sandığını söyledi. "Durumu Atiye'ye açmak şart, yanlış laf konuşmasın gidip ora-

larda," dedi. Halit babasına yemin verdirdi, "Bir ona seviniyor, bırak sevinsin," dedi. Huvat, Atiye'nin gidip oralarda duyacağına, kendilerinden duymasının, hazırlıklı olmasının daha iyi olacağını söyledi. Halit, "Bakarsın haline sevinmesine bakıp Nuğber'in durumunu ona açmazlar," dedi. Huvat oraya gidenin her şeyinin açıldığını, kılın kırk yarıldığını söyleyip sustu. Bir düşünceye daldı. "Aklı erer diyorsan bir de Dirmit'e danışalım lan," dedi. Halit yanlarına Dirmit'i çağırdı. "İçimizde bir okuyan sen varsın," diye lafa başladı. "Annemiz ölümü arıyor biliyorsun, kız," dedi. Ardından annesinin ölümü aradığım ama kendi anladığına göre, sorgudan sualden çekindiğini söyledi. Ondan iyi düşünüp bir akıl vermesini istedi. Dirmit önce gözlerini Halit'in yüzüne dikti, sonra Huvat'a çevirdi, "Bu kadının hiç korkusuz günü olmayacak mı bu dünyada!" dedi. Başını yere indirdi. Bir an daldı. "Annemin yazısını alnına Allah yazmadı mı?" diye sorup başını kaldırdı. Huvat, "Sorduğun sorulacak bir soru mu, kız!" diye terslendi. "Kim yazdı ya!" dedi. Dirmit öyleyse annesinin korku çekmesinin gereksiz olduğunu söyledi. "Sen yazdın, ben de senin yazdığını okuyup gezdim, ne sorgusuymuş şimdi bu diye, annem ona bir sorsun," dedi. Huvat ters ters Dirmit'in yüzüne baktı. Söylediği lafın, verdiği aklın ne demeye geleceğini bilip bilmediğini sordu. Dirmit karşılık vermedi. Huvat, "Kafanı böyle itliklere mi yoruyorsun, kız?" dedi. Halit ses etmeden kalkıp dışarı çıkması için Dirmit'e işaret etti. Dirmit usulca kalkıp gitti. Halit, "Kızma ya, iyi akıl verdi, baba," dedi. Huvat bacısının verdiği aklı beğendiyse, onu büyük oğlu diye çekip konuşmakla hata ettiğini söyledi. Üç evladıyla konuştuğunu, üçünün aklının da bir insan aklına benzemediğini söyleyip terslendi. "Atiye'nin yerinde olsam sorguya çıkınca hepinizi inkâr ederim," dedi. Yüzünü eğip bir köşeye çekildi. Çekildiği yerde en çok kendi aklını beğendi. "Atiye, kız," diye karısını yanına çağırdı.

Ardından, "İnkâr et çocuklarını gitsin," diye bağırdı. Atiye yanına gelince karısını koltuğunun altına çekti. "Çocukların bunları bunları dedi," deyip hiçbirinde insanlık sıfatı göremediğini söyledi. Birinin it gibi kemçirdiğini, birinin iyi bir adammış gibi, evin her derdine yanarmış gibi, güzel güzel akıllar verdiğini, ama sonunda bacısının aklını beğenip dediklerini kaldırıp suya attığını, birinin de ağzını açar açmaz kendini belli ettiğini, "Ben yakında Allah'ı ne inkâr ederim, başınıza komünist olup çıkarım, beni de gelir bu evden götürürler, haberiniz ola," demeye getirdiğini söyledi. Öte dünyada azaptan kurtulmak istiyorsa hiçbir çocuğuna sahip çıkmamasını, adlarını bile ağzına almamasını öğütledi. "En başta Dirmit'i defterden sildir, kızın olduğunu söylerlerse tövbe yanaşma," diye tembihledi. "En iyi akıl benimki, kız," dedi. Atiye, Huvat'ın verdiği aklı işitince, "Akıllılar yanına gidesin de evin yolunu şaşırıp gelemeyesin, e mi!" diye terslendi. Kocasına kendisi için meraklanıp da o güzel aklından olmamasını işittirdi. Kendisine çektirdiklerini, bir gün yanına katıp el kocaları gibi bir gezmeye bile götürmediğini, bir gün olsun, "Bir derdin var mı, kız?" deyip yanına sokulmadığını söylerse, Allah'ın, "Elini ayağını çözün, eziyet etmeyin bu kadına," diye emir vereceğini söyledi. "Korktuğuma bakma, bir dile gelirsem altını üstüne getiririm öte dünyanın," dedi. Dedikleri Huvat'ın zoruna gitti. "Bir an önce ölsen de, ben de başımı alıp köye gitsem," diye söylendi. Atiye köyün bile artık onu kabul etmeyeceğini işittirdi. "Bu akılla köye ne, sığmazsın, köye gider kurtulurum diye heveslenme," dedi. Huvat çoktandır heveslendiğini, o ölür ölmez gidip köye kümes gibi bir göz ev yapacağını, bir de Çerkezden taze bir gelin alacağını haber etti. Atiye, Çerkez kızlarının, "Biz Huvat'a başı tüllü gelin olacağız," diye ağlaştıklarını, tüm Akçalılıların Çerkez kızlarının döktüğü kanlı yaşları konuştuğunu söyleyip ölümünü beklememesini öğütledi.

"Kızları ağlatma, var çık lan," dedi. Huvat ters ters Atiye'nin yüzüne baktı. Kafasını bir o yana, bir bu yana salladı. İçinden, üstüne sıçrayıp duran Atiye şerrinden kendini bir an önce kurtarması için Allah'a yalvardı.

O yalvarırken Atiye tesbihini alıp bir köşeye çekildi. Her tesbih tanesinde öldükten sonra Huvat'ın ortaya düşmemesini, her Allah'ın günü mezarının başına gelip ruhunu taciz etmemesini diledi. İçinden bir an önce kocasının alıp başını köye gitmesini, Atiye adını kafasından silmesini, düz ovada Çerkez kızı oynatıp muradına ermesini geçirdi. Sonra Huvat'ın Dirmit için söyledikleri hatırına geldi. Bir zaman, arkası dönük dikiş makinesinin başında oturan kızına gözlerini verdi. Ne düşündüyse, "Gel hele, kız," diye sesleyip Dirmit'i yanına çağırdı. O değilden ağzını aradı. "Verdiğin akıl bir iyi akıl ki, kız," dedi. Dirmit kuşkuyla gözlerini annesinin gözlerinin içine dikti. Atiye, "Valla kız," diye yemin içti. Daha başka iyi akılları varsa onları da vermesini istedi. Eğer akıllarını esirgemezse, ölürken onun sonunun ne olacağını Tanrı'ya soracağına, kendisine haber edeceğine söz verdi. "Kiminle evleneceğini bile sana diyeceğim, kız," dedi. Ruhunu teslim etmek üzere olan insanların, istediği şeyi sorup öğrenebildiğini, öğrendiği şeyleri söylemesinin büyük günahı olduğunu, ama kızı için bu günaha girebileceğini söyledi. Dirmit, "Benim için günaha girme, kız," dedi. Atiye, yemini olduğunu, kendisini öldürmeyen Allah'ın bir-iki sırrını gözlerini yummadan açık edeceğini söyledi. Dirmit, "Niye ölmek istiyorsun sen kız," dedi. Atiye, Dirmit'in eline yapıştı, kaldırıp yüreğinin üstüne bastırdı. "Kudurmuş gibi çarpıyor bak," dedi. Dirmit elinin altında çarpman yüreği hisseder hissetmez irkildi. Birden elini geri çekti. "Olsun kız," dedi. Atiye hiç ses etmeden karnını açtı. Göğsünden aşağı inen şişi gösterdi. "Bu da öteki, geberesice," dedi. Dirmit korka korka annesinin şişip büyümüş ciğerinin üstünde parmakla-

rım gezdirdi. "İçini daraltmıştır, kız, bu şiş," dedi. Atiye, "İçimi bir ele geçirsem," diye söylendi. Dirmit annesinin karnına, tüm gövdesini sarsan çarpıntıya daha fazla bakmaya dayanamadı. Başını yere indirdi. "Sorguya çıkınca en önce içini açıp göster, kız," dedi. Atiye boynunu büktü. İçini göstermekle kimseyi kandıramayacağını söyledi. "Onlar benim içimi görmüyor mu sanki," dedi. Kendisini bir tek kendinden sorumlu tutacak olsalar sevaplarının günahlarını karşılayacağını söyledi. Ama kendinden doğurduğu çocukların da hesabını isteyeceklerini işittirdi. Dirmit, "Hiçbirimiz kimseye bir kötülük etmedik ki, kız," dedi. Atiye kötülük etmemenin yetmeyeceğini söyledi. Kendisine hangi çocuğunu yetiştirip bir iyi insan içine çıkardığını soracaklarını duyurup içini çekti. Hiçbir evladının ele güne karşı yüzünü ağartacak bir şeyi olmadığım, birbirleriyle kardeş gibi girip çıkmadıklarım, ne birbirlerine, ne anaya babaya bir hayırlarının dokunduğunu söyleyip her birinin ayrı bir baş çekmesinden, kimsenin heves etmediği şeylere heves etmelerinden yakındı. "Ölürsem her biriniz bir ayrı uca düşer, dağılır gidersiniz," dedi. Parmağını ıslatıp duvara çaldı. Dirmit annesinin parmağının duvarda bıraktığı lekeye baktı. Sonra gözlerini dört duvarın üstünde gezdirdi. Ortada kalacaklarına, akıllarını kaçıracaklarına, aç açık kalacaklarına, kötü yola sapacaklarına dair duvara koydukları işaretleri saydı. İçinden, "Birbirimize ne çok işaret koymuşuz," diye geçirdi. Kalkıp tırnaklarıyla kazıya kazıya tüm işaretleri sildi. Dirmit işaretleri silerken, Atiye, "Duvarda gözüne bir şey mi göründü gene kız?" diye söylendi. Dirmit annesine bakıp güldü, "Nereye baksam bir şeyler görünüyor işte, kız, biliyorsun," dedi. Atiye'nin yüreği yekindi. "Neler görünüyor kız?" diye gözünü o değilden Dirmit'e verdi. Dirmit, "Damda neler görünüyor gözüme anlatayım mı?" dedi. Atiye korka korka, "Nelermiş, söyle," diye inledi. İçinden, sahiden gözüne gö-

rünüyormuş bu kızın, evim yıkıldı diye geçirdi; bu yüzden, hiç belli etmedi. Kulağını Dirmit'e verdi. Dirmit, "Bizim damdan öyle çok ev görünüyor ki, kız, hele geceleri ışıl ışıl yanıyor her taraf," diye anlatmaya başladı. O başlar başlamaz Atiye'nin içine bir ateş düştü. İçi yandı, eli ayağı buz kesti. Dirmit'ten gizli, Halit'le Huvat'a, "Susun! Dinleyin!" diye işmar etti, dertli dertli başını salladı. Dirmit gözleri yerde, damdan görünen çoğu evlerin geceleri perdelerinin açık olduğunu, kendi kendine niye o evlerin perdelerinin çekilmediğini sorduğunu, önceleri bir türlü anlayamadığını, sonra sonra yıldızlara, aya, denize sora sora cevabını bulduğunu söyledi. "Duvarlarında çiçekli kâğıtlar var, tavanlarından da rengârenk ışıklar saçan lambalar sarkıyor çoğunun, kız," dedi. Atiye, "Yıldızlara, aya mı sordun?" diye elini dizine vurdu. "Onlarla da konuşuyor musun yoksa, kız?" diye sordu. Dirmit, "Konuşuyorum ya," dedi. Atiye gözünü Halit'le Huvat'a çevirdi. O değilden dudağını ısırdı. Elini yüreğine koydu. Kül gibi oldu. Dirmit, Atiye'ye neredeyse inme indireceğinden habersiz, onların gece olunca perdelerini ardına kadar açtıklarını, ama kendilerinin hava kararmadan perdelerini çektiklerini söyledi, "Niye kız?" dedi. Atiye dertli dertli gözlerini Dirmit'in "Niye" diyen ağzına verdi. Hiç ses etmeden bekledi. Dirmit, "Bizim duvarlarımızda parmak işaretleri var da ondan, kız anne," dedi. Seyit'in eve gelir gelmez, "Çekin şu perdeleri!" diye bağırmasının utançtan ileri geldiğini söyledi. Atiye, "Abin utanıyor diye biri mi aklına düşürdü bunları, kız?" diye Dirmit'in omzunu elledi. Dirmit, "Perdeleri çekilen çekilmeyen evleri saydım bir gün, perdelerden düştü aklıma, kız," dedi. Sokaklarında kendi evleriyle birlikte on bir evin perdesinin hava kararmadan çekildiğini söyledi. O evlerde kimlerin oturduğunu, nerelerde çalıştıklarını, kaç çocukları olduğunu saydı döktü. "Şimdilik bizim sokaktaki evlerin içini görüyorum, ama yakında, tüm evlerin içini

göreceğim ha," dedi. Atiye'nin eli ayağı boşandı, yüreği "Güp!" etti. Dirmit, "Bir sabah siz uyurken dama çıkmıştım, kız," dedi. Sırtını bacaya verip oturduğunu, gözüne hiçbir pencerede, balkonda insan çarpmadığını, o zaman her şeyin kendine bir tuhaf geldiğini söyledi. "Hepiniz aklımdan uçup gittiniz, damda koca şehirle tek başıma kaldım, ödüm patladı, kız," dedi. Kat kat evlerin, sıra sıra damların, ağaçların, uzakta durup duran denizin gözüne daha önce hiç görünmemiş gibi göründüğünü söyledi. "O sabahtan sonra bir zaman, dama çıkıp evlere, yollara, denize bakmaya bir çekindim," dedi. Durmadan düşündüğünü ama niye korktuğunu bir türlü çıkaramadığını, sonunda evlerin, denizin, yolların insanlardan önemli bir sır sakladıklarına karar verdiğini söyledi, "Şehir beni herkes uyurken damda görünce, bu sırrı çözeceğimi sanıp bile bile korkuttu," dedi. Atiye'nin gözleri faltaşı gibi açıldı. Soluğu taştı, "Bile bile korkuttu seni, öyle mi, kız!" diye inlemeye başladı. Dirmit, "Bile bile ya," dedi. Ardından sabah erkenden dama çıkıp bakarsa şehrin aynı şeyi ona da yapacağını söyledi. Sonra, "Ben de ona inat onun sırrını çözüp açığa vurmazsam," dedi. Evlerin içini de şehirle inatlaştığı için görmek istediğini söyledi. Atiye kızının yüzüne bir kederle baktı. Ardından, "Kapat şu dam şehir lafını, yüreğim kalktı, kız," diye bir ağıt tutturdu. Halit'le Huvat'a bakıp, "Ben şimdi bu kızı bu aklıyla koyup nereye gideyim?" diye sordu. Sorarken çenesi titredi. Titreyen çenesine gözlerinden sicim gibi yaş indi. Yaşlarını sile sile, iyi ki kızının ağzını aramayı akıl ettiğini, hiç olmazsa kızının aklını oynatmış olduğundan bir şüphesinin kalmadığını, öte dünyada onun için perde sayan, yıldızlarla konuşan, şehirle iddialaşan bir evlada ben ne yapsaydım diye sorup onun suçunu onlara yükleyebileceğini söyledi. Dirmit, "Ne dedim ki, kız, ben," diye Atiye'nin etrafında o gün dört döndü. Atiye, "Sus," dedi, başka bir şey demedi. O gün akşama kadar.

"Evim yıkıldı," diye inledi. Akşam evdekileri başına topladı. Halit'le Huvat'ı şahit tuttu. Dirmit'i ortaya oturttu. Dirmit, "Ne oluyor, kız?" diye bir ağıtla gözlerini annesine verdi. O ağlarken Atiye, "Ölüp gideceğim, elim yakanızda kalacak," deyip herkesin yakasını elden geçirdi. Onlardan Dirmit'in hakkından gelmelerini istedi. Ta Dirmit'in köyde gölgelerden bildim deyip radyonun başına gelip gelip oturmasına, okulda öğretmen ne yokken karnına defteri koyup sanki öğretmen kendini çağırmış gibi okula gitmesine, tulumbaya yazık diye tutturmasına, camız yavrusu ağlıyor diye ahırlarda uyumasına varıncaya kadar her şeyini ortaya döktü. O döküp saçtıktan sonra herkes tek tek Dirmit'in önüne çöktü. Atiye'den önce Dirmit durduk yerde bir büyük sorguya çıktı. Dirmit ağız arayan, bir kederle yüzüne bakman, bıyıklarının altından gülen, bir bağırıp bir fısıldayan sorgucuların arasında kaldı. Ne diyeceğini şaşırdı. "Gözüme de, kulağıma da geliyorlar hep!" diye bağırdı. İçinin nereye baksa titrediğini, yüreğinin çırpınıp durduğunu, bir uçan kuş görse gözlerinin dolduğunu, bir çiçek koklasa taştığını söyledi. "Deniz çekiyor beni, gök çağırıyor!" dedi. İçini çekti. Sonra, "Çekme, lan, perdeleri," dedi. Der demez utanan sorgucudan bir tokat yedi. Yanağında gül açıldı. Parmaklarıyla açılan gülü okşadı, sonra avcunun altına sakladı. Halit kalkıp Seyit'i bir öfkeyle dışarı çıkardı. Dirmit'in yanına geri geldi. "Arka çıkayım diyorum ama, bulut, yıldız, yağmur, deniz deyip durdun, bunların nesine arka çıkayım kız?" dedi. Dirmit omuz silkti. Başını önüne eğdi, ağlamaya başladı. O ağlarken herkes elini yüzüne alıp bir köşeye çekildi. Sonra sırasıyla herkes düşündüğünü söyledi. Ortak bir karar verildi. Dirmit'e dama çıkmak, şiir yazmak yasak edildi. Allah'ın gökte duran yıldızıyla, yerden kaynayan suyuyla uğraşıp durduğu için yedi gün, evin içinde kimseyle konuşmama cezası verildi. Dirmit hiç ses etmeden kararı dinledi. Burnunu

çekip gözünün yaşını sildi. "Size mektup yazabilir miyim, peki?" dedi. Kimseden karşılık gelmedi. Dirmit tek tek kardeşlerinin, annesinin, babasının yüzüne baktı. Sonra oturduğu yerden kalktı. Dikiş makinesinin başına geçti. Önüne boş bir kâğıt çekti. "Hepinize birden yazıyorum, iyi okuyun ha," dedi. Yüzünü onlara döndü. Güldü. Sonra, "Ben yıldızlarla ve ayla konuştum, köyde defter karnımda öğretmen yokken okula gittim, bir sabah erkenden, damda şehir beni korkuttu çünkü," diye başlayan ve tam altı gündüz, yedi gecede biten upuzun bir mektup yazdı. Kâğıtları birbirine ekledi. Düşündüklerini alt alta sıraladı, yazdıklarını gece koynunda sakladı, gündüz gözünün önüne, elinin altına koydu. Yedinci gecenin sabahında kimse uyanmadan yatağından doğruldu. Mektubu bir köşeden bir köşeye odanın ortasına ip gibi astı. Kalanını duvarlardaki çivilere taktı. Bir ucunu da alıp inadına dama çıktı. Damdan aşağı sarkıttı. Yavaşça damdan inip yatağına sokuldu. Yorganı başına çekti. Neden sonra kulağına, annesinin, "Deli meli değil, her şeyi bilerek yapıyor," diyen sesi geldi. Sesin ardından Halit gelip Dirmit'in başından yorganı çekti, "Mektubun gerisi nerde kız?" dedi. Dirmit eliyle damı gösterdi. Halit dama çıktı, mektubun gerisini bulamadı. Kiremitlerin altına, bacanın içine baktı. Damda dört döndü. Neden sonra upuzun ak şeridin şehrin üstünde dolaştığını gördü. Elini gözüne siper edip uzun uzun izledi. Gözleri dolu dolu oldu. Usulca şehre, "Benim için bacım ne yazmış?" diye sordu.

Atiye kızının anlattıklarından sonra bir de o upuzun mektubu görünce, Halit'ten mektubun yarısının ak bir kuş olup şehrin üstünde uçtuğunu da işitince daha fazla dayanamadı. O gün yatağa düştü. Bir gün sonra da yine bir öksürüğe tutuldu. Her öksürmesinin ardından külçe gibi yatağa yığıldı. Yorgunluktan ağzını açacak, Azrail'i çağıracak gücü kalmadı. Öksürürken bir-iki el ettiyse de Azrail onun kendisine el

ettiğini anlamadı. Nefesi tıkandığından çırpındığını sandı. Atiye bir-iki el edip de Azrail'i yanma getiremeyince, el etmeyi bıraktı. Öksürüğü az dinince karnının üstüne bir yastık dayayıp başını yastığın üstüne koydu. Öylece uyudu. O uyurken Huvat, Atiye'nin kendilerine korku vermek için tuzak yaptığını, öksürüğünün aslı olmadığını söyleyip çocuklarının yüreğine su serpti. Ama Atiye'nin hali o gece yarısından sonra başka bir hale döndü. Benzi kireç gibi oldu. Gözlerinin altına bir karanlık oturdu. Nefes alıp verdikçe boğazı hırıl hırıl ötmeye başladı. Sabaha karşı da burnundan oluk gibi kan boşandı. Kanın ardından eli ayağı, yüzü kütük gibi şişti. Huvat, Atiye'nin ayaklarındaki şişi görünce sapsarı kesildi. İşmar edip çocuklarım dışarı çıkardı. "Yerini hazır edelim mi, kız?" dedi. Atiye başını salladı. Elini yüreğinin üstüne koydu. Gözlerini Nuğber'in duvardaki gelinlik resmine dikti. Huvat, "Seyit'i yolladım, ölmene gelirler," dedi. Atiye ağır ağır elini kaldırıp Mahmut'un divanını işaret etti. Huvat, Mahmut'un kuş gibi gelip yetiştiğini, dışarıda beklediğini söyledi. Atiye gözlerini yeniden Nuğber'in gelinlik resmine dikti. Bakarken bakarken içi geçti. Azıcık daldı. Göğsünde bir ağırlık, kulağında bir çağrışmayla uyandı. Gözlerini iri iri açıp bakındı. Bir hırıltıyla soluğunu boşaltıp gözlerini gerisin geri yumdu. Baş aşağı, ılık, derin bir suya daldı. Su, üstündeki tüm ağırlığı aldı. Gövdesi, kolları, bacakları eriyip suya karıştı. Saçları tel tel suyun yüzüne vurdu. Atiye, "Saçlarımı suda koymayın," diye mırıldandı. Zekiye, Atiye'nin başının altına usulca kaldırıp bir yastık daha dayadı. Saçlarını avcunun içine alıp sıktı. Atiye'nin saçlarından şıpır şıpır su damladı. Zekiye'nin gözleri doldu. Kaynanasının saçlarını iki belik edip ördü, tepesinde topladı. Atiye elini atıp saçlarını aşağı çekti. Huvat, "Ağır geliyor zaar," dedi. Eline bir makas alıp Atiye'nin saçlarını kesti. Dirmit usulca babasının eline eğildi. "Annemin saçlarını bana verin," dedi. An-

nesinin saçlarım alıp dışarı çıktı. Çatı kapağından sızan ışığa tuttu. Parıldayan ıslak tellerle tek tek konuştu. O saçının telleriyle konuşurken, Atiye ruhunu sımsıkı tuttu. Ruhu avuçlarının içinde uçup gitmek için çırpınırken çocuklarının sonunun ne olacağını sordu. Tanrı'ya öğrendiklerini söylemeyeceğine yemin verdi. Yalvardı. Atiye'nin gözkapaklarına bir ağırlık çöktü. Kuş gibi yüksek bir yere uçtu. İlkin geniş bir yol boyunca sıra sıra dizilmiş, elleri havada bağırarak yürüyen bir büyük kalabalık gördü. Kalabalık sel gibi önünden akıp geçti. Dirmit elinde al bir bayrakla deli gibi koşup kalabalığın arkasından yetişti. İnsanların arasına karışıp kayboldu. Geniş yol boşaldı. İnce ince bir yağmur serpelemeye başladı. Halit kucağında oğlu Seyit, yanında Zekiye'yle yolun ortasında belirdi. Bir kederle boynunu büktü. Gözlerini yere dikti. Öylece Zekiye'nin yanı sıra yürüyüp gitti. Onların ardından elinde bir kaynak makinesi, başının üstünde eğri bir kasketle Seyit yola girdi. Yolun ortasında durup elinin tersiyle alnında biriken teri sildi. Elini siper edip gözünü yolun bir ucuna verdi. Yolun ucunda Mahmut'u gördü. Güldü. Mahmut sırtında kocaman çelik gönyeler, pergeller, boynunda galveniz saçtan bir gitarla küskün küskün Seyit'e doğru yürüdü. O öyle küskün küskün yürürken, yolun öbür ucunda, kucağında bir bebekle tek başına Nuğber belirdi. Nuğber tek başına yolun ucunda belirince, Atiye'nin yüreğinin iki kanadı düştü. Eliyle yüreğini avuçlayıp isyan etti. Tanrı'ya verdiği yeminini yedi. Ölmeden az önce soluk soluğa öğrendiklerinin hepsini söyledi. Sonra gözlerini açıp ruhunu uçurdu. Ama ruhunun uçup gittiğini unuttu. Cenazesine gelenleri saymaya kalktı. Başım "Küt!" diye tabutun kapağına çarptı, öldüğünü hatırlayıp kederlendi. İçin için bir daha acı duymayacağını düşünüp sevindi. Ama son anda yemini yediği için, sevincine, eli sopalı zebaniler karşı geldi. Atiye ilkin hiç o yerli olmadı. Sonra, "Ne sopasıymış anam

bu!" diye yandan aldı. Olmayınca dikine verdi, "Benim gibi içi yaralı bir kadını dövmek, zebanilere iyi gelmezmiş," dedi.

Dirmit, annesinin zebaniler karşısında diklendiğini, bir öfkeyle açıp onlara içini gösterdiğini, annesinin öldüğü günün akşamı küçük kara nokta oynarken öğrendi. Annesinin boyun eğmemesine sevindi. Sevincini yenemedi. Annesinin öte dünyanın altını üstüne getirdiğini evdekilere söyledi. Söyler söylemez Dirmit'e küçük kara nokta oynamak yasaklandı. Huvat onun annesinin ruhunun ardından aklını uçuracağına dair bir yeminle parmağını ıslatıp duvara çaldı. Dirmit dişlerini sıkıp hırsla duvardaki ıslaklığa baktı. Baktığı yerde kıpkırmızı bir karanfil açtı. Dirmit bir şüpheyle gözlerini kırptı. Yavaşça yerinden kalktı, kırmızı karanfili duvardan alıp göğsüne taktı.

"1957 yılında Kayseri'nin Bünyan kasabasına bağlı Karacefenk köyünde doğdum. Yürümeyi öğrenir öğrenmez okula başladım. Okul, evimizin erkek odasıydı. Sedirlerin altında cinlerle oynaşırken okumayı, yazmayı öğrendim. Karacefenk'te sedirlerin altında cinler ve periler yaşardı. Çocukluğum onların arasında geçti. Gizlice onların derneğine girdim. Evlerini gezdim. Düğünlerine gittim. Dillerini, gündüz ve gece oyunlarını öğrendim. Babam İstanbul'da çalışırdı. Annemin yüreği yaralı, garip bir kadın olduğunu kim söyledi bana şimdi unuttum. Okuyup yazar, dikiş diker, iğne yapar, Kürtçe ve Arapça bilirdi. Köye gelen çingenelere adını duymadığım yerleri, insanları sorardı.

Onun geçmişini aranıp durması çocukluğuma bulaşan ilk acıydı. Babam İstanbul'dan torba dolusu parayla döner, köyü başına toplardı. Evimiz tuhaf aletlerle doluydu. Ne işe yaradığını anlamadığım büyülü demirler. Zemberekli saat, radyo, gramofon, mavi kocaman bir yolcu otobüsü, patos, tulumba, kamyon ve traktör.

1966 yılında İstanbul'a geldim. Çocukluğum keskin bir acıyla ikiye bölündü sanki. Gerçekleşmeyen düşler, aralarında doğup büyüdüğüm insanları paramparça etti. Babam hızla işçileşti ve giderek işsiz kaldı. İki ağbim ve kardeşim inşaatlarda işe girdi. Yedi kardeşin arasından titrek bir gölge gibi sıyrılıp liseyi bitirdim. Korku ve yalnızlığın içinden okula gitmenin bedelini ödedim. İnanılmaz savrulmalar, inkâr ve baskının bin çeşidi. Kente ayak uydurabilmek için boğuşup durdum. Her yanım yara bere içinde kaldı. Boğuşurken birlikte doğup büyüdüğüm insanlardan ayrı düştüm. Ama kendi öz değerlerimi, dilimi ve o insanların durulmaz bir coşkuyla bana taşıdıkları sevgiyi koruyabilmek için direndim. Elinizdeki roman bu direnişim için aralarında büyüdüğüm insanların bana armağanıdır. Keşke onu daha soluk soluğa, daha parçalanmış bir teknikle, daha erken yazabilseydim."

Latife Tekin, 1983

ISBN-13: 978-975-05-1129-5